

Central Baptist Theological Seminary

0 0021 0032974 3

Central BAPTIST
THEOLOGICAL SEMINARY

KANSAS CITY, KANSAS

0 0021 0032974 3

REFERENCE BOOK

Digitized by the Internet Archive
in 2025

<https://archive.org/details/bibliasacra0009vari>

BIBLIA SACRA

IUXTA LATINAM VULGATAM VERSIONEM

IX

HESTER - IOB

BIBLIA SACRA

IUXTA LATINAM VULGATAM VERSIONEM

AD CODICUM FIDEM

IUSSU

PII PP. XII

CURA ET STUDIO

MONACHORUM ABBATIAE PONTIFICIAE SANCTI HIERONYMI IN URBE

ORDINIS SANCTI BENEDICTI

EDITA

LIBRI HESTER ET IOB

EX INTERPRETATIONE SANCTI HIERONYMI

CUM PRAEFATIONIBUS ET VARIIS CAPITULORUM SERIEBUS

ROMAE

TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS

MDCCCCLI

Hug. Correctorium Hugonis a S. Caro, (ex cod. Vatic. O lat. 293, S. XIII-XIV).

Guill. Correctorium Guillelmi de Mara, (ex cod. Vatic. lat. S. XIII).

Iac. Correctorium Conventus S. Iacobi O. P., (ex cod. F lat. 16720, S. XIII).

ΦΘΩ Consensus codicum Φ^{RGVP}, Θ^{HAG}, Ω^{SJM}.

Defectus codicum in capite secundi apparatus pro quaque pagina notantur.

Sigla *Philip.*, *Iulian.*, *Aug.*, *Greg.*, sine operis designatione ad commentaria in Iob applicantur.

Sigla *Sang.*, *Ox.*, *Tur.* codices ant. vers. lat. libri Iob s. Hieronymo iuxta graecum emendatae, designant.

De triplici notarum apparatu

Primus notarum apparatus de constituto archetypi rationem reddit, in omnibus locis ubi, ceteris variantibus Hester codices LCA, in Iob VLA inter se non concordant.

Secundus apparatus ad historiam textus spectat et varietatem lectionum omnium codicum et editionum refert, exceptis orthographicis.

Tertius apparatus divisiones textus exhibet, maiores codicibus omnibus, minores vero ex VACQK.

Declaratio signorum

In textu:

† † loca designant ubi lectio mendosa archetypi ex coniectura vel iuxta lectionem codicum recentiorum corrigitur.

In primo vel secundo notarum apparatu:

= lectioni ipsius textus postponitur cui codicum universorum testimonium subnectitur (*apparatus plenior* seu *positivus*).

] lectionem ipsius textus designat de qua aliquid notatur cui refertur varia lectio alterius formae seu radicis.

**** numerum indicat litterarum erasarum vel quae legi non queunt in codice.

† post sigla codicum, lectionem designat quae prima manu scripta in codice legebatur, priusquam ipse scriptor aliquo modo mutaret vel corrigeret.

* item post sigla codicum, lectioni postponitur quae in codice prima manu scripta fuerat, deinde vero ab alio scriptore, seu *secunda manu*, correcta fuit.

¹ item post sigla codicum, lectionem sequitur quam scriptor propria manu corrigendo induxit.

² item post sigla codicum, lectionem designat ab alio scriptore, seu *secunda manu*, inductam.

³ item post sigla codicum: lectio tertia manu inducta.

Nota bene: Ubicumque signum ¹ vel ² in notis non parit, corrector † vel * lectionem codicis sui ad hanc textus nostri reduxit.

~ inversa verba designat.

praem. praemissa verba praecedunt.

+ additis verbis praeponitur.

om. omissa verba sequitur.

[] post longiorem variam lectionem pluribus codicibus communem, singulorum codicum varias lectiones includit.

¶ notis praeponitur quae ex *Correctoriis* vel ex codicum marginibus desumuntur.

In tertio apparatu:

¶ § < divisiones textus designant: maiores, medias, minores.

R
220.47
B582
G-249

IN HOC NONO
SS. BIBLIORUM VOLUMINE
REPERIES LECTOR

	PAG.
Prolegomena	VII
Prologum Hester	1
Capitula sive titulos aut breves libri Hester	5
LIBRUM HESTER	9
Prologos sancti Hieronymi in libro Iob	67
Capitula sive titulos aut breves libri Iob	77
LIBRUM IOB	89

PROLEGOMENA

Dum postrema huius voluminis pars typis componitur, felicitis recordationis Summus Ecclesiae Antistes, qui auctoritate sua novam hanc Bibliorum vulgatam editionem instituit eamque sancti Benedicti monachis parandam concredidit, caelesti Beatorum coetui adscitus est.

Decet ergo venerandae memoriae Beati Pii Papae Decimi grato laetoeque animo huiusmodi volumen dicari, quod ad pedes Eius in Petri Sede Successoris et huius operis providentissimi et munificentissimi praestitis, humili obsequio deponitur.

De libro Hester, qui priorem huius voluminis partem obtinet, pauca a nobis dicenda sunt, nam in eo edendo illos codices quibus pro Tobia et Iudith usi eramus iterum adhibuimus, additis codicibus A¹PHN qui in Tobia et Iudith antiquam latinam versionem praebebant. Codex autem X, qui etiam pro Hester antiquam versionem habet, in nostra editione eiusdem libri non comparet. Antiquae versionis duo priora capita, secundum recensionem diversam, in codicibus QFK ante hieronymianae versionis textum

inveniuntur. Pro quibus antiquis versionibus ea editione usi sumus quam praebet B. R. Motzo, in libro cui titulus La versione latina di Ester secondo i LXX (Bologna, 1928).

Liber vero Iob, quo volumen hoc terminatur, locum quem ei, clementinam editionem secuti, adsignavimus, nonnisi inde a saec. XIII in codicibus obtinet. Antiquiores enim libri, qui Biblia integra continent, eum plerumque post Prophetas tantum praebent, et quidem vel ante Psalmos, ut codices $\chi \Sigma^T \Phi^{RGV} \Theta^{HAGH} \Psi^D$, vel ante Tobiam, ut AE. Codices CL^L Iob inter Verba Dierum et Psalmos, Φ^P inter Octateuchum et Samuhelem, Ω^M inter Ecclesiasticum et Evangelia, $\Pi^F \text{Q} \Gamma^A$ inter Ecclesiasticum et Tobiam, L inter Iudith et Hester interponunt.

Porro codices in libro Iob edendo a nobis adhibiti sunt numero 29, e quibus 24 iidem sunt ac in libro Hester (praetermissis nempe PNU qui Iob non habent), duo, id est X et Θ^G , iam alibi in editione nostra inde ab Octateucho citati sunt, tres autem, VDG, nunc noviter comparent, quos breviter describimus:

- V Codex Vaticanus-Guelferbytanus, olim Bobiensis, foliorum quae supersunt 22 (25×22 vel 26×21 cm.), unica columna linearum 24 litteris quas dicunt semi-uncialibus saec. VI, partim per cola et commata, conscriptus. Praefationes libri Iob et textum eiusdem usque ad cap. 15, 24 continet. Hae 22 folia, una cum aliorum antiquorum codicum foliis, saec. VIII, priore scriptura deleta, exscribendis s. Isidori Etymologiarum libris inservierunt qui nunc duobus voluminibus, id est Vaticano codice lat. 5763 et Guelferbytano codice Carolino seu inter Wissemburgenses 64 comprehenduntur, de quibus plura iam diximus in Prolegomenis ad volumen IV, ubi de aliis 77 foliis agebamus qui textum libri Iudicum et Ruth olim praebebant. Vaticanus codex 14 folia, Guelferbytanus vero 8 servavit qui ad librum Iob pertinent. Eorum textum ex integro edidit, una cum textu Iudicum et Ruth, D. Albanus Dold in libro qui inscribitur: *Zwei Bobbienser Palimpseste mit frühestem Vulgatatext* (Beuron, 1931).
- D Codicis Petropolitani Bibliothecae Publicae F. v. I n° 3 folia 1-38, (27×18 cm.), unica columna linearum 22, litteris uncialibus saec. VIII conscripta. Continent librum Iob. Inter lineas sacri textus, manus quaedam insularis fere coeva excerpta inseruit quae plerumque e commentario Philippi, interdum e Moralibus s. Gregorii desumpta sunt. Folia 39-168 eiusdem codicis praebent commentarium s. Hieronymi in Isaiam in brevem

formam redactum. Codex fuit olim monasterii Corbeiensis, postea Sangermanensis. Cum propter iniquas temporum condiciones codicis imagines habere nobis non licuerit, textum libri Iob ex editione Martianaei inter opera s. Hieronymi (in Appendice tomi II, col 69-114, Parisiis, 1699) citamus, exceptis cap. 42, v. 9-16 quarum imaginem praebet D. A. Staerk in opere quod inscribitur: Les manuscrits latins ... de Saint-Pétersbourg, tomo II, fol. XXVIII (Saint-Pétersbourg, 1910).

Codex Monacensis Bibliothecae Nationalis lat. 6239, foll. 103 (22×15 G cm.) unica columna linearum 20, litteris minusculis saec. IX descriptus. Continet librum Iob secundum Vulgatam versionem et libros Tobiae, Iudith, Hester secundum antiquam quamdam latinam versionem. Fuit olim monasterii Frisingensis. Ex hoc codice, libros Tobiae, Iudith, Hester edidit I. Belsheim anno 1893.

Citantur insuper in apparatu nostro sequentia fragmenta:

Codex Vindobonensis Bibliothecae Nationalis novae seriei 4213, duobus foliis (25×17 et 31×24 cm.) constans, binis columnis linearum 24 litteris quas dicunt merovingicis saec. VIII in. conscriptus. Haec folia, e codice Vindobonensi 675, olim Salisburgensi, detracta, libri Iob cap. 13,20-15,4 (partim) et cap. 16,8-18,2 continent. <

Fragmentum quod invenitur in codice Bibliothecae Universitatis Gandavensis 254, folio 172. Hoc folium (25×20 cm.) unica columna linearum quae supersunt 23, litteris insularibus maiusculis saec. VIII descriptum est. Continet libri Iob cap. 33, 24-34, 22. Textus cum cod. D saepe concordat.

Codicis Abbatiae Sangallensis 11 paginae 398-414 (22×13 cm.) unica columna linearum 21 vel 24, litteris sangallensibus saec. VIII ex. conscriptae. Continent libri Iob ultimam partem, inde a cap. 38,16, iuxta versionem Vulgatam. In paginis quae immediate praecedunt, id est 271-397, quaeque ab altero eoque coaevo scriptore exarata sunt, textus eiusdem libri a principio usque ad cap. 38, 16 praebetur iuxta antiquam versionem latinam a s. Hieronymo emendatam, quam in apparatu sub siglo Sang. citamus.

Praeter hos codices, adhibuimus antiqua tria commentaria Philippi presbyteri, Iuliani Eclanensis et s. Gregorii qui textum Vulgatae explicant. Philippum citamus iuxta praestantiores codices qui sunt Vaticanus Reginensis latinus 111 (= R), Camaracensis 470 (= C) et codex Mu-

saei Meermano-Westreniani Hagae Comitum 16 A 1 (olim Turonensis 88, [cfr. B. Bischoff, in Archiv für Kulturgeschichte, 29, 1939, p. 25 seqq.] = M), quorum primum in ipso codice, alios in collationibus D. Donatiani De Bruyne inspeximus, quas nobis sodales nostri Maredsolenses perhumaniter miserunt. Pro commentario quod Iuliano adscribendum esse demonstravit P. Albertus Vaccari S. J. (Un commento a Giobbe di Giuliano di Eclana, Romae, 1915), ipso codice Casinensi 371 usi sumus. Moralia in Iob secundum editionem benedictinam adferimus, rationem tamen habentes variarum codicum lectionum quas vel in notis ad editionis calcem, vel in quibusdam codicibus Vaticanis, Casinensibus, Parisiensibus aliisque invenimus.

Etiam antiquam latinam versionem libri Iob a s. Hieronymo emendatam ex codicibus Sangallensi 11, Oxoniensi Bodl. Auct. E inf. 1, Turonensi 18, et secundum s. Augustini librum Adnotationum in Iob, sub siglis Sang., Ox., Tur. et Aug. (sine operis designatione) in apparatu adferimus.

In textus vero restitutione, pro Hester eisdem codicibus praesertim innixi sumus ac in Iudith, id est LCA, pro Iob autem codicibus VLA, rationem habentes codicum A¹K in locis ubi, L in Hester et V in Iob deficientibus, CA vel LA inter se differunt.

In apparatu, Codicem V in primo loco, D cum iis qui textum mixtum praebent post Q, G cum FK quibus adfinis est collocamus. Commentaria Philip., Iulian., Greg. immediate post editos citamus et quidem pro Philip. non solum varias lectiones, sed etiam lacunas vel locos ubi textum non ad litteram refert indicamus. Pro Greg., opus, id est Moralia, librum et caput indicare supersedimus, sed tantum, ubi utile videbatur, numerum benedictinae editionis, arabice, ut aiunt, expressum, notavimus. Textus eius cum textu codicum nostrorum CX mire concordat.

Praeter praefationem quam s. Hieronymus textui ex hebraeo in latinum verso praemisit, alteram s. Doctoris praefationem ad antiquam versionem ab ipso secundum LXX emendatam, edimus, quam codices nostri haud raro praebent.

Aliae etiam inveniuntur praefationes quas hic memorari sufficiat:

Epistolae LIII s. Hieronymi ad Paulinum locus ubi s. Doctor de libro Iob tractat, quique incipit verbis: Iob exemplar patientiae (in primo vo-

lumine nostrae editionis p. 22,4–23,6) habetur ante librum Iob in V^Φ Θ^{AMG}, in fine vero libri in Φ^{RGP}EQ.

Textum qui in fine antiquae versionis latinae libri Iob additus legitur: In terra quidem habitasse Iob Auxitiden – et nomen civitatis eius Cheteauith, praebent in principio libri Iob Π^FΦ^{RGP}SW_{NG}re, in fine libri Q, quem in re longior quidam textus sequitur in quo de argumento libri Iob tractatur.

Codex G tandem, post Prologum s. Hieronymi haec habet: Incipit generatio Iob. Melcha genuit filios Nhaur, Us et Buz et Camuhel et Cashel. sed (cod. sith) de Us Iob et de Buz Eliu filius Bharacihel Buzites, sicut in libro quaestionum legitur, id est in libro quaestionum hebraicarum in Genesim s. Hieronymi, ad cap. 22, 20.

Capitulorum seriem pauci e codicibus nostris libro Iob praemittunt. Duabus seriebus quae in eis praebentur, alias duas, alteram scilicet e cod. Sangallensi 11 quae ad ant. lat. versionem pertinet, alteram e Casinensibus quibusdam codicibus adiunximus.

III Kal. Iul. a. d. MDCCCCLI
in festo Ss. Petri et Pauli App.

PROLOGUS HESTER

INDEX CÖDICUM

C	Cavensis, Abb. 14. S. ix.	K	Coloniensis, Capituli 43. S. viii.
A	(<i>Amiatinus</i>) Florentinus, Laur. S. vii-viii.	U ^h	Sangallensis, Abb. 6. S. viii in quo Prologus a 2 ^a manu additus est.
Λ ^l	Legionensis, S. Isidori. S. x.	S	Sangallensis, Abb. 14. S. ix.
Π ^p	Casinensis, Abb. 521. S. xi.	Γ ^a	Mediolanensis, Ambros. E. 53. S. x.
Σ ^r	(<i>Toletanus</i>) Matritensis, Bibl. Nat. S. x.	Ψ ^d	Vaticanus lat. 10511. S. xii.
Φ ^R	Parisinus lat. 3. S. ix.	Ω ^s	Parisinus lat. 15467. a. 1270.
Φ ^G	Londiniensis Add. 10546. S. ix.	Ω ^j	Parisinus lat. 16720. S. xiii.
Φ ^v	Romanus, Vallic. B. 6. S. ix.	Ω ^m	Parisinus, Mazarinaeus 5. a. 1231.
Φ ^p	Romanus, Abb. S. Pauli extra Muros. S. ix.	α	Editio princeps (a. 1452?) 42 lin. dicta.
E	Parisinus lat. 11533. S. ix.	g	Editio Gobelini Laridii, a. 1530.
Θ ^h	Londiniensis Add. 24142. S. ix.	r	Editio Roberti Stephani secunda, a. 1532.
Θ ^a	Aniciensis, Capituli. S. ix.	e	Editio Roberti Stephani quarta, a. 1540.
P	Parisinus lat. 11505. S. ix.	c	Editiones Clementis VIII Pont. Max. secunda (a. 1593) et tertia (a. 1598).
H	Parisinus lat. 93. S. ix.		
Q	Mediolanensis, Ambros. E. 26. S. ix-x.		

INCIPIT PROLOGUS HESTER

Librum Hester variis translatoribus constat esse vitiatum. Quem ego de archivis Hebreorum elevans verbum e verbo pressius transtuli. Quem librum editio vulgata laciniosis hinc inde verborum funibus trahit, addens ea quae ex tempore dici poterant et audiri, sicut solitum est scolaribus disciplinis sumpto themate excogitare, quibus verbis uti potuit 5 qui iniuriam passus est vel ille qui iniuriam fecit.

Vos autem, o Paula et Eustochium, quoniam et bibliothecas Hebreorum studuistis intrare et interpretum certamina conprobastis, tenentes Hester hebraicum librum, per singula verba nostram translationem aspi-

Codd. CAΛ¹Π^F etc.

Tit. Incipit prologus hester C — incipit prologus in ester Σ^τ — incipit prologus liber hester Γ^α — incipit prologus in libro (librum α) hester Λ¹Φ^α Ηα — prologus super librum hester Ω^s — incipit prologus hester siue prefatio Q — incipit praefatio (prefatio SΩ) in (de E) libro (librum S) hester Φ^{RVF}EPS Ω — incipit prephacio libri hester Π^F — incipit pfatio sancti hīer in lib hester Ψ^D — incipit praefatio hieronimi prbi in libro hester Θ^α — item incipit pfatio sancti hieronimi prbi in hester K — hieronymi (d. hieronymi g, eiusdem c) in librum esther praefatio grec — incipit liber hester (+ deo gratias A) A² U^α — incipit ester Θ^h — incipit ipse liber deo gratias A* — *sine titulo* Ω^m.

1. librum *om.* CΣ^τ | esther grec; ester K | uariis — constat] per multos interpretes inuenimus Γ^α | uariis] *praem.* a Π^F | translationibus CΣ^τΩ | 2. ar*chiuis Φ^α; arcuiis CΑΠ^{F2}Σ^τE*Θ^hQΓ^αgr; archiuiis c; arcuius Π^{F*} | hebraeorum ΑΦΘ QSGrec; ebreorum Λ¹ | eleuans] Θ^{h*}; re-leuans Λ¹ΦEΘ^{h2}ΑHKΨ^DΩagrec (*ed.* 1593); **eleuans PS; reuelans Π^{Fc} (*ed.* 1598) | ex

uerbo Ω^m | expr(a)essius AE*Θ^αU^αSΓ^αΩ grec; prescius Q | transtulisti Φ^α | 3. uulgata + latina Λ¹² (*om.* Λ¹³) | laciniosis Ω^{s*}; lacinioinsis Π^{F*}; lacinio Φ^{RGF}P^{*}; latinio Ψ^D; lacinio et E*; lationis his ^α | inde] deinde Γ^α | uerbum Q | funius = CΑΣ^τE²Θ^{h*}ΑPQU^αSΨ^DΩe; finibus Λ¹Π^FΦE*Θ^{h2}HKΓ^αΩSMc (*ed.* 1598); sinibus agrec (*ed.* 1593). ¶ al. finibus Ω² | trahens Γ^α | 4. potuerant Λ¹H; poterat Γ^α | audire Λ^{1*}K(-re) | solitum] sollicitum H* | 5. scol.] saecularibus Θ^hP | sumptoque Ω^s | thematae Q; temate CΣ^τ; demate U^α; sthemate Θ; stemate Γ^α | excogitante Ω^m | uti *om.* P* | 6. ille *om.* rec | 7. autem *om.* CΣ^τ | ∼ o paula autem U^{α*} | eusthochium Φ^P; eusthocium Φ^RH; eusthocium C; eustocium Σ^τΘ^{h*}; eustotium Λ¹ | quoniam] que Ω; qui Ω^s | et] E* P*; et in E²; etsi P²; tantum Ω^sre; *om.* Λ¹Σ^τH | bibliothecas CΑ¹Σ^τΦ^VEΘ^hHSΨ^D Ω^s; uibliothecas Π^F; bibliothecam Γ^α | hebraeorum ΑΦ^{RGF}EΘgrec; ebreorum Λ¹; ebreorum U^α; habraeorum Φ^V | 8. studuisti Ψ^D | comprobatis ΩSMr | 9. esther g rec | hebraycum C; hebraicum Π^F; ebraicum Λ¹; hebracum U^{α*} | nostra Λ¹QΓ^α.

cite ut possitis agnoscere me nihil etiam augmentasse addendo, sed
 fideli testimonio simpliciter, sicut in hebreo habetur, historiam hebraicam
 latinae linguae tradidisse. Nec affectamur laudes hominum nec vitupe-
 rationes expavescimus. Deo enim placere curantes, minas hominum pe-
 nitus non timemus, quoniam *dissipat Deus ossa eorum qui hominibus*
placere desiderant et, secundum Apostolum, qui huiusmodi sunt *servi*
Christi esse non possunt.

EXPLICIT PROLOGUS.

5. Ps. 52, 6. 6. Cf. Gal. 1, 10.

1. possetis S* | me *om.* Σ^τ | etiam] umquam Λ¹PH | 2. fidele Θ^α*H* | in *om.* Λ¹* | hebraeo AΘQK^{grec}; ebreo Λ¹²; haebreorum P*; hebreorum Ψ^o; hebraeorum ΦE²; ebreorum U^α; ebreorum Λ^{1*}; hebraica E*Γ^α | habentur Π^f | historia hebraica AΠ^rΣ^τQ; istoria hebraica C; historia Γ^α | 3. affectamus Λ¹(adfec.)ΦEPHKU^αSG^αΨ^o(afec.)Ω^{agrec} | uituperationem Π^f | 4. ~ placere enim Ω^m | cupientes Θ. ¶ curantes Θ^{α2} | muniminas Φ^{ro}P; minus E* | 5. deus *om.* Θⁿ | ~ deus dissipat Π^fΨ^oarec | 6. desiderans U^α | huiuscemodi Σ^τ; huiuschemodi C; eiusmodi Ωsmagrec.

Hic desinit textus in C A Π^r Σ^τ Θⁿ*^α. *Cod.* Θⁿ² *cum rell. codd. et edd. omnibus addunt:* rufini in libro hester alphabetum ex minio usque ad thetam litteram fecimus diuersis in locis, uolentes scilicet septuaginta interpretum ordinem per haec insinuare studioso lectori. nos enim, iuxta morem, hebraicum ordinem

persequi etiam in septuaginta editione maluimus, *cum his var. lect.:* rufini — hester *om.* Γ^α | rufino U^αS; rufum g; rursum Ω^{arec} | in *om.* Q | esther K^{grec} | alphabetum Ω^{agrec}; *om.* Q | mineo Φ U^αSG^α | thetham Φ^rΩ^s; theta ag; thecam Ω; betam Q; teth rec | ~ in diuersis locis Ω^s | haec] hoc grec | enim] etiam Φ^r; autem Γ^α | iuxta morem] ore Γ^α | hebraicum Λ¹; hebraicam K; hebreum U^αSG^αΩ; hebraeum Φ^{ro}v; haebreum P; ebreum E; hebreorum QΨ^oΩsm; hebraeorum Φ^p | prosequi Φ^rΩ^{agrec}; et sequi Γ^α | etiam] et Ω^s | editionibus Λ¹ ΘⁿH; *praem.* interpretum Ω.

Subscr. explicit prologus AΦ^oSG^α — explicuit prologus Φ^p — explicit prologus hester (ester C²) C — explicit praefatio (prefatio Ψ^o; prf Θ^α) Λ¹Φ^rE Θ^αHΨ^oΩ — explicit pf sancti hieronimi P — explicit pfatio sancti hieronimi in libro hester Φ^v — finit Σ^τ — *sine subscr.* Π^fΘⁿQKU^αΩsmagrec.

CAPITULA
SIVE TITULI AUT BREVES
LIBRI HESTER

INDEX CODICUM

SERIES UNICA

C	Casinensis, Abb. 35. S. xv.	V	Romanus, Vallic. B. 7. S. xii.
D	Casinensis, Abb. 557. S. xii.		
-

CAPITULA LIBRI HESTER

SERIES UNICA

Codd. CDV

I. De regno Assueri et de convivio eius.

II. De convivio Vastis regine quod evocata venire contempserit et ideo alia ei repleta est.

III. Ubi iussit rex puellas sibi virgines congregari.

IIII. De nativitate Hester.

V. De precepto Mardochei cuius etiam consilio regina cotidie omnia gubernabat.

VI. De eunuchis proditis per Mardocheum quod regem occidere voluissent.

VII. De magnitudine Aman qui voluit Hebreos ad † sortem † interfici uno die propter Mardocheum.

VIII. Ubi Mardocheus regine populi interitum nuntiavit et ieiunaverunt utrique.

VIII. Ubi Mardocheus † hortatus † est Hester ingredi ad regem et ieiunaverunt simul.

X. Ubi Hester cum tremore ingressa ad regem territa corruit quam

confortans repromisit ei dimidium regni sui.

XI. Ubi voluit Aman Mardocheum in ligno suspendi.

XII. De beneficio Mardocheo a rege depenso.

XIII. De convivio Hester regine in salvatione gentis sue et de interitu Aman.

XIII. De substantia Aman regine donata et de Mardocheo in locum eius subrogato.

XV. De epistolis regis per omnem locum directis in salvationem Hebrorum qui et inimicos eorum una iussit die interfici.

XVI. De splendore Mardochei et de nova luce per eum Hebreis exorta.

XVII. De interfectione Aman et totius cognationis eius.

XVIII. De sollempnitate diei in quo ultio provenit et de potentia Mardochei.

XVIII. Ubi eunuchos volentes interficere prodidit.

Codd. CDV (numeros et litteras initiales om. D).

Incipiunt capitula in libro hester C; incipiunt capitula libri hester V; *sine* incipit D.

1. asueri D | 3. sibi *om.* C | 4. ester D | 5. consilium D; precepto C | 7. ad sortem *restituimus*; ad fontem V; ad sontem D; assontes C | 9. hortatus est hester ingredi *restituimus*; est ester ingredi D, *cum archetypo ut vid.*; et hester ingressi sunt C; iussit hester ingredi V | 10. ~ sui regni V | 12. (*om.* C) a rege] regi DV | 13. (12. C, *et sic deinceps*) | 14. in loco D | 15. per] in C | in salvatione D | ~ die iussit C | 17. cognat.] cogitationis V.

XX. Ubi iteratur historia et de malis quae exercuerat Aman in populis et de eius interitu.

XXI. De oratione Mardochei. Oratio et Hester.

XXII. De iterata ingressione Hester ad regem.

XXIII. Exemplar epistole regis ad omnem orbem terrarum.

Codd. CDV.

20. de mala D | 21. mardochoei D; + xxv CDV *ex erroneo archetypo ut vid.* | oratio et] et oratione C | 23. terrarum. expliciunt capitula CV; *sine* explicit D.

HESTER

INDEX CODICUM ET EDITIONUM

- L (*Laureshamensis*) Vaticanus, Palat. lat. 24. S. VII-VIII.
 C (*Cavensis*) Cavensis, Abb. 14. S. IX.
 A (*Amiatinus*) Florentinus, Laurent. S. VII-VIII.
 Λ^L (*Legionensis*²) Legionensis, S. Isidori. S. x.
 Π^P (*Casinensis*) Casinensis, Abb. 521. S. XI.
 Σ^T (*Toletanus*) Matritensis, Bibl. Nat. S. x.
 Φ^R (*Rorigonis*) Parisinus lat. 3. S. IX.
 Φ^G (*Grandivallensis*) Londiniensis Add. 10546. S. IX.
 Φ^V (*Vallicellianus*) Romanus, Bibl. Vallic. B. 6. S. IX.
 Φ^P (*Paulinus*) Romanus, Abb. S. Pauli extra Muros. S. IX.
 E (*Corbeiensis*) Parisinus lat. 11533. S. IX.
 Θ^H (*Hubertianus*) Londiniensis Add. 24142. S. IX.
 Θ^A (*Aniciensis*) Aniciensis, Capituli. S. IX.
 P (*Ge. o. seu Sangermanense oblongum*) Parisinus lat. 11505. S. IX.
 H (*S. Richarii seu Centulensis*) Parisinus lat. 93. S. IX.
 N (*Ge. l. seu Sangermanense latum*) Parisinus lat. 11553. S. IX.
 Q (*Bobiensis*) Mediolanensis, Ambros. E. 26. Inf. S. IX-X.
 F (*Frisingensis*) Monacensis lat. 6225. S. IX in.
 K (*Coloniensis*) Coloniensis, Capituli 43. S. VIII.
 U (*Sangallensis*) Sangallensis, Abb. 6. S. VIII.
 S (*Sangallensis*) Sangallensis, Abb. 14. S. IX.
 W (*Weingartensis*) Stuttgartensis H. B. II. 35. S. VIII-IX.
 Γ^A (*Abiascensis*) Mediolanensis, Ambros. E. 53. Inf. S. x.
 Ψ^D (*Bovin.*) Vaticanus lat. 10511. S. XII.
 Ω^S (*Universitatis seu Sorbonicus*) Parisinus lat. 15467. a. 1270.
 Ω^I (*Correctorium S. Iacobi*) Parisinus lat. 16720. S. XIII.
 Ω^M (*Mazarinaeus*) Parisinus, Bibl. Mazar. 5. a. 1231.
 α Editio princeps, 42 lin. dicta (Moguntiae?), a. 1452 (?).
 g Editio Gobelini Laridii, Coloniae, a. 1530.
 r Editio Roberti Stephani secunda, Parisiis, a. 1532.
 e Editio Roberti Stephani quarta, Parisiis, a. 1540.
 l Editio Theologorum Lovaniensium, Antverpiae, a. 1583.

- v *Codex Carafianus* (Vaticanus lat. 12959-12960), ubi lectionem Lovaniensium a. 1583 immutatam servat.
 w *Codex Carafianus*, ubi lectionem Lovaniensium mutat.
 § Editio Sixti V Pont. Max., a. 1590.
 c Editio Clementis VIII Pont. Max., a. 1592.

Hug. Correctorium Hugonis a S. Caro, (ex cod. Vatic. Ottob. lat. 293, S. XIII-XIV).

Guill. Correctorium Guillelmi de Mara, (ex cod. Vat. lat. 3466, S. XIII).

Iac. Correctorium Conventus S. Iacobi O. P., (ex cod. Paris. lat. 16720, S. XIII).

ΦΘΩ Consensus codicum Φ^{RGVP}, Θ^{HA}, Ω^{SJM}.

Defectus codicum in capite secundi apparatus pro unaquaque pagina notantur.

Libri qui rarius citantur, v. g. lectionaria, librique liturgici antiquiores, aperte, unusquisque loco suo, designantur.

In locis Patrum citatis, numeri capitulorum ad *Migne Patrologiam latinam* referuntur, vel, ubi auctorem suppetit, ad *Corpus scriptorum ecclesiasticorum latinorum*, Academiae Vindobonensis.

DE TRIPLICI NOTARUM APPARATU

Primus notarum apparatus de constituto archetypi textu rationem reddit, in omnibus locis ubi, ceteris variantibus, codices LCA inter se non concordant.

Secundus apparatus ad historiam textus spectat et varias lectiones omnium codicum et editionum refert, exceptis mere orthographicis.

Tertius apparatus divisiones textus exhibet, maiores ex codicibus omnibus, minores vero ex CAQK.

DECLARATIO SIGNORUM

In textu:

† † loca designant ubi lectio mendosa archetypi ex coniectura vel iuxta lectionem codicum recentiorum corrigitur.

In primo vel secundo notarum apparatu:

= lectioni ipsius textus postponitur cui codicum universorum testimonium subnec-
titur (*apparatus plenior* seu *positivus*).

] lectionem ipsius textus designat de qua aliquid notatur vel cui refertur varia
lectio alterius formae seu radice.

- **** numerum indicat litterarum erasarum vel quae legi nequeunt in codice.
- † post sigla codicum, lectionem designat quae prima manu scripta in codice legebatur, priusquam *ipse scriptor* eam aliquo modo mutaret vel corrigeret.
- * item post sigla codicum, lectioni postponitur quae in codice prima manu scripta fuerat, deinde vero ab *altero scriptore*, seu *secunda manu*, correctae fuit.
- ¹ item post sigla codicum, lectionem sequitur quam ipse scriptor propria manu corrigendo induxit.
- ² item post sigla codicum, lectionem designat ab altero scriptore, seu secunda manu, inductam.
- ³ item post sigla codicum: lectio tertia manu inducta.
- Nota bene:* Ubi cumque signum ¹ vel ² in notis non apparet, corrector † vel * lectionem codicis sui ad formam textus nostri reduxit.

~ inversa verba designat.

praem. praemissa verba praecedunt.

+ additis verbis praepositur.

om. omissa verba sequitur.

[] post longiorem variam lectionem pluribus codicibus communem, singulorum codicum varias lectiones includunt.

¶ notis praepositur quae ex *Correctoriis* vel ex codicum marginibus desumuntur.

In tertio apparatu:

¶ § < divisiones textus designant: maiores, medias, minores.

INCIPIT LIBER HESTER

I. ¹ In diebus Asueri qui regnavit
ab India usque Aethiopiam su-
per centum viginti septem pro-
vincias

² quando sedit in solio regni sui
Susa civitas regni eius exordium
fuit

³ tertio igitur anno imperii sui
fecit grande convivium cunctis
principibus
et pueris suis fortissimis Persa-
rum et Medorum
inclitis et praefectis provincia-
rum coram se

⁴ ut ostenderet divitias gloriae reg-
ni sui

ac magnitudinem atque iactan-
tiam potentiae suae multo tem-
pore

centum videlicet et octoginta die-
bus

⁵ cumque implerentur dies convivii
invitavit omnem populum qui
inventus est Susis

a maximo usque ad minimum
et septem diebus iussit convi-
vium praeparari in vestibulo
horti et nemoris

I. 1. uiginti septem LA; uiginti et septe C | 3. inclitis LA; om. C | 4. gloriae LA; om. C | 5. implerentur L cum plerisque codd. et archetypo; conplerentur CA.

Tit. Incipit liber hester LA¹ΦEPH QKSW(esther)Γ^AΨ^DΩ^S; incipit liber hester cuius fuit patruelus m[...] U; incipit liber eiusdem CΣ^τ; incipit ipse liber A; incipit hester Θ^H(ester)N(sther)α; liber hester Θ^AF; liber esther grēlb̄ȝc; sine titulo Π^FΩ^M.

I. 1. assueri Φ^PEQΓ^ANaḡrēlb̄ȝc; + regis Λ^{L2}Π^FUSW² cum cod. *Vallicell.* ant. vers. lat. | regnabat E* | aethiopiam] S*; aethyopiam CS²Ψ^D; ethiopiam LKΩα; ethyopiam Γ^A; etiopiam Λ^L; aethiophiam P; eziopiam Σ^τ; aethiopia U*; ethiopia QF | septem] *praem.* et CΠ^FΣ^τΘ^{P2}QSWΓ^A.

2. in solium U* | susan rēlb̄ȝc.

3. imperii + regni C, cf. ant. vers. lat. | fecerat are | principibus + suis Ω cum hebr. | maedorum AΘ^A; moedorum C | inclitis om. CΣ^τ.

4. gloria regni sui FK*; regni sui gloriam Θ^H | gloriae om. CΣ^τ cum LXX; + sue Ω[†] | magnit.] multitudinem Φ^V | uidel.] scilicet Ω^S | octuaginta Σ^τQU*Γ^A.

5. impleretur E*; conplerentur CA Σ^τ(compl.) | conuiui UW | susis] in susis QFK*WΨ^Dag; in susan rēlb̄ȝc | a maiore Π^F | usque minimum H*; usque minimo Λ^{L*} | ~ iussit septem diebus Ω^Sarelb̄ȝc | praeparare K*(-re)U; parari E | nemori* U; nemori Π^F; nemores W; + et N*.

I. 1. ¶ in I. Ω^S; <in CAQK | 2. <quando A | <susa AK | 3. <tertio CAQK | <fecit A | <cunctis K | <et pueris A | <inclitis A | <et K | 4. <ut A | <ac A | <centum A QK | 5. § cumque Ω^M; <cumque CAK | <invitavit A | <a maximo K | <et AK | <in K.

quod regio cultu et manu con-
situm erat

⁶ et pendebant ex omni parte ten-
toria aerii coloris et carpasini
et hyacinthini

sustentata funibus byssinis atque
purpureis

qui eburneis circulis inserti erant
et columnis marmoreis fulcie-
bantur

lectuli quoque aurei et argentei
super pavimentum zmaragdino
et pario stratum lapide dispo-
siti erant

quod mira varietate pictura de-
corabat

⁷ bibebant autem qui invitati erant
aureis poculis

et aliis atque aliis vasis cibi in-
ferebantur

vinum quoque ut magnificentia
regia dignum erat

abundans et praecipuum pone-
batur

⁸ nec erat qui nolentes cogeret ad
bibendum

sed sic rex statuerat praeponens
mensis singulos de principi-
bus suis

ut sumeret unusquisque quod
vellet

⁹ Vasthi quoque regina fecit con-

6. hyacintini C; iacynthini A; hyacinthinis L | et argentei super LA; super ar-
gentei C | pario LC; uario A | dispositi LC; depositi A | 7. erant LA; fuerant C | ab-
undans LA; et abundans C.

6. pendebat Φ^p | aeri $\Lambda^1 * \Pi^f E^* FK^*$
 $W\Gamma^A$; aerei E^3 (ut vid.) $PH\Omega^m a g r e l$; erei
 $\Lambda^{1,2}$; aeris Θ ; aerini E^2 , cf. 8, 15 | car-
passini Φ^v ; charpasini χ ; carphasini C;
carbasini $\Sigma^T PH\Omega^m a g e l \zeta c$; charbasini Λ^1 ;
carpasine FK^* ; carpasinis Φ^a ; carpassi-
nis Φ^{RP} ; carbassinis Ψ^D | et] ac $a g r e l v \zeta c$
c | hyacinthini = $\Theta^m Q K^2 g r e l v \zeta c$; iacin-
thini Γ^A ; hyacintini C; hyacinthinini H;
hiacintini N; iacynthini $A\Pi^f$; iacynthini
 Σ^T ; iachintini P; hyancintini SW; hya-
cinctini $\Phi^{vp} \Theta^A$; iacinctini $E\Omega^a$; iacentini
U; hyachini Λ^1 ; hyacinthinis $L\Phi^{RQ} FK^*$;
hyacinctinis Ψ^D | bissinis $\Lambda^1 \Pi^f \Sigma^T \Phi^{vp} PHU$
 $\Omega^{SM} a$; byssynis K^* ; byssy*nis F | ac Ω^{SM} |
purpureis] K^* ; purporeis $\Phi^v K^2$; purpuriis
 U^2 ; porporiis U^* | eburniis U | marmo-
riis fulgebantur U^* | et arg. super] super
argentei $C\Sigma^T$ | zmaragdino = $LA\Theta^m NU$
 $W^2 \Gamma^A$; smaragdino $\Pi^f \Phi E \Theta^A Q S \Psi^D \Omega^m a g r$
 $e l v \zeta c$; zmaracdino Σ^T ; zmarachdino C;

zmargdino W^* ; **maragdino P^* ; sma-
ragdinum $\Lambda^1 P^2 H$; smaragdo Ω^S ; zma-
ragdi FK . ¶ ant. non habent « smaragdo »
Guill. | et pario] in ras. brev. spat. U^2
pario — 7. autem] in ras. Φ^{P^2} | pario]
uario $A\Theta P Q F K \Gamma^A$. ¶ al uario S^2 | stratu
 $Q\Gamma^A$; strati F^2 (i in ras.) | lap. dispos.]
 U^3 ; lap* d^{**} posite U^* ; lapidibus posite
 U^2 | lapidem L; lapides Ω^S | depositi A
 Ω^m ; positi Q | pictura] pectora U^* | de-
corabant $U^* \Gamma^A$.

7. erant] fuerant $C\Sigma^T \Gamma^A$ | ~ poculis
aureis Q | cibis Γ^A | uinum] unum Q^*
F | abundans — ponebatur om. FK^* |
abundans] praem. et $C\Sigma^T \Gamma^A$.

8. cogerit E^* | sic] sicut $g r e l v \zeta c$; si
 Θ^A | praepones N^* ; proponens Λ^1 | men-
ses $FK^* U^*$; eis L | singulos] W^* ; sin-
gulis $\Lambda^1 \Pi^f PHW^2$ | quo U^* | uelit Λ^1
PH.

9. uasti $A\Lambda^1 \Pi^f \Sigma^T F K \Gamma^A \Omega^S$; uasthin

<quod A | 6. <et pendebant AK | <et carpasini A | <qui AK | <lectuli AQK | <zmarag-
dino A | <quod AK | 7. § bibebant Ω^m ; <bibebant CAQK | <et aliis A | <vinum AQ
K | <abundans A | 8. <nec AK | <sed A | <ut A | 9. ¶ vasthi II. Π^f ; § vasthi Ω^m ;
<vasthi CAQK.

vivium feminarum
in palatio ubi rex Asuerus ma-
nere consueverat
¹⁰ itaque die septimo cum rex esset
hilarior
et post nimiam potionem inca-
luisse mero
praecepit Mauman et Bazatha et
Arbona et Bagatha et Abgatha
et Zarath et Charchas
septem eunuchis qui in con-
spectu eius ministrabant
¹¹ ut introducerent reginam Vasthi
coram rege
posito super caput eius diade-
mate
et ostenderet cunctis populis et

principibus illius pulchritudi-
nem
erat enim pulchra valde
¹² quae rennuit et ad regis impe-
rium quod per eunuchos man-
daverat venire contempsit
unde iratus rex et nimio furore
succensus
¹³ interrogavit sapientes qui ex mo-
re regio semper ei aderant
et illorum faciebat cuncta consi-
lio scientium leges ac iura
maiorum
¹⁴ erant autem primi et proximi
Charsena et Sethar et Admatha
et Tharsis et Mares et Marsana
et Mamucha

9. consueverat LC; consueverat A | 10. bazatha A; balatha L; bazathan C | 11. enim LC; autem A | 13. consilio L²CA; consilia L*.

Q²; uastin Q* | in palatium Q | assuerus A*QUΓ^AΩagrelb̄ḡc | consueverat AN.

10. rex om. Ω^s | ~ esset rex Γ^A |
potionem] Q*S*; potationem Π^FΘ^HQ²S²
Ωrelb̄ḡc | mauman] S²(pr. m corr.); ma*u-
man E; maumam l̄b̄ḡc; mau[...]am U;
mauma Q; nauman Λ^L; naumā ΩSM;
mamucha Θ^H; manucha Γ^A | bazata QF
K*; bazacha Ω^s; balatha L; bazathan C
Σ^T | et om. Λ^LP*H | harbana grelb̄ḡc; ar-
bana Ω^s; arbuna U; arbonec Λ^L | bagata
Σ^T; bazatha NU; gabatha Ψ^DΩ^s; agbatha
Ω^M; bagatb L | et abgatha om. Ψ^D | ab-
gata Σ^TW; abgaha L | zarat Σ^T; zareath
U; zarad Γ^A; zathar g; zethar relb̄ḡc |
~ zarath et abgatha Ω^s | et charchas
om. A* | carchas CΣ^TΦ^BPHFKSWΩ^sa;
charcas Λ^LΠ^FEΘ^A; carcas Θ^HQ; charcias
A²; chartas Ω^M; carpas Γ^A | ~ zarath et
charcas et abgatha Π^F.

11. reginam om. H* | uasti LΠ^FΣ^TF
KΓ^Al̄b̄; uasthin Q | ~ uasthi reginam H²

α | coram regem Π^F | super capite Π^F | dia-
dema Q | et] L*W*; ut L²EQΓ^AW²Ωare
l̄b̄ḡc | ostenderit FK* | illius] eius α | ~
pulchritudinem illius relb̄ḡc | enim] au-
tem AFK.

12. et (I^o) om. W* | rex om. FK.

13. ei om. Q | ~ ei semper Λ^LPH |
adherebant Λ^LPHΓ^A(ader.)Ω^sae(adhaer.) |
cuncto Φ^v* | consilia L*Φ^G; consili* E* |
legis L* | ac] et Ω^M.

14. charsena — 15. noluisse om.
U* | carsena Σ^TEΩ^s; carsana Ψ^D; char-
senanch Π^F | et sethar om. W* | sethar —
tharsis] setharsis FK* | zethar α; cethar
Q; sechar Γ^A; sehar Θ^H; sathar g; secar
Σ^T | adamatha N; abmatha Π^F; ammatha
HU²SW; ammetha Λ^LP; amatha Ω^M; a-
macha Ω^s; mattha Θ^H | et tarsis CΣ^T;
etharsis A | mareas Π^F; nolmares U² |
marsena Θ^HFK*U²SWΩ^M; marsen Σ^T | et
om. Σ^T | mamuca Λ^L; manucha NΩ^s; a-
mucha Θ^HΓ^A; mamuchan Σ^T²(in ras.)gre

<in A | 10. ¶ itaque (II.) Ω^M; <itaque CAQK | <et post A | <mauman A | <septem A |
11. <ut A | <posito AQK | <et ostend. A | <erat AQ | 12. <quae CAK | <unde CAQ
K | 13. <interrogavit AK | <et AK | 14. <erant CAQK | <charsena AK.

- septem duces Persarum atque
Medorum qui videbant faciem
regis
et primi post eum residere soliti
erant
15 cui sententiae Vasthi regina sub-
iaceret
quae Asueri regis imperium quod
per eunuchos mandaverat fa-
cere noluisset
16 responditque Mamuchan audien-
te rege atque principibus
non solum regem laesit regina
Vasthi sed omnes principes et
populos
qui sunt in cunctis provinciis
regis Asueri
17 egredietur enim sermo reginae

- ad omnes mulieres ut contem-
nant viros suos et dicant
rex Asuerus iussit ut regina Vas-
thi intraret ad eum et illa noluit
18 atque hoc exemplo omnes princi-
pum coniuges Persarum atque
Medorum parvipendent impe-
ria maritorum
unde regis iusta est indignatio
19 et si tibi placet egrediatur edic-
tum a facie tua
et scribatur iuxta legem Persarum
atque Medorum
quam praeteriri illicitum est
ut nequaquam ultra Vasthi ingre-
diatur ad regem
sed regnum illius altera quae
melior illa est accipiat

16. responditque LC; respondit A | mamuchan CA; mamucha L | 17. enim CA; ergo L | 18. omnes L; homines C; om. A | parvipendent LA; parvipendant C | 19. et si CA; si L | illa LA; om. C.

lv̄ḡc; mammuchan U² | duces + regis L | atque] et U² | maedorum AΘ^ASW | resedere Φ^v*PH*N; sedere Γ^A.

15. tot. vers. om. U* | uasti Π^FΣ^TF KU²; uasthin Q | reginae C | ~ regina uasti U² | assueri EU²Γ^AΩagreiv̄ḡc | face-
re nol.] U³; nol. facere U² | noluit Σ^T*; nequissent FK*.

16. respondetque W*; respondit A FK | mamuchan = CAΠ^FΦE²Θ^AK²USΨ^D greiv̄ḡc; mamuchan Σ^TE*; manucha Γ^A Ω^S; mamucha K* cum rell. codd. et a | atque] et U | princip. + et dixit Q | regem] K*; regi FK² | laesit reg. uasthi] regina uasti contempsit Σ^T²; regina uasti Σ^T* | uasti Π^FFKΓ^A; uasthin Q; uasthe U* | omnes — populos] omnibus prin-
cipibus et populis FK*; praem. et Π^F Φ^{RO}S²Ψ^DΩagreiv̄ḡc | ~ populos et prin-
cipes areiv̄ḡc | assueri Θ^HQΓ^AΩagreiv̄ḡc.

17. egredietur C | enim] ergo L

Θ^H | reginae om. Λ¹P*H | ~ reginae sermo A* | mulieres om. FK* | assuerus EΓ^AΩagreiv̄ḡc | ut om. Σ^T* | uasti Π^FΣ^TΘ^H FKΓ^A; uasthin Q | ad eum] ad regem Λ¹H.

18. omnes om. AFK* | principes W* | moedorum C; maedorum Θ^A; me-
dorum ASW | parvipendant CΣ^T; parui-
pendens Π^F; parvipendit U* | iusta] iuxta Λ¹* | ~ indignatio est Λ¹.

19. et — egrediatur] in ras. lat. spat. W² | et si] ut si FK*U; sed si Θ^H g; si ergo r, cf. LXX; si LΦEK²Ψ^DΩae
lv̄ḡc cum hebr. | et (2°)] ut Q | scriban-
tur Φ^P | iuxta] Λ¹*; iusta Λ¹²Θ^H | moe-
dorum CΘ^H; maedorum AΘ^A; me²dorum SW | pr(a)eterire Λ¹P*FK*USW; pr(a)u-
ricari Π^F | ut] et US*WΓ^A | ultra] regi-
na r | uasti Π^FΣ^TFKΓ^A; uasthin Q; om. U | illius] eius C | illa om. CΣ^TE* | ~
est illa Ψ^D*Ωsmagreiv̄ḡc.

<septem A | <et A | 15. <cui AQK | <quae A | 16. <responditque CAQK | <non CAQ
K | <qui A | 17. <egredietur AQK | <rex CAQK | 18. <atque hoc CAK | <parvipendent
A | <unde AK | 19. <et si CA | <et scribatur AK | <quam A | <ut A | <sed AQK.

²⁰ et hoc in omne quod latissimum
est provinciarum tuarum di-
vulgetur imperium
et cunctae uxores tam maiorum
quam minorum deferant ma-
ritis suis
²¹ placuit consilium eius regi et
principibus
fecitque rex iuxta consultum Ma-
muchan
²² et misit epistulas ad universas
provincias regni sui
ut quaeque gens audire et le-
gere poterat diversis linguis et
litteris

esse viros principes ac maiores
in domibus suis
et hoc per cunctos populos di-
vulgari
II. ¹ his itaque gestis postquam regis
Asueri deferbuerat indignatio
recordatus est Vasthi et quae fe-
cisset vel quae passa esset
² dixeruntque pueri regis ac mi-
nistri eius
quaerantur regi puellae virgines
ac speciosae
³ et mittantur qui considerent per
universas provincias puellas
speciosas et virgines

20. in omne LC(hom.); nomine A | diuulgetur AC; deuulgetur L | 21. eius LA;
istud C | consultum LA; consilium C | mamuchan LC; mamucham A.

II. 1. itaque LC; ita A | quae (2°) LC; om. A.

20. et hoc — suis om. U* | in omni
... imperio Λ¹PH | in omne] nomine AF
K*; ***ine E*; omne N* | deuulgetur L
Θ¹Q | et] E*; ut E²Γ¹ | deferant maritis
suis] *praem.* honorem Λ¹Π¹Γ¹; + hono-
rem Σ¹²(orē Σ¹*)ΦE*Q²K²U²S²W²Ψ²Ω¹ag
relb̄gc.

21. eius] istud CΣ¹Γ¹ | regi om. F
K* | princip.] *praem.* cunctis SW | rex
om. agre | iuxta om. Φ¹* | consultum =
LAE²NFK*; consilium E*K² cum *rell.*
codd. et edd. | mamucham AQ; mamuchā
Σ¹; mamochan U; mamucha FΩ¹mq; ma-
nuchan Θ¹*; manucha Γ¹Ω¹; mamuche
Π¹. ¶ hebr. et ant. habent « manuchan »
Guill.

22. ad] per Ω. ¶ hebr. et ant. ha-
bent « ad » *Guill.* | quaeque] q̄ P*; quē-
cumque Γ¹ | audire] Φ¹*; audiret Φ¹²;
praem. quae L | et] uel SW | poterant
L; potuerat U | esse] E*; scire esse Ω¹;
scirent esse E²; esse scirent Φ¹ | et hoc

— 2, 1. esset om. U* | diuulgari] N*;
deuulgari Φ¹ΘQ*K*; diuulgar* U²; di-
uulgare N²; deuulgare Φ¹K²; diuulga-
uit Ω¹.

II. 1. *tot. vers. om.* U* | itaque] K*;
ita AΛ¹Φ¹RGPEΘPHNQ²K²U²SWΨ²da[bgc;
om. Q*Ω¹ | regi hasueri C | asueri] E*;
assueri E²FKΓ¹Ω¹agrelb̄gc | deferbuerat]
P²(bu in ras.); deferuuerat Φ¹; deferue-
rat Φ¹H*QWΨ²; diferuuerat K²; differ-
uerat FK*; defuerat Λ¹; defer****at N* |
~ indignatio deferbuerat Ω¹marelb̄gc |
record. est] recordata est Λ¹²P²H²ae; re-
cordata P¹H¹*; recordate Λ¹* | uasti Π¹
Σ¹Φ¹FKΓ¹; uastin Q | et] uel Ω¹; om.
Θ¹P²ae | uel] et Ω¹ | quae (2°) om. AF
K | esset] U²; fuisset U³SWΩ¹.

2. dixerunt FK* | ac] atque Ω¹ |
querentur U*; quaeruntur N* | uirg.]
praem. uel L | ~ uirgines puellae FK.

3. considerant W¹a | per uniuersa
prouincia H¹* | uniuersas om. FK* | puel-

20. <et hoc A | <et cunctae AQK | 21. § placuit Ω¹; <placuit CAK | <fecitque AQK |
22. <et misit AK | <ut A | <diversis A | <esse A | <et AK.

II. 1. ¶ his II. Ω¹; III. Π¹; (III.) Ω¹; *Div. sine num.* N; <his CAQK | <reco-
datus AK | 2. <dixeruntque CAQK | <quaerantur AK | 3. <et mittantur AQK.

et adducant eas ad civitatem
Susan
et tradant in domum feminarum
sub manu Aegaei eunuchi
qui est praepositus et custos
mulierum regiarum
et accipiant mundum muliebrem
et cetera ad usus necessaria
4 et quaecumque inter omnes ocu-
lis regis placuerit ipsa regnet
pro Vasthi
placuit sermo regi et ita ut sug-
gesserant iussit fieri

5 erat vir iudaeus in Susis civitate
vocabulo Mardocheus
filius Iair filii Semei filii Cis de
stirpe Iemini
6 qui translatus fuerat de Hieru-
salem
eo tempore quo Iechoniam re-
gem Iuda Nabuchodonosor rex
Babylonis transtulerat
7 qui fuit nutricius filiae fratris sui
Edessae
quae altero nomine Hester vo-
cabatur

3. susan LA; susam C | et custos A; et custos L²C; om. L* | accipiant CA; ac-
cipiat L | 5. erat CA; et erat L.

larum W | adducunt W; adducunt E* |
eas om. Σ¹ | susam CΣ¹UΩ; susac Θ^h
Γ^h; susa Π^r | ~ susam ciuitatem Ω^s |
et — feminarum om. U* | tradantur P
Q; + eas Ωsmgrel̄sc | in domos Θ^{p2}(os
in ras.); in domo Γ^h | egaei Θ^hΓ^h; aegei
Θ^hPHU²S; egei CΠ^rΣ¹Ψ^oΩsm*agrel̄b̄sc;
agei U*; aeggei E²; eggei Q; aggei E*;
aggei FK; uegei Λ¹; om. Ω^{m2} | etustus
L²CA¹*Π^rNQ*FKU*W*; om. L* | mulie-
rum] puellarum Ω^m. ¶ hebr. Rabanus et
ant. habent « mulierum » Hug. | regina-
rum Q | accipiant] W²(iant in ras.); ac-
cipiat LQ | mundum] E²(alt. u corr.)W*;
mundam W²; mundum Γ^h | muliebre
Γ^h | ad usus nec.] quae ad usum sunt
necess. FK*.

4. ~ regis oculis C | pro] post
Π^r | uasti Π^rΣ¹Φ^gFK; uasthin Q; uaste
Γ^h | et ita ut] et ut ita PH; ita ut FK*;
et ut Π^r; ut ita Λ¹ | suggesserat Γ^h; sug-
gerant Φ^r | ~ fieri iussit Ω^m.

5. et erat LQU cum LXX et ant.
vers. lat.; erat autem Ω | iudeus Π^rΣ¹P
QSG^hΨ^oΩ^h | susa Ω^m; susan rel̄b̄sc | ci-
uitatem NFK* | uocabulo] nomine Π^rΩ^m,
cf. ant. vers. lat. | mardocheus Φ^vNrel̄

b̄sc; mardoceus Λ¹*Σ¹ | iayr Ωsm; iahir
CAΓ^h; haiar E²; iachir FK*; air Q; hair
E*; iairi U | filii semei om. U* | fili (I^o)
CW*; filius Π^rΣ¹ | fili (2°) L*CW*; om.
N | cis] U*; chis CAΛ¹Σ¹P*HQFKU²S
W²(ch in ras); cys Ωsm; + qui fuit Ω^m |
iemini Π^r; gemini Λ¹Σ¹EUSΨ^oΩ.

6. hierlm Π^r; hierl FK; iherusalem
Cq; ihrsłm Λ¹Σ¹; ierusalem grel̄b̄sc;
ierlm Ψ^oΩ | quo] quod Ψ^o*; quē Λ¹*;
quando U | ieconia rege F*K* | hiecho-
niam Π^r; iheconiam C; ieconiam Λ¹Σ¹
Φ^{vp}E*HQ*Ω^m; geconiam Θ^h | iudam
Σ¹ | nabucodonosor Σ¹W; nabugodono-
sor Φ^pEN; nabuchodono*sor H; nabo-
chodonosor Γ^h; nabuchonosor F; nabo-
chodosor K; nabuch Ω^s; nabuḡ Ω^m | ba-
bilonis Λ¹Π^rΣ¹Θ^hS²Ω^mq; babillonis U
S*W.

7. fuerat Λ¹P*H | edessae] U*; ae-
dessae AΠ^rFK*; edesse Σ¹Γ^h; aedesse F*
SΨ^o; edissae Φ^pΘ^hHU²rel̄b̄sc; aedissae
Λ¹W; edisse P¹(i corr.)QΩ^mq; aedis-
se E²F²; edysse Ω^s; adesse E* | quae] qui
FK* | esther NWgrel̄b̄sc; ester Θ^hF;
hether L; hesterther U | ~ uocabatur
hether Ω^hrel̄b̄sc | amiserat] manserat

<et adducant AK | <et tradant A | <qui AK | <et accipiant AQK | <et cetera A | 4. <et
AK | <placuit CAK | 5. ¶ erat IIII. Π^r; Div. sine num. Φ; § erat II. Ω^m; <erat CAQ
K | <filius Iair A | 6. <qui A | <eo AQK | 7. <qui AK | <quae A.

et utrumque parentem amiserat
 pulchra nimis et decora facie
 mortuisque patre eius ac matre
 Mardocheus sibi eam adopta-
 vit in filiam
⁸ cumque percubisset regis im-
 perium
 et iuxta mandata illius
 multae virgines pulchrae addu-
 cerentur Susan
 et Aegaeo traderentur eunucho
 Hester quoque inter ceteras puel-
 las ei tradita est
 ut servaretur in numero femi-
 narum
⁹ quae placuit ei et invenit gratiam

in conspectu illius ut accelera-
 ret mundum muliebrem
 et traderet ei partes suas
 et septem puellas speciosissimas
 de domo regis
 et tam ipsam quam pedisequas
 eius ornaret atque excoleret
¹⁰ quae noluit indicare ei populum
 et patriam suam
 Mardocheus enim praeceperat ut
 de hac re omnino reticeret
¹¹ qui deambulabat cotidie ante ves-
 tibulum domus
 in qua electae virgines serva-
 bantur
 curam agens salutis Hester

8. percubisset L; percubisset CA | susan A; susam L; susani C | 11. electae LA; lectae C.

W* | et om. FK | mortuisque] Θ^{H*}; mor-
 tuoque Γ^AΨ^{D2}Ω^S; mortuusque Λ^{L*}Θ^{H2}H*
 Ψ^{D*} | pater eius ac mater Θ^H; patrem
 eius a** matrem Q*; patrem ac matrem
 F*K*; patre ac matre F² | patre* N; pa-
 trem A*; parente Σ^T | ac] et Λ^LPH | mar-
 dochaus LNreļv̄z̄c; mardoceus Λ^{L*}Σ^T |
 ~ eam sibi QΩ^S | adoptauerat U | in
 filia Ψ^D | in om. L*.

8. percubisset] Φ^{R*}E*; percub-
 bisset CAΦ^{R2}Ω^{E2}Θ^AS²Ω^areļv̄z̄c; percub-
 bisset S*; percubisset Λ^LH | man-
 datum Ω^areļv̄z̄c | pulchrae om. U | ~
 pulchrae uirgines Ω^areļv̄z̄c | adducen-
 tur Q* | susam Λ^LΠ^FPHNQWΩ^M; su-
 sani C; susanni Σ^T; ad susan FK*; in
 susan Γ^A; in susac Θ^{H*}; in susa Θ^{H2} |
 aegaeo] W^{*3}; egaeo Γ^A; aegeo CL^LΘ^AP
 HNS*; aegeaeo Φ^G; egeo Π^FΣ^TE²(pr. e
 corr.)QU*Ψ^DΩ^{JM}*agreļv̄z̄c; aegueo W²;
 eueo U²; ageo FK*; aggeo Ω^{SM2} | esther
 LNWgreļv̄z̄c; hesther U; ester C | ut]
 et W* | in numerum L | in om. Q*.

9. in conspectu] in oculis Λ^L | il-
 lius] eius Ω | ut accel.] *praem.* et prae-
 cepit eunucho Λ^LPHagreļv̄z̄c; *praem.* et
 iussit rex e[...] Θ^{H2} (*in marg. excisa*). ¶
 « illius ut acceleraret » *Guill.* | muliebre
 Q(-brae)Γ^A | ~ muliebrem mundum Σ^{T*} |
 puellas + suas Λ^{L*} | spetiosas Γ^{A†} | do-
 mu Φ^V | ipsas C; ipsa F | pedisequas]
 E*W*; pedesequas LFK*; pedesequas
 U*; pedesequas Π^F; pedissequas E²Θ^{A*}
 PHU²Γ^AΨ^{D*}Ω^{JM}agreļv̄z̄c; pedissecas Ω^S;
 pedisequa* S*; pedessequae W² | eius
 om. Ψ^D.

10. ~ ei indicare ΦENΨ^DΩ^{SJ} |
 mardocheus Φ^{V*}Nreļv̄z̄c; mardoceus Λ^L
 Σ^T | enim] autem Σ^TΓ^AΩ | praeceperat]
praem. ei PΩ; + ei Π^FSW²ΩSMareļv̄z̄c
cum LXX et ant. vers. lat. | re om. W* |
 reticeret] taceret Ω^S.

11. qui] quae Φ^{P*} | deambulandi
 Q | in quo Π^F | lectae CN | seruabuntur
 W | cura Π^F; *praem.* et Θ^H | salutis hes-
 ter] *in ras.* S² | saluti Σ^TW* | hester Π^F;

<et AK | <pulchra AQK | <mortuisque A | 8. <cumque CAQK | <et A | <multae A | <et
 aegaeo A | <hester AQK | <ut A | 9. <quae CAK | <et traderet AK | <et septem AQ |
 <et tam A | 10. <quae CAK | <mardocheus CAQK | 11. <qui AK | <in A | <curam AK.

et scire volens quid ei accideret
¹² cum autem venisset tempus singularum per ordinem puellarum ut intrarent ad regem expletis omnibus quae ad cultum muliebrem pertinebant mensis duodecimus vertebatur ita dumtaxat ut sex menses oleo ungerentur myrtino et aliis sex quibusdam pigmentis et aromatibus uterentur
¹³ ingredientesque ad regem quidquid postulassent ad ornatum pertinens accipiebant

et ut eis placuerat conpositae de triclinio feminarum ad regis cubiculum transiebant
¹⁴ et quae intraverat vespere egrediebatur mane atque inde in secundas aedes † deducebatur † quae sub manu Sasagazi eunuchi erant qui concubinis regis praesidebat nec habebat potestatem ad regem ultra redeundi nisi voluisset rex et eam venire iussisset ex nomine

11. accideret A² *cum archetypo*, ut *vid.*; acciderit CA*; accederet L | 12. aliis L C; alios A | 14. deducebatur A*; deducebantur LCA² *errante archetypo* | sub manu susagati A; sub manus asagazi L; sub manus asagazy C | regis LA; regiis C.

esther NUWgrefvð̥c; aether L | quod E*Ω^m | acciderit CA*Σ^τFK*; acciderat N*; accederet LA¹*Θⁿ*P*HU*W*.

12. cum] cumque N* | per ordinem puellarum *om.* H* | intraret Φ^RH* | cultum] cultrum Λ^L*; occultum Q* | pertinebat N* | uertebatur] uersabatur W | ita + ut Φ^p* | ut *om.* Λ^L | menses] U* Ψ^D*; mensibus U²S²(ibus *in ras.*)Ψ^D2Ωg rel̥c; mensis W*. ¶ «sex menses ... et aliis sex» nota uarium modum dicendi ... sed pro «menses» noui «mensibus» posuerunt sicut I Reg. I (v. 11) pro «dies» «diebus» *Guill.* | ungerentur] S*; unguerentur Λ^LΠ^rΣ^τΦ^{ro}E*Θ^APHQF KS²Γ^AΨ^D*; hungerentur C | mirtino Λ^LΣ^τEUWΩ^ma; myrrino w; myrrhino r̥s c | alios AFK*iv | sex] ex C | quibus iam C | pigmentibus Π^r; pigmenti L*.

13. ad ornamentum Π^r; *om.* W* | placuerant Π^r; placuerit Φ^R | triclinio Ψ^D | ad regis cubic. *om.* Σ^τ | transiebant] P*; transiebat a; transibant P²N*Ωgrelb

ð̥c; transierant U.

14. qui U | intrauerant L*; intrabat P* | uesperae CΠ^r; uesperī Λ^LP¹(i *corr.*) H; uere Σ^τ* | egrediebantur L*; gradiebantur U* | inde] in die Λ^L(die)FK* | in secundas sedes W²Γ^A; in secunda sede E*(sede)H²; ad secundas aedes Q; secunda in edes Λ^L²; secundas edes Λ^L*; secunda sedes W*; secunda sede H*; in secunda K*; in secundo U* | aedes] cedens Π^r | deducebatur = A*Λ^LΘP²(*in ras.*)QWrt, *cf. hebr., LXX et vers. lat. ant.*; ducebatur H; deducebantur A² *cum rell. codd. et edd.* | sub manus LC Π^rΘ^AU* | sasagazi] Φ^v²(i *corr.*); sasagaci Ω^m; susagazi FK*el̥vð̥c; susagati A; susagazi N; asagazi LΘ^AU; asagazy C; atagazi Ω^s; agazi Π^r; sasazi W*; asazaie Q; agei Λ^LE*H; aegēi E²P | regis] N*; regiis CA^LΦEΘ^APHN²U*SW | praesidebant N*FK* | habebant FK*; habebant E* | ~ ultra ad regem Φ^R | et] ut Ω^s.

<et A | 12. ¶ cum V. Π^r; *Div. sine num.* N; § cum III. Ω^m; <cum CAQK | <expletis A K | <mensis AQ | <ita AK | <et aliis A | <et aromatibus A | 13. <ingredientesque CAQ K | <et AK | 14. <et AQK | <atque AK | <quae sub AK | <nec AQK | <nisi A.

¹⁵ evoluto autem tempore per ordinem instabat dies quo Hester filia Abiahil fratris Mardochei quam sibi adoptaverat in filiam intrare deberet ad regem quae non quaesivit muliebrem cultum sed quaecumque voluit Aegaeus eunuchus custos virginum haec ei ad ornatum dedit erat enim formonsa valde et incredibili pulchritudine omnium oculis gratiosa et amabilis videbatur

¹⁶ ducta est itaque ad cubiculum regis Asueri mense de-

cimo
qui vocatur Tebeth septimo anno regni eius

¹⁷ et amavit eam rex plus quam omnes mulieres habuitque gratiam et misericordiam coram eo super omnes mulieres et posuit diadema regni in capite eius fecitque eam regnare in loco Vasthi

¹⁸ et iussit convivium praeparari permagnificum cunctis principibus et servis suis pro coniunctione et nuptiis Hester

15. instabat LA; instabant C | quo L²CA; quod L* | ado(p)tauerat CA²; adoptarat L; optaueat A* | qu(a)ecumque LC; quae A | custos LA; custos C | ad ornatum LA; ad hornamenta C | pulchritudine CA; pulchritudinem L | 17. in capite LC; super capite A | 18. permagnificum CA; magnificum L.

15. reuoluto Στ; et uoluto W | tempore Ω^m | instabat — abiahil om. U* | instabant CΣτ*; instat Π^r | quo] quod L*Π^rΦ^{rov}; qua Ω^m; in qua U² | esther LNWgrelb̄c | abihail relb̄c; abiail ΣτH FK*; abiachil ΘⁿN; abiahel ΦEK²Ψ^d; abiael Ω; abigahil Q; abigail U²Γ^a; abahil C; abihel Ω^m; habrahe Ω^s | frater Φ^{ro}E* | mardochei LNrelb̄c; mardocei Στ | quem FK | sibi] si Λ^l* | adoptarat LΠ^rΘ^aNW; optaueat A*Ψ^d* | ~ deberet intrare Ω^sagrelb̄c | ~ cultum muliebrem Q | quaecumque] Q*(quec.); quacumque U; quamcumque Q²; quae A; que FK* | aegaeus = LAΦ^{rp}NW; aegeus Λ^lΦ^{gv}Θ PQFKUSΓ^a; egeus Π^rΣτE²Ψ^dΩ^sagrelb̄c; hegeus C; aggeus E*HΩsm | custos CΛ^l* Π^rNQ*FKU²(cus in ras.)W* | haec] hae N*; hoc Θⁿ | ei] et N; om. Q | ad or-

namentum Π^r; ad ornamenta C(horn.)Στ | formonsa = LCAQ*F*K*UW; formosa Q²F²K² cum *rell. codd. et edd.* | pulchritudinem LF*K* | omniumque Ωsm.

16. assueri EQFKΓ^aΩ^sagrelb̄c | decimo] in ras. N²; duodecimo U* | uocabatur Ψ^d* | tebet Π^r2(et in ras.); tebeth Γ^a; thebeth LCA^lΣτEΩ^s; the*beth PH; thabeth Ω^s | ~ regni eius anno Γ^a.

17. adamauit FKΩ^sagrelb̄c | ~ rex eam E | diademam Στ | regni — eam om. W* | super capite A; super caput Q FK* | ea Π^r | in locum Θⁿ | uasti Π^rΣτF KΓ^a; uasthin Q; uasth* W*.

18. iussit + ut Φ^r* | praeparari] W*; pr(a)eparare Στ(prepare Στ*)Φ^{vp}E* US*W²Γ^a | ~ preparari conuiuium Ω^m | magnificum LE | cunctisque Ψ^d* | iunctione Π^r | nuptias FK* | esther NUWgre

15. ¶ evoluto VI. Π^r; § evoluto IV. Ω^m; <evoluto CAQK | <quo A | <quam A | <quae CAK | <sed A | <haec A | <erat CAQK | <et incredibili A | <et amabilis A | 16. <ducta est CAK | <qui A | 17. <et AQK | <habuitque A | <et posuit AQK | <fecitque AK | 18. <et CAQK | <cunctis A.

et dedit requiem in universis
provinciis
ac dona largitus est iuxta mag-
nificentiam principalem
¹⁹ cumque et secundo quaerentur
virgines et congregarentur
Mardocheus manebat ad regis
ianuam
²⁰ necdumque prodiderat Hester pa-
triam et populum suum iuxta
mandatum eius
quidquid enim ille praecipiebat
observabat Hester
et ita cuncta faciebat ut eo tem-
pore solita erat quo eam par-

vulam nutriebat
²¹ eo igitur tempore quo Mardo-
cheus ad regis ianuam mo-
rabatur
irati sunt Bagathan et Thares
duo eunuchi regis qui iani-
tores erant
et in primo palatii limine prae-
sidebant
volueruntque insurgere in regem
et occidere eum
²² quod Mardocheum non latuit
statimque nuntiavit reginae Hester
et illa regi ex nomine Mardochei
qui ad se rem detulerat

18. in uniuersis LA; huiuersis C | 19. ad regis ianuam LC; ad regis ianuas A | 20. necdumque LC; necdum A | enim LA; om. C | 21. bagathan LC; bagatham A | in primo LCA²; primo A*.

lv̄ȝc; aesther L | in om. CΣ^τQUS*Γ^ΑΩ
agrelv̄ȝc cum hebr., LXX et ant. vers.
lat.

19. et (I^o) om. Σ^τ*Qȝc | quaerentur
Λ^Λ*W* | mardocheus relv̄ȝc; mardoceus
Σ^τ | ~ manebat mardocheus Ω | ianuas
AU* | ~ ianuam regis arelv̄ȝc.

20. et necdum Q; necdum enim Θ^η
Γ^Α; necdum*** W; necdum AFK*UΩre
lv̄ȝc | hester] W*; esther NUW²grelv̄ȝc;
aesther L; ester C | patriam — suum]
populum suum et patriam suam Π^ρ | eius]
P*U*S*; eius mardochei U²; mardochei
P²S² cum hebr., LXX et ant. vers. lat. |
enim om. CΣ^τ | illae N* | praeceperat
E* | observabat om. W* | hester U;
esther NWgrelv̄ȝc; aesther L; exter Λ^Λ |
faciebat om. H* | quo] quod E*; quando
Π^ρ; quo eo Σ^τ | paruolam AFK*U; om.
Ω^ς* | nutrierat FKU.

21. eo] haec C | igitur om. A* | ~
tempore igitur Ψ^o | mardocheus Lrelv̄
ȝc; mardoceus Σ^τΓ^Α | regis om. H* | ia-
nuas Π^ρ | sunt om. Ω^ς | bagatha K*U;
bagatham AΛ^ΛFSW; bagatha Π^ρ; uaga-
than Q; bagaddan Σ^τ; bathagan Ω^ς;
gabathan E* cum pauc. codd. graec. | et
tares Θ^η; ethares C | eunuchis Q | regis]
K*; regi Φ^ρavK²SΩ; regii N | in om.
A*U² | primi Ω* | palatio U* | ~ limine
palatii Ω^ς | residebant Ω^ςae | in rege
Λ^Λ* | ~ in regem insurgere Ω^ςm | et oc-
cidere] ut occiderent Θ^η.

22. quod] quo Σ^τFK* | mardoche-
um relv̄ȝc; mardocheus Q; mardocheo
Π^ρ; mardoceo Σ^τ | renuntiavit Γ^Α | esther
NUWgrelv̄ȝc; aesther L | ex om. U* |
mardochei LNrelv̄ȝc; mardocei Σ^τ; mar-
docheo Ψ^o | ad] a E* | retulerat Γ^Α; tu-
lerat Θ^η.

<et dedit CAQK | <ac A | 19. ¶ cumque VII. Π^ρ; <cumque CAQK | <mardocheus A
K | 20. <necdumque AK | <quidquid AK | <et A | 21. ¶ eo Div. sine num. Φ^ρ; § eo
V. Ω^ς; <eo CAQK | <irati AK | <et in A | <volueruntque AQK | 22. <quod CA | <sta-
timque CAK | <et AK.

²³ quaesitum est et inventum
et adpensus uterque eorum in
patibulo

mandatumque historiis et anna-
libus traditum coram rege

III. ¹ post haec rex Asuerus exal-
tavit Aman filium Amadathi
qui erat de stirpe Agag

et posuit solum eius super om-
nes principes quos habebat

² cunctique servi regis qui in fori-
bus palatii versabantur

flectebant genu et adorabant
Aman

sic enim eis praeceperat impe-
rator

solus Mardocheus non flectebat
genu neque adorabat eum

³ cui dixerunt regis pueri qui ad
fores palatii praesidebant
cur praeter ceteros non observas
mandata regis

⁴ cumque hoc crebrius dicerent et
ille nollet audire

nuntiaverunt Aman scire cupien-
tes utrum perseveraret in sen-
tentia

dixerat enim eis se esse iudaeum

23. adpensus LA(app.); appensus C; coram rege L²CA; coram regem L².

III. 1. rex asuerus LA; asuerus rex C | 2. in foribus LA; in fores C | genu (I)
CA; genuam L | eis CA; om. L | genu (2) CA; genua L²; gona L² | 3. pr(a)eter C
A; prae L.

23. quaesitum] A*S*; qu(a)esitum-
que A²ΘPQUSΓ²W | est om. W* | inven-
tum + est Π²Ω* | appensus est uterque
eorum Q(adp. Q*)Ωagtelāc; appensus
est uterque Ω²; appensum est uterque
eorum Φ²; appensus uterque eorum est
Λ²ΘPH | adpensos K²; appensos CZ²;
appensis U | patibulo + et iussit rex ut
in libro memoriali scriberetur ut pro
uita sua aliquid repensaret ei U²S²ae,
cf. LXX | et mandatumque W*; manda-
tum W; + est Ωagtelāc | coram regem
L²Π².

III. 1. assuerus UΓ²Ωagtelāc | Ω
asuerus rex CZ² | amman Q; anan Ψ²
amatathi Θ²; amathathi Γ²; amadithi
PH²; amathi FKW; madaddi Z² | agac
U; agath Ω² | et pos.] posuitque Λ²H;
posuit² P²; posuit Z² | quos] quod Π².

2. cunctique] K²; cunctisque N²
F²K² | in foris Θ²; in fores CZ² | palati
L² | Ω palatii foribus Γ² | flectebant Φ²
Q | genu] S²; genua Λ²E²(g in ras.)ΘP

HQUS²agtelāc; ienua Ω²; genuam L
adorabat Φ² | amman Q; om. A² | eis
praeceperat] U²(pre.); praeceperat eis
Θ²FKagtelāc; eis preceperat ei U²;
praeceperat LΦ², cf. LXX et ant. vers.
lat. | imperator] rex U cum ant. vers.
lat. mardocheus telāc; mardoceus Z²;
mardocaeus N | genua L(gnua L²)Θ²A²Q
Ω² | nec Ω.

3. Ω pueri regis USatelāc cum
paucis codd. graec. qui haec verba ha-
bent | ad fores] E²(e corr.); ad foris P²
Γ²; ad foras N²QΩ² | residebant Π²ae |
praeter ceteros] E²(cēt); pr(a)e ceteros L
Π²US²Γ²; prae ceteris E²(cēt)Q | man-
datum Qagtelāc cum hebr.

4. hoc] hec Ω; om. W² cum hebr.,
LXX et ant. vers. lat. | crebrius U; om.
Ω² | Ω crebrius hec Ω | amman Q |
perseuerarat E²; perseueret U²W²; +
aman ΘΓ² | in sententiam F | dixerant
enim eis esse iudaeis N² | Ω esse se F
KU | iudeum Z²PQΨ²Ωa.

23. /quaesitum est AQ | et adpensus CAK | /mandatumque A.

III. 1. † post III. Ω²; III. Ω²; VIII. Π²; Div. sine num. Φ²N; /post CAQK |
/qui A | /et A | 2. /cunctique AK | /flectebant A | /sic CA | /solus CAQK | 3. /cui
CAK | cur CAQK | 4. /cumque CAK | /nuntiaverunt AQ | /dixerat AK.

⁵ quod cum audisset Aman et experimento probasset
quod Mardocheus non sibi flecteret genu nec se adoraret
iratus est valde
⁶ et pro nihilo duxit in unum Mardocheum mittere manus suas
audierat enim quod esset gentis iudaeae
magisque voluit omnem iudaeorum qui erant in regno Asueri perdere nationem
⁷ mense primo cuius vocabulum est Nisan
anno duodecimo regni Asueri missa est sors in urnam
quae hebraice dicitur phur co-

ram Aman
quo die et quo mense gens iudaeorum deberet interfici
et exivit mensis duodecimus qui vocatur Adar
⁸ dixitque Aman regi Asuero est populus per omnes provincias regni tui dispersus
et a se mutuo separatus
novis utens legibus et caerimoniis insuper et regis scita contemnens
et optime nosti quod non expediat regno tuo ut insolescat per licentiam
⁹ si tibi placet decerne ut pereat et decem milia talentorum adpendam arcariis gazae tuae

6. duxit LC; dixit A | in (u)num mardocheum mittere CA; ut in mardocheum unus mitteret L | 7. mensis duodecimus L(mens L*)A; mense duodecimo C.

5. amman Q | et om. N | experimenta Φ^{RG} | quod] quo Λ^L | mardocheus $N^2relb\zeta$; mardoceus Σ^T ; mardocaeus N^* ; marcheus W | $\sim$ non flecteret sibi $relb\zeta$; $\sim$ sibi non flecteret L | genua Ω^M ; ienua Q | se om. $\Lambda^L P^* H$ | est om. L.

6. duxit] dixit AE^* | in — mittere] ut in unum mardocheum mitteret $\Theta^H P^2$; ut in mardocheum unus (om. P) mitteret LP^* ; ****mardocheum mitteret H^* | mardocheum $Nrelb\zeta$; mardoceum Σ^T ; aman Λ^L | manum suam Γ^A cum hebr. et plur. codd. graec. | esset] erat N | iudaeae — omnem om. U^* | iudaeae CA^L | $P^F \Phi^V E \Theta^H P^H Q^F K S \Gamma^A \Psi^D \zeta$; iudaeae $\Sigma^T U^2 \Omega^A$ | magis quoque $\Sigma^T \Omega^{SM}$ | iudeorum $LC \Lambda^L$ | $P^F \Sigma^T \Psi^D a$ | quae erant Γ^A ; qu(a)e erat Λ^L | PH | assueri $\Gamma^A \Omega^A relb\zeta$; hasueri C; asueris FK^* .

7. mense — adar om. U^* | uocabu-

lus Q | nisam N | regno Φ^P ; regis L; om. W | assueri $U^2 \Gamma^A \Omega^A relb\zeta$; hasueri C; ausueri P^F ; **usueri Q^* | in urna F K^* ; in ornam $P^* H^*$ | hebraeice Φ^R ; hebraicae $\Phi^G \Theta^H P^H \Gamma^A$; hebraicae L; hebreicae C; ϵ braice Λ^L | fur $\Sigma^T U^2 \Omega^A$; pur F K | amman Q | et] ex Λ^L | gens] genus P^F | iudeorum $\Sigma^T U^2 \Psi^D \Omega^A$ | deberet om. Ω^M | mense duodecimo $C \Sigma^T$ | duodecimus] $\chi^1 \Omega^{S^2}$; vi Ω^{S^*} | uocatur] H^* ; uocabatur $\Lambda^L H^2$.

8. assuero $\Gamma^A \Omega^{S^1}$ (in ras.) $\Omega^A relb\zeta$ est] en Ω^S | tui om. FK^* | $\sim$ regni tui prouintias Ω^A | ad se E^* | nouis] nobis Λ^L | utens] autem C | et (ante regis) om. Σ^T | regis] legis Ω^M | scita] secta Θ^A . ¶ sectam Θ^{H^2} | $\sim$ scita regis FKU | non om. U^* | expedit Q | ut] et FK^* ; om. U^* | per] pre Σ^T .

9. decerne] discernere W | pereant $E^* W$ | adpendo N^* ; om. Σ^T .

5. <quod (I^o) CAQK | <quod (2°) A | <iratus est AK | 6. <et Q | <in A | <audierat A K | <magisque A | 7. § mense II. Ω^M ; <mense CAQK | <anno AQK | <quae A | <quo die AK | <et exivit AQ | 8. <dixitque CAQK | <est CAQK | <et a A | <novis C | <insuper AQK | <et optime AQK | 9. <si CAQK | <et A.

- ¹⁰ tulit ergo rex anulum quo utebatur de manu sua
et dedit eum Aman filio Amadathi de progenie Agag hosti Iudaeorum
- ¹¹ dixitque ad eum argentum quod polliceris tuum sit
de populo age quod tibi placet
- ¹² vocatique sunt scribae regis mense primo Nisan tertia decima die eius
et scriptum est ut iusserat Aman ad omnes satrapas regis
et iudices provinciarum diversarumque gentium
ut quaeque gens legere poterat

- et audire pro varietate linguarum ex nomine regis Asueri
et litterae ipsius signatae anulo¹³ missae sunt per cursores regis ad universas provincias
ut occiderent atque delerent omnes Iudaeos a puero usque ad senem parvulos et mulieres
uno die hoc est tertio decimo mensis duodecimi qui vocatur Adar
et bona eorum diriperent
- ¹⁴ summa autem epistularum haec fuit
ut omnes provinciae scirent et pararent se ad praedictam diem

10. de (2°) LA; *om.* C | hosti LCA²; hostis A* | 12. et scriptum LA; scriptum C | satrapas AC; satrapes L | ipsius signatae CA; signatae ipsius L | 13. tertio decimo CA; tertio decimo die L | 14. scirent LC; susciperent A²; susciperint A* | praedictam LA; supradictum C.

10. anulum + suum US | quo] quod Θ^hΨ^o | eum *om.* Σ^τ* | amman Q; haman C; *om.* E* | filium E*; filius K* | amadathi Qα; amatathi Θ^h; amathathi Γ^Δ; amadithi P*H*; madathi Σ^τ; amathathi U; amathi E*FK*W | de *om.* CΣ^τ U² | agath Ω^s | hostis A*Q | iudeorum L Σ^τE*Ψ^oΩα.

11. polliceris] *praem.* tu Λ¹PHare l̥̥c | populo + autem Λ¹PH *cum ant.* *vers. lat., cf. hebr. et LXX* | ~ placet tibi Σ^τ.

12. uocati (que *om.*) H* | XIII Ω^m; tertio decimo FK*; tertia H* | eius] E* P*K*W*; eiusdem mensis ΦE²QK²Ψ^oΩ^s α̥̥relb̥̥c; mensis eiusdem USW²Ω^m; eiusdem P² | et *om.* CΣ^τ | amman Q | satraphas Θ^hQΓ^Δ; satrapes LUS* | iudices] duces L, *cf. ant. vers. lat.* | ~ et iudices regis Q | prou. diu.] prouinciarumque Ω* | ut] et U* | quaeque] que-

cumque Ψ^o; quae E* | potuerat U | et audire *om.* E* | uarietate] U*(*ut vid.*); diuersitate U² | assueri Γ^ΔΩα̥̥relb̥̥c | ~ asueri regis ΦEΨ^oΩ^m | litterae anulo] litt. sign. (littera signata U*) ipsius anulo LΦUSΨ^oΩ̥̥relb̥̥c; litt. ipsius anulo sign. g.

13. missae sunt] miserunt U | per curs.] percussores Λ¹*Φ^pQ*W*; precursores Λ¹² prouincias + suas Ω^s | atque] et Ω | omnes *om.* Σ^τ | iudeos Π^rΣ^τPΨ^o Ωα | paruolos U | una die Π^r | decimo + die LΠ^rQUSW²Γ^Δ²Ψ^o | qui] quē E | deriperent Q; diriperentur Ω^s.

14. autem] enim Ω^m | haec] hoc A | ~ fuit hec Ω | ut] et U* | scir. et par.] p̥pararent U² *in ras. brev. spat.* | scirent] susciperent A²FK*; susciperint A*; ****rent E* | et] ut H | prepararent Ω; parerent W* | praedictum Λ¹Θ^hQ; supradictam Σ^τ; supradictum C.

10. <tulit CAQK | <et A | <de A | 11. <dixitque CAQK | <argentum CQ | <de A | 12. § vocatique III. Ω^m; <vocatione CAQK | <et scriptum AQK | <et iudices A | <ut AK | <et litterae AQK | 13. <ut AK | <a Q | <uno AK | <et A | 14. ¶ summa Div. sine num. Φ^R; <summa CAQK | <ut A.

¹⁵ festinabant cursores qui missi
erant explere regis imperium
statimque in Susis pependit edic-
tum rege et Aman celebrante
convivium

et cunctis qui in urbe erant flen-
tibus

IV. ¹ quae cum audisset Mardo-
cheus scidit vestimenta sua
et indutus est sacco spargens
cinerem capiti
et in platea mediae civitatis voce
magna clamabat
ostendens amaritudinem animi
sui

² et hoc heulatu usque ad fores
palatii gradiens

non enim erat licitum indutum
sacco aulam regis intrare

³ in omnibus quoque provinciis
oppidis ac locis ad quae cru-
dele regis dogma pervenerat
planctus ingens erat apud iudaeos
ieiunium ululatus et fletus
sacco et cinere multis pro strato
utentibus

⁴ ingressae sunt autem puellae
Hester et eunuchi nuntiave-
runtque ei
quod audiens consternata est

15. rege LCA²; regi A*.

IV. 1. est LCA²; *om.* A* | 2. erat licitum LA; licitum erat C | aulam LC; aula A | 3. crudele CA; crudelis L | ieiunium ululatus et fletus LA; *om.* C.

15. festinabantque Ω^{sj} | explere] ex-
plicare Γ^A | ~ regis imperium explere
Ω^{s*}agrefv̄sc | statimque in] *in ras. lat.*
spat. K² | in *susis Q (*n in ras.*); in susan
relv̄sc | pendit Λ¹ | edictum *om.* P* | re-
ge] K*; *ege W*; regi A*Θⁿ; regis E*
PHFK²Γ^Aq; a rege W²Ω^s. ¶ turbant sen-
sum qui post id quod dicitur «conui-
vium» ponentes mediam distinctionem
ponunt etiam ibi «a rege» contra hebr.
et ant. et Rabanum *Guill.* | ~ regis e-
dictum Γ^A | et (*ante aman*) *om.* Γ^A | am-
man Q | cunctis + iudaeis ΦEK²el̄v̄sc;
+ iudeis Q²Ψ^dΩ^q | urbe] ea U³ *in ras.* |
~ erant in urbe Ω^qq | flentibus *om.*
W².

IV. 1. quod ΘⁿΩ^s | mardocheus
N²rel̄v̄sc; mardoceus Σ^r; mardocaeus
N* | est *om.* A*Φ^p | cinere capite U | ca-
put Φ^{R*} | in plateam N | media E*; *om.*
U* *cum LXX* | *ost.*] *praem.* et Ψ^d | ama-
ritudine Π^rW | anime sue Θⁿ.

2. eiulatu CΛ¹Σ^rΦ^{rvp}E*ΘPQFKΩ^q
grel̄v̄sc; *praem.* eius Γ^A | ad foras Φ^vQ;
ad forem W; fores Λ¹H | ~ licitum
erat CΣ^rΘⁿQΓ^A | induto FK | ~ sacco
indutum Ω^m | aulas Φ^{v2}(*s in ras.*); aula
AΘⁿ.

3. oppidi Ω^m | ac locis ad quae]
atque locis Π^r | ad quae] ad quem Λ¹*;
atque E*H*NQ*K(atq̄ K*)W(atq̄)Ψ^d;
at quod Θⁿ; at quos F | crudelem Π^r;
crudelis LFK* | dogma] E²(*g in ras.*);
docma CFK | ~ ingens planctus Ω^m |
iudeos Σ^rΨ^dΩ^q; iudeis K*; iudeis F |
ieiunium — fletus *om.* CΣ^r | cinere *om.*
Λ¹* | multi FK* | strato] E*; stratu ΘP
HWaref; strata Λ¹; stato Φ^R; statu E².

4. ingressi α | ~ autem sunt agr̄
el̄sc | esther NUWgrel̄v̄sc; aesther L;
praem. ad QU | nuntiauerantque N*;
nuntiauerunt Q | audiens] U*; cum au-
dissent U² | consternata] ¶ contristata
Θ^{A2} | ~ uestem misit Ω^saref̄v̄sc | indue-

15. <festinabant CAQ | <statimque CAK | <et cunctis AQ.

IV. 1. ¶ quae IIII. Ω^{sj}; VIII. Π^r; § quae IIII. Ω^m; <quae CAQK | <et indutus
A | <et in AK | <ostendens A | 2. <et AK | <non CAQK | 3. <in CAQK | <planctus A
K | <ieiunium Q | <sacco A | 4. § ingressae V. Ω^m; <ingressae CAQK | <quod CAK,

et misit vestem ut ablato sacco
induerent eum
quam accipere noluit
5 accitoque Athac eunucho quem
rex ministrum ei dederat
praecepit ut iret ad Mardocheum
et disceret ab eo cur hoc
faceret
6 egressusque Athac iuit ad Mardo-
cheum stantem in platea civi-
tatis ante ostium palatii
7 qui indicavit ei omnia quae ac-
ciderant
quomodo Aman promississet
ut in thesauros regis pro Iudaeo-

rum nece inferret argentum
8 exemplarque edicti quod pende-
bat in Susis dedit ei
ut reginae ostenderet et moneret
eam ut intraret ad regem
et deprecaretur eum pro populo
suo
9 regressus Athac nuntiavit Hester
omnia quae Mardocheus di-
xerat
10 quae respondit ei et iussit ut di-
ceret Mardocheo
11 omnes servi regis et cunctae
quae sub ditione eius sunt
norunt provinciae

6. egressusque LC(heg.)A²; egressus A* | iuit C; ibit LA | in platea L²CA; in plateam L* | 7. acciderant CA; accederant L | in thesauros L *cum plerisque codd. et archetypo, ut vid.*; in thesauro CA | 9. nuntiauit LA; adnuntiauit C.

rent eum] K*; induerent eam α; indueret eum Φ^QΩ^M; indueret eam Φ^{RVP}E²(*ea in ras.*)K²Ψ^DΩ^Sgelv̄z; induerent mardocheum Q *cum hebr. et LXX* | quam + cum Λ¹P*(*ut vid.*)H; + ille Q | noluis-
set Λ¹.

5. accersitoque Λ¹PH | atach EFK α; athach grelv̄z; adhac Θⁿ; athag Π^r; athac eum Γ^a; adhac-ioit Q | ~ ei ministrum WΩ | praec. + ei el̄z | mardocheum Lrelv̄z; mardocheum Σ^r; mardocaeum N | et] ut A | cur hoc fac.] quid hoc esset Ω^M.

6. egressus (que om.) A*U* | atach Eα; athach Ω^Mgrelv̄z; athag LΠ^r; adach Q; + eunuchus U | ibat Σ^r | mardocheum relv̄z; mardocheum Σ^r; mardocaeum N; + quem inuenit ΘⁿΓ^a; + et inuenit eum Λ¹PHW²ag(*litteris minut.*)e | stante F; statim N* | in plateam L*K*.

7. ei om. Ω^Mτ | accederant LQ*; a**derant E* | haman C; amman Q | in thesauro CAΣ^r(tes.)Φ^R*PHN*, cf. LXX; in thesauris Φ^rQ | iudeorum Σ^rHQFK Ψ^DΩα | nece] L*; necem L².

8. exemplar quoque PW*Ωgrelv̄z | pependerat Γ^a | in sus*is A; in susan r elv̄z | regina E* | ostenderit FK* | deprecaret K²; depraecatur F; deprecatur K* | pro] de ΘⁿΓ^a; om. N*Q*.

9. regressusque Ψ^Dτ; reuersus Ω^M | atach Eα; athach Ω^Mgrelv̄z; atthac Ω^s; athag LΠ^r; adac-ioit Q | adnuntiauit C Σ^r(ann.) | esther NWgrelv̄z; aether L; herter Φ^v | mardocheus N²relv̄z; mardoceus Σ^r; mardocaeus N*.

10. mardochoeo relv̄z; mardoceo Σ^r; mardocaeo N.

11. cuncta E* | sunt om. Ω^s | norunt prou.] prou. sciunt Q | uir siue om. U* |

<et misit AQ | <quam CA | 5. <accitoque CAK | <praecepit A | 6. <egressusque CAQ K | 7. <qui CAK | <quomodo Q | <ut A | 8. ¶ exemplarque X. Π^r; *Div. sine num.* Φ^r; <exemplarque AQK | <ut reginae A | <et deprecaretur A | 9. <regressus CAQK | 10. <quae CAQK | 11. <omnes CAQK.

quod sive vir sive mulier invoca-
tus interius atrium regis intra-
verit
absque ulla cunctatione statim
interficiatur
nisi forte rex auream virgam ad
eum tetenderit pro signo cle-
mentiae
atque ita possit vivere
ego igitur quomodo ad regem
intrare potero
quae triginta iam diebus non sum
vocata ad eum
12 quod cum audisset Mardocheus
13 rursum mandavit Hester di-
cens
ne putes quod animam tuam tan-

tum liberes
quia in domo regis es prae cunc-
tis Iudaeis
14 si enim nunc silueris per aliam
occasionem liberabuntur Iu-
dae
et tu et domus patris tui peribitis
et quis novit utrum idcirco ad
regnum veneris ut in tali tem-
pore parareris
15 rursumque Hester haec Mardo-
cheo verba mandavit
16 vade et congrega omnes Iudaeos
quos in Susis reppereris et
orate pro me
non comedatis et non bibatis tri-
bus diebus ac tribus noctibus

11. quomodo ad regem LA; ad regem quomodo C | 13. quia L; quod A; quae C | 16. non bibatis LC; bibatis A | tribus (2°) LC; om. A.

inuocatus] P*W*; inuocata W²; non uo-
catus Π²Θ²Π²Γ²α²α²ρε²λ²β²ε²ζ²ε². ¶ al non uocatus
Θ²; « inuocatus » « in » ponitur priuatiue
id est « non uocatus » pro quo quidam
minus intelligentes ponunt « non uoca-
tus » Guill. | interius om. Π² | contatione
W* | interficetur FK* | ni Φ² | ad eam
E*U*; ei Ω² | tetenderet Ω²; extenderit
Θ² | pro signo] signum U* | posset P*
H* | igitur] ergo Ω² | ~ ad regem quo-
modo CΣ² | intrare om. H* | potero] F²
(ero in ras.); potuero W | quae om. Ψ² |
iam diebus] in ras. E²; diebus Q* | ~
iam triginta Π².

12. mardochoeus N²ρε²λ²β²ε²ζ²ε²; mardo-
ceus Σ²; mardocaeus N*.

13. esther NWγ²ρε²λ²β²ε²ζ²ε²; ester U;
aesther L | liberis FK*U* | quia] quod
AFK*; quae C; que Σ² | in domo] K*;
in domu ΦK² | est Γ² | prae] pro Ω² |
iudeis Σ²Θ²Π²QΨ²Ω².

14. enim om. U | nunc + sic α |
iu*daeī P; iudei Σ²QΨ²Ω² | et (I°) om.
Γ² | et domus patris tui] domus tua Ω² |
(peri)bitis — parareris] in ras. E² | per-
ibis Φ²† | et (3°) om. L | nouerit ΘΓ² |
ut — parareris om. W* | in om. N* | ~
tempore tali Ω² | pareris Π²P*H*Q*FK
U*; parare L*; prepareris Ψ².

15. esther LNWγ²ρε²λ²β²ε²ζ²ε²; haesther
U | mardochoe Nρε²λ²β²ε²ζ²ε²; mardoche**
Q*; mardoceo Σ² | ~ mardocheo haec
uerba FK*; ~ haec uerba mardocheo
Ω².

16. congr.] aggrega Ω² | iudeos Λ²
Σ²Ψ²Ω² | susan ρε²λ²β²ε²ζ²ε² | repperieris FK*;
repperis Q*U | comedetis Φ²α²ε | et non]
K*; neque Ω²; nec Π²; et ΑΦ²VPQ*K² |
bibetis ε | ac] et FK*Ω²SMα²ρε²λ²β²ε²ζ²ε² | tribus
(2°) om. ΑΠ²Φ²ENQK²USWΨ². ¶ hebr.
et ant. non habent « tribus » nisi semel
Guill. | ancillis CA(ancell. Α†)Σ²ΤΦ²ΕΘ²

<quod A | <absque A | <nisi AQ | <atque A | <ego CAQK | <quae A | 12. <quod CA
QK | 13. <ne CAQK | <quia A | 14. <si AQK | <et tu AK | <et quis AQK | 15. § rur-
sumque VI. Ω²; <rursumque CAQK | 16. <vade CAQK | <non CAQ.

et ego cum ancillulis meis simili-
liter ieiunabo
et tunc ingrediar ad regem contra
legem faciens invocata
tradensque me morti et periculo
¹⁷ iuit itaque Mardocheus
et fecit omnia quae ei Hester
praeceperat
V. ¹ die autem tertio induta est
Hester regalibus vestimentis
et stetit in atrio domus regiae
quod erat interius contra basi-
licam regis
at ille sedebat super solium in
consistorio palatii contra os-
tium domus
² cumque vidisset Hester reginam

stantem placuit oculis eius
et extendit contra eam virgam
auream quam tenebat manu
quae accedens osculata est sum-
mitatem virgae eius
³ dixitque ad eam rex
quid vis Hester regina
quae est petitio tua
etiamsi dimidiam regni partem
petieris dabitur tibi
⁴ at illa respondit
si regi placet obsecro ut venias
ad me hodie et Aman tecum
ad convivium quod paravi
⁵ statimque rex vocare inquit cito
Aman ut Hester oboediat vo-
luntati

16. ancillulis L *cum archetypo, ut vid.*; ancillis CA (ancell. A†) | inuocata LC;
non uocata A | 17. iuit CA; ibit L | praeceperat LA; mandauerat C.

V. 2. oculis LA; in oculis C | 3. regni LC; regni mei A | dabitur LA; dabo C.

N*QFK*US*WΓ^AΨ^DΩεl̥b̥c̥ | ~ ieiunabo
similiter Ω^M | inuoc.] P*; non uocata A
Λ^UΘP²Qagrel̥b̥c̥ | me om. ΣT*E* | morte
U*.

17. mardocheus Nrel̥b̥c̥; mardo-
ceus ΣT | ei om. α | esther LNUWgrel̥b̥c̥
̥c̥ | ~ esther ei g | praecep.] mandau-
erat CΣT, cf. *infra* 13, 7 in *textu rubricae*.

V. 1. esther LNUWgrel̥b̥c̥ | in a-
trium Q | ~ interius erat Ω^S | contra]
praem. quod erat | basilicam CΣT; bassi-
licam ΦV; basiliscam Q* | at] et Γ^Aq |
solium + suum ΦEΘ^{A2}K²USW²Ψ^DΩag̥-
el̥b̥c̥ | in] ad L* | consisterio H; consis-
torii N.

2. cum (que om.) U* | esther LNU
Wgrel̥b̥c̥ | oculis] *praem.* in CΣTΓ^A |
~ contra eam auream uirgam Ω^S; ~
uirgam auream contra eam U | manu]

praem. in Π^F | quae — eius om. U | ac-
cidens Q*.

3. esther NUWgrel̥b̥c̥; aesther L |
quae] *praem.* et Π^FU² *cum hebr. et LXX*,
cf. ant. vers. lat. | etiam***si N*; etiam
FK* | regni partem] E*Θ^{A*}; regni mei
partem AΦ^FE²Θ^{A2}FKSWΓ^AΨ^D; partem
regni mei Π^FΣT, cf. *infra* v. 6 | ~ part.
dimid. regni pet. g; ~ dimid. part. regni
pet. Ω^Marel̥b̥c̥; ~ dimid. part. pet. regni
Ω^{SJ} | dabo tibi CΣT; impetrauis Π^F, cf.
infra v. 6 et *cap.* 7, v. 2.

4. ille Λ^{L*}Φ^R | ~ placet regi Ω^S |
haman C; amman Q | quod om. P* | pa-
raui] parui W*.

5. cito aman] aman cito ΦE²Ψ^DΩ;
aman E* | haman C; amman Q | esther
LUgrel̥b̥c̥; ester W; sther N | oboedia-
tur A | ueneruntque itaque Φ^R | haman

<et ego AK | <et tunc AQK | <tradensque A | 17. ¶ iuit XI. Π^F; <iuit CAQK | <et A.

V. 1. ¶ die V. Ω^{SJ}; (V.) Ω^M; <die CAQK | <et A | <quod A | <at CAQK | 2. <cum-
que CAQK | <et A | <quae CAQK | 3. <dixitque CAQK | <quid AQ | <quae A | <etiamsi
AQ | 4. <at CAQK | <si CAQ | 5. <statimque CAQK | <vocare C.

venerunt itaque rex et Aman ad convivium quod eis regina paraverat	meam
⁶ dixitque ei rex postquam vinum biberat abundanter quid petis ut detur tibi et pro qua re postulas etiamsi dimidiam partem regni mei petieris inpetrabis	⁹ egressus est itaque illo die Aman laetus et alacer cumque vidisset Mardocheum se- dentem ante fores palatii et non solum non adsurrexisse sibi sed nec motum quidem de loco sessionis suae indignatus est valde
⁷ cui respondit Hester petitio mea et preces istae sunt	¹⁰ et dissimulata ira reversus in domum suam convocavit ad se amicos et Zares uxorem suam
⁸ si inveni gratiam in conspectu regis et si regi placet ut det mihi quod postulo et meam impleat petitionem veniat rex et Aman ad convivium quod paravi eis et cras regi aperiam voluntatem	¹¹ et exposuit illis magnitudinem divitiarum suarum filiorumque turbam et quanta eum gloria super omnes principes et servos suos rex elevasset

5. eis LA; ei C | 8. et meam LC; ut meam A | eis LA; *om.* C | 9. egressus est CA² *cum codd. fere omn. et archetypo*; egressus LA* | illo die aman LC(diae); aman illo die A | adsurrexisse LA(ass.); adsurrexisset C | nec LA; ne C | 10. amicos CA; amicos suos L.

C; amman Q | ei CΣ¹N | regis Λ¹ | prae-
parauerat Θ¹Γ¹.

6. biberet N | pro *om.* Π¹ | ~ regni
mei partem Λ¹, *cf. infra* 7, 2 | impera-
bis N*.

7. esther LNUWgrelvbc | et] ac E |
preces + meae ΘP²S²Γ¹Ω²(mee) *cum hebr.*
et LXX | ~ sunt istae Ω²agrelvbc.

8. in consp. regis] in consp. tuo
Φ¹†; in oculis tuis FK* | ~ in consp.
regis gratiam arelvbc | et *om.* Q | detur
Q | postulo] *praem.* a te Π¹ | et (*ante*
meam)] ut AΛ¹*FK*Γ¹; et ut Λ¹² | ue-
niat] *praem.* ut Π¹ | haman C; amman Q |
eis *om.* CΣ¹ | ~ aperiam regi Ω²arelvbc.

9. est *om.* LA* | die *om.* H* | am-
man Q | ~ aman illo die AΣ¹*FKΩ¹ *cum*

hebr. | uidisset + illo die U* | mardo-
chaeum N²relvbc; mardoceum Σ¹; mar-
docaeus N* | sedentem *om.* N *cum hebr.*
et LXX | ante foras Φ¹U; ante H* | non
(*ante* adsurrexisse) *om.* Π¹E*H* | adsur-
rexisset CQWΓ¹* | nec] ne CΛ¹Π¹Σ¹ΘP*
HNUWΓ¹ | motu NU* | indignatusque
FK*; *praem.* fecisset Γ¹.

10. reuersus + est Λ¹Π¹Σ¹Φ¹EΘP
HUW²Γ¹Ψ¹ | conuocavit ad se amicos]
U*; conuocatisque ad se amicis U² | con-
uocavit] E*P*; conuocavitque E²Θ¹P²;
et uocavit Ψ¹ | amicos + suos LΘ¹S²ar
elvbc *cum hebr., paucis codd. graec. et*
ant. vers. lat. | zare FK*.

11. eum] cum r | suos] eius WΩ¹; *om.* Σ¹.

<venerunt CAQK | 6. <dixitque CAQK | <quid CAQK | <etiamsi AQ | 7. <cui CAQK |
<petitio CA | 8. <si CAQK | <et si A | <et meam A | <veniat AQK | <et cras A | 9. ¶ e-
gressus est XII. Π¹; § egressus est Ω¹; <egressus est CAQK | <cumque CAQK | <et C
A | <sed A | <indignatus A | 10. <et AQ | <convocavit AQK | 11. <et A | <et quanta A.

¹² et post haec ait
 regina quoque Hester nullum
 alium vocavit cum rege ad con-
 vivium praeter me
 apud quam etiam cras cum rege
 pransurus sum
¹³ et cum haec omnia habeam nihil
 me habere puto
 quamdiu videro Mardocheum
 Iudaeum sedentem ante fores
 regias
¹⁴ responderuntque ei Zares uxor
 eius et ceteri amici
 iube parari excelsam trabem ha-
 bentem altitudinem quinquaginta
 cubitos
 et dic mane regi ut adpendatur

super eam Mardocheus
 et sic ibis cum rege laetus ad
 convivium
 placuit ei consilium et iussit excel-
 sam parari crucem
 VI. ¹ noctem illam rex duxit in-
 somnem
 iussitque adferri sibi historias et
 annales priorum temporum
 qui cum illo praesente legeren-
 tur ² ventum est ad eum locum
 ubi scriptum erat
 quomodo nuntiasset Mardocheus
 insidias Bagathan et Thares
 eunuchorum
 regem Asuerum iugulare cupien-
 tium

12. pransurus sum LA; pransuri sumus C | 14. parari (1°) LA; parare C | altitu-
 dinem LC; altitudinis A | parari (2°) LA; praeparari C.

VI. 1. qui LA; quae C.

12. esther LNWgrelv̄šc; hesther U |
 **uocavit P | cum rege om. N* | ~ ad
 conuiuium cum rege Qarelv̄šc | quem
 Λ⁺ | pransuri sumus CΣ⁺.

13. me habere me U*; habere me
 A | puto om. S* | uider*** E*; uideo Ω.
 ¶ ant. habent « uidero » Guill. | mardo-
 cheum] E² (pr. m corr.); mardochoeum
 N²relv̄šc; mardoceum Σ⁺; mardoceo
 N* | iudeum Σ⁺QΓ^AΩ^Sq; om. Ψ^DΩ^M |
 ante foras regias U; ante foris palatii
 Q, cf. supra v. 9.

14. responderunt (que om.) U | ei
 om. UΩ^S | zare Σ⁺; zarae C | parare CΣ⁺
 E*K* | excelsum Ψ^D | altitudinem = LC
 Π^FΣ⁺FK*; altitudinis K² cum rell. codd.
 et edd. | super eum Ω^S; super ea QFK |
 mardochoaeus Nrelv̄šc; mardoceus Σ⁺ |
 ~ mardocheus super eam Ω^M | laetatus

H*; om. U* | ~ letus ad conuiuium cum
 rege Ω⁺ | placuitque ei r; placuitque
 ΩSM | parari] S*; pr(a)eparari CΣ⁺S²agre
 I | ~ parari excelsam Φ^R.

VI. 1. noctem + autem ΘP⁺Γ^A |
 ~ duxit rex ΩSMarelv̄šc | adferre K* |
 ~ sibi afferri QΓ^AΩ^Sagrelv̄šc | priores
 Π^F | temporum om. L | qu(a)e CΣ⁺Qag
 relv̄šc.

2. inuentum est Q | ad illum ΩSMq
 relv̄šc | locum ubi] locum in quo U² in
 ras. | scriptum est E*; scripserat Γ^A |
 mardochoaeus LNrelv̄šc; mardoceus Σ⁺ |
 bagathā q; bagatham WΨ^D; bagatha E*;
 bagatā Σ⁺; banathan N; gabathan Φ^FQ
 Γ^A cum pauc. codd. graec.; bagatae F
 K* | tares L*; tazes Q | hasuerum C;
 assuerum UΓ^AΩSMagrelv̄šc | cupientem
 E*.

12. <et CAQK | <regina CAQK | <apud A | 13. <et CAQK | <quamdiu A | 14. <respon-
 deruntque CAQK | <iube AQK | <et dic A | <et sic A | <placuit CAQK.

VI. 1. ¶ noctem. VI. Ω^S; (VI.) Ω^M; XIII. Π^F; <noctem CAQK | <iussitque A |
 <qui CA | 2. <ventum QK | <quomodo A | <regem A.

³ quod cum rex audisset ait
quid pro hac fide honoris ac
praemii Mardocheus consecutus est
dixeruntque ei servi illius ac
ministri
nihil omnino mercedis accepit
⁴ statimque rex quis est inquit
in atrio
Aman quippe interius atrium domus
regiae intraverat
ut suggereret regi et iuberet Mardocheum
affigi patibulo quod ei fuerat praeparatum
⁵ responderunt pueri Aman stat in
atrio
dixitque rex ingrediatur
⁶ cumque esset ingressus ait illi

quid debet fieri viro quem rex
honorare desiderat
cogitans Aman in corde suo et
reputans quod nullum alium
rex nisi se vellet honorare
⁷ respondit
homo quem rex honorare cupit
⁸ debet indui vestibus regiis
et inponi super equum qui de sella
regis est
et accipere regium diadema super
caput suum
⁹ et primus de regis principibus
ac tyrannis teneat equum eius
et per plateam civitatis incedens
clamet ac dicat
sic honorabitur quemcumque rex
voluerit honorare

3. est LA; esset C | ei LC; *om.* A | 4. rex LA; *om.* C | atrium LA; atrio C | et iuberet LC; ut iuberet A | 8. uestibus CA; uestimentibus L | 9. regis LA; regiis C | honorare LA; honorari C.

3. ~ audisset rex *agrelv̄g* | ~ fide hac PΩ | mardocheus *Nrelv̄g*; mardocheus Σ^τ | consec. esset CΘ; + interrogavit Θ | dixerunt (que *om.*) *agrelv̄g* | ei *om.* AEP*FK*UΨ^o *cum hebr. et LXX* | illius] eius Ω[†] | ~ serui illius ei Ω[†] | mercedes E*W*; mercedes U*; *praem.* mardocheus Ω^s | accipit g.

4. rex *om.* CΣ^τ | qui Q | inquit *om.* Ω^s | amman Q | atrio CΣ^τ; in atrium F K* | domum Q | suggeret QΨ^og | et] ut AΠ^φFKS*WΓ^ΔΨ^oΩ^ω; *om.* Q | mardocheum *Nrelv̄g*; mardocheum Σ^τ | affigi] configi Θ[†]; affligi H*Ω^s | patibulum N; *praem.* in F*.

5. responderunt] P*S*; responderuntque ΘP²S²Γ^ΔΩ^{sj}, *cf. hebr., LXX et ant. vers. lat.*; + ei Π^φ | pueri *om.* A | amman Q | rex *om.* U.

6. debeat U² (*alt. e ex i*) | uiro *om.*

Q* | quem rex *om.* Ω[†] | honorari Λ[†] E*W* | cogit.] *praem.* et U; + autem FK**agrelv̄g* | haman C; amman Q | ~ in corde suo aman *agrelv̄g* | se] eum Ω[†]; *om.* Φ[†] | uellit P*Q*; uelit Λ[†]HQ² | honorari Π^φ.

8. uestimentis Ω^s; uestimentibus L | regiis] regis H*N*QW*Ψ^o | regium] regum Π^φQ; regia FK*; *om.* U | ~ dyadema regum Π^φ.

9. regis = LAΛ¹²(s *in ras.*)E*Θ[†]*Q FK*WΓ^ΔΩ^{sj}g; regiis E²Θ[†]K² *cum rell. codd. et edd.* ¶ ant. « regiis » *lac.* | principalibus Ψ^o; *praem.* et US* | ac] et H | ~ eius equum Ω[†] | per plateas Ω; per platea L*. ¶ hebr. et ant. habent « plateam » *Guill.* | ciuitatem Q | ac] K*W*; et Σ^τΦPK²USW²Ψ^oQ[†]*arelv̄g* | quaecumque Q | ~ uoluerit rex Ω[†]*relv̄g* | honorari CΣ^τ.

3. <quod CAQK | <quid CAQK | <dixeruntque CAQK | <nihil CQK | 4. <statimque C AQK | <aman CAK | <ut A | 5. <responderunt CAQK | <aman C | <dixitque AQK | <ingrediatur C | 6. <cumque CAQK | <quid CAQK | <cogitans CAQK | 7. <respondit Q | <homo CAQK | 8. <et inponi A | <et accipere A | 9. <et primus AQ | <et per A | <sic CA.

¹⁰ dixitque ei rex festina et sumpta
stola et equo
fac ita ut locutus es Mardocheo
Iudaeo qui sedet ante fores
palatii
cave ne quicquam de his quae
locutus es praetermittas
¹¹ tulit itaque Aman stolam et
equum
indutumque Mardocheum in pla-
tea civitatis et inpositum equo
praecedebat atque clamabat
hoc honore condignus est quem-
cumque rex voluerit honorare
¹² reversus est Mardocheus ad ia-
nuam palatii

et Aman festinavit ire in domum
suam lugens et operto capite
¹³ narravitque Zares uxori suae et
amicis omnia quae evenissent
sibi
cui responderunt sapientes quos
habebat in consilio et uxor eius
si de semine Iudaeorum est Mar-
docheus ante quem cadere
coepisti
non poteris ei resistere sed ca-
des in conspectu eius
¹⁴ adhuc illis loquentibus
venerunt eunuchi regis et cito
eum ad convivium quod regina
paraverat pergere compulerunt

11. condignus LA; dignus C | 12. reuersus LA; reuersusque C | 13. et amicis L
A; om. C | ante quem CA; antequam L.

10. dixit itaque ΩSM | ei om. Γ^A | et
(I^o) om. W* | fac ita] et fac Q; facito
W*; fac cito W²; fac itaque Σ^T; fac***
Θ^{A*}; fac ΦΕFKUS*W³Ωαελβ̄ς | mardo-
chaeo Nrelb̄ς; mardoceo Σ^TK*; mardo-
cheo A* | iudeo Λ⁺Σ^TEQΨ^DΩα | sedit
FK*U | ante foras Q; ante foris U | nec
quicquam Φ^R; nequaquam Θ^H.

11. haman C; amman Q; rex W† |
~ stolam aman Φ^V | indutum (que om.)
H* | mardochoeum Nrelb̄ς; mardoceum
Σ^T; mardocheo Q | et om. FK | inposito
E*; inposuit W²; posuit W*; inposuit
eum Θ^H | equo] *praem.* in U | ~ et im-
positum equo in platea ciuitatis Ω^S | ho-
norare A* | dignus CΛ⁺Π^FΣ^TPHg | quae-
cumque Q | uoluit Q | ~ uoluerit rex
Ω^S | honorari W.

12. reuersus] P*S*; reuersusque C
Σ^TΘ^PΣ²Γ^AΩαγrelb̄ς | mardochoeum relb̄
ς; mardoceus Σ^T; mardocheus N | ad

ianuas U | amman Q; amam ⚡ | in] ad
UΓ^A; at Θ^H | et (2°) om. Φ^VK²Ψ^D | co-
operto Ω^S.

13. narrauit (que om.) Γ^A | zares]
K²W*; zaris L; zare Θ^HFK*³UW² | uxo-
ris Θ^HQ*U | et amicis om. CΣ^T *cum aliq.*
codd. graec.; + suis Λ⁺Θ^HPH *cum aliq.*
codd. graecis et ant. vers. lat. | quaecum-
que Q | euenissent ei Ω^M; uenissent sibi
Σ^TP*H; accidissent sibi atque euenissent
FK* | respondebant L | habebat] *praem.*
secum r | iudeorum CΛ⁺Π^FΣ^TKUΨ^DΩα |
mardocheus] L†; mardochoeum L¹Nrelb̄
ς; mardoceus Σ^T; mardocheus Λ⁺ | ante
quem] antequam LΣ^TΦ^VE*Θ^H*H*QFK*
WΨ^D | ~ coepisti cadere Π^FΩ^S | ~ ei
poteris Ω^Sα | resist.] respondere Q | sed]
si W* | in conspectum Q.

14. eunuchi] *praem.* duo Λ⁺PH |
et] ut Γ^A | praeparauerat Θ^HΓ^A | perg.]
peregere W*.

10. <dixitque CAQK | <festina CQ | <fac A | <cave AQK | 11. <tulit CAQK | <et inpo-
situm A | <hoc CAQK | 12. <reversus est CAQK | <et aman AK | <et operto A (*del.*
A²) | 13. <narravitque A² (*signo K*) | <omnia A | <cui CAQK | <si CAK | <non A | <sed
QK | 14. ¶ adhuc (VII.) Ω^M; XV. Π^F; <adhuc CA | <venerunt A.

VII. ¹ intravit itaque rex et Aman
ut biberent cum regina
² dixitque ei rex etiam in secundo
die postquam vino incaluerat
quae est petitio tua Hester ut
detur tibi
et quid vis fieri
etiamsi dimidiam regni mei par-
tem petieris inpetrabis
³ ad quem illa respondit
si inveni gratiam in oculis tuis
o rex et si tibi placet
dona mihi animam meam pro
qua rogo
et populum meum pro quo
obsecro
⁴ traditi enim sumus ego et popu-

lus meus ut conteramur iugu-
lemur et pereamus
atque utinam in servos et famu-
las venderemur
esset tolerabile malum et gemens
tacerem
nunc autem hostis noster est cuius
crudelitas redundat in regem
⁵ respondensque rex Asuerus ait
quis est iste et cuius potentiae
ut haec audeat facere
⁶ dixit Hester
hostis et inimicus noster pessi-
mus iste est Aman
quod ille audiens ilico obstipuit
vultum regis ac reginae ferre
non sustinens

VII. 2. uino LCA²; uinum A* | ut detur tibi et quid uis fieri LA; et quid uis fieri ut detur tibi C | 4. famulas LA; in famulas C | 6. dixit A *cum multis codd. et archetypo*; dixitque LC.

VII. 1. intrauit ita Φ^v; intrauitque Q | amman Q | biberet N*.

2. in *om.* agrelv̄sc | secunda ΦΨ^DΩ arelv̄sc | uinum A*U | esther LNUWgre lv̄sc | et quid] quod Q*; quid Q² | fieri] *praem.* tibi Ωsmτ | ~ et quid uis fieri ut detur tibi CZ^τ | dimidium N | ~ partem regni mei EΘ^AQUarelv̄sc *cum ant. vers. lat., cf. supra* 5, 6 | petieris] quęsieris Γ^A | imperabis N*. ¶ accipis Λ¹².

3. ad quam Ω^m; ad quae W; atque Λ^L | o *om.* W* | tibi *om.* τ | ~ placet tibi Φ^R | da Λ^{L†} | rogo + te QU.

4. ~ sumus enim Λ^LPH | iugulemus A†; *praem.* et Ωsm | pereamur U²; pe****mus U* | seruos + suos N* | et *om.* E* | famulas] ancillas Γ^A; *praem.* in C Λ^LΠ^rE²(*in ras.*)ΘPHΨ^D *cum hebr.* | uenderemus FK*Ψ^D | esset] S*; esse FKU*; essetque Φ^{RP}Ω^{SJ}; et esset ΘU²S²Γ^AΨ^DΩ^m |

tollerabile P*S*Ψ^DΩ^m; tolerabilem Q* | et gemens tacerem] S*W*; gemensque tacerem Ω; ut gemens tacerem Θ^AU²S²; et gemens taceret Π^r; et gementes taceremus W²; et gemens taceremus U* | hostis *om.* Ψ^D* | ~ est noster Ω^m | crudelitas Φ^v* | in rege Λ^LΘ^AHNU.

5. responditque ... et ait Π^r *cum hebr.* | assuerus UΓ^AΩagrelv̄sc; hasuerus C | et] aut UΓ^A.

6. dixitque LCΠ^rΣ^τQΩagrelv̄sc *cum hebr., cf. LXX et ant. vers. lat.* | esther LNUWgrelv̄sc | noster pessimus iste] pessimus W* | ~ noster et inimicus F K | ~ est iste Ωsm | amman Q | ilico] illic Ψ^D | obstipuit] L*Λ^L*U*; obstupuit L²Λ^LU²Ωagrelv̄sc; obmutuit Γ^A | uultum] P*³; uultumque P² | ac] et Σ^τΩ^m α | non sustinens] sustinens U¹; non poterat U†.

VII. 1. ¶ intravit VII. Ω^{SJ}; <intravit CAQK | 2. <dixitque CAQK | <quae CAK | <et A | <etiamsi Q | 3. <ad CAQK | <si CAQ | <et si A | <et populum A | 4. <traditi AQK | <atque AQ | <esset A | <nunc CAQK | <cuius Q | 5. <respondensque CAK | <quis AQ | 6. <dixit CAQK | <hostis CA | <quod CAQK | <vultum A.

⁷ rex autem surrexit iratus
et de loco convivii intravit in
hortum arboribus consitum
Aman quoque surrexit ut roga-
ret Hester reginam pro ani-
ma sua
intellexit enim a rege sibi para-
tum malum
⁸ qui cum reversus esset de horto
nemoribus consito
et intrasset convivii locum rep-
erit Aman super lectulum
corruisse in quo iacebat Hes-
ter et ait
etiam reginam vult opprimere me
praesente in domo mea
necdum verbum de ore regis

exierat et statim operuerunt fa-
ciem eius
⁹ dixitque Arbona unus de eunu-
chis qui stabant in ministerio
regis
en lignum quod paraverat Mar-
docheo qui locutus est pro rege
stat in domo Aman habens alti-
tudinis quinquaginta cubitos
cui dixit rex adpendite eum in eo
¹⁰ suspensus est itaque Aman in
patibulo quod paraverat Mar-
docheo
et regis ira quievit
VIII. ¹ die illo dedit rex Asuerus
Hester reginae domum Aman
adversarii Iudaeorum

8. consito LA; consitum C | lectulum CA; lectulum suum L | regis LA; eius C |
9. parauerat LA; preparauerat C | quinquaginta cubitos LA; cubitos quinquaginta C |
10. parauerat LA; praeparauerat C | quieuit LA; requieuit C.

VIII. 1. die illo L; die illa A; in diae illo C | rex CA; om. L.

7. ~ iratus surrexit relv̄bc̄ | ~ de
loco conuiuii et Π^r | haman C; amman
Q; ama*an L | esther LNUWgrelv̄bc̄ |
reginae W*; regin* U*; om. Ω^m | pro
animam suam FK*U* | enim] eum Q* |
~ paratum sibi Ω^sl.

8. de hortum FK*; de ortu U | ne-
moris W | consitum CΣ^r | et om. Q | ~
locum conuiuii g | amman Q | lectum
Ω^smag; + suum LØPH | in om. FK |
esther LNUWgrelv̄bc̄; ster Φ^p* | et ait
om. U | regina F | opprimere] *praem.*
iacentem Ω^m. ¶ quidam habent « iacen-
tem » sed hebr. Rabanus et ant. non ha-
bent *Hug.* | presentem Γ^a | in domu Φ^v |
regis] eius CΣ^rP.

9. dixit*** U | harbona grelv̄bc̄; ar-
buna P*H | stabat Λ^lΘ^hPN*UΓ^a | prae-
parauerat CΣ^r(pre-)Γ^a | mardochoaeo Nre

lv̄bc̄; mardoceo Σ^r | in domu Φ^vK²U;
in domum N*FK* | haman C; amman
Q | altitudinem Π^rFK; altitudine U | ~
cubitos quinquaginta CΣ^r.

10. est om. Θ^h | ~ itaque est FK |
haman C; amman Q | praeparauerat C
Σ^r(pre-)Θ^hΓ^a | mardochoaeo LNrelv̄bc̄;
mardoceo Σ^r; + iudeo FK* | ~ ira re-
gis Λ^lΩ | quieuit] K*; requieuit CΛ^lΣ^r
ΦEΘ^aPHNK²SWΨ^dq. ¶ ant. iuxta hebr.
« requieuit » non habet hebr. « quieuit »
id est cessauit sed « requieuit » id est
dormiuit *Guill.*

VIII. 1. in diae C; die autem PU |
illa AFK*Ω^s | rex om. LΩ^m | hasuerus
C; assuerus UΓ^aΩagrelv̄bc̄; adsuerus Φ^p |
esther LNUWgrelv̄bc̄ | reginae om. Q
cum LXX | haman C; amman Q | iudeo-
rum Σ^rFKΨ^dΩ^a | mardochoaeus LNrelv̄bc̄

7. <rex CAQK | <et A | <aman CAQK | <intellexit AK | 8. <qui CAQK | <et A | <in
A | <et ait Q | <etiam CAK | <necdum CAQK | <et Q | 9. <dixitque CAK | <en CAQ
K | <qui A | <cui CAQK | <adpendite C | 10. <suspensus CAQK | <et A.

VIII. 1. ¶ die VIII. Ω^sj; XVI. Π^r; § die Ω^m; <die AQK | <dedit C.

et Mardocheus ingressus est ante
faciem regis
confessa est enim ei Hester quod
esset patruus suus
² tulitque rex anulum quem ab
Aman recipi iusserat
et tradidit Mardocheo
Hester autem constituit Mardo-
cheum super domum suam
³ nec his contenta procidit ad pe-
des regis
flevitque et locuta ad eum oravit
ut malitiam Aman Agagitae et
machinationes eius pessimas
quas excogitaverat contra lu-
daeos iuberet irritas fieri
⁴ at ille ex more sceptrum aureum

protendit manu
quo signum clementiae monstra-
batur
illaque consurgens stetit ante
eum ⁵ et ait
si placet regi et inveni gratiam
coram oculis eius
et deprecatio mea non ei videtur
esse contraria
obsecro ut novis epistulis veteres
Aman litterae insidiatoris et
hostis Iudaeorum quibus eos
in cunctis regis provinciis per-
ire praeceperat corrigantur
⁶ quomodo enim potero sustinere
necem et interfectionem po-
puli mei

1. ei LC; *om.* A | 3. malitiam C *cum plerisque codd. et archetypo*; malitia LA |
4. quo LA; quod C | 5. ueteres CA; ueteris L | eos LC; eis A.

c; mardoceus Σ^τ | conf.] conuersa Θ^h |
enim ei *om.* U | ~ enim est A* | ei *om.*
AFS*WΨ^o *cum hebr. et LXX* | esther L
NUWgrelb̄sc; *om.* Π^r | ~ hester ei Θ^a
Ωsm | esset] est E* | suus] eius ΦEFKUΨ^o.

2. tulit itaque Ωsm | quem] quod
W | haman C | mardochoaeo LNrelb̄sc;
mardoceo Σ^τ | esther LNUWgrelb̄sc; he
sunt Φ^v | mardochoaeum LNrelb̄sc; mardo-
ceum Σ^τ; mardocheo Θ^h | suam] C*; aman
C²E* *cum hebr., LXX et ant. vers. lat.*

3. contempta E*W*Ω^s* | procedit
U*W* | locuta + est Σ^τΦ^pΘ^hP* (*ut vid.*)
FKUW²Γ^aΨ^oΩ^s* | orauitque Φ^g; orans
Γ^a | ut *om.* W* | malitia LAQU(-cia) |
haman C; amman Q | agagi*tae W; aga-
gite Λ¹Σ^τUΩ^mq; aggagitae Q; agatitae
L*; agachite Ω^s; ag*citae E* | macina-
tiones CΛ¹Σ^τ | iudeos Σ^τΘ^hPQΨ^oΩ^a |
irrita A[†]U*; inritum FK*.

4. exceptum LΘ^{h2}(*r in ras.*)FK*;
+ regium Ω^s | protendit] E*K*; pr(a)e-

tendit ΦE²K²Ψ^oΩ^agrel; extendit Q² (*ex-
ten in ras.*) | quo* U; quod CQΩ^s | il-
laque] itaque illa FK*.

5. ait + illi Q, *cf. ant. vers. lat.*
(ei); + et N* | placeat Ψ^o | et (2°) + si
P²Ω^agrelb̄sc *cum hebr.* | inuenit N* | cor.
oculis] in oculis E¹Ω^agrelb̄sc; in con-
spectu E[†] *cum ant. vers. lat., cf. codd.*
graec. AN | eius] tuis Θ^hQFK*U, *cf.*
codd. graec. AN *et ant. vers. lat.* | ei]
tibi Θ^hΓ^a; *om.* Ω^m | uidetur] F*W*; ui-
de*tur P; uideatur Φ^{rgv}HF²U*S^WΩ^m |
~ esse uidetur FK | nous] nobis FK;
non uis Ψ^o | epistulas K* | ~ epist. no-
uis Σ^τ | ueteris LFK*U*W* | amman Q |
litteras Π^r; litteris U*; litteri U²; *om.*
P[†]H* | insidiatores et hostes P* | et hos-
tis *om.* U* | iudeorum CΣ^τPFKΨ^oΩ^a |
eis AFK* | praeceperat] W*(*praecip.*);
praecepit W² | corrigatis U.

6. enim *om.* Σ^τ | populi] *praem.*
pro Ψ^o.

<et AK | <confessa est AQK | 2. <tulitque CAK | <et A | ¶ hester *Div. sine num.* Φ^p;
<hester CAQK | 3. ¶ nec VIII. Ω^m; <nec CAK | <flevitque A | <oravit K | 4. <at CAQ
K | <quo A | <illaque CAQK | 5. <si CAQK | <et deprecatio A | <obsecro AK | <qui-
bus Q | 6. <quomodo AQK.

⁷ responditque rex Asuerus Hester
reginae et Mardocheo Iudaeo
domum Aman concessi Hester
et ipsum iussi affigi cruci
qui ausus est manum in Iudaeos
mittere

⁸ scribite ergo Iudaeis sicut vobis
placet ex regis nomine
signantes litteras anulo meo
haec enim consuetudo erat ut
epistulis quae ex regis nomine
mittebantur et illius anulo sig-
natae erant nemo auderet
contradicere

⁹ accitisque scribis et librariis regis

erat autem tempus tertii mensis
qui appellatur Siban
vicensima et tertia illius die scrip-
tae sunt epistulae

ut Mardocheus voluerat ad Iu-
daeos et ad principes procu-
ratoresque et iudices

qui centum viginti septem pro-
vinciis ab India usque Aethio-
pam praesidebant

provinciae atque provinciae po-
pulo et populo iuxta linguas
et litteras suas

et Iudaeis ut legere poterant et au-
dire

7. manum in iudaeos mittere CA; in iudaeos manum mittere L | 8. ex LA; et ex C | epistulis LA; epistolas C | auderet L; auderat A; audebat C | 9. usque aethiopiam L(aeti.)A; usque aethyopia C | populo et populo L²AC; populo L*.

7. assuerus QUG^ANa^grelv^gz; hasue-
rus C; ausuerus W | esther LNUW^grel
v^gz; ester C; he sunt Φ^v | mardochoeo
LN^grelv^gz; mardoceo Σ^τ; mardoheo A*;
mordocheo g | iudeo Σ^τΘ^hQFΨ^oΩ^α | ha-
man C; amman Q | esther LNUW^grelv^g
z; hest Φ^v; + regin(a)e Ωsmre. ¶ «hes-
ter reginae» Hug. | iussi] praecepi Π^ρ |
cruci] P*; cruce P² | qui] S*; quia CΛ^l
Π^ρΣ^τΘ^hPHNQS²WΓ^ANa^grelv^gz. ¶ prop-
ter similitudinem duarum uocalium ne
colliderentur ant. ponunt non «quia»
sed «qui» quod idem ualet quod «quia
ille». require Num. XXII (v. 6) Guill. |
ausus fuit W | manum] S*; manus Θ^AU
S² | in om. Q* | iudeos Λ^lΠ^ρΣ^τQΨ^oΩ^α |
mittere] in ras. Q² | ~ manum mittere
in iudaeos Ω^sarelv^gz; ~ in iudaeos ma-
num mittere LΛ^lEPHSW.

8. iudeis Σ^τΦ^vPQΓ^AΨ^oΩ^α | placeat
Ψ^o | ~ placet uobis FK | ex] et ex C
Σ^τ; om. zc | meo om. FK* | ~ erat con-
suetudo Ω^m | epistolas CΣ^τ; epistulae Q
FK*; epistolae Θ^hΓ^A | signati U | ~ e-
rant signatae A* | auderat A; audebat

CΠ^ρΣ^τ(haud.); audiret Θ^h*W* | contrad.]
dicere Q*.

9. accitis itaque Ω^m; accitis Ω^s;
accersitisque PU | scripsit K*; scriptis
F* | et om. K | libraris Q; liberariis U |
tempus om. Σ^τ | appellabatur Ψ^o | siuan
S²(siu in ras.) cum hebr.; nisan FK*W²
(nis in ras.), cf. LXX et ant. vers. lat.;
susan U; sinan g. ¶ «siuan» sic habent
hebr. et ant. non «siban» Guill. | ~ die
illius E*Θ^AWΩ^grelv^gz | ~ epistole sunt
scripte Ω^m | mardochoeus LN^grelv^gz;
mardoceus Σ^τ | iudeos Σ^τFF^AΨ^oΩ^α | pro-
curatosque Γ^A; percuratoresque Q | sep-
tem] in Θ^h*; praem. et Π^ρEEΘ^AP²QS² |
prouincias Θ^APΨ^o | usque ad Θ^hQΩ^grel
v^gz | aethiopiam] S*; aethyopiam HS²
Ψ^o; ethiopiam QFKΓ^AΩ^α; aetiopiam L
Λ^l; aethyopia C; e^hthiopia Π^ρ; etiopia
Σ^τ | prou. atque] prouinciaeque L* | pro-
uin. (2°) om. E* | et populo om. L*Q | et
(ante pop.)] atque Ω^s | iudeis QΨ^oΩ^α;
iudeos U*; iudices Σ^τ | ut] P*U*; prout
Θ^AP²U²S²agrelv^gz; om. S* | poterat U* |
~ et audire poterant Ω^m.

7. ¶ responditque XVII. Π^ρ; <responditque CAQK | <domum CAQK | <qui A | 8. <scri-
bite CAQK | <signantes A | <haec CAQK | 9. <accitisque CAQ | <erat AQK | <vicen-
sima AK | <ut A | <qui AK | <provinciae atque AK | <populo et K | <et iudaeis AQK.

¹⁰ ipsaeque epistulae quae ex regis
nomine mittebantur anulo il-
lius obsignatae sunt
et missae per veredarios qui per
omnes provincias discurrentes
veteres litteras novis nuntiis
praevenirent
¹¹ quibus imperavit rex ut conve-
nirent Iudaeos per singulas ci-
vitates
et in unum praeciperent congre-
gari ut starent pro animabus
suis
et omnes inimicos suos cum con-
iugibus ac liberis et universis
domibus interficerent atque
delegerent

¹² et constituta est per omnes pro-
vincias una ultionis dies
id est tertia decima mensis duo-
decimi Adar
¹³ summaque epistulae fuit ut in
omnibus terris ac populis qui
regis Asueri imperio subiace-
bant notum fieret
paratos esse Iudaeos ad capien-
dam vindictam de hostibus suis
¹⁴ egressique sunt veredarii celeres
nuntios perferentes
et edictum regis pependit in Susis
¹⁵ Mardocheus autem de palatio et
de conspectu regis egrediens
fulgebat vestibus regiis
hyacinthinis videlicet et aerinis

10. obsignatae LA; signatae C | 12. tertia decima LA; tertia decima diae C |
13. fuit CA; haec fuit L | 15. uestibus regiis CA; in uestibus regis L.

10. quae ex *om.* E* | ex *om.* Π^εζε | illius] ipsius Ω^{rel}εζε *cum ant. vers. lat.*; eius Ωsm | obsign. erant Θⁿ; obsignata erant Q; signat(a)e sunt CΠ^εΣ^τΦ^vENW Ψ^d, *cf. ant. vers. lat.* | et missae *om.* N* | et] ut FK | ueredarios] Q²(*re in ras.*); ueraedarios ΘⁿN; ueridarios A[†]; + principes Ω^s | ueteres] W*; ueteris Φ^aU*; ueteras Σ^τW².

11. quibus — convenirent *om.* L* | convenirent] E*; conuocarent E² | iudeos Σ^τFKSΨ^dΩ^a | praecepit congregare U* | instarent Q | ~ inimicos suos omnes Ω^s | coniug. + suis Θ^aSΩ^{sj}* | atque] ac W | delegerent + et spolia eorum diripe-
rent *c. cf. hebr.*

12. constitutum U | per *om.* W² | omnes] universas Π^ε | decima + die C (diae)QFK*UΓ^aΩ^sae; + dies E | duodecimi *om.* K* | ~ duodecimi mensis Σ^τ.

13. fuit] P*S*; h(a)ec fuit LΠ^εΘ^p² S²Γ^aΩ^mgrelεζε; fuit hec Ω^s | ut *om.* Q |

hasueri C; assueri Γ^aΩ^agrelεζε; assuero U | imperio] K*; imperiis Ψ^dΩ^m; imperii Φ^{rgv}K² | ~ subiacebant imperio agr εlεζε | paratos] patores Φ^p | iudaeos] H*; iudeos Σ^τH²QFF^aΨ^dΩ^a | ad capiendum lεζε | de *om.* Q*.

14. hegressi suntque C | ueraedarii ΘⁿN | celere L | nun(t)ia grelεζε | prefe-
rentes Σ^τQ; perseverantes E* *ut vid.* | edictum] dictum Λ^l | susan relεζε.

15. mardocheus LNrelεζε; mardo-
ceus Σ^τ; mordocheus Φ^a | autem *om.* Φ^a | fulgens Σ^τ; + in LΛ^lΘⁿ²PHΩ^s | regis LN*QΨ^d | hyacinthinis = LΦ^{rg}Θ^aNK²gr εlεζε; hyacinthinis Λ^lPHQSW; hiacintinis Π^εEU; iacinthinis AΓ^a; iacinthynis Θⁿ; iacintinis Σ^τ; iachyntinis C; iaquin-
thinis K*; iaquin**nis F; hyacinctinis Φ^vpΨ^d; hiacinctinis Ωⁱ; iacinctinis Ωsm a | et *om.* N | *erinis PN*; aeriis QW; aerenis LCΣ^τFK*; aeriis wεζε; arcinis Ωⁱ; berinis Ω^m | capite *om.* A^w *cum hebr.*,

10. <ipsaeque AK | <anulo Q | <et A | 11. <quibus AQK | <et in A | <et omnes AK |
12. <et AK | <id A | 13. <summaque CAQK | <paratos AK | 14. <egressique CAQK | <et
A | 15. ¶ mardocheus XVIII. Π^ε; § mardocheus II. Ω^m; <mardocheus CAQ | <hya-
cinthinis AK.

coronam auream portans capite
et amictus pallio sirico atque
purpureo
omnisque civitas exultavit atque
laetata est
¹⁶ iudaeis autem nova lux oriri
visa est gaudium honor et tri-
pidium
¹⁷ apud omnes populos urbes atque
provincias quocumque regis
iussa veniebant
mira exultatio epulae atque con-
vivium et festus dies
in tantum ut plures alterius gen-

tis et sectae eorum religioni et
caerimoniis iungerentur
grandis enim cunctos iudaici no-
minis terror invaserat
IX. ¹ igitur duodecimi mensis quem
Adar vocari ante iam dixi-
mus
tertia decima die quando cunctis
iudaeis interfectio parabatur
et hostes eorum inhiabant san-
guini
versa vice iudaei superiores esse
coeperunt
et se de adversariis vindicare

16. gaudium LA; et gaudium C.

LXX et ant. vers. lat.; praem. in Φ^{VPK^2}
 $\Omega g r e l s c$ | amictus Q | pallio] U*; pal-
leo $\Lambda^1 F K^* U^2 W^*$ | sirico = $LC \Sigma^T \Theta^{H^*} H$
 $FK^* U$; syrico $\Phi E^* Q K^2 \Psi^D$; sericio Λ^1 ;
serico $E^2 \Theta^{H^2}$ cum rel. codd. et edd. | $\sim$
serico pallio $\Omega^s a g r e l s c$ | atque] at Φ^a ;
+ serico Ω^s | purpureo $\Phi^R Q W^2$; pur-
purio H*; purporio U; puporeo W^* |
est om. U.

16. iudeis $\Lambda^1 \Sigma^T \Omega^2 \Psi^D \Omega a$; iudei Σ^T |
autem om. Γ^A cum hebr. | noua om. Σ^T
cum hebr., LXX et ant. vers. lat. | lux]
lex U* | orire uisa est W; oriens U |
gaudium] praem. et $C \Sigma^T \Theta^{H^*} U \Gamma^A$ cum
hebr., LXX et ant. vers. lat. | honorem
U; praem. et $FK^* U \Omega^s$, cf. hebr. | et tri-
pidium om. U.

17. populorum Π^F ; praem. iudeos
 Ω^s | urbis FK^* ; orbis U | provincias]
praem. omnes Ω^M | quaecumque Ψ^D | re-
gis iussa] iussa regis E; regis pr(a)cepta
 $\Omega^s a r e l$; iussa Σ^T | ueniebat $\Pi^F E^* N^*$ | exul-
tatione W | conuiuium Ω^{SM} | festos Φ^{RGV}

$E^* Q F K \Gamma^A$ | alteriusque Ψ^D | $\sim$ alterius
plures $\Omega^{SM} a$ | gentes Λ^1 | religioni] F*;
relegioni $\Phi^{RGV} F^2 K^2$; relegeoni K*; reli-
gini N*; religione Λ^1 *; relegione U;
relegionis Θ^{H^*} | cunctos om. Σ^T | iudaici]
 Λ^1 (ici in ras.); iudaici $K^2 U W^*$; iudae-
ice FK^* ; iudaicis L^2 ; iudaeicis L^* | no-
minis om. Ω^M *, cf. hebr., LXX et ant.
vers. lat. | terror] timor Σ^T | $\sim$ nominis
iudaici terror Ω^{M^2} ; $\sim$ timor iudaici no-
minis Σ^T .

IX. 1. duodecimi mensi Φ^P ; duo-
decimo mensis W^* ; duodecimo mensi
 W^2 | adar] U^2 (alt. a corr.); hadar C |
uocare antea U | $\sim$ uocari iam ante Ω^s ;
 $\sim$ ante iam uocari Ω | iudeis $\Sigma^T \Psi^D \Gamma^A$
 $\Psi^D \Omega a$ | iniabant $C \Lambda^1 \Pi^F \Sigma^T K^* \Gamma^A$; ininia-
bant Σ^T *; iniebat Θ^{H^*} ; insidiabant ΦK^2 ;
insidiebant E*; insidiabantur $E^2 \Psi^D \Omega$;
insidiabatur Ψ^D *, ¶ at insidiabant S^2 |
sanguini] Φ^R *; sanguine $\Phi^R K^* W^*$; +
eorum Ω^s | iudaei* L; iudei $\Sigma^T \Psi^D \Omega a$;
iudaeis Θ^A * | esse om. A* | uindicarent Ψ^D .

<et amictus A | <omnisque A | 16. <iudaeis CAQK | 17. <apud AK | <quocumque K |
<mira A | <epulae Q | <in AK | <grandis AK.

IX. 1. ¶ igitur IX. Ω^{SJ} ; § igitur III. Ω^M ; <igitur CAQK | <tertia A | <et A | <versa
AK | <et se A.

² congregatique sunt per singulas
civitates oppida et loca
ut extenderent manum contra ini-
micos et persecutores suos
nullusque ausus est resistere eo
quod omnes populos magnitu-
dinis eorum formido pene-
trarat

³ nam et provinciarum iudices du-
ces et procuratores
omnisque dignitas quae singulis
locis et operibus praeerat extol-
lebant Iudaeos
timore Mardochei ⁴ quem prin-
cipem esse palatii et plurimum

posse cognoverant
fama quoque nominis eius cres-
cebat cotidie

et per cunctorum ora volitabat
⁵ itaque percusserunt Iudaei inimi-
cos suos plaga magna et oc-
ciderunt eos reddentes eis quod
sibi paraverant facere

⁶ in tantum ut etiam in Susis quin-
gentos viros interficerent
et decem extra filios Aman Aga-
gitae hostis Iudaeorum quo-
rum ista sunt nomina

⁷ Pharsandatha et Delphon et Es-
phata ⁸ et Phorata et Adalia

IX. 2. congregatique L²CA; congregati L* | et loca LC; loca A | penetrarat L; penetrabat C; penetraret A | 3. duces LA; et duces C | et operibus LA; hoperibus C | 4. principem esse LC; principem A²; om. A* | 6. extra LC; om. A.

2. congregati (que om.) L*Ω^s | op-
pida] *praem.* et Ω^saref | et om. AFK* |
ut] et U | ext.] ostenderent Ω^s | manus
Θⁿ; manos FK | est om. Ω^s* | resistere
om. Q | omnes populos] E*; omnis (-nes
L*U) populus L*Φ^v*E²ΘⁿP*FKUΓ^Δ | mag-
nitudines E*U* | penetrarat = LP*HN
QK²SW(paen.)Ω^mṁṁ; penetrabat CΣ^τ;
penetravit Ω^s; penetraret Θⁿ²(pon. Θⁿ*)
P²K* *cum rell. codd. et edd.*

3. et om. Π^r | duces om. Λ^Δ; *praem.*
et CΣ^τrefṁ *cum hebr., LXX et ant. vers.*
lat. | et procur.] procuratoresque E²;
procuratores E* | omnesque FKU; et
omnis Ω^m | sing.] *praem.* in Γ^Δ | et] ac
refṁ; om. CΣ^τ | pr(a)eerant Λ^ΔΠ^rΘPHQ
FKUS*WΓ^ΔΩ | iudeos Λ^ΔΣ^τΓ^ΔΨ^ΔΩ^Δ |
mardochei LNrefṁ; mardocei Σ^τ.

4. principem esse] principem A²F
K*; om. A* | ~ palatii esse Ω^m | plurimi
Ω^s | posse] esse Σ^τΨ^Δ | cognouerant] K*;
cognouerunt ΦEK²UΨ^ΔΩ^sṁ; cognouerat
Π^r | uolubabat L*.

5. iudei Λ^ΔΣ^τΨ^ΔΩ^Δ | parau.] pla-
cuerant Γ^Δ.

6. etiam om. Ω^s | susan refṁ; sui-
sis Ω^m* | interficerent om. Q* | et decem
extra] E*S*; et decem AE²Q*FK*UΩ^m;
decem extra Φ^Δ*; extra decem Φ^{RG2VP}K²
S²Ψ^ΔΩ^sṁagrefṁ; haman C; amman Q |
agagite CΛ^ΔΣ^τQUΩ^mṁ; agachite Ω^s |
hostes U* | iudeorum Σ^τΨ^ΔΩ^Δ | quorum
— 10, 3, praenotauimus om. U | sunt
om. Λ^ΔP*H.

7. *tot. vers. om.* U | pharsandata
L*S*W; pharsandathan Θ^ΔPHQFK*S²ṁ;
pharsandatan Θⁿ; parsan-datan Γ^Δ; phar-
sa-datha Ψ^Δ; phasan-dathan Λ^Δ; phar-
sandat*** E* | et (I^o) om. Φ^{RG}Ω | del-
phonte et esphatha L²; delphontesphata
L* | delfon CΣ^τ; delpon Λ^ΔPHK⁺; de-
phon Ω^m* | esphatha NSgrefṁ; esfata
Q; esphatha A; resphata C; resphatha
Σ^τ; erphatha Θⁿ; herphatha Γ^Δ; esphaia
Π^r; espha Λ^ΔH.

8. *tot. vers. om.* U | phorata] L*
K*; phoratha L²Φ^ΔVEΘ^ΔNK²refṁ; fo-
ratha Π^r; phorota CΩ^s; phorotha Ω^m;
porota Σ^τ; proratha ΘⁿΓ^Δ; orata Λ^Δ |
adalai FK; adaila SW | ariadatha Ω^m;

2. <congregatique CAQK | <ut A | <nullusque AQK | 3. <nam CAQK | <omnisque A |
<timore AK | 4. <fama AK | <et A | 5. ¶ itaque XIX. Π^r; <itaque CAQK | 6. <in AQ
K | <et A | 7. <pharsandatha] CAK.

et Aridatha ⁹ et Ephermesta et
Arisai et Aridai et Vaizatha
¹⁰ quos cum occidissent praedas
de substantiis eorum agere
noluerunt
¹¹ statimque numerus eorum qui
occisi erant in Susis ad regem
relatus est
¹² qui dixit reginae in urbe Susis
interficere Iudaei quingentos
viros
et alios decem filios Aman
quantam putas eos exercere cae-

dem in universis provinciis
quid ultra postulas et quid vis
ut fieri iubeam
¹³ cui illa respondit
si regi placet detur potestas Iu-
daeis ut sicut hodie fecerunt
in Susis sic et cras faciant
et decem filii Aman in patibulis
suspendantur
¹⁴ praecepitque rex ut ita fieret
statimque in Susis pendit edic-
tum
et decem Aman filii suspensi sunt

9. et aridai L; et aridahi C; om. A | 12. interficere L(intef.)CA | eos LC; om. A | exercere LA; excedere C.

adridata CΣτ; aridicta Q*; uridatha A;
uridata FK*; ridatha Γ^Α; + et uazetha
E (alt. e ex i) ex v. seq.

9. tot. vers. om. U | et epher^m.] espher^metha E² (pr. e in ras. ut vid.) | epher^mesta = L* AΦ^R QFK²; epher^metha Φ^RS; epher^mertha Θ^H; epher^mescha α; epher^mercha Γ^Α; phermesta relv̄bc; phermestha Θ^Α; fermesta Σ^τ; fer^mestha C; emesta K*; epher^mestha L² cum rel. codd. et g | et arisai om. Γ^Α | et (2°) om. ag | ar. et ar.] aridai arisai Π^F | ariasi Ω^M; arisati L; harisa CΣτ; archasi Ω^S | et aridai om. AFK^S* | aridahi C; aridaio Θ^H; are dai Θ^Α; arisai N*; aradai Γ^Α | et uazitha hic om. E, cf. v. praec. | uazata Σ^τΩ; uaisatha ag; baizatha A Q; baizata K*; uazratha Θ; balzatha Γ^Α; iezatha relv̄bc; aiazara Ω^M; baicata F.

10. tot. vers. om. Σ^τU | occidisset Q* | praedas — eorum] de substantiis suis pr(a)edas Λ^ιPH | ~ eorum substantiis Ω^M | agere] Q*W*; tangere Φ^RQ²FK W²Γ^Αac.

11. tot. vers. om. U | occisi om. A | erant] sunt Ω^M† | susan relv̄bc | a rege P*H*.

12. tot. vers. om. U | dixerunt W* | susan relv̄bc; sus Λ^ι; usis Φ^P | interf. — uiros] interfecti sunt a iudaeis quingenti uiri FK* | interfecere = L²(intef.) Λ^ιΣ^τΦ^RQ²VPHNΩg; interfecerunt Π^FEΘQ K²SW(intefic. W*)Γ^Αarelv̄bc; interficere L*(intef.)CAΦ^G*PΨ^D | iudei Σ^τQΨ^DΩα | uiros om. Φ^VK² | decem] praem. extra E², cf. supra v. 6 | haman C; amman Q | quantum Π^FΣ^τΦ^RQ²VNFK; tum L* | eos om. AΓ^Α | exerc.] excedere CΣτ | quid (2°)] quis Λ^ι | uis om. Φ^R | iubeas Π^F†.

13. tot. vers. om. U | placet + et L | pot. iudaeis] mihi potestas Q | iudeis Λ^ιΣ^τΨ^DΩα | sicuti CQ | ~ fecerunt hodie Ω^Sagrelv̄bc | susan relv̄bc | ~ sic et faciant cras Ω; ~ et cras sic faciant Θ^H | et dec. filii] in decem filiis FK* | amman Q | in om. Γ^Α | patibulo L.

14. tot. vers. om. U | precepit (que om.) α | rex om. Σ^τ*FK cum LXX | susan relv̄bc | et — sunt om. Θ^Α | amman Q; om. W* | filios Π^F | ~ fil. aman Π^FΘ^HQ FKΓ^ΑΩ^SMarelv̄bc | sunt + in patibulis Ω^S, cf. v. praec.

10. <quos CAK | 11. <statimque CAQK | 12. <qui CAK | <et AK | <quantam CA | <quid ultra AK | 13. <cui CAQK | <si CAQK | <sic A | 14. <praecepitque CAQK | <statimque CA | <et A.

- ¹⁵ congregatis Iudaeis quarta decima Adar mensis die interfecti sunt in Susis trecenti viri nec eorum ab illis direpta substantia est
- ¹⁶ sed et per omnes provincias quae ditioni regis subiacebant pro animabus suis steterunt Iudaei interfectis hostibus ac persecutoribus suis in tantum ut septuaginta quinque milia occisorum implerentur et nullus de substantiis eorum quicquam contingeret
- ¹⁷ dies autem tertius decimus mensis Adar unus apud omnes interfectionis fuit

- et quarto decimo die caedere desierunt quem constituerunt esse sollemnem ut in eo omni deinceps tempore vacarent epulis gaudio atque conviviis
- ¹⁸ at hi qui in urbe Susis caedem exercuerant tertio decimo et quarto decimo eiusdem mensis die in caede versati sunt quinto decimo autem die percutere desierunt et idcirco eandem diem constituere sollemnem epularum atque laetitiae
- ¹⁹ hi vero Iudaei qui in oppidis non muratis ac villis morabantur

15. adar mensis die LA²C(diae); die mensis adar A* | 16. ac LA; et C | contingeret LA; contigerit C | 17. omni d. t. uacarent LCA²; omnis d. t. uacaret A* | gaudio LA; gaudiis C | 18. die (I^o) A; diae C; diei L | in caede LA; in caedem C | eandem CA; eundem L | 19. uillis LA; uicibus C.

15. *tot. vers. om.* U | congregatis] E*; congregatisque E²Q | iudeis Λ¹Σ¹Q Ψ^oΩα | ~ die mensis adar A*Π¹FK*Γ¹Α Ωαγρεlv̄ȳc | interf.] *praem.* et Γ¹Α | susan relv̄ȳc | nec] necnon Γ¹Α | ~ substantia direpta est Ω; ~ direpta est substantia Ω^s.

16. *tot. vers. om.* U | et *om.* Q | ditione FK* | regi EFK*Ω^m | steterunt Γ¹Α Ω^smarelv̄ȳc. ¶ resistere Θⁿ2 | iudei Λ¹Σ¹Q QΨ^oΩα; iudaeis E* | ac] et CΣ¹; a E* | complerentur Π¹ | nullis Φ^pW* | contingeret] K³; contingerent Λ¹*; contingerunt FK²; contigerit CΣ¹; continger***** K*.

17. *tot. vers. om.* U | mensis *om.* H* | unus] primus ȳc | et] a Q | XIII

Ω^m; quartadecima αγρεlv̄ȳc; xxiiii^a Ω^s | desierant Ω^s | ~ sollemnem esse A* | in eum N*; in eodem Ψ^o | omnis ... uacaret A*F(ōms)K*; omnes ... uacarent K²; omnia ... uacarent Q | deinceps temp.] tempore deinceps αγρεlv̄ȳc; anno deinceps Ω^s | gaudiis CΛ¹Σ¹Θⁿ | conuiuiis A[†].

18. *tot. vers. om.* U | at] et Π¹ | hi] K*; his K² | susim Q; susan relv̄ȳc | diei LΦ^p | ~ die eiusdem mensis Ω^sarelv̄ȳc | in c(a)edem CΣ¹Q | ~ decimo quinto α | autem *om.* H* | desierant N*SWΓ¹Α Ω^s; destiterunt Λ¹P(dist. P*)H | eundem LΦEΨ^oΩαγρεlv̄ȳc | diem *om.* QS* | constituerunt FKΓ¹ΑΩ^sαγρεlv̄ȳc.

19. *tot. vers. om.* U | iudei Λ¹Σ¹Ψ^oΩα | ac] et in Σ¹ | uillis] uiculis Λ¹Σ¹H

15. <congregatis CAQK | <interfecti A | <nec A | 16 <sed CA | <pro AK | <interfectis Q | <in AK | <et A | 17. ¶ dies XX. Π¹; § dies IX. Ω^m; <dies CAQK | <unus A | <et A | <ut AQK | <epulis A | 18. <at CAK | <tertio A | <quinto AQK | <et AK | 19. <hi CAQK.

quartum decimum diem mensis
 Adar conviviorum et gaudii
 decreverunt
 ita ut exultent in eo et mittant
 sibi mutuo partes epularum et
 ciborum
²⁰ scripsit itaque Mardocheus omnia
 haec et litteris comprehensa mi-
 sit ad Iudaeos
 qui in omnibus regis provinciis
 morabantur
 tam in vicino positus quam pro-
 cul
²¹ ut quartam decimam et quintam
 decimam diem mensis Adar
 pro festis susciperent
 et revertente semper anno sol-

lemni honore celebrarent
²² quia in ipsis diebus se ulti sunt
 Iudaei de inimicis suis
 et luctus atque tristitia in hilari-
 tatem gaudiumque conversa
 sint
 essentque istae dies epularum
 atque laetitiae
 et mitterent sibi invicem ciborum
 partes et pauperibus munus-
 cula largirentur
²³ susceperuntque Iudaei in sol-
 lemnem ritum
 cuncta quae eo tempore facere
 coeperant
 et quae Mardocheus litteris fa-
 cienda mandaverat

19. adar LA; om. C | 21. pro festis L²AC; profectis L* | reuertente semper anno
 sollemni honore celebrarent LA; reuertentes semper annos sollemnia celebrarent C |
 22. conuersa CA; conuersae L | essentque istae dies L (stae) cum quibusdam codd.;
 essetque iste dies CA. *Lectio erronea archetypi fuisse vid.*; essentque iste dies |
 23. coeperant LC; coeperunt A.

Γ^A; uicibus C | quarto decimo die Q |
 adar om. CΣ^τ | et (3°) ac Q.

20. tot. vers. om. U | mardocheus
 LNreḷḅḡc; mardoceus Σ^τ | ~ hec omnia
 Ω^s | iudeos Λ¹(o ex i)Σ^τWΨ^oΩ^a | regiis
 Ω^m | ~ prouinciis regis Π^eΩⁱ | positus]
 A²S² (alt. i in ras.); positus Φ^p; positi
 A²QFK^m.

21. tot. vers. om. U | quarta decima
 et quinta decima die Q | et quintam de-
 cimam om. Π^eΩⁱ* | adar om. Ψ^o | pro
 festis] P² (stis in ras.); profectis L*Ω^m*;
 perfecte Λ¹H | reuert. — honore] reuer-
 tentes semper annos sollemnia celebra-
 rent CΣ^τ; reuertentes semper anno sol-
 lempni honore celebrarentur Ψ^o | reuer-
 tenti Π^e; reuertentem W* | semper om.
 K | ~ celebrarent honore Ω^mgreḷḅḡc.

22. tot. vers. om. U | diebus om.
 A | sint N | ~ ulti sunt se Γ^A | iudei C
 Λ¹Σ^τQΨ^oΩ^a | suis om. Ω^m | tristitia N* |
 conuersa sint = CAΣ^τΘ^{h2}A²P²(si in ras.)
 HNQ; conuersa sunt Λ¹Π^eΦ^pE²(a in ras.)
 Θ^{h2}*SΓ^AΩ^mḷḅḡc; conuersae sint LΦ^{rov};
 conuersae sunt Ω^s(-se)g; conuersi sint
 Ψ^o; conuersi sunt FKWareḷ | essentque
 istae dies = L*(stae)Φ^{rov}NK²(iste)W*;
 essentque isti dies L²Φ^pE(ist* E*)ΘPHQ
 SW²Γ^AΨ^oΩ^m; essentque dies iste Ω^s;
 essentque dies isti Λ¹agreḷḅḡc; essetque
 ista dies Σ^τ; essetque iste dies CAΠ^eF
 K* | aepulationis Q; epistolarum a.

23. tot. vers. om. U | iudei Λ¹Σ^τΨ^o
 Ω^a | c(o)eperunt AΛ¹Π^eHFK* | quae om.
 W | mardocheus LNreḷḅḡc; mardoceus
 Σ^τ | faciendo N; faciendi W²; om. W*.

<quartum AK | <ita A | 20. <scripsit CAQK | <qui A | <tam A | 21. <ut AQK | <et
 revertente AK | 22. <quia AQK | <et AK | <essentque AK | <et mitterent A | 23. <susce-
 peruntque CAQK | <cuncta A | <et A.

24 Aman enim filius Amadathi stir-
pis Agag hostis et adversarius
Iudaeorum
cogitavit contra eos malum ut
occideret illos atque deleret
et misit phur quod nostra lingua
vertitur in sortem
25 et postea ingressa est Hester ad
regem obsecrans
ut conatus eius litteris regis irriti
fierent
et malum quod contra Iudaeos
cogitaverat reverteretur in ca-
put eius
denique et ipsum et filios eius
affixerunt cruci

26 atque ex illo tempore dies isti
appellati sunt Phurim id est
Sortium
eo quod phur id est sors in ur-
nam missa fuerit
et cuncta quae gesta sunt epi-
stulae id est libri huius volu-
mine continentur
27 quaeque sustinuerint et quae
deinceps inmutata sint
suscepere Iudaei super se et se-
men suum
et super cunctos qui religioni
eorum voluerint copulari
ut nulli liceat duos hos dies
absque sollemnitate transigere

24. illos CA; eos L | in sortem LA; in sorte C | 26. phurim LA; phuri C | phur L²A; phuri L²C | fuerit LC; fuerat A | 27. suscepere A; suscipere LC | et semen A cum codd. fere omnibus et archetypo, ut vid.; et super semen LC | absque sollemnitate C(habs.)A; absque sollemnitate L.

24. tot. vers. om. U | amman Q | enim] uero Σ^τ | amadati Qa; amathathi S²Γ^Δ; amathi FK^W; amatha E^S* | stirpe FK^{*}; **stirpe Λ^L* | agagt Ω^S; agat Π^F | iudeorum Σ^τΘ^ηΨ^ΔΩα | contra] aduersum Ω^M | eos] iudeos W cum hebr. et cod. graeco A | illos] eos LA¹PHQΩ^S | fur Σ^τ | nostra] praem. in EΘ^AP² | lingua om. Σ^τ* | in sorte CΣ^τ.

25. tot. vers. om. U | esther LNW grelv̄sc | ~ hester ingressa est SW | regem + et Λ^L | conatu FK^{*}; cognatus W^{*}; cogitatus W² | regis irriti fierent] in ras. brev. spat. P² | regis om. H^{*}W^{*} | mala que Ω^M | quod om. Γ^A* | iudeos C Λ^LΣ^τFΨ^ΔΩα | reuertetur E^{*} | in] super Σ^τ | affixit W.

26. tot. vers. om. U | ex om. Γ^A | tempore] diē Λ^L† | iste K^{*}; illi Ω | appellata Γ^A* | furim Σ^τ; phurin N; phuri CΠ^F; hrim Θ^η²; **rim* Θ^η* | sortum W^{*} | fur Σ^τPHΨ^Δ; phur* E; phuri L²C | sortium Q | in urna FK^{*}; in unum Λ^L

H^{*} | missa fuerat AS^{*}Γ^AΩ^S; missam fue-
rit W^{*}; missam fuerat Φ^P | et om. Θ^A* |
cunct(a)e FK^{*} | sunt om. Σ^τ | epist.]
praem. in FK^{*} | id est] et Ω^S.

27. tot. vers. om. U | quaeue Π^FΘ^AP |
sustinuerunt Λ^L*Π^FΘ^ηΨ^ΔΩgreiv̄sc; ****ti-
nerint N^{*} | et om. Π^F | quae] quaeque
L; om. E | i(n)mutata sunt P^{*}H^{*}Q^{*}Γ^A
Ω^M†greiv̄sc; inmutatae sint Θ^η; mutata
sunt Ω^S | suscepere = AΛ^LΦ^{RGV}EΘP²(pr.
e in ras.)H²NSΩ^Mg; susceperunt Φ^PΓ^A
Ω^Sareiv̄sc; suscipere LCΠ^FΣ^τH^{*}Q^{*}FKW
Ψ^Δ | iudei Λ^LΣ^τQΓ^AΨ^ΔΩα; iudaeis Π^FΘ^A
N | ~ super se iudei Ω^S | semen] praem.
super LCΓ^AΩ^M | relegioni Φ^Q; religione
g | uoluerint] E²(i corr.)K^{*}; uoluerunt
NQΓ^Agreiv̄sc; uoluerant Σ^τΦ^{RGV}P^{*}K² | co-
pulari Φ^Q | ut] K^{*}; et ΦEΘ^ηQK²Ψ^Δ; et
ut Ω. ¶ hebr. et ant. habent «et» lac. |
duos hos dies] hos duos dies Π^F; duos
dies hos A^{*}; hos duos Γ^A | absque sol-
lemnitate LQ^{*} | transigere] Λ^L*; transi-
ere Λ^L²; transire Π^FFK | quam] W^{*};

24. § aman II. Ω^M; <aman CAK | <cogitavit A | <et misit A | 25. <et postea AQK | <ut A | <et A | <denique CAQK | 26. <atque AK | <eo A | <et AQK | 27. ¶ quaeque Div. sine num. Π^F; <quaeque AK | <suscepere AK | <et super A | <ut AQ.

quam scriptura testatur et certa
expetunt tempora
annis sibi iugiter succedentibus
28 isti sunt dies quos nulla umquam
delebit oblivio
et per singulas generationes cunc-
tae in toto orbe provinciae
celebrabunt
nec est ulla civitas in qua dies
Phurim id est Sortium non
observentur a Iudaeis
et ab eorum progenie quae his
caerimoniis obligata est
29 scripseruntque Hester regina filia
Abiahil et Mardocheus iudaeus
etiam secundam epistulam

ut omni studio dies ista sollemnis
sanciretur in posterum
30 et miserunt ad omnes Iudaeos qui
in centum viginti septem regis
Asueri provinciis versabantur
ut haberent pacem et susciperent
veritatem
31 observantes dies Sortium et suo
tempore cum gaudio celebra-
rent
sicut constituerat Mardocheus et
Hester
et illi observanda susceperant a
se et a semine suo
ieiunia atque clamores et Sor-
tium dies

27. certa L *cum compluribus codd. et archetypo, ut vid.*; cetera CA | 28. delebit LC; deleuit A | phurim LA²; purim A*; phuri C | 30. prouinciis LA; profincias C | 31. cum gaudio LC; gaudio A | susceperant L²A; susceperat L*; susciperent C.

quos $\Phi E S^2 W^2 \Psi^D \Omega g r e l b \zeta$; quo S* | script. test.] scripturam certam Q² (er *in ras.*) | certa = L¹L¹Π¹E²ΘPHNQWΓ¹Α²Ω²g²relb²ζ; c(e)tera CAΣ¹τΦE*FKSΨ^DΩ²g²rel | expet.] expediunt Λ¹PH; *praem.* ut Ω².

28. *tot. vers. om.* U | deleuit AΛ¹Π¹E*QFK*a | obliuio] a diluio Γ¹A² (a d *in ras.*) | cuncte (multe Ω²) que in toto orbe sunt Ω | celebrabant FK* | nec — phurim *om.* N* | phurī Θ¹S; phurin Ω²; furim Σ¹; phuri CN²; purim A*; plurimi E*Θ²* | obseruetur L | iudeis Λ¹Σ¹QΨ^DΩ².

29. *tot. vers. om.* U | scripserunt (que *om.*) A* | esther LN²Wgrelb²ζ | filia abiahil *om.* Σ¹ | abiahil] E*; abihail rel b²ζ; abihayl C; abiahel ΦE²KSΩ²; abiael Ω; abiachil N; abigahil LQ; *abiahil W; abihel Ψ^DΩ² | mardocheus LNrelb²ζ; mardoceus Σ¹ | iudeus Λ¹Σ¹QΨ^DΩ²; et iudaeus N*; ad iudaeos Θ¹Γ¹ | etiam *om.* Σ¹ | secunda epistula L | secundum E* | dies — sanciretur] W*; dies isti solemnes sancirentur (-retur W)

W²g | ~ sollemnis dies ista Ω | sanciretur] Θ² (cir *in ras.*); sanciretur a; sanctiretur Ω; sanctificetur Π¹; sanctificaretur Ω²; *om.* Γ¹A². ¶ « sanciretur » *Hug.* « sanctitetur » *Guill.* Rabanus hebr. ant. al. « sanctificaretur » *Iac.*

30. *tot. vers. om.* U | omnes] eos Ω² | iudeos Λ¹Σ¹QΨ^DΩ² | septem] *praem.* et ΘQ²Γ¹ | hasueri C; assueri FΓ¹Α²grelb²ζ | prouincias C(prof.)Σ¹ | ~ prouinciis regis asueri Π¹Ω²grelb²ζ | uersab. + imperio Π¹ | ueritate F.

31. *tot. vers. om.* U | obseru.] *praem.* ut Λ¹H; *praem.* ** P | diem PΩ² | ~ sortium dies Q | et] ut Q | cum *om.* A Π¹FK* | constituerat] K*; constituerant Λ¹ΦEΘ¹PHNK²SWΩ²grelb²ζ; constituerunt Ω² | mardocheus LNrelb²ζ; mardoceus Σ¹ | esther LN²Wgrelb²ζ | illo N* | susciperent CΠ¹Σ¹Q²(ci *in ras.*); susceperunt EOPS*Γ¹Α²grelb²ζ; susceperat L* W*(suscip.). ¶ ant. « susceperant » *Guill.* | a (ante semine) *om.* Λ¹Π¹Σ¹E*P*NS*W | ieiunia] *praem.* et Ψ^D | atque] et relb²ζ.

<quam AK | <annis A | 28. ¶ isti *Div. sine num.* P; <isti CAQ | <et per AQK | <nec A | <et A | 29. <scripseruntque CAQK | <etiam A | <ut A² (*signo κ*) | <dies A (*del.* A²) | 30. <et AQK | <ut A | 31. <observantes AK | <sicut A | <et illi AQ | <ieiunia AK.

32 et omnia quae libri huius qui
vocatur Hester historia conti-
nentur

X. 1 rex vero Asuerus omnem ter-
ram et cunctas maris insulas
fecit tributarias

2 cuius fortitudo et imperium et
dignitas atque sublimitas qua
exaltavit Mardocheum
scripta sunt in libris Medorum
atque Persarum

3 et quomodo Mardocheus iudaici
generis secundus a rege Asue-
ro fuerit
et magnus inter Iudaeos et ac-

ceptabilis plebi fratrum suorum
quaerens bona populo suo
et loquens ea quae ad pacem
sui seminis pertinerent.

QUAE HABENTUR IN HEBRAEO PLE-
NA FIDE EXPRESSI. HAEC AU-
TEM QUAE SECUNTUR SCRIPTA
REPPERI IN EDITIONE VULGA-
TA QUAE GRECORUM LINGUA
ET LITTERIS CONTINENTUR ET
INTERIM POST FINEM LIBRI HOC
CAPITULUM FEREBATUR QUOD
IUXTA CONSUETUDINEM NOS-
TRAM OBELO ID EST VERU PRAE-
NOTAVIMUS

32. continentur LA; continetur C.

X. 1. maris CA; mari L | 2. qua L *cum complur. codd. et archetypo, ut vid.*;
quae CA | 3. iudaici A; iudaeici L; iudaei C | continentur L *cum multis codd. et ar-*
chetypo, ut vid.; continetur CA | uero LC; uerum A.

32. *tot. vers. om.* U | liber Γ^A;
praem. in Ω^S | ~ huius libri FK | qui]
quē Λ^{L*}; que Q; *om.* Ψ^D | esther LNW
grelbzc | hystoria Ω^{S*}J; *om.* Ω^{S2} | conti-
nentur CΠ^FΘ^HP*Γ^A | ~ continentur qui
uocatur hester (hystoria) Ω^S.

X. 1. *tot. vers. om.* U | uero *om.*
Φ^R | hasuerus C; assuerus Γ^AΩ^Agrelbzc |
maris] K*; mari LΦ^{RGV}K²Ψ^D.

2. *tot. vers. om.* U | qua = LΦ^{RGP}
E²NQSW²Γ^AΩ^Agrelbzc; quae CAΠ^FΣ^T(que)
Φ^VE*Θ^{PH}FKW*Ψ^Dg; quia Λ^L | exalta-
uit] Φ^{P2} (al *corr.*); exultauit Ψ^D | mar-
dochaeum LNrelbzc; mardoceum Σ^T | in
libris] in loco Q* | maedorum AΘ^A;
moedorum Θ^H; iudeorum Ω^M.

3. *tot. vers. om.* U | mardochoeus
LNrelbzc; mardoceus Σ^T; mardo W* |
iudayci Λ^L; iudaeici L; iudaei C; iudei
Σ^T | assuero Γ^AΩ^Agrelbzc | fuit P* | in-
ter] K*; apud ΦEK²Ψ^DΩ^Age | iudeos Λ^L
Σ^TQΨ^DΩ^A; + iudaici generis Q | ~

seminis sui Ω^Sarelbzc | pertinerent] P²
(tinerent *in ras.*)S*; pertineret FK*;
pertinent Φ^{GV}EK²S²Ω^J; pertinet Φ^RΨ^D;
peruenirent Λ^LH; + finit Λ^LΣ^T | quae
— praenotauius *om.* §; *praem.* ru-
brica Ω | hebreo CΠ^FΦ^{GV}EHQFKSΓ^A
Ω^A; haebreo AP; hebreo Λ^L; ebreo
Σ^T; abreo Ψ^D | expressi] W* (expres-
si); expaessimus W² | scripto E*; scrip-
tura Ψ^D | repperiri L* | graecorum Φ^RΘ^A
Γ^Agrelbzc; gregorum Λ^L | continetur CA
Λ^LEP*HNFKW | post fine Q | ~ hoc
libri Γ^A | iuxta *om.* Λ^L | hobelo C; obelo
Ψ^D; oboelo Σ^TPHΓ^A; oboelo Λ^L; obolo
ΘW | id est] et W²; *om.* W* | ueru]
C*; uerum AΛ^LΣ^TE*FKΨ^D; uero Θ^HQ;
uersu Π^F*; uirga C²; uirgula Γ^A | prae-
notabimus Π^F | obeli signa textui appo-
nunt usque ad finem libri ΦEPN, a 10,4
ad 12,6 et a 15,4 ad 16,24 C, a 10,4 ad
12,6 tantum Λ^L; unicum signum ante ver-
bum dixitque (10,4) praebent re.

32. <et omnia A.

X. 1. ¶ rex X. Ω^{SJ}; *Div. sine num.* ΠΓ^A; § rex Ω^M; <rex CAQK | 2. <cuius A
K | <qua A | 3. <et quomodo AQK | <et magnus A | <quaerens AK | <et loquens A |
¶ quae (X.) Ω^M; *Div. sine num.* Φ^{VP}Θ^AS; <qua CAQK | ¶ haec *Div. sine num.* P;
<haec CK | <et interim CK.

÷ ⁴ dixitque Mardocheus a Deo
 ÷ facta sunt ista
⁵ recordatus sum somnii quod vi-
 ÷ deram haec eadem significantis
 ÷ nec eorum quicquam irritum fuit
⁶ parvus fons qui crevit in fluvium
 ÷ et in lucem solemque conversus
 ÷ est et in aquas plurimas red-
 ÷ undavit
 ÷ Hester est quam rex accepit uxo-
 ÷ rem et voluit esse reginam
⁷ duo autem dracones ego sum
 ÷ et Aman
⁸ gentes quae convenerant hi sunt
 ÷ qui delere nomen conati sunt

÷ Iudaeorum
⁹ gens autem mea Israhel est qui
 ÷ clamavit ad Deum et salvum
 ÷ fecit Dominus populum suum
 ÷ liberavitque nos de omnibus
 ÷ malis
 ÷ et fecit signa magna atque por-
 ÷ tenta inter gentes
¹⁰ et duas sortes esse praecepit
 ÷ unam populo Dei et alteram
 ÷ cunctarum gentium
¹¹ venitque utraque sors in statutum
 ÷ ex illo iam tempore diem co-
 ÷ ram Deo universis gentibus
¹² et recordatus est Dominus po-

4. dixitque LC; dixit A | 8. delere nomen conati sunt AΛ¹K; quonati sunt de-
 lere nomen C | 9. ad deum A cum plur. codd., LXX et archetypo, ut vid.; ad domi-
 num CΛ¹K | malis AΛ¹K; om. C | 10. et alteram AΛ¹K; alteram C | 11. utraque AΛ¹
 K; om. C | diem CΛ¹; om. AK.

Deest L (a v. 6, est et).

4. dixit (que om.) AΣ¹E*; praem.
 ad eos L | mardocheus Nrelv̄bc; mar-
 doceus Σ¹Φ^v | ista om. Ω^s.

5. somni Λ¹* | fuit om. U*.

6. paruulus Π^r | qui] quae Θ^u; om.
 Q | in lucem — aquas] in luce soleque
 in aquas w, cf. LXX et ant. vers. lat. |
 conuersatus L | esther NUWgrelv̄bc.

7. haman C; amman Q.

8. gentes] P*; gentesque Ω^m*; gen-
 tes uero P², cf. LXX et ant. vers. lat.
 (autem) | conuenerunt QU | hi sunt qui ...
 conati] S* (hii); hae (hee Θ^uS) sunt quae
 (que Θ^u) ... conatae (-te Θ^u) ΘS² | hi
 sunt om. P* | coacti E* | ~ delere co-
 nat(i) sunt nomen Θ^uΓ^aΩ^sj; ~ conati
 sunt delere nomen CΣ¹Ω^marelv̄bc | iudeo-
 rum Π^rΣ¹Θ^uQFUΨ^uΩ^a.

9. israhel = Φ^{op}ΘN; srahel C; srlh
 Σ¹; ihl Π^rQ; israel Ω^sjgrelv̄bc; srl Λ¹;
 isrl rell. codd. et a | est om. P* | qui]

E*W*; qu(a)e Π^rΣ¹E²ΘQUSW²Γ^aΩsmaggr
 elv̄bc | clamat g | deum] dominum C
 Λ¹Σ¹Φ^r*gEΘ^aFKWΓ^aΨ^uΩ^sjagrelv̄bc cum
 cod. Monac. 6239 ant. vers. lat. | de]
 ab arelv̄bc | malis om. CΣ¹ | inter]
 in Λ¹.

10. una QU | populo = CA*Λ¹Σ¹
 HFKWΓ^a; populum Λ¹*; populi A² cum
 rell. codd. et edd. et aliq. codd. ant.
 vers. lat. | et om. CΣ¹Γ^a | altera U.

11. uenit (que om.) WΩ^m; eritque
 Γ^a | utraque] ultra E*; om. CΣ¹ | in sta-
 tum ... diem W*; in statutum diem ... et
 die W² | statutam Ω^m; statum Λ¹*Π^rΣ¹E*;
 stratum Q | ex — deo om. U* (quae 2
 m. supplevit nunc legi nequeunt) | iam om.
 H* | diem] pro die Γ^a; om. AΣ¹ΦEFK
 Ψ^uΩ^a. ¶ non est interponendum quod
 dicitur « diem » Guill. | deo] domino Π^r |
 uniuersisque FK.

12. est om. E* | dominus om. A cum

4. ¶ dixitque Div. sine num. ΦΘ^aPQSWΨ^u; <dixitque CAK | <a deo C | 5. <recorda-
 tus CAK | <nec A | 6. <parvus CAQK | <et in lucem A | <hester QK | 7. § duo Φ^v;
 <duo CAQK | 8. <gentes CAK | 9. § gens Φ^v; <gens CAK | <liberavitque Q | <et fecit
 A | 10. <et duas AQ | <unam AK | 11. <venitque AQK | 12. <et AQ.

÷ ² anno secundo regnante Artar-
 ÷ xerse maximo
 ÷ prima die mensis Nisan
 ÷ vidit somnium Mardocheus filius
 ÷ lahiri filii Semei filii Cis de
 ÷ tribu Benjamin
³ homo iudaeus qui habitabat in
 ÷ urbe Susis vir magnus et inter
 ÷ primos aulae regiae
⁴ erat autem de eo numero capti-
 ÷ vorum
 ÷ quos transtulerat Nabuchodono-
 ÷ sor rex Babylonis de Hierusa-
 ÷ lem cum lechonia rege iudaeae

⁵ et hoc eius somnium fuit
 ÷ apparuerunt voces et tumultus
 ÷ et tonitrua et terremotus et con-
 ÷ turbatio super terram
⁶ et ecce duo dracones magni pa-
 ÷ ratique contra se in proelium
⁷ ad quorum clamorem cunctae
 ÷ concitatae sunt nationes
 ÷ ut pugnarent contra gentem ius-
 ÷ torum
⁸ fuitque dies illa tenebrarum et
 ÷ discriminis tribulationis et an-
 ÷ gustiae et ingens formido su-
 ÷ per terram

2. a(rtarx)erse AΛ¹K; artarxerxi C | iahiri AK; iairi Λ¹; iaherii C | cis Λ¹; chis CK; cisi A | 3. in urbe C(hur.)Λ¹; om. AK | 4. iudaeae A cum plur. codd., LXX et archetypo, ut vid.; iudae CΛ¹K | 6. magni AΛ¹K; om. C.

Desunt LF (a v. 4, erat).

2. tot. vers. om. U | artarxerxe Φ^{RO} Θ^uq; artaxerse A^SQ^S; artaxerxe grelv̄ q̄c; arthaxerse Ω^m; atarsexse Λ¹; artarxerxi CΣ^τ; artarxersen Π^FΦ^v; artaxersen Q | maxima Ψ^D | primo Q | mardocheus Nrelv̄q̄c; mardoceus Σ^τ | iairi Λ¹N² relv̄q̄c; iayri Ω^s; iaheri q; iaherii C; iaherii Σ^τ; ia^hhir^a Θ^h; iahir S^W; iari Q; iasiri N^{*} | fili (I^o) CΘ^h*; filius Λ¹* | semmei FK; simeis W^{*} | fili (2°) CAΘ^h* W^{*} | cis] W^{*}; cys Ω^s; chis CΠ^FQFK W²; cisi AΦ^{R*}Q^vN | ben-iamin lb.

3. tot. vers. om. U | iudeus Λ¹Σ^τQ Γ^AΨ^DQa | in urbe om. AFK | aula W^{*} Ψ^D | reginae N^{*}; regis Ω^m.

4. tot. vers. om. U | eo om. Q | nabucodonosor Σ^τ; nabugodonosor E; nabucodonosor W; nabochodonosor Φ^P Γ^A; nabuchonosor H^{*}; nabuch Ω^s; nabug Ω^m | babilonis Π^FΣ^τΘ^hSWΓ^AΩ^mq; babyllonis Q; de babilonis Λ¹ | herusalem Θ^a; hierlm Π^F; hierl K; iherusalem Cq; ihrsilm Λ¹Σ^τ; ierusalem grelv̄q̄c;

ierlm Ψ^DΩ | hiechonia Γ^A; ieconia Σ^τH q̄q̄c | regem E^{*}K | iudaeae = AΦ^GE cum LXX et aliq. codd. ant. vers. lat.; iudaeae Φ^RPΘ^AP²QS^{*}W^{*}Ψ^D; iudaeae N; iudee Ω^s; iudae CΛ¹Π^FΣ^τΦ^vP^{*}HKS²Γ^A cum aliq. codd. ant. vers. lat.; iude W²; iuda Θ^hΩ^magrelv̄q̄c.

5. tot. vers. om. U | ~ sompnium eius Ω^m | appar.] aperuerunt Ω^m | tumultos Q; tumultum W | et (ante ton.)] om. ag cum LXX | ~ tonitrua et tumultus Π^F | terraemotus ΦEΘPHNSWΓ^A grelv̄q̄c.

6. tot. vers. om. U | duo om. Ψ^D | magni om. CΣ^τ | in] ad Ω¹.

7. tot. vers. om. U | ad eorum clamorem E^{*}; a quorum clamore Γ^A | ~ concitate sunt cuncte Σ^τ*, cf. LXX | iust.] iudēorum K.

8. tot. vers. om. U | fuitque] fleuitque A^{*} | ille N | tribulationes W^{*}; om. Λ¹; praem. et A | et ang.] angustieque Ω^s.

2. ¶ anno XXII. Π^F; Div. sine num. Φ^RΘ^APQSWΓ^A; § anno Φ^v; <anno CAK | <prima A | <vidit A | 3. <homo A | 4. <erat AQK | <quos A | <cum Q | 5. <apparuerunt CAQ K | 6. <et CAQ | 7. <ad AK | <ut A | 8. <fuitque CAQK | <et ingens Q.

⁹ conturbataque est gens iustorum
 ÷ timentium mala sua et praepa-
 ÷ rata ad mortem
¹⁰ clamaveruntque ad Deum
 ÷ et illis vociferantibus fons parvus
 : crevit in fluvium maximum et
 ÷ in aquas plurimas redundavit
¹¹ lux et sol ortus est et humiles
 ÷ exaltati sunt et devoraverunt
 ÷ inclitos
¹² quod cum vidisset Mardocheus
 ÷ et surrexisset de stratu
 ÷ cogitabat quid Deus facere vellet
 ÷ et fixum habebat in animo
 ÷ scire cupiens quid significaret
 ÷ somnium

XII. ¹ morabatur autem eo tempore
 ÷ in aula regis cum Gabatha et
 ÷ Thara eunuchis regis qui iani-
 ÷ tores erant palatii
² cumque intellexisset cogitationes
 ÷ eorum et curas diligentius per-
 ÷ vidisset
 ÷ didicit quod conarentur in regem
 : Artaxersen manus mittere
 ÷ et nuntiavit super eo regi ³ qui
 ÷ de utroque habita quaestione
 : confessos duci iussit ad mortem
⁴ rex autem quod gestum erat
 ÷ scripsit in commentariis
 ÷ sed et Mardocheus rei memoriam
 ÷ litteris tradidit

10. clamaueruntque AΛ¹K; clamauerunt C | ad deum AΛ¹; ad dominum CK | plurimas CA¹; multas AK | 12. de stratu Λ¹; de strato AK; de stratu suo C | uellet AΛ¹K; uelit C.

XII. 1. gabatha CA¹; bagatha AK²; batha K* | 3. utroque C(hut.)Λ¹; utraque AK.

Desunt LF.

10. *tot. vers. om.* U | clamauerunt (que *om.*) CΣ¹NWΩ^s | deum] dominum CΠ^r*Σ¹QK^g cum *aliq. codd. ant. vers. lat.* | et] at Φ^p | plurim.] multas AK, cf. LXX et *ant. vers. lat.*; maximas Ω^m.

11. *tot. vers. om.* U | lux et sol] luxit sol et Ψ^d | et (ante hum.) *om.* E² | inclitos A²ΦEPHNKSWgrēlv̄ȝc; inclitus A*.

12. *tot. vers. om.* U | mardocheus Nreľv̄ȝc; mardoceus CΣ¹ | de stratu] S²; de strato ANQKS*³Wlv̄ȝc; *praem.* et Φ^p*; + suo CΣ¹Γ^a | quis Q | uellit W; uelit CΣ¹ | ~ uellet facere g.

XII. 1. *tot. vers. om.* U | gabatha] S*; bagatha AΦK²S²Ψ^dΩ^sagrelv̄ȝc, cf. *supra* 1, 10, etc.; batha K* | thora P*; thana Γ^{a2} (na *corr.*); thare Π^r | regis] P*; regis Θ^aP²N; *om.* Ω^m | erant *om.* A*.

2. *tot. vers. om.* U | cum (que *om.*)

A* | cogitationes eorum] *in ras. lat. spat.* Φ^{p2}; *praem.* et Q | cogitationem E* | cura Γ^a; curans A | preuidisset Ω^s; uidisset Λ¹ | didicit] dicit Λ¹* | artarxersem Θ^h; artarxerxen CΦ^{ro}q; artarxerxen Σ¹; artarsersen H; artaxersen A*S; artaxersem WΩ^s; arthaxersem Ω^m; artaxerxen Ωgrēlv̄ȝc; artarxarsen P*; artarxarsem P²; artarxensen Φ^v; artaxarsen Q | manum QΩ^s | super eos Π^rQ, cf. LXX; super ei N | regem W*.

3. *tot. vers. om.* U | utraque ANK | habitā questionem Γ^a | habit** N* | quaestione Q | confessor Φ^p | ~ iussit duci EQKarelv̄ȝc.

4. *tot. vers. om.* U | et *om.* Λ¹P*H Ω^s | mardocheus Nreľv̄ȝc; mardoceus Σ¹ | rei] regi E*Θ^hP | memoria K | ~ tradidit litteris Σ¹.

9. <conturbataque AK | 10. <clamaveruntque AQK | <et illis CA | 11. <lux CAQ | 12. <quod CAQK | <cogitabat A | <scire A.

XII. 1. ¶ morabatur XII. Ω^s; <morabatur CAQK | 2. <cumque CAQK | <didicit AK | <et AQ | 4. <rex ACQK | <sed AQ.

⁵ praecepitque ei rex ut in aula
÷ palatii moraretur datis ei pro
÷ delatione muneribus

⁶ Aman vero filius Amadathi Bu-
÷ geus erat gloriosissimus co-
÷ ram rege

÷ et voluit nocere Mardocheo et
÷ populo eius pro duobus regis
÷ eunuchis qui fuerant interfecti

HUCUSQUE PROEMIUM

QUAE SECUNTUR IN EO LOCO PO-
SITA ERANT UBI SCRIPTUM EST

IN VOLUMINE et diripuerunt bo-
na VEL substantias eorum QUAE
IN SOLA VULGATA EDITIONE REP-
PERIMUS

÷ epistulae autem hoc exemplar
÷ fuit

XIII. ¹ rex maximus Artaxerses ab
÷ India usque Aethiopiam cen-
÷ tum viginti septem provin-
÷ ciarum principibus et ducibus
÷ qui eius imperio subiecti sunt
÷ salutem dicit

6. amadathi AΛ^L; amathi CK | bugeus AK; buzeus Λ^L; agageus C | regis eunu-
chis CA²Λ^LK; eunuchis regis A* | posita erant AΛ^LK; positum erat C | diripuerunt A
Λ^LK; diriperent C | repperimus AK; conperimus C; repperiuntur Λ^L.

XIII. 1. maximus AΛ^LK; magnus C | arta(r)xerses AΛ^LK; artaxerxis C | aethio-
pian AΛ^LK(eth.); ethyopia C.

Desunt LF.

5. tot. vers. om. U | praecepit (que
om.) Γ^A | ei (ante rex) om. Ω^M | in om.
E* | delatione] W*; dilatione Σ^TΦ^{RG}E*
Θ^HS*W²; dilectione Φ^V.

6. tot. vers. om. U | amman Q; an-
no α | amada*thi H; amadati Q; ama-
thathi Γ^A; amathi CΣ^T*WK | bugaeus Φ^{GVP}
NΩ^Srelb̄c; buzeus Λ^LE*; ibugeus Q; a-
gageus CΣ^T, cf. supra 3, 1, etc.; aga-
gaeus w | gloriosus K, cf. LXX | mar-
dochaeo Nrelb̄c; mardoceo Σ^T | et om.
N | populis Q | regis] C*; reis C² | ~
eunuchis regis A*Ω^{SJ}arelb̄c | fuerunt Φ^V |
hucusque — uolumine om. §; praem. ru-
brica Ω | prohemium AP²Ω^S; prooemium
grelb̄c; prohoemium Φ^VNW; p̄mium Π^F
Q; promium P*K; praemium CΛ^LE*;
premium Σ^T; phoemium Ψ^D | quae om.
K | eo om. Λ^LW* | posita erat Π^FE*Ψ^D;
positum erat CΣ^T | ~ posita erant in eo
loco Θ^HΓ^A | diripuerunt] S*; diriperent

CΣ^TS²Ω | quae — repperimus om. § |
~ editione uulgata Π^FΩ | repperiuntur
Λ^L; conperimus CΣ^T(comp.) | epistulae
— fuit om. Φ^R | hoc exemplum Π^F; ex-
emplar hęc K.

XIII. 1. tot. vers. om. U | magnus
CΣ^TΓ^A cum LXX et ant. vers. lat. | ar-
taxerses = A²ΘHKΓ^A; artaxersis Π^FΦ^V
EΨ^D; artaxerxes Na; artaxerxis CΣ^T
Φ^{RG}; artaxerses A*QS²Ω^S; artaxersis S*
Ω; arthaxerses Ω^M; artaxerxes grelb̄c;
artaxarses P; artaxarsis W; artarses
Λ^L | aethiopiam] S*; ethiopiam KWΩα;
aethyopiam HS²Ψ^D; aethiophiam P; e-
thiophiam Q; athiophiam Φ^R; ethiopia
Π^F; ethyopia C; etiopia Σ^T; ae[...]pian
Γ^A; praem. in W² | uiginti + et EQ |
princip.] praem. et Ψ^D | ducibus] duo-
bus Ψ^D | imperium Ψ^D | subiecti] subditi
Ω^{SJ}. ¶ « subiecti » Guill. | dicit om. arel
b̄c cum ant. vers. lat.

5. <praecepitque AK | <datis Q | 6. <aman CAK | <et voluit A | <pro Q | ¶ hucusque
Div. sine num. ΦSΓ^A; <hucusque CAK | <quae CA | <et CK | <quae in C | ¶ epi-
stulae (XII.) Ω^M; Div. sine num. Φ^{GVP}PΨ^D; <epistulae CAK.

XIII. 1. ¶ rex XIII. Ω^{SJ}; Div. sine num. Π^FΦΘ^AQSWΓ^A; <rex CAK | <centum
Q | <principibus A.

2 cum plurimis gentibus impera-
 ÷ rem et universum orbem meae
 ÷ ditioni subiugassem
 ÷ volui nequaquam abuti poten-
 ÷ tiae magnitudine
 ÷ sed clementia et lenitate guber-
 ÷ nare subiectos
 ÷ ut absque ullo terrore vitam si-
 ÷ lentio transigentes optata cunc-
 ÷ tis mortalibus pace fruerentur
 3 quaerente autem me a consiliariis
 ÷ meis quomodo hoc posset im-
 ÷ pleri
 ÷ unus qui sapientia et fide cete-
 ÷ ros praecelebat
 ÷ et erat post regem secundus
 ÷ Aman nomine
 4 indicavit mihi in toto orbe terra-
 ÷ rum populum esse dispersum

÷ qui novis uteretur legibus et con-
 ÷ tra omnium gentium faciens
 ÷ consuetudinem regum iussa
 ÷ contemneret
 ÷ et universarum concordiam na-
 ÷ tionum sua dissensione violaret
 5 quod cum didicissemus
 ÷ videntes unam gentem rebellem
 ÷ adversum omne hominum ge-
 ÷ nus perversis uti legibus
 ÷ nostrisque iussionibus contraire
 ÷ et turbare subiectarum nobis pro-
 ÷ vinciarum pacem atque con-
 ÷ cordiam
 6 iussimus ut quoscumque Aman
 ÷ qui omnibus provinciis prae-
 ÷ positus est et secundus a rege
 ÷ et quem patris loco colimus
 ÷ monstraverit

2. clementia et lenitate AA^L; clementie et lenitate K; clementiae lenitate C | 3. posset AK; possit CA^L.

Desunt LF.

2. *tot. vers. om.* U | pluribus Λ^LΩ | meae ditionis N*; mea ditione W² (a *in ras.*); seditioni Ψ^D | potentia magnitudinis Q; potentiae magnitudinem Π^F E*K | clementie et K; clementiae CΣ^T (-tie) | lenitate] leuitate Ω^{SJ} | ut] et K | uita Ψ^D | transigentes] W*; transientes E*W² | fruentur W*.

3. *tot. vers. om.* U | quērentes Γ^A | a om. Π^FE* | possit CA^LΠ^FΣ^TΘ^HSW | ~ posset hoc agreſb̄ḡc | implere W* | unus qui] unusquisque H | sapientiē W | ~ fide et sapientia ΩSM | ceteris Θ^H | praecelebat] praepollebat Λ^L | ~ secundus post regem Π^FΩ^M | amman Q | ~ nomine aman Φ^R.

4. *tot. vers. om.* U | uterentur Γ^A Ω* | ~ consuetudinem faciens Ω^{agrel} b̄ḡc | conte(m)nere Φ^{RGVg}; contemnet K*; contempnens Ω^S. ¶ ant. « contempne- ret » *Guill.* | uniwersam Ω^S.

5. *tot. vers. om.* U | unam] eam Γ^A | rebellem] *praem.* esse Λ^L | aduersus Σ^TQ Ω^Magreſb̄ḡc | omnem Λ^L*Π^FKΨ^D; omnem omne N* | peruersis] *praem.* et Q | utens K | iussionibus] lusionibus E* | conturbare Γ^A | subiectam C | nobis om. Λ^L.

6. *tot. vers. om.* U | amman Q | omni Π^F*; *praem.* in K | erat C | et (*ante secundus*) ut A | monstauerit] K² (*erit in ras.*); monstraui A* | cum om. E*;

2. <cum CAQ | <volui AK | <sed A | <ut AK | <optata Q | 3. <quaerente CAK | <unus AQK | <et erat A | 4. <indicavit K | <in Q | <qui A | <et contra QK | <regum K | <et A | 5. <quod CAQK | <videntes A | <nostrisque A | <et AQ | 6. <iussimus A | <et quem QK.

÷ cum coniugibus ac liberis de-
 ÷ leantur ab inimicis suis nul-
 ÷ lusque eorum misereatur
 ÷ quarta decima die duodecimi
 ÷ mensis Adar anni praesentis
 7 ut nefarii homines uno die ad
 ÷ inferos descendentes reddant
 ÷ imperio nostro pacem quam
 ÷ turbaverunt

HUCUSQUE EXEMPLAR EPISTULAE
 QUAE SECUNTUR POST EUM LOCUM
 SCRIPTA REPPERI UBI LEGITUR
 pergensque Mardocheus fecit
 omnia quae ei mandaverat Hes-
 ter NEC TAMEN HABENTUR IN

HEBRAICO ET APUD NULLUM PE-
 NITUS FERUNTUR INTERPRETUM

÷ 8 Mardocheus autem depreca-
 ÷ tus est Dominum
 ÷ memor omnium operum eius
 ÷ 9 et dixit
 ÷ Domine Domine rex omnipotens
 ÷ in dicione enim tua cuncta
 ÷ sunt posita
 ÷ et non est qui possit tuae resis-
 ÷ tere voluntati
 ÷ si decreveris salvare Israhel
 10 tu fecisti caelum et terram et
 ÷ quidquid caeli ambitu conti-
 ÷ netur

7. ei AA¹K; om. C | interpretum A; interpretum A¹K; interpretem C | 9. enim AK; om. CA¹.

Desunt LF.

praem. et K | deleatur H* | ab inimicis suis om. A | nulliusque S* | ~ mensis duodecimi Ω⁵.

7. tot. vers. om. U | nepharii ag | una EΘ¹¹ | reddant] praem. solo Q | nostro] nunc A¹ | pacem quam turb.] quod mererentur Q*; quod merentur Q² | turbauerunt = CAΣ¹K; turbauerant *rell. codd. et edd.* | hucusque — legitur om. §; praem. rubrica Ω | eum locum] in eum locum Φ; in eo loco Ψ^D | scripta] P² (a *in ras.*); scriptum E*; scriptura Ψ^D | ~ repperi scripta K | legitur] C*; legetur C² | ~ legitur ubi A* | pergens (que om.) A | mardocheus Nre¹ḅāc; mardoceus Σ¹ | fecit] ecce W* | ei mand.] mandauerat ei Ω^M; preceperat ei Ω⁵; preceperat illi Ω, cf. *supra* 4, 17; mandauerat CΣ¹E | esther NWgre¹ḅāc; ester Θ¹¹; ester C | nec — interpretum om. § | nec] haec W | habetur P | in hebraico om. K | hebraico A¹Π¹; hebrayco C; ebraico Σ¹

PΨ^D | ullum Θ^A*W* | penitus om. Σ¹Ω¹* | interpretem CΣ¹E(interprae. E*)Γ^A.

8. mardocheus Nre¹ḅāc; mardoceus Σ¹ | depr.] precatus Ω^M | est om. W.

9. dixit + canticum A¹ | domine (2°)] deus A¹Π¹KΩ^M, cf. *cod. graec.* A; om. Q²S*. ¶ ant. « domine » mos est latini si iungatur tetragramaton et adonay, tetragramaton in « deum » uertere. Unde Ieronimus de hebreo hic posuisset « domine deus ». Grecus autem consuevit utrumque in « dominum » uertere. Unde cum hic grecus habet « kyrie kyrie » de greco hic uersum est « domine domine » *Guill.* | enim om. CA¹Π¹Σ¹EQΩ⁵ | posset U | tuae om. Φ^V* | ~ tuae possit Σ¹KΩSM | srahel C; srhl Σ¹; ihl Π¹; israhel Egre¹ḅāc; isrl Φ^RVKUSWΓ^AΩ^A; srl A¹; nos Ψ^D; + continuo liberabimur Ψ^DΩ^M. ¶ « israel » hic fit uersus *Hug.*

10. quidquid] quid C | caelum E* | continentur Π¹*E*K.

<cum A | <quarta AQK | 7. <ut A | <reddant Q | ¶ hucusque (XIII.) Ω^M; *Div. sine num.* ΦΘ^APNSΓ^A; <hucusque CAQK | <quae CA | <pergensque C | <nec CK | 8. ¶ mardocheus XXIII. Π¹; *Div. sine num.* Φ^RΘ^APQSW; § mardocheus Φ^{GV}; <mardocheus CAK | <memor A | 9. <domine (1°) CAQK | <et A | <si A | 10. <tu AQK.

11 Dominus omnium es nec est qui
 ÷ resistat maiestati tuae
 12 cuncta nosti et scis quia non
 ÷ pro superbia et contumelia et
 ÷ aliqua gloriae cupiditate fece-
 ÷ rim hoc ut non adorarem
 ÷ Aman superbissimum
 13 libenter enim pro salute Israhel
 ÷ etiam vestigia pedum eius de-
 ÷ osculari paratus essem
 14 sed timui ne honorem Dei mei
 ÷ transferrem ad hominem
 ÷ et ne quemquam adorarem ex-
 ÷ cepto Domino meo
 15 et nunc Domine rex Deus Abra-

÷ ham miserere populi tui
 ÷ quia volunt nos inimici perdere
 ÷ et hereditatem tuam delere
 16 ne despicias partem tuam quam
 ÷ redemisti tibi de Aegypto
 17 exaudi deprecationem meam et
 ÷ propitius esto sorti et funi-
 ÷ culo tuo
 ÷ et converte luctum nostrum in
 ÷ gaudium
 ÷ ut viventes laudemus nomen tuum
 ÷ Domine
 ÷ et non claudas ora te canentium
 18 omnis quoque Israhel pari mente
 ÷ et obsecratione clamavit ad

13. deosculari Λ^L cum *codd. fere omnibus*; deosculare CK; osculari A | 14. domino meo A; dominum meum K; deo meo CA^L | 16. de AK; ex CA^L | 17. conuertere A^*K | domine $AA^L K$; *om. C.*

Desunt LF.

11. nec] et non Ω^M | maiestati] uoluntati Φ^V *ex v. 9* | ~ tue maiestati Ω^{JM} .

12. nosti] *praem.* tu Ω^M cum *LXX* | non *om.* Γ^A | per superbiam et contumeliam et aliquam gloriae cupiditatem $\Lambda^L \Gamma^A$ [contumelia Λ^L ; aliqua $\Lambda^L \Gamma^A$; cupiditate $\Lambda^L \Gamma^A$, stupiditatem Γ^A *ut vid.*] | pro *om.* $\Sigma^T \Psi^D$ | et (*ante* aliqua)] uel Π^F ; *om.* A | gloria E^*K ; gloria et S^*W | cupiditatem K | adorauerim $\Phi ES^2 \Psi^D \Omega^{SJ}$; adorem US^* | haman C; amman Q.

13. enim] uero Ω^M | israhel = Φ^{OP} ΘH ; srahel C; srhl Σ^T ; ihl $\Pi^F NQ$; israel $\Omega grel \upsilon \beta \zeta$; srl Λ^L ; isrl $A \Phi^{RV} EPKUSW \Gamma^A \Psi^D \Omega^{SM} \alpha$ | eius deosculare $C \Sigma^T UK$; eiusdem osculari Π^F ; eius osculari A.

14. ne — transferrem] hon. dei mei transferre Σ^T | ne quemquam] Λ^L ; nequaquam $\Lambda^L \Sigma^T \Pi^F W \Gamma^A \Omega^S$ | domino meo = $A \Theta N QUS^* W$ cum *LXX*; dominum meum $\Pi^F K$; deo meo S^2 cum *rell. codd. et edd.*

15. rex + regum Π^F | abraam Θ^H $P^2(am in ras.)g$ | populi tui] E^* ; populo tuo $\Lambda^L E^2 \Theta^H QK \Psi^D$ | quia] qui $\Lambda^L \alpha$ | inimici + nostri $\Pi^F \Theta^A S^2 \Gamma^A \Omega grel \upsilon \beta \zeta$; + tui U | delere *om.* U^* .

16. ne — tuam *om.* U | dispicias P $KS^* W$ | tuam + et hereditatem tuam S^2 , *cf. ant. vers. lat.* | tibi *om.* $\Lambda^L \Phi^{RGV} ES^* W \Psi^D \Omega \alpha g$, *cf. ant. vers. lat.* | de] ex $CA^L \Sigma^T$ | egypto $QU \Omega^{SJ}$; egipto $\Sigma^T \Omega^M \alpha$.

17. exaudi + deus Ψ^D , *cf. ant. vers. lat.* (domine) | meam] E^* ; nostram $E^2 g$ | tuo] hereditatis tue Ω^S . ¶ « funiculo tuo » *Hug. et Guill.* | conuertere A^*K | in gaudio U^* | uiuentes] uidentes U | domine *om.* $C \Sigma^T$ | ne $\Omega^S arel \upsilon \beta \zeta$ | te can.] canentium te $E \Omega^{SJ}$; canentium Π^F ; clamantium Q^* ; te clamantium Q^2 .

18. omnes U | quoque] enim Θ^H | israhel = $\Phi^{OP} \Theta$; srahel C; srhl Σ^T ; ihl $\Pi^F N$; israel $\Omega grel \upsilon \beta \zeta$; srl Λ^L ; isrl *rell. codd. et* α | pare U; puri N^* | obsecr.]

11. <dominus A | 12. <cuncta AQK | 13. <libenter AQK | 14. <sed CAK | <et A | 15. § et nunc Ω^M ; <et nunc CAQK | <quia A | 16. <ne AQK | 17. <exaudi CAK | <et converte AQK | <ut A | <et non A | 18. <omnis CAQK.

÷ Dominum eo quod eis certa
÷ mors inpenderet

XIV. ¹ Hester quoque regina con-
÷ fugit ad Dominum pavens pe-
÷ riculum quod imminebat

² cumque deposuisset vestes re-
÷ gias fletibus et luctui apta in-
÷ dumenta suscepit

÷ et pro unguentis variis cinere et
÷ stercore implevit caput et cor-
÷ pus suum humiliavit ieiuniis
÷ omniaque loca in quibus laetari
÷ ante consueverat crinium lace-
÷ ratione conplevit

³ et deprecabatur Dominum Deum
÷ Israhel dicens

÷ Domine mi qui rex noster es
÷ solus adiuva me solitariam
÷ et cuius praeter te nullus auxilia-
÷ tor est alius

⁴ periculum meum in manibus
÷ meis est

⁵ audiui a patre meo quod tu
÷ Domine tulisses Israhel de
÷ cunctis gentibus et patres nos-
÷ tros ex omnibus retro maiori-
÷ bus suis

÷ ut possideres hereditatem sem-
÷ piternam

÷ fecistique eis sicut locutus es

⁶ peccavimus in conspectu tuo et
÷ idcirco tradidisti nos in mani-
÷ bus inimicorum nostrorum

⁷ coluimus enim deos eorum

÷ iustus es Domine

⁸ et nunc non eis sufficit quod
÷ durissima nos opprimunt ser-
÷ vitute

÷ sed robur manuum suarum ido-
÷ lorum potentiae deputantes

XIV. 1. confugit CΛ¹; confugiit AK | 2. ante AΛ¹; antea K; om. C | consueuerat CK; consueuerat A | 6. in manibus CΛ¹K; in manus A | 8. robur AΛ¹; robor CΛ¹*K.

Desunt LF.

observatione Ω | deum ΦEΨ^D | ei Λ¹ |
~ mors certa Ω | inpend.] inpedi-
ret K.

XIV. 1. esther NUWgrelb̄sc; ester
Θ^H | confugiit AΘQKΓ^A; fugit Ω^M | quod]
qui Q*.

2. fletui Ω^M | luctu Φ^Vα | indum.]
uestimenta Λ¹PHΩ^M, cf. ant. vers. lat. |
caput om. K cum cod. graeco B* (ut vid.) |
ieiuniis] praem. in Σ^T | letare KU | antea
Krelb̄sc; om. CΣ^T | ~ ante laetari KΩ^S
arelb̄sc | consueuerat] Λ¹² (alt. u in
ras.); consueuerat AN.

3. dominum] praem. ad C | deum
israhel om. Π^F | srl CΣ^T; ihl N; israel
EΩgrelb̄sc; isrl AΦ^VPHQKUSΓ^AΨ^DΩ^Sα;

srl Λ¹; om. Φ^RΩ^M | mi + rex Π^F | ~
est auxiliator relb̄sc.

4. meis] Q*; tuis Q²; om. Φ^R.

5. tulisti Φ^P cum Brev. goth. (P.L.
86, 1282); praem. tu U* | srahel C; srl
Σ^T; ihl Π^FΦ^V²NQ; israel Ωgrelb̄sc; isrl
Φ^REPKUSWΓ^AΨ^DΩ^S^M; srl Λ¹; om. Φ^V* |
ex] rex Q | possideres] E² (es in ras.);
possederent U | eis] ei Φ^V^P*.

6. in manibus = CΛ¹Π^FΣ^TEΘ^HQK; in
manu Ω^M cum Brev. goth. (P.L. 86, 1282);
in manus rell. codd. et edd. cum LXX.

7. enim om. Σ^T.

8. sufficiet U | nos] nobis P*; om.
Σ^T* | opprimunt N* | robur CΛ¹*KUW |
manum Λ¹Q.

XIV. 1. ¶ hester XIV. Ω^SJ; XXV. Π^F; Div. sine num. ΦPΓ^A; § hester Ω^M; <hester
CAQK | 2. <cumque CAQK | <et pro A | <omniaque CAK | 3. <et AK | § domine Ω^M;
<domine CAQK | <et cuius A | 4. <periculum AQ | 5. <audiui CAK | <ut A | <fecistique
A | 6. <peccavimus CAQK | 7. <coluimus AQ | <iustus CAQK | 8. <et A | <sed AQ.

⁹ volunt tua mutare promissa
 ÷ et delere hereditatem tuam et
 ÷ claudere ora te laudantium at-
 ÷ que extinguere gloriam templi
 ÷ et altaris tui
¹⁰ ut aperiant ora gentium
 ÷ et laudent idolorum fortitudinem
 ÷ et praedicent carnalem regem in
 ÷ sempiternum
¹¹ ne tradas Domine sceptrum tuum
 ÷ his qui non sunt
 ÷ ne rideant ad ruinam nostram
 ÷ sed converte consilium eorum
 ÷ super eos et eum qui in nos
 ÷ coepit saevire disperse
¹² memento Domine et ostende te
 ÷ nobis in tempore tribulationis

÷ nostrae
 ÷ et mihi da fiduciam rex deorum
 ÷ et universae domine potestatis
¹³ tribue sermonem compositum in
 : ore meo in conspectu leonis
 ÷ et transfer cor illius in odium
 ÷ hostis nostri
 ÷ ut et ipse pereat et ceteri qui ei
 ÷ consentiunt
¹⁴ nos autem libera manu tua
 ÷ et adiuva me nullum alium ha-
 ÷ bentem auxilium nisi te Domine
 ÷ habes omnium scientiam ¹⁵ et
 ÷ nosti quia oderim gloriam ini-
 ÷ quorum et detester cubile in-
 ÷ circumcisorum et omnis alie-
 ÷ nigenae

11. sceptrum AΛ¹K; sancte pater thronum C | in nos CΛ¹; om. AK | s(a)euire A
 Λ¹K; deseuire C | 13. et ipse CΛ¹; ipse AK | 14. habes *lectio archetypi e qua facile
 fluxerunt var. lect.*; hebes Λ¹; abens C; qui habes A(habis A*)K | 15. oderim K; ho-
 derim CΛ¹; oderam A.

Desunt LF.

9. mutare] demutare W; deputare
 Π^r | ~ promissa mutare K | laud.] can-
 tentium Σ^r | ~ laudantium te arelv̄ḡc.

10. laudant Φ^{RO}U | praedicem Γ^A |
 in om. Q.

11. ne] non Γ^A | sceptrum] sancte
 pater thronum CΣ^r(tro.) | inrideant Π^r;
 redeant QΨ^D | conuertere K *cum Brev.
 goth. (P.L. 86, 1282)* | consilium] luctum
 Φ^R, cf. *supra* 13, 17 | super eos et eum
 om. K | in nos] nos Φ^{ROV}; om. AK | se*ui-
 re E*; deseuire CΣ^r | disperdere K; per-
 de** Λ¹*.

12. te om. W*Ψ^D *cum Miss. moz.
 (P.L. 85, 998)* | ~ da mihi arelv̄ḡc | ~
 domine rex deorum et uniuersae Ω^{ar}
 elv̄ḡc.

13. cor om. K* | ut om. Λ¹ | et om.
 AKΩSM, cf. *LXX et ant. vers. lat.* | ei
 consent. ei K†; consent. ei K¹.

14. manu] *praem.* in EΣΓ^AΩ^{SJ}*agrel
cum LXX | me + ancillam tuam r | aliud
 ΩSMgrelv̄ḡc; om. Λ¹ | habentem] queren-
 tem Ω^M | ~ auxilium (habentem) Ω^Marelv̄
 ḡc | nisi te domine habes omnium = ΦE
 NS^{2r}, cf. *LXX*; nisi te domine qui habes
 omnium A(habis A*)ΘP²(*in ras.*)KU*Γ^A
 Ψ^DΩ^{SJ}aelv̄ḡc; nisi te domine qui omnium
 habes g; nisi te domine habens omnium
 C(abens hom.)Π^rΣ^rQU²S*W *cum Brev.
 goth. (P.L. 86, 1282)*; tu domine hebes
 omnium Λ¹; tu domine habens omnium
 H; nisi te domine tu domine habes om-
 nium Ω^M | scientia Π^r.

15. quia] quod Λ¹ *cum Brev. goth.
 l. c.*; quoniam Q | oderim] E² (*i corr.*);
 oderam AΦU; oderint W*; oderunt Π^r |
 iniq.] inimicorum U | et om. Σ^r* | de-
 test.] det hester Q | cubilem Φ^RE*; cu-
 bil*** Φ^G*; cubiculum U.

9. <volunt A | <et delere A | 10. <ut AQ | <et laudent A | <et praedicent A | 11. <ne tra-
 das CAQK | <ne rideant A | <sed CA | 12. <memento CAQK | <et mihi A | 13. <tribue
 CAQK | <et transfer A | <ut A | 14. <nos CAQ | <et A | <habes QK | 15. <et nosti CA,

16 tu scis necessitatem meam quod
 ÷ abominer signum superbiae et
 ÷ gloriae meae quod est super
 ÷ caput meum
 ÷ in diebus ostentationis meae
 ÷ et detester illud quasi pannum
 ÷ menstruatae
 ÷ et non portem in diebus silentii
 ÷ mei
 17 et quod non comederim in men-
 ÷ sa Aman
 ÷ nec mihi placuerit convivium
 ÷ regis
 ÷ et non biberim vinum libaminum
 18 et numquam laetata sit ancilla
 ÷ tua

÷ ex quo huc translata sum usque
 ÷ in praesentem diem
 ÷ nisi in te Domine Deus Abraham
 ÷ 19 Deus fortis super omnes
 ÷ exaudi vocem eorum qui nullam
 ÷ aliam spem habent
 ÷ et libera nos de manu iniquorum
 ÷ et erue me a timore meo
 XV. HAEC QUOQUE ADDITA REPPERI
 IN EDITIONE VULGATA
 ÷ 1 et mandavit ei
 ÷ haud dubium quin Hesteri Mar-
 ÷ docheus
 ÷ ut ingrederetur ad regem et ro-
 ÷ garet pro populo suo et pro
 ÷ patria sua

19. de manu CΛ¹; de manibus AK | iniquorum AΛ¹K; inimicorum C.

XV. 1. haud A *cum plerisque codd.*; aut CΛ¹K.

Desunt LF.

16. scis + domine U, *cf. ant. vers. lat.* (deus); + infirmitatem et Ω^{sj}. ¶ ant. non habent « infirmitatem » Hug. et Iac. | abhominem Λ¹*Σ^r(habo.) | ~ meae et gloriae Γ^A | est om. Γ^A | ostentationis] E*; ostensionis E²QW(obst.) Ω^j; sustentationis U²(alt. i ex e) | illum Π^rU.

17. quod om. Λ¹* | comederem U S*W | in mensam K; in mense W | haman C; amman Q; om. U | regis et non biberim] nec biberim regis Q | et om. Σ^r | non om. W* | biberem Φ^v*KU* | libaminum om. U.

18. laetata est Λ¹; locuta sit α | huc] hac N* | habraham CQ; abraam g; *praem.* *** U.

19. exaudi] *praem.* et Θ^A | uoces

Θ^m; uoci W*; pr(e)ces Λ¹PHΩ^m | aliam om. U | ~ spem aliam Ω^m | de manibus AKU | iniq.] inimicorum CΣ^rU *cum ant. vers. lat.*

XV. haec — uulgata om. §; *praem.* rubrica Ω^j | ~ repperi addita Ω^m.

1. haud — mardocheus om. w | haud — hesteri om. § | haut NU²WΩ^A; aut CΛ¹Π^rKU*Ψ^D | quid K | hesteri = C AΣ^rΦ^{ro}S²; hestheri Φ^v; estheri N; hesther Φ^p*; esther UWgrel; ester Θⁿ; es- set c; hester Φ^{p2}S* *cum rell. codd. et α.* ¶ ant. « hestheri » Guill. | mardocheus Nrelg; mardoceus Σ^r | ~ mardocheus aut dubium quin hester Λ¹² | ~ mardocheus hester Q | et (*ante rog.*) ut α | et pro patria sua om. Ω^m *cum codd. graec.* BN | pro (2°) om. Λ¹Q.

16. <tu CAQK | <in A | <et detester AQ | <et non A | 17. <et quod CAQK | <nec A | <et non A | 18. <et numquam A | <ex A | <nisi Q | 19. <exaudi AK | <et libera A.

XV. ¶ haec XXVI. Π^r; *Div. sine num.* ΦPNSΓ^A; <haec CAQK | 1. ¶ et mandavit (XIV.) Ω^m; XV. Ω^{sj}; *Div. sine num.* Φ^{rp}Θ^A; <et mandavit CAK,

² memor inquit dierum humilitatis
÷ tuae quomodo nutrita sis in
÷ manu mea

÷ quia Aman secundus a rege lo-
÷ cutus est contra nos in mor-
÷ tem

³ et tu invoca Dominum et lo-
÷ quere regi pro nobis et libera
÷ nos de morte

NECNON ET ISTA QUAE SUBDITA
SUNT

÷ ⁴ die autem tertio deposuit vesti-
÷ menta ornatus sui et circum-
÷ data est gloria sua

⁵ cumque regio fulgeret habitu et
÷ invocasset omnium rectorem
÷ et salvatorem Deum adsumpsit
÷ duas famulas

⁶ et super unam quidem inniteba-

÷ tur quasi prae deliciis et nimia
÷ teneritudine corpus suum ferre
÷ non sustinens

⁷ altera autem famularum seque-
÷ batur dominam

÷ defluentia in humum indumenta
÷ sustentans

⁸ ipsa autem roseo vultu colore
÷ perfusa et gratis ac nitentibus
÷ oculis tristem celabat animum
÷ et nimio timore contractum

⁹ ingressa igitur cuncta per or-
÷ dinem ostia stetit contra re-
÷ gem

÷ ubi ille residebat super solium
÷ regni sui indutus vestibus re-
÷ giis auroque fulgens et pre-
÷ tiosis lapidibus eratque terri-
÷ bilis aspectu

2. in mortem AΛ^LK; in morte C | 7. defluentia CA^L; et defluentia AK | 9. resi-
debat AΛ^LK(resed.); sedebat C.

Desunt LF.

2. memor — mea om. W | memo-
rare inquit ἀρεῖς; memor esto inquit
Ω; memor inquit esto Ω^s | quomodo]
quod Λ^L; + inquit K | sit Θ^u* | quia
aman] qui iam Φ^v* | amman Q | rege +
constitutus Ω^s | in morte CΣ^r.

3. dom.] deum Λ^LΣ^rPHΩ^m | necnon
— sunt om. β; praem. rubrica Ω | et
(ante ista) om. E* | subd. sint Q; + in
editione uulgata repperi Ω^sg(reperi).

4. tertia Σ^rΘ^u | ornatus — gloria
om. U.

5. cum (que om.) A | fulgebat Ω^m
g | omnem U | deum] dominum Θ^aΓ^a.

6. super una Π^r | et (2°) in Π^r |
fere W.

7. defl.] praem. et AK | humum]
unum Π^rK | indum.] uestimenta Π^rΩ^m,
cf. ant. vers. lat.

8. uultum colore Φ^{av}PEPNW*Ψ^D
gW; colore uultum Ω^sareῖς. ¶ ant.
« uultu colore » Guill. | ac om. A* |
et (ante nimio) om. Λ^LPHΩ^m; + a
Θ^u.

9. regem] legem Q | resid.] sedebat
CΠ^rΣ^r | super solio Q | regiis om. QΨ^D |
fulgentibus Ω^s | ~ lapidibus pretiosis
g | erat (que om.) A.

2. <memor CAQ | <quia AK | 3. <et tu A | ¶ necnon Div. sine num. ΦΘ^aN; <necnon
C | 4. ¶ die Div. sine num. ΦΘ^aQSW; <die CAK | <et A | 5. <cumque CQK | <et
invocasset A | 6. <et super A | 7. <altera AQK | <defluentia A | 8. <ipsa AQ | 9. § in-
gressa Ω^m; <ingressa CAQK | <ubi A.

¹⁰ cumque elevasset faciem et ar-
 ÷ dentibus oculis furorem pecto-
 ÷ ris indicasset
 ÷ regina corruit et in pallorem co-
 ÷ lore mutato lassum super an-
 ÷ cillulam reclinavit caput
¹¹ convertitque Deus spiritum regis
 ÷ in mansuetudinem
 ÷ et festinus ac metuens exilivit
 ÷ de solio
 ÷ et sustentans eam ulnis suis do-
 ÷ nec rediret ad se his verbis
 ÷ blandiebatur
¹² quid habes Hester ego sum fra-
 ÷ ter tuus noli metuere ¹³ non
 ÷ morieris
 ÷ non enim pro te sed pro omni-

÷ bus haec lex constituta est
¹⁴ accede igitur et tange sceptrum
¹⁵ cumque illa reticeret tulit auream
 ÷ virgam et posuit super collum
 ÷ eius
 ÷ et osculatus est eam et ait
 ÷ cur mihi non loqueris
¹⁶ quae respondit vidi te domine
 ÷ quasi angelum Dei
 ÷ et conturbatum est cor meum
 ÷ prae timore gloriae tuae
¹⁷ valde enim mirabilis es domine
 ÷ et facies tua plena est gratiarum
¹⁸ cumque loqueretur rursum cor-
 ÷ ruit et pene exanimata est
¹⁹ rex autem turbabatur et omnes
 ÷ ministri eius consolabantur eam

10. eleuasset AΛ¹K; leuasset C | ancillulam A^{1,2} cum multis codd. et archetypo, ut vid.; ancillam AK; hancillam C; accillam A^{1*} | 11. exiliuit CA¹K; exiliit A | de solio CA¹; de solio suo AK | 13. non (I^o) AΛ¹K; non enim C | 17. gratiarum CA¹; gratia AK | 18. et pene exanimata est AΛ¹K; om. C | 19. eius AΛ¹K; eius et C | eam AΛ¹; eum K; eum C.

Desunt LF.

10. leuasset CΣ^τ | pect.] pecoris E* | et om. W* | in pallore Θ^HHΨ^D | colore om. Θ^{H*} | lassum] lapsum Ω^S; praem. ac Θ^H | ancillulam U; ancillam AΣ^τKWΓ^A Ψ^DΩ^S; hancillam C; accillam A^{1*}. ¶ ant. « ancillulam » Guill.

11. festin**s Φ^{R†} | exiliit AΠ^{F*}U | solio + suo AΦ^FΘ^AQUK cum LXX et ant. vers. lat. | red.] ueniret Θ | uerbis + ** P.

12. esther NWgrēlv̄ḡc; haester E; aesther U; ester Θ^H | met.] timere Σ^τ.

13. non (I^o) et non Θ^H; non enim CΣ^τ | pro (I^o) propter SW | pro (2°) +

te Φ^R.

14. accide W*.

15. cum (que om.) Γ^A | reiceret A^{1*} est om. Φ^P.

16. domine + mi Π^FE²Θ^AP²Q²US WΓ^A.

17. gratia AΠ^FΘ^KUΓ^A cum cod. Complut. ant. vers. lat.

18. rursus ΦEΨ^DΩ^Sagrelv̄ḡc | et — est om. CΣ^τ | examinata Π^FΦ^{*}Q^{*}Ψ^D.

19. turbabatur] S² (batur in ras.); turbatus est W²Ω^S; turbatus W* | eius om. W*; + et CΣ^τ, cf. ant. vers. lat. eum C(εum)Π^{F*}Σ^τΘPQKΩ^a.

10. <cumque CAQK | <regina A | 11. <convertitque CAQK | <et festinus A | <et sustentans A | 12. ¶ quid Div. sine num. Φ^P; § quid Φ^V; <quid CAQK | <noli Q | 13. <non enim A | 14. <accede CAQ | 15. <cumque CAK | <et osculatus A | <cur C AQ | 16. <quae CAQ | <vidi CQK | <et A | 17. <valde CAQ | 18. <cumque CAQK | 19. <rex CAQK.

XVI. ¹ EXEMPLAR EPISTULAE REGIS
ARTARXERSIS QUAM PRO IUDAEIS
AD TOTAS REGNI SUI PROVINCIAS
MISIT QUOD ET IPSUM IN HEBRAICO
VOLUMINE NON HABETUR

÷ ¹ rex magnus Artaxerses ab India
÷ usque Aethiopiam centum
÷ viginti septem provinciarum
÷ ducibus ac principibus qui nos-
÷ trae oboediunt iussioni salu-
÷ tem dicit

² multi bonitate principum et ho-

÷ nore qui in eos conlatus est

÷ abusi sunt in superbiam

³ et non solum subiectos regibus

÷ nituntur opprimere

÷ sed datam sibi gloriam non fe-

÷ rentes in ipsos qui dederunt

÷ moliuntur insidias

⁴ nec contenti sunt gratias non

÷ agere beneficiis et humanitatis

÷ in se iura violare

÷ sed Dei quoque cuncta cernen-

÷ tis arbitrantur se fugere posse

÷ sententiam

XVI. exemplar CΛ¹K; exemplum A | regni sui AΛ¹K; regionis suae C | 1. a(rtarx)erses AΛ¹; artarxer(s)is CK | usque aethiopiam AΛ¹(ētiop.); husque aethyopia C; usque ethiopia K | 4. gratias non agere beneficiis et AΛ¹K; gratiam agere beneficii sed C | arbitrantur AΛ¹K; arbitrabantur C.

Desunt LF.

XVI. exemplar — habetur *om.* §; *praem.* rubrica Ω | exemplum AΠ^εΘ^η cum *ant. vers. lat.*; *om.* U | artarxersis] Λ¹*; artarxerxis Σ^τΦ^ρα; artaxersis AQS W*Ω[§]; arthaxersis Ω^μ; artaxerxis grefv c; atarxersis Λ¹²; artarxses Φ^v | quam — habetur *om.* K* | quam] quod Ω^s; *om.* P* | iudeis AΛ¹Σ^τEQK²Ψ^δΩα | regni sui] regionis su(a)e CΣ^τ | qua et ipsa Σ^τ | et *om.* Φ^v | ipsud S*W | hebrayco C; ebraico A*Π^εΣ^τΦ^v; ebraico Λ¹; hebraeico Θ^η; hebreo Γ^α; ebraeo E; ae-breo U | habentur WΨ^δ; + incipit pr(o)emium Λ¹PH.

1. rex — 24. inoboedientiae *om.* U | artarxerses = Θ^ηPHΨ^δ; artarxerxes N; artarxersis Π^εΦ^vPEΘ^αKW²Γ^αΩ^s; artarxerxis CΣ^τΦ^ρα; artaxerses AΩ^μ; artaxersis SW*; artaxerxes grefv§c; atarserses Λ¹; artaxarses Q | ab *om.* K² | aethiopiam] S*; aethyopiam HS²Ψ^δ; ethiopiam Π^εΕΓ^αΩα; ēthiophiam P; ētiopiam Λ¹;

aethyopia C; ethiopia K; etiopia Σ^τ; ad hiopiam Q | septem *om.* Φ^ρ; *praem.* et Θ^αQS² | nostri α | ~ iussioni obediunt arelv§c.

2. *tot. vers. om.* U | bonitatem K W; *praem.* in Ψ^δ | principium E*P*Q | honorem W | in eum Q; in eo Π^εΘ^α | conl.] consolatus E*(*ut vid.*)Ψ^δ | in superbia QΩ^s.

3. *tot. vers. om.* U | regibus *om.* Ψ^δ | datum N*Ψ^δ; tantum W*; tantum datam W² | sibi] ibi W* | in ipsis P.

4. *tot. vers. om.* U | ne A* | contempti Q | gratias — et] gratiam agere beneficii sed CΣ^τ, *cf. LXX et ant. vers. lat.* | uiolari K | sed + et Q | quoque *om.* C* | cuncta] facta W* | ~ cuncta quoque Λ¹ | cernentes Λ¹*Φ^εE*KW* | arbitrabantur CΣ^τ | se fugire posse Π^εW*; se posse fugere arelv§c; posse se fugere Γ^α; refugire posse K; se fugere Q.

XVI. ¶ exemplar XV. Ω^μ; *Div. sine num.* Π^εΦΘ^αPNSΓ^α; <exemplar CK | 1. ¶ rex XVI. Ω[§]; *Div. sine num.* ΦΘ^αPQΓ^α; <rex CA | <ducibus A | 2. ¶ multi *Div. sine num.* SW; <multi CAQK | 3. <et CAQ | <sed A | 4. <nec CAQK | <sed CAQ.

⁵ et in tantum vesaniae prorup-
 ÷ runt ut eos qui credita sibi of-
 ÷ ficia diligenter observant
 ÷ et ita cuncta agunt ut omnium
 ÷ laude sint digni
 ÷ mendaciorum cuniculis conentur
 ÷ subvertere
⁶ dum aures principum simplices
 ÷ et ex sua natura alios aesti-
 ÷ mantes callida fraude decipiunt
⁷ quae res et ex veteribus probatur
 ÷ historiis et ex his quae gerun-
 ÷ tur cotidie quomodo malis
 ÷ quorundam suggestionibus re-
 ÷ gum studia depraventur
⁸ unde providendum est paci om-

÷ nium provinciarum
⁹ nec putare debetis si diversa
 ÷ iubeamus
 ÷ ex animi nostri venire levitate
 ÷ sed pro qualitate et necessitate
 ÷ temporum
 ÷ ut reipublicae poscit utilitas ferre
 ÷ sententiam
¹⁰ et ut manifestius quod dicimus
 ÷ intellegatis
 ÷ Aman filius Amadathi et animo
 ÷ et gente Macedo alienusque
 ÷ a Persarum sanguine
 ÷ et pietatem nostram sua crude-
 ÷ litate commaculans
 ÷ peregrinus susceptus a nobis est

5. cuniculis C *cum multis codd. et archetypo*; uinculis AK; funiculis Λ^L | conen-
 tur] conuentur C; conantur $A^2\Lambda^L$ *cum multis codd. et ipso fortasse archetypo*; cona-
 tur A*; noscuntur K | subuertere $A\Lambda^L K$; euertere C | 6. et ex $A\Lambda^L K$; ex C | 7. et ex
 (I^o) C; si ex K; ex $A\Lambda^L$ | 9. utilitas C(hut.) Λ^L ; utilitatis AK | 10. amadathi $A\Lambda^L$; ama-
 thi CK | pietatem nostram $A\Lambda^L K$; nostram pietatem C | susceptus a nobis est CK;
 susceptus est a nobis Λ^L ; a nobis susceptus est A.

Desunt LF.

5. *tot. vers. om.* U | in tantam ue-
 saniam $\Gamma^A\Omega^M$ | in *om.* E* | uaesaniae A
 $\Phi^P E\Theta^A NSQW$ | prorumpunt Ω ; proru-
 punt Ω^S | credita + sunt S*K | diligen-
 tes A* | agant A | ut] et Φ^R | omni Σ^T |
 laudes sint digni K; laude digni sint Ω
 $\alpha\epsilon\lambda\upsilon\beta\zeta\epsilon$; laude digni sunt Ω^S ; laudes in-
 digni Π^P | cuniculis = $C\Sigma^T\Phi E\Theta^A NSW\psi^D$
 $\Omega\alpha\gamma\epsilon\lambda\upsilon\beta\zeta\epsilon$; funiculis $\Lambda^L\Theta^H P^2 Q\Gamma^A\Omega^M$; fu-
 niculos P*H; uinculis $A\Pi^P K$. ¶ cunicu-
 lis Θ^H ; a λ uinculis et a λ funiculis Θ^A ;
 « cuniculis » *Guill.* | conentur = $\Pi^P\Sigma^T E^2$
 $Q\Omega^M\alpha\gamma\epsilon\lambda\upsilon\beta\zeta\epsilon$; conantur $A^2\Lambda^L\Phi^{RGV2P} E^*\Theta$
 $PHNS^*W\Gamma^A\psi^D\Omega^S$; conatur A* Φ^V *; co-
 narentur S²; conuentur C; noscuntur K |
 euertere $C\Sigma^T\Theta^H$.

6. *tot. vers. om.* U | et *om.* $C\Sigma^T\alpha$ |
 callidas Q | decipiant E*; decipient Γ^A .

7. *tot. vers. om.* U | quae res et]

qua re si K; querentes et Θ^H * | et (I^o)
om. $A\Lambda^L\Sigma^T\Phi^R H^2 S^*W\Gamma^A\Omega^M$ | et (2°) *om.*
 Λ^L * | $\sim$ suggestionibus quorundam Ω^M * |
 deprauantur S* Ω^M .

8. *tot. vers. om.* U | paci] pati $Q\psi^D$.

9. *tot. vers. om.* U | diuerso E* |
 poscit] possit Ω^S ; posset ψ^D | utilitatis AK.

10. *tot. vers. om.* U | ut *om.* g | di-
 dicimus Φ^R ; dicitur Q | haman C; am-
 man Q | amadathi] S*; amathathi S² Γ^A ;
 amaditi Q; amathi $C\Sigma^T K$ | et (*ante a-*
nimo) *om.* $\Lambda^L\Omega^S$ | gente] mente Π^P | ma-
 cedo] S*; macēdo E; machedo $C\Phi^{RG} K$
 S^2 | a (*ante pers.*)] *in ras.* E²; *om.* Π^P |
 et (*ante piet.*) *om.* SW | $\sim$ nostram pie-
 tatem $C\Sigma^T$ | susceptus a nobis est = C
 $\Sigma^T\Theta^A K$; susceptus est a nobis $\Lambda^L PHS^2$
 Ω^M ; susceptus a nobis NS^*W ; a nobis
 susceptus est *rell. codd. et edd.*

5. <et in AK | <et ita AQ | <mendaciorum A | 6. <dum CAQK | 7. <quae CAK | <et
 ex his Q | 8. <unde CAQK | 9. <nec A | <ex A | <sed AQ | <ut A | 10. § et ut Ω^M ;
 <et ut CA | § aman Φ^V ; <aman AQK | <et pietatem A | <peregrinus AK.

¹¹ et tantam in se expertus humani-
 ÷ tatem ut pater noster vocaretur
 ÷ et adoraretur ab omnibus post
 ÷ regem secundus
¹² qui in tantum arrogantiae tumore
 ÷ sublatus est
 ÷ ut regno nos privare niteretur et
 ÷ spiritu
¹³ nam Mardocheum cuius fide et
 ÷ beneficiis vivimus
 ÷ et consortem regni nostri Hester
 ÷ cum omni gente sua novis qui-
 ÷ busdam atque inauditis machi-
 ÷ nis expetivit in mortem
¹⁴ hoc cogitans ut illis interfectis
 ÷ insidiaretur nostrae solitudini

÷ et regnum Persarum transferret
 ÷ in Macedonas
¹⁵ nos autem a pessimo mortalium
 ÷ Iudaeos neci destinatos in nulla
 ÷ penitus culpa repperimus
 ÷ sed econtrario iustis utentes legi-
 ÷ bus ¹⁶ et filios altissimi et ma-
 ÷ ximi semperque viventis Dei
 ÷ cuius beneficio et patribus nostris
 ÷ et nobis regnum est traditum
 ÷ et usque hodie custoditur
¹⁷ unde eas litteras quas sub no-
 ÷ mine nostro ille direxerat scia-
 ÷ tis esse irritas
¹⁸ pro quo scelere ante portas huius
 ÷ urbis id est Susis et ipse qui

11. tantam AΛ¹K; tantum C | 12. ut AΛ¹K; hut et C | 17. direxerat CA²Λ¹K; dixerat A*.

Desunt LF.

11. *tot. vers. om.* U | tantum in C
 Φ^{RGV}E*S*W*Ψ^D; in tantum in Φ^P | ~
 humanitatem in se expertus E | ~ uo-
 caretur noster Λ¹ | et ut adoraretur Π^F;
 et ut adoretur S*W | omn.] hominibus
 Γ^A | secundum W*.

12. *tot. vers. om.* U | in tanto Λ¹ |
 arrogantia S*W²; arrogantia et W* | tu-
 more] W*; tumorem Φ^{V2}(o et ē corr.)E
 Θ^{H2A}PSW²Ψ^DΩ^{SJ}agrelb̄z̄c; timorem Θ^{H*} |
 subleuatus Π^FΓ^Aτ | est *om.* W* | ut + et
 CΣ^T | nos] nostro K | ~ nos regno pri-
 uare Π^F; regno priuare nos arelb̄z̄c | ni-
 ter. et spir.] spiritu niteretur Q | nitere-
 mur P* | spiritum K.

13. *tot. vers. om.* U | mardocheum
 Nrelb̄z̄c; mardoceum Σ^T; mardocheus S*
 W* | regni] regi Φ^{VP} | esther NS*Wgrel
 b̄z̄c; ester Θ^H; *praem.* et P² | nouis] no-
 bis Λ¹Π^FΣ^TW* | expediuit W*.

14. *tot. vers. om.* U | ut] in Γ^A | in-
 sidiaretis nostri Φ^{P2}(is *corr.*); nostre in-

sidiaretur Ω^M. ¶ « insidiaretur nostre »
Hug. | solitudini] Γ^{A*}; sollicitudini SW²
 Γ^{A2}(solic.); sollicitudine W* | regni α |
 transferet N*; tranferre K | in] ad SW |
 machedonas CAΛ¹Φ^{RG}Θ^AQKS^{W2}; mace-
 donias Γ^A; machenas W*.

15. *tot. vers. om.* U | a pessimo
 mortalium] et pessimam mortalium Γ^A;
 pessime mortis Q | iudeos Λ¹Σ^TQΨ^DΩα |
 neci] nece W; necem Γ^A; et neci Q;
 morti Λ¹Ω^S | in nullam pen. culpam
 Ω^S | contrario Φ^P.

16. *tot. vers. om.* U | filius P*S*W*;
 filio Σ^T | maxime W* | ~ est regnum
 trad. g; ~ trad. est regnum Ω^M.

17. *tot. vers. om.* U | eas] has Φ^G
 K; illas Λ¹; *praem.* et Q | direx.] dixe-
 rat A*QS*W*; miserat Σ^T | ~ irritas
 esse Π^F.

18. *tot. vers. om.* U | pro qua K |
 urbis *om.* W* | ~ urbis huius Λ¹PHΩ^M |
 susan relb̄z̄c | et ipse] et ille E; ipse Λ¹

11. <et tantam A | <et adoraretur A | 12. <qui AK | <ut A | 13. <nam CAQK | <et con-
 sortem A | 14. <hoc AQK | <et A | 15. <nos CAQK | <sed AK | 16. <et filios Q | <cuius
 AQ | 17. <unde CAQK | 18. <pro A.

÷ machinatus est et omnis co-
 ÷ gnatio eius pendet in patibulis
 ÷ non nobis sed Deo ei reddente
 ÷ quod meruit
¹⁹ hoc autem edictum quod nunc
 ÷ mittimus in cunctis urbibus
 ÷ proponatur
 ÷ ut liceat Iudaeis uti legibus suis
²⁰ quibus debetis esse adminiculo
 ÷ ut eos qui se ad necem eorum
 ÷ paraverant possint interficere
 ÷ tertia decima die mensis duode-
 ÷ cimi qui vocatur Adar
²¹ hunc enim diem omnipotens

÷ Deus meroris et luctus eis vertit
 ÷ in gaudium
²² unde et vos inter ceteros festos
 ÷ dies hanc habetote diem et ce-
 ÷ lebrate eam cum omni lae-
 ÷ titia
 ÷ ut et in posterum cognoscatur
 ÷ ²³ omnes qui fideliter Persis
 ÷ oboediunt dignam pro fide re-
 ÷ cipere mercedem
 ÷ qui autem insidiantur regno eo-
 ÷ rum perire pro scelere
²⁴ omnis autem provincia et civitas
 ÷ quae noluerit sollemnitatis hu-

19. proponatur A²Λ¹K; praepōnatur C | 20. debetis AΛ¹; debitis K; debeatis C | parauerant A²Λ¹K; parauerint A*; parauerunt C | die AK; diē Λ¹; om. C | 21. hunc CΛ¹; hanc AK | eis AΛ¹K; om. C | 22. hanc ... eam Λ¹K cum plerisque codd. et archetypo; hunc ... eum C(εum)A | ut et AΛ¹K; ut C | 23. omnes AΛ¹K; ad homnes C | insidiantur AΛ¹K; insidiatur C | regno AΛ¹K; regno persarum C.

Desunt LF.

PH²Ω^m; om. H* | qui om. Q | cogn.] congregatio C; cogitatio Φ^pW* | pendēt Σ^τ; pendit K; pandet E* | ei] illi Q | ~ reddente ei Λ¹arelb̄ḡc.

19. tot. vers. om. U | edictum om. A | emittimus S*W | praepōnatur CΣ^τ (prep.) | iudeis Λ¹Σ^τQΨΩα | uti] ut N*.

20. tot. vers. om. U | debeatis C Σ^τ | amminiculo AΛ¹QSWΩ^mα; aminiculo E*PHΩ^s; adminiculi K | ut] et Π^r | eos] eis Λ¹ | parauerant] Φ^{R*}; parauerat Q*; parauerunt CΣ^τΦ^{R2}; paraue- rint A*; praeparauerant Γ^α | possent P H* | tert. dec.] XIII Ω^m; XIII Ω^s. ¶ « XIII° » Guill. | die om. CΣ^τNSW, cf. LXX | qui] quo W.

21. tot. vers. om. U | hunc = C Λ¹Π^rΘ^AP*HΓ^αΨΩ^m; hanc P² cum rel.

codd. et edd. | ~ deus omnipotens Λ¹α relb̄ḡc | meroris] memoris Λ¹*Θ^hQ* | eis] his Π^r; eius NΓ^αΨΩ^d; om. CΣ^τE* | in gaudio N*.

22. tot. vers. om. U | unde] ut S*(ut vid.)W | festos om. ΦΨΩ^d | ~ dies festos Q | hunc CΛΩ^{sj} | hab. diem] habet tota die Q | eam] eum AΩ^s; eum C | ut om. Φ^{g*} | et om. CΣ^τ | in om. S*W* | postergum Σ^τ | cognoscantur E*Ω^α; cognos- cant E²QΩsm; agnoscatur Λ¹.

23. tot. vers. om. U | omnis Φ^RΘ W*ΨΩ^d; praem. et g; praem. ad CΣ^τ | recipere + posse Q | insidiatur CΣ^τ | regno + persarum CΣ^τ | perire + se P².

24. tot. vers. om. U | et] uel Σ^τ | ~ ciuitas et prouincia Ω^m | qui W* | noluerint Π^r | participes Π^rP*W* | gla-

<et omnis A | <non nobis A | 19. § hoc Ω^m; <hoc CAQK | <ut AK | 20. <quibus A | <ut A | <tertia AQK | 21. <hunc AK | 22. <unde CAQK | <ut A | 23. <qui autem AQ | 24. <omnis CAK.

÷ ius esse particeps gladio et
 ÷ igne pereat
 ÷ et sic deleatur ut non solum ho-
 : minibus sed etiam bestiis in via
 : sit in sempiternum pro exem-

: plo contemptus et inoboedien-
 ÷ tiae.

EXPLICIT LIBER HESTER

Desunt LF.

dio] gaudio Ψ^D | igne] Γ^A* ; igni Λ^LPH
 $Q\Gamma^{A2}\Omega^M$ | pereant et sic deleantur Π^P |
 etiam] et Λ^L | $\sim$ inuia bestiis α | sint Π^P .

Explicit liber hester (+ amen Π^P)
 $CA\Pi^F\text{EHQW}$ (esther) $\Psi^D\Omega$; explicit liber
 hester habet (om. Φ^{VP}) uersus ($\sim$ uersus
 habet Γ^A , + numero Φ^V) $DCC\ \Phi\Gamma^A$; ex-
 plicit liber hester secundum hieronimum

P; explicit tertius ordo agiograforum
 Θ^H ; explicit liber hester · explicit ter-
 tius ordo agiograforum Θ^A ; explicit hes-
 ter α ; explicit U (*post verba: non ha-*
betur, quae immediate praecedunt v. 1
huius cap.); finit hester Λ^L ; finit esther
 deo gratias amen N; finit Σ^T ; finis g;
sine subscriptione $KS\Omega^{SM}relb\alpha c$.

<et sic A.

PROLOGI SANCTI HIERONYMI
IN LIBRO IOB

INDEX CODICUM

I. Prologi in librum Iob de hebraeo translatus.

<p>V Vaticanus lat. 5763. S. vi.
 L Vaticanus, Palat. lat. 24. S. vii-viii.
 A (<i>Amiatinus</i>) Florentinus, Laur. S. vii-viii.
 C Cavensis, Abb. 14. S. ix.
 Λ^l Legionensis, S. Isidori. S. x.
 X Matritensis, Univ. Centr. 31. S. x.
 Π^f Casinensis, Abb. 521. S. xi.
 Σ^r (<i>Toletanus</i>) Matritensis, Bibl. Nat. S. x.
 Σ^m Matritensis, Bibl. Nat. A. 2. S. xi.
 Φ^R Parisinus lat. 3. S. ix.
 Φ^G Londiniensis Add. 10546. S. ix.
 Φ^V Romanus, Vallic. B. 6. S. ix.
 Φ^P Romanus, Abb. S. Pauli extra Muros. S. ix.
 E Parisinus lat. 11533. S. ix.
 Θ^H Londiniensis Add. 24142. S. ix.
 Θ^A Aniciensis, Capituli. S. ix.
 Θ^M Parisinus lat. 9380. S. ix.
 Θ^G Parisinus lat. 11937. S. ix.</p> | <p>H Parisinus lat. 93. S. ix.
 Q Mediolanensis, Ambros. E. 26. S. ix-x.
 G Monacensis lat. 6239. S. ix.
 K Coloniensis, Capituli 43. S. viii.
 S Sangallensis, Abb. 14. S. ix.
 W Stuttgartensis H. B. II. 35. S. viii-ix.
 T Turonensis 18. S. xi.
 O Oxoniensis, Bodl. Auct. E inf. 1. S. xii.
 Ψ^D Vaticanus lat. 10511. S. xii.
 Ω^S Parisinus lat. 15467. a. 1270.
 Ω^J Parisinus lat. 16720. S. xiii.
 Ω^M Parisinus, Mazarinaeus 5. a. 1231.
 n Sangallensis, Abb. 11. S. viii.
 α Editio princeps (a. 1452?) 42 lin. dicta.
 g Editio Gobelini Laridii, a. 1530.
 r Editio Roberti Stephani secunda, a. 1532.
 e Editio Roberti Stephani quarta, a. 1540.
 c Editiones Clementis VIII Pont. Max. secunda (a. 1593) et tertia (a. 1598).</p> |
|---|--|

II. Prologi in eundem librum de graeco emendatus.

<p>T Turonensis 18. S. xi.
 O Oxoniensis, Bodl. Auct. E inf. 1. S. xii.
 C Cavensis, Abb. 14. S. ix.
 X Matritensis, Univ. Centr. 31. S. x.
 Σ^m Matritensis, Bibl. Nat. A. 2. S. xi.
 Θ^A Aniciensis, Capituli. S. ix.
 Θ^M Parisinus lat. 9380. S. ix.
 Θ^G Parisinus lat. 11937. S. ix.
 Γ^A Mediolanensis, Ambros. E. 53. S. x.
 Ω^S Parisinus lat. 15467. a. 1270.</p> | <p>Ω^J Parisinus lat. 16720. S. xiii.
 Ω^M Parisinus, Mazarinaeus 5. a. 1231.
 α Editio princeps (a. 1452?) 42 lin. dicta.
 g Editio Gobelini Laridii, a. 1530.
 r Editio Roberti Stephani secunda, a. 1532.
 e Editio Roberti Stephani quarta, a. 1540.
 c Editiones Clementis VIII Pont. Max. secunda (a. 1593) et tertia (a. 1598).</p> |
|---|--|

INCIPIT PROLOGUS SANCTI HIERONYMI IN LIBRO IOB

Cogor per singulos Scripturae divinae libros adversariorum respondere maledictis, qui interpretationem meam reprehensionem Septuaginta interpretum criminantur, quasi non et apud Grecos Aquila, Symmachus et Theodotion vel verbum e verbo, vel sensum de sensu, vel ex utroque commixtum et medie temperatum genus translationis expresserint et omnia 5 Veteris Instrumenti volumina Origenes obelis asteriscisque distinxerit, quos vel additos vel de Theodotione sumptos, translationi antiquae inse-

Codd. VLACALX etc. Deest G.

Tit. incipit prologus sancti (beati XΠ^FΣ^M; *om.* Λ^LQ) hieronimi (iher. Λ^LX Σ^M; + presbyteri Λ^LΠ^FΨ^D) in libro (lib Ψ^D; + beati X) iob Λ^LXΠ^FΣ^MQΨ^D — d. hieronymi presbyteri in librum iob prologus g — in xpī nomine incipiunt prologi historiarum in primis super librum iob beati hieronimi prsbī K — incipit prologus sancti hieronymi in iob prof n — incipit prologus in (de H) libro (librum Ω) iob CΣ^TΦ^{GV}HOΩ — prologus super librum iob Ω^S — incipit prologus in iob LT — incipit prologus beati hieronimi pbri Π^F* — incipit prologus hieronimi A — incipit prologus α — incipit (*om.* E*) praefatio sancti (*om.* E) hieronimi in libro (*om.* S) iob Φ^FES — hieronymi (eiusdem c) in librum iob praefatio rec — praefatio heronimi in iob prophetam W — incipit praefatio in libro iob Φ^R — incipit tertius ordo agiograforum. incipit praefatio in iob Θ^{AMG} — *sine titulo* VΘ^RΩ^M.

1. diuinos Q | ~ diuine scripture Ω^M | 2. reprehensionem] H*; reprehensionemque Ψ^D*Ω^M; repr(e)hensione Π^FΦ Θ^{AMG}H²KS*TOΨ^{D2} | 3. criminatur X | et

om. Λ^L*Σ^K | graecos VLΘ^{MG}Wgrec; gregos n* | symmacus CΦ^P; symmachus Λ^LE; simmachus Σ^TOA; simmacus VX; simmachus Ω^{SJ}; simacus Σ^MΩ^M; *praem.* et Θ^G | 4. et *om.* ΣKΨ^D | theodocion α; theudotion Λ^LΘ^{AMG}; teudotion CX; teudozion Σ^T; thōdotion Ω^S; theodotio Ω^M rec; theodotionem Σ^M | uel (*l^o*) *om.* V | uerbum e *om.* L | e] ex Ω^{SJ}*^M; a Ψ^D | sensu de sensu L | de = VLAΣQKΨ^D; ex Ω^{SJ}*^M; e Ω², *rell. codd. et edd. omnes* | sensu L; sensum Φ^P | 5. mediae Λ^LHQ gre | 6. instrumenta V; testamenti LT; *praem.* testamenti A | uolumina] molimina Ω | origenes] Θ^{M2} (*alt. e in ras.*); horigenes C; origenis VΛΠ^FΣEΘ^{HAG}*H QK*SWO*Ψ^{Dn} | obelis] E*; obelis Λ^L; oboelis E²HΨ^D; ouelis V; obolis X; hobolis C; obericis Ω^S | et astericis H | distincxerint Σ^T; distinxeri** Θ^M*K* | 7. quos uel] uel quos uel KΨ^D*; uel quos Π^FΨ^{D2}; quos X | de *om.* Φ^{RGV}Ψ^D*α | teodotione Σ^M; theudotione Λ^LΘ^{HMG}Ψ^D; teudotione CΣ^T; teuditione X; theutione Θ^A | translatione Φ^{ROS}*W*Tn; translationis Ψ^D | antiquae] atque Ψ^D* | inserunt Ω^S; miserunt Ψ^D.

ruit, probans defuisse quod additum est. Discant igitur obtrectatores mei recipere in toto quod in partibus susceperunt aut interpretationem meam cum asteriscis suis radere. Neque enim fieri potest, ut quos plura intermisisse susceperint, non eosdem etiam in quibusdam errasse fateantur, 5 praecipue in Iob, cui si ea quae sub asteriscis addita sunt subtraxeris, pars maxima detruncabitur, et hoc dumtaxat apud Grecos. Ceterum apud Latinos ante eam translationem quam sub asteriscis et obelis nuper edidimus, septingenti ferme aut octingenti versus sunt, ut decurtatus et laceratus conrosusque liber, foeditatem sui publice legentibus praebeat. 10 Haec autem translatio nullum de veteribus sequitur interpretem, sed ex ipso hebraico arabicoque sermone et interdum syro, nunc verba, nunc sensus, nunc simul utrumque resonavit. Obliquus enim etiam apud Hebreos totus liber fertur et lubricus et quod grece rethores vocant ἐσχη-

Codd. VLACΛ¹X etc. Deest G (usque ad 10, enim).

1. defuisse] qui fuisse n | mei *om.* Ω^s; + aut Σ^τ | 2. in toto] H^{*}; in totum H² | in partibus] ex partibus Π^r; imparibus Ω^m; + suis X | susceperunt] receperunt AH; ceperunt X | 3. radere] K^{*}; rodere K² | poterit n | ~ potest fieri g | ut *om.* n^{*} | plura] pluralis Ψ^{o*} *ut vid.* | intermisisse Σ^τ; pretermisisse G; intermissione E^{*} | 4. susceperunt A; conspexerunt Θ^{n*}; conspexerint E^{*} (*ut vid.*) Θⁿ² AMG T; prospexerint Ω^{sj}; consenserint E². ¶ susceperint Θ^m; al suscep-
erint Θ^o | non] nos Θ^a | 5. praecipue + mihi Φ^{v*} | sub *om.* G | asteriscis + et obolis Σ^{τ2} | sunt *om.* T | 6. maxima] ingenua Ω^m; + uoluminis ΣHΨ^oΩ | ~ maxima pars O | et hoc dumtaxae Φ^p; et hoc dumtaxat et K²; hoc dumtaxat et K^{*}; hoc taxat et Ψ^{o*} | graecos VLΦΘ^{mo}Hrec | ceteros Sⁿ; + et Ω^{sjm*} (*ut vid.*) | 7. eam] meam Q; *om.* L | translationem] editionem LA | qua Φ^p | sub] super Φ^r | obelis] E^{*}; ouelis V; o^eelis G^{*}; obelis Λ^L; oboelis Φ^pE²H; obolis XS^{*}; hobolis C; onelis K^{*}; aboelis Ψ^o | nuper edidimus *om.* Θⁿ | edidimur CX(ed.); edimus Θ^a | ~ ed. nuper Θ^{m*} | 8. septingente S^{*}; septigente n; septegente W^{*} | aut] at A; *om.* Θ^{m*} | octingente n^{*}; octinginti n²; octoginti ΘⁿS^{*} | uersus sunt] Ψ^{o*}; uersi sunt ΣΘ^a;

uersus desunt Ψ^{o2}Ω^{sj}; desunt usus Ω^m | ut decurtatus] unde curtatus GK; ut decorticatus Ψ^{o*} | ut] ** S^{*}; quibus EΘS² OΩ^s. ¶ ut Θ^m | et] aut G; *om.* Ω^m | 9. faeditate G^{*} | 10. nullo n^{*} | sequetur LG^{*} | interpretum K^{*} | 11. hebrai^o G^{*}; hebrayco C; ebraico A(ēbr.)ΣTΨ^oΩ^s; ebrayco X; hebreico Λ¹Wⁿ; hebraico Φ^o; hebraicoque Φ^r | arrabicoque C; arabisquoque n^{*} *ut vid.*; arabiscoque n²; abicoque Σ^τ; arabasquae K^{*}; arabasque K²; *om.* Φ^r | et *om.* Ln | siro Σ Ψ^{o2}a; si^oro K^{*}; stilo K²; fero Ψ^{o*} | 12. sensus] G^{*}; sensum G²K²Ψ^{o2}Ω^{sj}; sensu CXΠ^rΨ^{o*}; sensui K^{*} | utraque C(hutr.) X | resonauit] Θ^{o*}; sonauit K; resonabit Λ¹XΣ^mΦEΘ^{o2}HGSWTOΨ^oΩⁿagrec; resonabat Ω^m; renouabit L | obliquus] obolicus Σ^τ | etiam *om.* Ω^{sa} | apud] ab Ω^m | ebreos XΣ; hebraeos VΦ^{rop}Θ^{hmg} QTgrec; aebreos AC(hae.)Π^rn; hebreos Φ^v; hebreus K | 13. fertur — quod] *in ras.* n² | et (I^r)] ut K | et quod] ***a Ω^{*} | et (2°) *om.* Q | graece VAΦ^{onp}Θ^{amq}; graecae E^{*}; greci Π^rΣHΨ^oΩ^a; graeci Lgrec; gre G | rethores] S^{*}; rethores H^{*}; retores CL¹XΠ^rG^{*}K^{*}WⁿΩⁿ; rhetores H²S²W²grec; rectores Ω^s | ἐσχηματισμένος = ec; ἐσχηματισμένος r; eschematismenos g; scematismenos Ω^{sj}a; ecce-ma****enoc V; haecxhmatismenoch C;

ματισμένους dumque aliud loquitur, aliud agit, ut si velis anguillam aut murenulam strictis tenere manibus, quanto fortius presseris, tanto citius elabatur. Memini me ob intelligentiam huius voluminis lyddaeum quemdam praeceptorem, qui apud Hebreos primus haberi putabatur, non parvis redemisse nummis, cuius doctrina an aliquid profecerim nescio, 5 hoc unum scio non potuisse me interpretari nisi quod ante intellexeram. A principio itaque voluminis usque ad verba Iob apud Hebreos prosa oratio est. Porro a verbis Iob, in quibus ait: *Pereat dies in qua natus sum et nox in qua dictum est: Conceptus est homo*, usque ad eum locum, ubi ante finem voluminis scriptum est: *Idcirco ipse me repre-* 10 *hendo et ago paenitentiam in favilla et cinere*, exametri versus sunt, dactilo spondeoque currentes et propter linguae idioma crebro recipientes et alios pedes non earundem syllabarum, sed eorundem temporum. Interdum quoque rithmus ipse dulcis et tinnulus fertur numeris lege solutis, quod metrici magis quam simplex lector intellegunt. A supradicto autem 15

8. Iob 3, 3. 10. Iob 42, 6. 14. Cf. Hor. carm. 4, 2, 11.

Codd. VLACΛ¹X etc.

eexan·antic·aenoc A; om. LE*; in cet. codd. varie corruptum.

1. dum quae E*; dum qui grec; dum E²Ω^M | aliud (2°) | aut Ω^M | agit] agitur K; ayt Λ^L | si om. Σ^M | anguillam Σ^ME; angul- lam K*; angyllam L | aut] uel TΩSMarec; et Σ^M* | 2. murenullam Θ^{AM}*; morenulam φ^{RG}; murelam G* | quantum Π^F | tanto- cius Π^F; tantotius φ^FΘ^H | 3. elebabitur X | ob] Iob Θ^M*Q | liddeum Λ^LΠ^FΣSWO Ωnq; lyddaeum grec; liddaeum CX; iu- daeum L | 4. hebraeos VΦEΘ^{HMG}QTgr ec; hēbreos Π^F; ebreos n*; aebreos AX | prius Ψ^D*; primas LW^{*n} | habere VLΠ^F φ^{RG}GKS*W^{*n} | 5. redemisse] dimisise Ψ^D*; redemisise Ψ^{D2} | numinis n | doc- trinam an W^{*n}; doctrinam Ψ^{D*} | perfe- cerim φ^P | nescio] s*** Ω^{*} | 6. hoc om. V | ~ me non potuisse GΩ^M; ~ non me potuisse g | interpretare Λ^L(in- terprē)GS*W^{*n} | antea Λ^L | 7. itaque] autem Θ | uoluminis] uolumus φ^R; + huius Σ^T | ebreos Ψ^D; hebraeos φEΘQ GTgrec; aebreos AX; iudeos Σ^T | pro- saica Ω^{SI}* | 8. a uerbis] uerba C; a uerba X | qua] quo AQ | 9. est (2°)

om. Λ^{L2} | eum] illum a | 10. ubi ante] in ras. Ω²; in quo ante Ω^S | scriptum est om. E* | idcirco om. Ω^M | ~ me ipse S* | 11. fabilla XΠ^F; pauilla Σ^T | hexa- metri grec | uersu Σ^Mφ^G; uersos GK*; usus Ω^M | 12. dactylos ponde*oque G*; dact*los ponduloque K* | dactylo LAQ grec; datilo φ^P | spondaeoque rec; spon- dioque CX; spondeo Ω^S | et om. Σ^T* | ydioma XΠ^FΩa; ideoma L. ¶ propieta Σ^{T2} | crebo XΘ^{A*} | 13. syllabarum sed eorundem om. Π^F | eorum C | interdum] interdumque T | 14. rythmus AQgc; rhyth- mus re; ritmus Π^F; ridmus Ω^M; rethmus Ψ^{D*}; richmus a; rimus K*; rithmos S* W^{*n}; r****mus G* | ipse] W³; ipsi S* W²ⁿ; ips* W* | tinnulus] n*; tinnulos W^{*n2}; tumulus a; tumulos Ψ^{D*}; hinnu- lus L; in nullis Q | fertur] fere L | nu- meri g; numerus Λ^{L*}; numercis Θ | lege solutis] E*Ψ^{D*}; le****solutis Σ^{M*}; lege resolutis VΛ^LΣ^{M2}φE²S²(re in ras.) WΨ^{D2}na; lege solutus Kg; pedum solutis rec | 15. metrici] Ψ^{D*}Ω^{S*}; metri*ci W; metric** K*; metricus Π^FΨ^{D2}Ω^{S2}; mere- trici Σ^{M*} | intellegerunt Λ^L; intellegit Q²

versu usque ad finem libri parvum comma quod remanet prosa oratione
contextitur. Quod si cui videtur incredulum, metra scilicet esse apud
Hebreos et in morem nostri Flacci grecique Pindari et Alchei et Sappho
5 cantica comprehendere, legat Philonem, Iosephum, Origenem, Caesariensem
Eusebium, et eorum testimonio me verum dicere conprobabit. Audiant
quapropter canes mei idcirco me in hoc volumine laborasse, non ut
interpretationem antiquam reprehenderem, sed ut ea quae in illa aut
obscura sunt aut omissa aut certe scriptorum vitio depravata, manifes-
10 tiora nostra interpretatione fierent, qui et hebreum sermonem ex parte
didicimus et in latino pene ab ipsis incunabulis inter grammaticos et
rethores et philosophos detriti sumus. Quod si apud Grecos, post Septua-

Codd. VLACΛ¹X etc.

K²; intelligit ΩSM; inteleg** K*; intellegat CXΠ^rG*.

1. uerso XW*n | parum CΛ¹XE*Θ; partium Ψ^D. ¶ paruum Θ^M | coma Σ^rΦ^p S*OΩg; commo n | 2. si cui] sic LΣ^r | uide*credulum Ψ^D* | metro Φ^{RGP2}(o in ras.) Q | esse om. L | 3. ebreos XΨ^D; hebraeos VΛΛ¹ΦEΘ^{HMG}QTgrec; hebraeos G | in morem] immorem L; in more V; in m*o-rem G; in amorem X | flacti Ω | graecique VLΦ^{GP}Θ^{HMG}Ggrec; graccique Ψ^DΩSM; greci S*Wn | pendari Φ^G; pendare S*W*n; pincdari L | alchei E; alcei ΘS*Wgre; alcaei c; alcaey C; alcaei X; alche G; alci L; alcei n; calcei Σ^r | et] *** Ω* | safpho HGα; saffo VΛ¹XΠ^rΣ^rΦE²KSWOΨ^DΩn; sappho Σ^MT; sappo LΘ^{AM}*; safphon Q; sapphus rec; soffo E* | 4. lamentationis W*; lamentatione n | hieremiae] Θ^{H2} (alt. e corr.); iheremiae C; ieremiae T Ogrec; hieremie G; iheremie XΣ^M; iheremie Σ^rΩα | ferme] fere Ω^M ut vid.; forme Φ^p | scriptura T* | ~ scripturarum ferme Σ^M | 5. legant LΣ | phylo-nem CEΨ^D; filonem VLXΠ^rΦKS*Wn; pilonem Σ^r; + et V | iosepphum AΛ¹Θ^GQ; ioseppum Π^rΘ^{AM2}G; iose*ppum Θ^HK; iosepum Σ^rE*H; ihosyppum C; yosippum X; om. Θ^M* | horigenem C; originem Θ^G*; origenum Ψ^D; + et ΘSW Ω^Mn | cesariensem Λ¹XΠ^rΣG²KTOΩa; cessariensem G*; + et H* | 6. euse-

bium G² (b corr.); eusebium C | ~ eusebium c(ae)sariensem EΘΩ^M | testimonio] Θ^{G2} (alt. o in ras.); testimonia S*W*n; + hoc Σ^{r2} | comprobabit Σ^M; conprobauit AΛ¹; co(m)probabunt Σ^rKG² (bunt in ras.) | audient G* | 7. canes] ca*** Σ^r*; ne canes Σ^{r2}; carnes Φ^p | me om. A*G* | ~ in hoc me Ω^S | uolumine L | 8. ~ antiquam interpretationem Ω^S | reprehendam ΣH; reprehenderim S*Wn; reprehendere L | ea] in ea Π^r | aut om. Q | 9. obscura** Φ^GΘ^G*; obcura Θ^M*; obscurata Θ^HA; + ***** H | sunt om. S*Wn | aut omissa om. L | certa G* | depreuata WΨ^Dn | manifestior Π^r; manifestiore W*n²; manifestiori n*; manifestio n³; manifesta A | 10. qui* K; quia LΦ^p; praem. ut c | et om. A*Qc | ebreum Σ^MG*Ψ^DΩ^M; hebraeum VΛΦΘ^{HMG}QS²gre; ebreum X; hebreorum LΣ^rWn; hebreorum S*; hebraeorum c. ¶ uel hebraicum E | sermone c | 11. in om. Ψ^D* | latinis re | incunabulis] E*H*Q*G*; incunabilis Θ^{AG}; cunabulis Π^rΦ^{RQ}E²H²Q²G²KSWTOΨ^DΩ^Sinagrec; cu Ω^M | grammaticos] E² (alt. a in ras.); gramaticos Σ^MGΩag; grammaticos L | et rethores] ***res Ω* | 12. ret*ores H*; rhetores H²Ψ^Dgrec (ed. 1593); retores CXΣ^rΩ^S2; oratores Θ^{HAG}. ¶ al rethores Θ^G | et] atque Θ | phylosophos EΘ^MΨ^D; filosofos Π^r; filosofos Σ^M; filosofos CXΣ^r; philo-

ginta editionem, iam Christi Evangelio coruscante, iudaeus Aquila, et Symmachus ac Theodotion iudaizantes heretici, sunt recepti, qui multa mysteria Salvatoris subdola interpretatione celarunt, et tamen in ἐξαπλοῖς habentur apud ecclesias et explanantur ab ecclesiasticis viris, quanto magis ego Christianus, de parentibus christianis et vexillum crucis in mea fronte portans, cuius studium fuit omissa repetere, depravata corrigere et sacramenta Ecclesiae puro et fideli aperire sermone, vel a fastidiosis vel a malignis lectoribus non debeo reprobari? Habeant qui volunt veteres libros vel in membranis purpureis auro argentoque descriptos, vel uncialibus, ut vulgo aiunt, litteris onera magis exarata 10

Codd. VLACΛ¹X etc.

sohphos Θ^Δ; philophphos Θ^Δ*; phi*so-
lophos W*; philosophos Φ^ο; philophos
H*; p^hos Ω^m | detriti] G* *ut vid.*; attriti
G²KΨ^o | graecos VLAΦ^vΘ^{hmg}grec | post
om. Σ^τ | septuaginta] S² (*ta in ras.*); sep-
tuagin***a W*; septuagisima n.

1. editione LΠ^fQGΨ^o | cristi a |
euuangelio OΩ^m; aeuangelio W; aeu-
angilio n; euūgelio Ω^s; eūgtio Ψ^o | co-
ruscant* Φ^p*; coruscantis L | iudeus VC
XΣOΩ^{sj}α; iudeis Π^f; iude*s K*; iudaeos
O; iudeos Ω^m; + et Ω^{*} | et *om.* LΘ |
2. symmachus — recepti] si Ω^m | sim-
machus VΠ^fΣ^τΦ^rOΨ^oα; symmacus C
Wn²; simmacus Xn*; symachus Λ¹T; si-
machus Σ^mΩ^{sj}; s^mmachus G* | ac] et Π^f
ΣΘ | theodocion α; teodotion Σ^m; teo-
dociōn Wn; theudotion Λ¹Θ^{hmg}Ψ^o; theu-
dozion Σ^τ; teudotion CX; theodotio rec;
theuditon Θ^Δ | iudayzantes CΠ^f; iudei-
zantes L; iudaeizantes Vn; iuda*izantes
G*; iudaizan*tes W; iudaizante G²K* |
haeretici Π^fGgrec; eretici X | recepta
n*; precepti G* *ut vid.*; reperti Θ^Δ |
3. subdula CX; sudera L | celarunt — 4.
ab] *in ras. brev. spat.* n² | celauerunt A
ΣHQ | in] G²; *om.* G³K*S*n² | ἐξαπλοῖς
= ec (*ed.* 1593); ἐξαπλοῖς c (*ed.* 1598);
ΕΞΑΠΛΟΙC V(*ut vid.*)ACXK²(*in marg.*)S²
(Λ *in ras.*)W²(*in ras.*); ΕΖΑΠΛΟΙC HO
(*in textu*); exaplois TO²(*in marg.*)QΩ^{sj}
α; exaplis Π^fE²(*in marg.*); hexaplis gt;
exemplo Ψ^o; *om.* Φ^p(*spat. relicto*)G*n²;
in cel. codd. varie corruptum | 4. habe-
tur Π^f | aecclesias Wn²; ecclias O; ec-

clas Π^fΨ^o; eclesias L; aecclesias V; e-
glesias Σ^τ; eclesia C; eclesia X; eccle-
siastes Φ^r | et *om.* CΦ^r | explanatur E*;
exponentur G; exemplantur Π^fKSWΨ^o
n². ¶ [...]planantur S | aecclesiasticis W
On; ecclēsiasticis Ψ^o; eclesiasticis C;
eglesiasticis Σ^τ; eclesiasticis X; clesias-
ticis L | 5. ego] ergo Θ^Δ | cristianus α;
+ et CXagrec | cristianis α; + natus
CXEΘ^{hmg}*G²H²G*S²Ωagrec; mutus Θ^Δ |
6. meo E*; me A* | fonte K*; sponte
n | omisa] **missa E | corrigere et sa-
cram. *om.* L | 7. et *om.* Φ^r | sacramen-
ta] Θ^{m3}α² (*ult. a in ras.*); sacramento E
Θ^{Am2}; samento Θ^m* | ecclesiae C; aeccle-
siae Π^fΣ^mGWOΨ^on; aeclesi(a)e VX; e-
cle Λ¹; eglesie Σ^τ | pura L | et] ac Θ;
hac CX | fidelis G* | sermonem Φ^p | ~
sermone aperire Σ^τ | a] ad L; *om.* Σ^τ |
8. a *om.* Σ^τ | malignis] maledicis Θ^{hg}
SW(e *in ras.*)n; maledici*s Θ^m; malicis
Θ^Δ (m *in ras.*). ¶ a malignis Θ^m | re-
probari] Q*; probari Q²; reprehendi
Θ^{Am}; repraehendi Θ^{hg}. ¶ at reprobari
Θ^{mg} | habent Π^f* | 9. ueteres] G*; ue-
teris G²Kn | purporeis QS*Wn | descrip-
tos] G*; discriptos CΛ¹XG²KWn; de-
scriptis Σ^m; conscriptos Q | 10. unciali-
bus] G*; untialibus Λ¹G²KS*TΨ^o*; ini-
cialibus Ω^s. ¶ at littera «uncialibus»
uncia est pars ponderis ad quod res
preciose ponderantur ut aurum unde lit-
teras unciales dicit sumptuosas uel au-
ratas Ω | ut] uel E*; aut O; *om.* G* |
aiunt] agunt Π^f.

quam codices, dum mihi meisque permittant pauperes habere scedulas et non tam pulchros codices quam emendatos. Utraque editio, et Septuaginta iuxta Grecos et mea iuxta Hebreos, in latinum meo labore translata est. Eligat unusquisque quod vult et studiosum se magis quam
5 malivolum probet.

EXPLICIT PROLOGUS

Codd. VLACΛ¹X etc.

1. dum] H*G*; dummodo Λ¹ΦΕΘ H²QG²KSWTOΨ^oΩnagrec | permittant] E² (a *corr.*); permittas H² (as *in ras. lat. spat.*) | habere om. K | schedulas grec; scedolas S*W; scidulas AΠ^FΘ^{AM}*G*; scidulas Θ^o*; schidulas VL; cedulas Ω; caedolas n | 2. et] *praem.* **** Θ^M; om. A | pulchras Θ^A *ut vid.*; + habere CΛ^{L2} XΣ | emendatas n | ~ quam emendatos habere codices Σ^M | utrumque L; + autem H²G*Ωagrec; + aut G² | 3. iuxta (*I^o*)] *praem.* et nostra Λ^{L2} | grecos et mea iuxta om. L | graecos VΑΦ^{GP}Θ^{MG}Hgrec | mea om. H* | hebraeos VΑΦΕΘ^{HMG}QTg rec; ebreos XΣ^MΨ^DΩ^M; hebreos Π^F; +

et Ω^{SJ}* | in latino S*W*n | 4. unusquis Σ^M | studium Θ^A | se magis] me magis Λ^LΣΦ^PE²Θ^{H2}(me *in ras.*)^M*HK^TΨ^D*Ω^{MG}agrec; ***agis E*; sit magis G; magis Φ^o; magis se Π^F | 5. malibolum AXΠ^FGK*; maliuulū Ψ^D; maleuolum LE*(*ut vid.*) grec; malebolum V | ~ magis quam maliuolum se Ω^J.

Subscr. explicit prologus (+ amen A) ΛAΠ^FE²QTΨ^D — explicit prologus iob GK — explicit prologus hieronimi C — explicit (explicuit Φ^P) praefatio (pref. O) VΛ^LΦ^PΘ^HO — explicit Φ^{RG} — finit Σ^TΦ^V — *sine subscr.* XΣ^ME*Θ^{AMG}H SΩnagrec.

ITEM ALIUS PROLOGUS IUXTA EMENDATIONEM GRECAM

Si aut fiscellam iunco texerem aut palmarum folia complicarem, ut in sudore vultus mei comederem panem et ventris opus sollicita mente tractarem, nullus morderet, nemo reprehenderet. Nunc autem quia iuxta

1. Cf. Verg. ecl. 10, 71. 2. Cf. Gen. 3, 19.

Codd. TOCX etc.

Tit. incipit prologus iheronimi iuxta emendationem grecam in libro iob Σ^M — item alium prologum iheronimi iuxta emendationem grecam in libro iob X — item sequens eiusdem iuxta emendationem grecam C — incipit prologus sci ieronimi in iob T — item alius prologus Ω — prologus secundus α — incipit praefatio sancti hyeronimi pbrī iuxta emendationem grecam in libro beati iob Γ^A — incipit praefatio ieronimi pbrī in librum iob ex LXX interpretum

editione in latinum a se translati O — d. hieron. pres. in translatio. iob iuxta LXX interpr. g — item alia praefatio Θ^{AMG} — alia eiusdem praefatio rec — *sine titulo* ΩSM.

1. aut] autem CXΩ^{SMC} (*ed.* 1598); om. Γ^A | fiscellam CX; ficellam Ω^M; fixillam Σ^M | implicarem Γ^A; applicarem Ω^M | ut] aut α | 2. in sudorem Σ^M | panem + meum Σ^M | sollicita — 3. morderet] sollicitaret Γ^A | 3. pertractarem α rec.

sententiam Salvatoris volo operari cibum qui non perit, et antiquam
divinorum voluminum viam sentibus virgultisque purgare, mihi genuinus
infigitur, corrector vitiorum, falsarius vocor, et errores non auferre, sed
serere. Tanta est enim vetustatis consuetudo, ut etiam confessa plerisque
vitia placeant, dum magis pulchros habere malunt codices quam emen- 5
datos. Quapropter, o Paula et Eustochium, unicum nobilitatis et humi-
litis exemplar, pro flavello, calathis sportellisque, munusculo mona-
chorum, spiritualia haec et mansura dona suscipite, ac beatum Iob, qui
adhuc apud Latinos iacebat in stercore et vermibus scatebat errorum,
integrum immaculatumque gaudete. Quomodo enim probationi atque 10
victoriae ipsius dupliciter universa reddita sunt, ita ego in lingua nostra,
audacter loquor, feci eum habere quae amiserat. Igitur et vos et unum-
quemque lectorem solita praefatione commoneo et in principiis librorum
eadem semper adnectens rogo, ut ubicumque praecedentes virgulas vide-
ritis, sciatis ea quae subiecta sunt in hebreis voluminibus non haberi; 15
porro ubi stellae imago fulserit, ex hebreo in nostro sermone addita.
Necnon et illa quae habere videbamur et ita corrupta erant, ut sensum

1. Cf. Ioh. 6, 27.

Codd. TOCX etc.

1. operare Σ^m | $\sim$ non qui T^* | perit] putrit Ω^m | 2. purgare + errore X ; + error $CX\Sigma^m\Theta\Gamma^A\Omega\alpha\text{grec}$ | genuins Θ^{m*} ; genuinis Θ^{m2} ; ienuinis Θ^A ; geminus $\Omega^{sj}\alpha\text{grec}$ | $\sim$ geminus michi Ω | 3. infligitur Σ^m ; infligitur c ; iungitur Ω | uocor] dicor c | 4. serere + dicor g | 5. habere malunt = T ; malunt habere O ; habere uolunt $CX\Sigma^m\Theta\Gamma^A\Omega^s\text{grec}$; uolunt habere $\Omega^{jm}\alpha$ | 6. paula et eustochium = T O ; fratres dilectissimi $CX\Sigma^m\Theta\Gamma^A\Omega\alpha\text{grec}$ | et humilitatis *om.* Ω | 7. exemplar + et α | flabello $\Omega^{jm}\alpha\text{grec}$; fabello $X\Sigma^m\Omega^s$ | calathis $C\Sigma^m\alpha$ | portellisque $X\Sigma^m$ | munuscula Σ^m ; munusculis $\Omega\alpha\text{grec}$; + scilicet Ω^m | 8. spiritualia $CX\Theta\Gamma^A\Omega^m\text{grec}$ | mansura dona] man C | $\sim$ susc. dona Ω^m | 9. in stercore *om.* Ω^m | squatebat Ω^{sj} | errore Σ^m | 10. et immaculatumque α | probationi — 13. lectorem] post probationem Θ^A | probationi atque uictoriae ipsius dupliciter uniuersa reddita sunt

= O ; probatione atque uictoria dupliciter uniuersa ei sunt reddita T ; post probationem atque uictoriam duplicia ei uniuersa sunt reddita $CX\Sigma^m\Theta^{m2}\Gamma^A\Omega\alpha\text{grec}$ [post *om.* Θ^{m*} ; sunt *om.* Θ^{m*} ; $\sim$ sunt ei uniu. αgrec] | 11. ego] ergo Θ^m | in linguam nostram $CX\Theta^m\Omega\alpha$ | 12. audacter loquor = T ; audaciter loquor O ; ut audacter loquar $CX\Sigma^m\Theta^{m2}\Gamma^A\Omega\alpha\text{grec}$ | 13. solita] sollicita $\Sigma^m\Omega^m$ | et] ut Θ^A ; *om.* Θ^s | 14. ut] nec α | recedentes Σ^m ; *praem.* semper $\Sigma^m\Theta\Gamma^A\Omega\alpha\text{gre}$ | 15. ea *om.* C | sunt *om.* Θ^A | hebraicis $\Theta^{m2}\Omega^{sj}\alpha\text{grec}$; ebraicis Ω^m | habere Θ^A ; + sed ex LXX translatione addita O^2 | 16. $\sim$ imago stelle Ω | perfulserit C ; profulserit $X\Theta^{Am*}$; *pr(a)efulserit* $\Sigma^m\Theta^{m2}\Gamma^A\Omega\alpha\text{grec}$ | hebraeo $\Theta^{m2}\alpha\text{grec}$; ebreo $X\Sigma^m$ | $\sim$ sermone nostro αgrec | addita + sunt $\Omega^{sj}\alpha\text{grec}$ | 17. haberi (-re Θ^{m2}) uidebantur $\Theta^{m2}\alpha\text{grec}$ | et *om.* T | corrupta] correcta O .

legentibus tollerent, orantibus vobis magno labore correxi, magis utile quid ex otio meo ecclesiis Christi eventurum ratus quam ex aliorum negotio.

EXPLICIT PROLOGUS

Codd. TOCX etc.

1. uobis] nobis $\Theta^{\alpha*}$ | 2. otio = T(oc.)
 $O\Omega^m$ grec; odio C(hod.) $X\Sigma^m\Theta\Gamma^{\alpha}\Omega^s$ a | ~
 christi ecclesiis T | uenturum $\Theta^{\alpha}\Omega^s$ magr
 ec | ratus om. Ω^s .

Subscr. explicit prologus in iob T
 — explicit secundus prologus C — ex-
 plicit prologus Ω — finit praefatio Γ^{α}
 — sine subscr. $OX\Sigma^m\Theta\Omega^s$ magrec.

CAPITULA
SIVE TITULI AUT BREVES
LIBRI IOB

INDEX CODICUM

I. Capitula ex antiqua versione desumpta.

SERIES Γ

S Sangallensis 11. S. VIII.

II. Capitula ex textu Vulgato desumpta.

1

SERIES A

A (<i>Amiatinus</i>) Florentinus, Laur. S. VII- VIII.	Θ ^m Parisinus lat. 9380. S. IX.
Θ ^A Aniciensis, Capituli. S. IX.	O Oxoniensis, Bodl. Auct. E inf. 1. S. XII.
	L Londiniensis, Arundel 125. S. IX.

2

SERIES B

C Cavensis, Abb. 14. S. IX.	Γ ^A Mediolanensis, Ambros. E. 53. S. X.
X Matritensis, Univ. Centr. 31. S. X.	M Mediolanensis, Ambros. B. 27. S. XII.
Y Matritensis, Bibl. Nat. A. 2. S. XI.	B Burgensis, Seminarii. S. X.
Z Legionensis, Capituli 6. S. X.	

3

SERIES C

C Casinensis, Abb. 35. S. XV.	V Romanus, Vallic. B. 7. S. XII.
D Casinensis, Abb. 557. S. XII.	

CAPITULA EX ANTIQUA VERSIONE DESUMPTA

SERIES I.

Cod. S

I. Quod erit Iob homo verax sine crimine iustus Dei cultor et quia diabolus petivit a Deo ut licerit ei temptare illum.

II. De tribus amicis Iob qui venerunt de regione sua ad consolandum eum.

III. Ubi aperuit Iob os suum et maledixit diei in qua natus est et nocti in qua conceptus est.

III. Ubi respondit Eliphaz Iob dicens ne forte loquamur tibi in molestiam pondus verborum tuorum qui sustinebit.

V. Ubi respondit Sophar et dixit qui multa dicit multa debet audire aut numquid eloquens videbitur iustus esse.

VI. Ubi respondit Iob dixit tribus amicis suis et dixit ergo vos estis homines an vobiscum morietur sapientia et mihi quidem est cor sicut et vobis.

VII. Quod homo natus ex muliere brevis vitae et plenus iracundia sicut flos cum floruit decedit.

VIII. Ubi respondens Eliphaz dixit numquid sapiens respondebit in spiritu scientiae et inplevit dolore ventrem suum.

VIII. Ubi respondit Iob dixit se audisse talia multa consolatores maiorum.

X. Ubi respondit Baldad amicus Iob dixit quousque non es taciturnus coibe te ut nos loquamur.

XI. Ubi respondit Iob tribus amicis suis dixit quousque fatigatis animam meam et distructis me verbis iniuriosis.

XII. Ubi respondit Sophar amicus Iob dixit non sic sperabam contradicturum te haec nec enim intellegitis magis quam ego.

XIII. Ubi respondit Iob tribus amicis suis dixit audite audite sermones meos et non sit mihi a vobis haec consolatio.

XIII. Ubi respondit Eliphaz Iob dicens nonne Dominus est quo docet sensum et scientiam et habitare facit super nos intelligentiam.

Cod. S

sine incipit | 1. ad deo | 5. suphar *I m., dein corr.* | 10. coibet te.

Cod. S

XV. Ubi respondit Iob tribus amicis suis dixit aequidem scio quia de manu mea est increpatio mea et manus eius gravis facta est super gemitum meum.

XVI. Ubi respondet Baldad Iob dixit quid enim exordium quam timor.

XVII. Ubi respondit Iob amico suo dixit cui ades vel quem adiutorus es.

XVIII. Ubi adiecit Iob verba ad proximum suum et dixit vivit Dominus qui me sic iudicabit.

XVIII. Ubi quieverunt verba Iob et cessaverunt tres amici eius ultra contradicere Iob erat enim Iob in conspectu suo iustus.

XX. Ubi respondit Elius dixit audite sapientes verba mea et qui habetis scientiam auribus percipite quia auris sermonis probat et guttor custabit cybum.

XXI. Et postquam quievit Elius loqui locutus est Dominus ad Iob per turbinem consolaturia verba.

Cod. S.

17. adiutorus *1 m., dein corr.* | *sine* explicit.

II

CAPITULA EX TEXTU VULGATO DESUMPTA

1

SERIES A

Codd. AΘ^{AM}OL

I. De origine Iob et enumeratione filiorum ac substantiae eius.

II. De Satan ubi adstans ante Dominum petit ab eo substantiam Iob cui et data est.

III. De Satan ubi perdidit omnem substantiam Iob et filios.

IIII. Ubi Iob audiens perditionem substantiae suae ac filiorum interitum scidit vestem suam.

V. Ubi Satan petit a Domino temptationem Iob cui et iussit Dominus dato interdicto animae eius.

VI. Ubi Satan accipiens potestatem a Domino percussit Iob ulcere pessimo.

VII. Ubi audientes tres amici Iob venerunt consolari eum.

VIII. Initium verborum Iob co-

ram amicis suis.

VIIII. Responsio Eliphaz Themanites de eo quod impii a Domino flagella sustineant.

X. Ubi Iob respondens sermonibus eius increpat eum detraxisse sermonibus suis.

XI. Responsio Baldad Suites ubi ei dicit si deprecaveris Deum venient tibi in novissimo bona.

XII. Ubi Iob respondens ei dicit ita esse et deprecatur Deum factorem suum.

XIII. Responsio Sophar Naamathites ubi dicit multa eum fuisse locutum.

XIIII. Ubi Iob respondens edocuit quod sine nutu Dei nihil possit fieri in terra.

Codd. AΘ^{AM}OL.

Incipiunt capitula (+ in Θ^m) iob AΘ^m; incipiunt capitula libri (+ beati L) iob Θ^AL; incipiunt capitula O.

1. enumeratio O | substantia Θ^mOL | 2. satan] L*; satana L² | petiit Θ^m | cui] oues L; *om.* O | est + ei OL | 3. satan] L*; satana L² | filiis L*; filiorum Θ^m | 4. audiens] audit** Θ^{m2}(*t in ras.*) | uestimenta sua O | 5. petiit Θ^mO | ad dominum L* | temptandum O | 7. consolare A | 8. coram] contra Θ^m | amicis suis]Θ^{m*}; amicos suos Θ^{m2} | 9. respondens L | elifaz L; eliphaz O | de eo] deo L | 11. baldaad A | suhithes L; suithes Θ^{A*}; suithis Θ^{A2} | 12. respondit dīc ei O; respondit dicit ei L*; respondit ei L² | et *om.* Θ^m | deum] dominum Θ^A | 13. naamathites OL; naamathithes Θ^{m2}; naamithes Θ^{m*} | eum] enim Θ^m | 14. edocuit] et docuit A | in terram L*.

Codd. AΘ^{AM}OL

XV. Ubi Eliphaz Themanites respondens dixit ad Iob quid te elevat cor tuum in blasphemiam.

XVI. Ubi Iob respondens approbat quod non ad consolandum sed ad exprobrandum venerint ad eum.

XVII. Ubi respondens Baldad Suites dixit quod impiorum lux extinguatur et memoria eorum pereat de terra.

XVIII. Ubi respondens Iob de resurrectione corporum quam maxime prophetavit.

XXIII. Ubi respondens Sophar Naamatites dixit hoc se scire iniusti autem puniantur secundum opera sua.

XX. Ubi Iob respondens petit se audiri et dicit quod impii vivunt videntes bona in vita consilium tamen eorum longe sit a me.

XXI. Responsio Eliphaz Themanites ubi dicit quod non possit homo comparari Deo et si reversus fueris ad Deum rursum aedificaberis.

XXII. Ubi Iob respondens ei dicit quod in amaritudine sit et nescit utrum vadat ad Deum petitio eius.

XXIII. Ubi respondens Baldad Suites dicit quod nullus hominum ex se mundus poterit esse in conspectu Dei.

XXIII. Ubi Iob respondens dicit quod solamen hominis nullum sit cum Deus fecerit omnia.

XXV. Ubi Iob addens dicit quod numquam loquatur mala contra Deum et quod pars impii nulla sit apud Deum cum Deus disponat vitam hominis.

XXVI. Ubi Iob commemorat omnia vitae suae et post haec venerit super eum calamitas et ignorat si exaudiat Deus vocem eius.

XXVII. Ubi finita sunt verba Iob et noluerunt respondere ei tres amici eius.

XXVIII. Ubi Helius audiens omnia verba Iob et amicorum eius et post haec etiam ipse locutus est.

XXVIII. Ubi Helius addens in verbis suis dicit Iob esse iniustum et stulte locutum.

XXX. Ubi is ipse Helius increpat Iob quod absque scientia sit locutus.

XXXI. Ubi Helius laudans scientiam suam docet quod in potestate Dei sit regnum hominum.

XXXII. Ubi misertus Dominus per nubem loquitur ad Iob.

XXXIII. Ubi respondens Iob Domino dixit quod non sit ausus loqui coram Deo.

Codd. AΘ^{AM}OL.

15. elifaz L; eliphaz O | resp.] respondit L* | ad blasphemiam L; ad blasphemandum O | 16. exprobandum A; probandum Θ^M | 17. baldad suhites L; baldaad suites A; sophor nathin Θ^{M*}; sophor namathin Θ^{M2} (*ut vid.*) | extinguitur Θ | 18. surrectione Θ | 19. respondit Θ^M; respondit L | naamathites Θ^MOL | autem puniantur] inpuniantur Θ^A | 20. petit] fecit Θ^A | audire L | dixit Θ^M | uiuunt] uidebunt L | uita + sua L | tamen] autem O | longe — me *om.* O | 21. elifaz L | ubi] ibi Θ^A | ad deum *om.* Θ^M | 22. resp.] respondit L | ~ dicit ei OL | 23. baldaad A | suhites L | dixit L | 24. resp.] respondit L* | dixit Θ | solamen] A*; sola mens A²; sola mors O | fecit Θ^A | omnia] bona Θ^M | 25. et — deum *om.* OL | impii] Θ^{A2} (*ult. i corr.*) | uitam] *uiam Θ^A | 26. exaudiet Θ | 28. heliu* Θ^M; heliu L; eliu O | haec *om.* Θ^M | est + et stulte loquutum Θ^A *ex cap. seq. ubi haec omittit* | 29. elius Θ^A; heliu L; eliu O | dicens Θ; diē O | stultus O | 30. ubi is] uibis Θ^A; ubi his A; ubi O | heliu L; eliu O | 31. heliu L | hominum] *praem.* non L | 33. dicit ΘO | coram domino L.

Codd. AΘ^{AM}OL

XXXIII. Ubi Dominus loquens ad Iob dixit confortare et responde mihi quod non sit similis mei in terra.

XXXV. Ubi Iob respondens Domino dicit ita esse agens paenitentiam.

XXXVI. Ubi Dominus loquitur

ad Eliphaz Themaniten dicens quod iratus esset contra eos eo quod non fuissent sic locuti quomodo Iob et ubi venerunt ad Iob omnes parentes eius et duplicata est omnis substantia eius ac filii videns bona omnibus diebus suis.

Codd. AΘ^{AM}OL.

34. (35. L *et sic deinceps*) | 36. heliphaz Θ^M; elifaz L | themanites AΘ^A | dicit L | eo *om.* O | sic *om.* L | et ubi] xxxvii. ubi O | parentes] fratres Θ^M | suis *om.* O | expliciunt capitula (+ libri Θ^M) iob AΘ^M; expliciunt capitula OL; *sine* explicit Θ^A.

SERIES B

Codd. CXYZΓ^{AMB}

I. De Iob et de possessione eius et de accusatione diaboli qua eum temptandum expostulat.

II. De amissione omnium quae habuerat Iob et interitu filiorum eius.

III. De plaga Iob et instigatione uxoris ut blasphemaret.

III. De tribus amicis qui venerunt ad consolandum Iob et quod maledixit diei nativitatis suae.

V. Verba Helifaz cur Iob qui vacillantes confortaverit ipse in temptatione vacillet et quod nemo inno-

cens perierit et quod sine macula nemo sit et de angelis depravatis et quod stultum interficiat ira et homo ad laborem nascitur et qui adprehendit sapientes in astutia et beatus qui corripitur a Deo.

VI. Verba Iob quod magnitudinem doloris ferre non possit et amicos arguit cur increpent eum cum ipse absque iniquitate sit et militiam esse vitam hominis et quales dies habuerit in dolore et quod ad Deum loquens ait parce mihi et cetera.

Codd. CXYZΓ^{AMB}. Deest Γ^A (a cap. 6).

Incipiunt capitula libri (in libro M) iob YM; incipiunt kptlae libri sequentis C; incipit capitulatio in libro iob ZB; item kcapitula in libro iob X; incipiunt capitula Γ^A.

1. de (2°) *om.* YM | de (3°) *om.* Y | accus.] causatione CX | qua — expostulat] erga eum Y; *om.* CX | qui M | temptando expostulavit B | 2. quae hab. iob *om.* Y | et — eius *om.* CX | interitus Γ^A; *praem.* de Y | eius *om.* M | 3. et de instig. ux. eius M | ut blasphem. *om.* CX | 4. et — suae *om.* CX | maledixerit M | diem ZB | 5. elifaz YZ; elifaz X | cur — et (1°)] cum iob CX | confortauerit] confirmauerat M | uacillaret M | periret CX; periit Y²; perit Y* | et quod sine — deo *om.* CX | interficiet B | nascatur ZΓ^A | deo] domino M | 6. et amicos — cetera *om.* CX | amicus B | uita YM.

Codd. CXYZΓ^AMB

VII. Responsio Baldach arguentis Iob quod Deus iustus sit et de scirpo et carecto et de ypocrita et quia Deus non proiciat simplicem.

VIII. Verba Iob quod non iustificetur homo coram Deo et de omnipotentia eius et de sideribus et quod ei nemo resistat et quod non possit iustificari coram Deo nec audiri cum eo et quod postulat a Deo ut avertat a se iram commemorans quomodo ab eo creatus sit et quare non sit in ventre mortuus.

VIII. Responsio Sofar quod minora patiat Iob quam dignus sit et quod inscrutabilis sit potentia et immensitas Dei cui nemo resistat et emundatus ab iniquitate homo protégatur a Deo.

X. Verba Iob quod omnia Deus fecerit et in manu eius sit omnis vivens et quod auris verba diiudicet et fauces saporem et quod in antiquis sit sapientia et quod sapientia apud Deum sit qui omnia commutat atque convertit et arguit Iob amicos suos reos esse mendacii et ad Deum loquitur cur ab eo tam graviter iudicetur

et quod homo natus ex muliere non sit mundus a sorde et quod ligno spes revirescendi sit et de resurrectione.

XI. Responsio Helifaz quod blasphemaverit Iob et quod nemo immunis nec caeli mundi sint et de impio qui superbit contra Dominum et de ypocritis et qui munera accipiunt.

XII. Verba Iob quod amici eius consolatores onerosi sint loquentes verba ventosa et quod dolore oppressus sit et deiectus a Deo et quod petit ne operiat terra sanguinem suum et quod positus sit in proverbium vulgi et putredinem dixerit patrem suum.

XIII. Responsio Baldach cur tantum loquatur Iob et de impio a Deo subverso.

XIII. Responsio Iob de afflictionibus a Deo sibi inlatis et de omnium in se despectu et postulat ut verba eius scribantur in libro stilo ferreo et de resurrectione et iudicio.

XV. Responsio Sofar de impio et ypocritae subitaneo interitu et de perditione perpetua.

Codd. CXYZΓ^AMB. Deest Γ^A.

7. responsio — iob] respondit iob ad arguentes se M | baldac Y; baldath ZB | et de scirpo — simplicem om. CX | proicit M | 8. uerbo Z | et de omnipotentia — mortuus om. CX | et quod (1°)] eo quod M | non possit — quod (3°) om. Z | et quod (3°)] quod Y | ab eo] B*; a deo B² | 9. respondens M | sophar Z; saphar B; sophar naamathites M | iob om. M | dignum C | et quod — deo om. CX | et (2°) om. Y | immensitas + eius M* | resistet B | 10. et in — resurrectione om. CX | uiuens] bibens B* | et om. M | aures ZB | diiudicat M; diiudicent B; dī iudicent Z | fauc. sap.] faucis sopore Y | et quod (ante sapientia)] eo quod Z | ~ sit apud deum Y | qui] quod M | conuertet Y | reos] praem. et M | ad deum loq.] deum alloquitur M | ab eo om. Y | reuiresc.] reuiuescendi Y | resurrect.] praem. sua M | 11. elifaz X; eliphaz B; helyphaz M | blasphemauit M | et quod — accipiunt om. CX | nec] praem. sic M | sunt YB | de om. B | dominum] deum M | et (ante qui) om. M | 12. loquentes — patrem suum om. CX | loquentes — oppressus sit om. Z | oppres.] pressus B | et (ante deiectus) om. M | in prouerbum] in opprobrium M | 13. ualdac Y; baldath ZB; baldad M | tanta X | iob om. M | et — subuerso om. CX | 14. et de omnium — iudicio om. CX | ut om. Z | ferro M | 15. sophar ZM | ipocrita B | et de perd. perp. om. CX | de om. Y.

Codd. CXYZΓ^AMB

XVI. Verba Iob querentis quare via impii in omnibus prosperetur et de repentino eius interitu et quod noverit cogitationes arguentium se.

XVII. Exprobratio Helifaz in qua durissime tamquam iniquum arguit Iob et quod si convertitur ad Deum salvetur.

XVIII. Verba Iob quibus iudicem postulat Deum seque dicit praecepta Domini custodisse et quia Deus quod voluerit faciat et ipse noverit tempora et de impietate rapinisque malorum et maledictione debita illis.

XVIII. Responso Baldach de potestate divina sive terrore quod numerus non sit militum eius et quod coram eo nec sidera sint munda nec homines et econtra increpatio Iob ad eum cur de Dei audeat potentia disputare cuius oculis nudus est infernus et qui appendit terram super nihil et cetera quae a se facta nutu illius contremescunt.

XX. Item verba Iob Dei spiritum in se esse testantis et quod sine men-

dacio ipse amicos suos iniustos esse pronuntiet et de ypocrita et impio et violento quae sit eorum hereditas et de conflatione metallorum et quod finem omnium Deus consideret et de sapientia quam sit pretiosa de qua abissus dicit non est in me et quod ipsa sit timor Domini.

XXI. Item verba Iob felicitatem sibi pristinam exobtantis ubi quam potens fuerit et quae operatus sit bona et quibus postmodum in despectum venerit narrat et quibus cruciatibus sit afflictus enumerat et qualis illi fuerit vita prior enuntiat.

XXII. De iracundia Helii et increpatione eius qua iniustum pronuntiat Iob.

XXIII. Item verba Helii quod Deus iustus sit et nullum iniuste condemnet.

XXIII. Item increpatio Helii ad Iob cur se dixerit iustum et quod nec prodesse Deo valeat nec obesse qui sit per omnia iustus.

XXV. Item verba Helii de ma-

Codd. CXYZΓ^AMB. Deest Γ^A.

16. prosperatur M; properetur B* | et de — se *om.* CX | de *om.* M | repentino] repetitione B | nouerit] non erit Z | 17. heliphaz B; elifaz CYZ*; elifaz X; elyfaz Z²; elēphaz M | tamquam — saluetur] arguit Iob CX | si] sic Y | conuertatur M | deum] dominum B | 18. seque — illis *om.* CX | praeceptum M | faciet B | de imp. rapin.] impietates rapinasque M | maledictionem de uita illorum M | 19. baldac XY; baldath ZB; baldad M | terrore] *praem.* de M | quod (1°) — contremescunt *om.* CX | quod (2°) *om.* M | sunt ZM | et contra Y; *om.* M | increpatio] *praem.* xx. M | eum] deum Y | de dei aud. potentia] de deo audeat Y | nichilum YM | nutu] natu Z; aduentum M | 20. (21. M *et sic deinceps*) item *om.* ZB | dei spir.] de spiritu Z; de spiritu MB | et quod sine — domini *om.* CX | sine mendacium Y | iniustos] iustos M | de hypocritis et de M | metalli eorum M | 21. uerba — pristinam] felicitatem Iob sibi festinam M | exortantis CXM | ubi — enuntiat *om.* CX | potest Z | quae operatus — afflictus] quod perpressus Y | sit (1°) *om.* M | cruciatibus *om.* M | qualis] quae M | priorum enunciat Y; pronuntiat M | 22. (*om.* Y) iracunda B* | heliu C; eliu YZ; eliu X | et + de Y | qua — Iob *om.* CX | qua] quia YZ | pronuntiat] protulit in M | 23. (22. Y *et sic deinceps*; *om.* Z) heliu C; eliu YZM | et — condemnet] nullum condemnet iniuste Y; *om.* CX | iniustum B | 24. item *om.* M | increpatione YZ | helyu M; eliu YZ | et — iustus *om.* CX | nec] nemo M | ualet Z† | nec] et M | obesse] obsequi Y | 25. helyu M; heliu X; eliu YZ | magn. et *om.* Y; + de M.

Codd. CXYZΓ^AMB

gnitudine et omnipotentia Dei et de elementis quod Deo dispensante regantur.

XXVI. Verba Domini ad Iob ubi interrogat eum quis creaverit omnia aut si noverit originem principiumque cunctorum et de ortu nativitatis suae et de stellarum cursu ac de bestiarum atque alitum ritu sciat itemque Dominus Iob provocat ut loquatur et Iob penitet se locutum.

XXVII. Dominus increpat Iob si ipse possit condemnare Deum aut si possit humiliare superbos et de diabolo et quae eius sit fortitudo.

XXVIII. Responsio Iob ad Dominum supplex et humilis et Domini increpatio ad amicos eius iustum Iob esse pronuntiantis et quomodo per eum peccata eorum Domino iubente purgantur et eidem duplicia bona restituuntur.

Codd. CXYZΓ^AMB. Deest Γ^A.

et de — regantur *om.* CX | quod — regantur *om.* Y | quo B | deo] et Z | reguntur Z; agantur M | 26. ubi inter.] interrogantis Y | creavit M | aut — locutum *om.* CX | aut — cunctorum *om.* Y | aut si noverit] et si noverat M; *om.* B; + omnia Z | de (*ante* best.) *om.* M | al. ritu sciat] ritu alitum xxviii. M; + xxvii. B | ritus ZB | item quoque Y | locutum] *praem.* fuisse M | 27. (28. B, 29. M) dominus] *praem.* item Y | aut — fortitudo *om.* CX | si *om.* Y | et (*I^e*) *om.* Y | quae — fortitudo] eius fortitudine Y | 28. (29. ZB, 30. M²; *om.* M^{*}) iustum — restituuntur *om.* CX | domino iubente *om.* X Y | eidem] idem ZB; ideo M | restituuntur. explicant capitula X(kcap.)M; explicit capitulacio Y; finit capitulatio ZB; finierunt kapitulae C.

SERIES C

Codd. CDV

I. De convivio filiorum Iob ubi et diabolus astitit ante Dominum.

II. De obprobrio quod ei ab uxore ingerebatur ut malediceret Deo.

III. Ubi amici venerunt ad eum tres scilicet reges ut consolarentur eum.

IIII. De exordio sermonis Iob.

V. Responsio Eliphaz Themanitis.

VI. Item responsio Iob ad verba Eliphaz.

VII. Huic succedit Baldad Suites.

VIII. Ad cuius verba Iob quoque respondit.

IIII. Ubi loquitur Sophar Naamathites.

X. Et huic Iob in verba succedit.

XI. Item Eliphaz secundo respondit.

XII. Et Iob relatio.

XIII. Item Baldad secunda responsio.

Codd. CDV (*deest D usque ad cap. 27, qui etiam numeros capitulorum omittit*).

Incipiunt capitula in libro Iob C; incipiunt capitula V.

2. ingerebat V | 4. de *om.* V | 5. themanites C; them V | 7. baldat V | 9. saphar C | 13. baldat V.

Codd. CDV

XIII. Et Iob relatio.	impio disputat et Iob sua exortatione confortat.
XV. Item secunda responsio Sophar.	XXVII. Ubi loquitur Dominus de turbine ad Iob.
XVI. Et Iob relatio.	XXVIII. Ubi adiecit Dominus et locutus est ad Iob.
XVII. Item tertia disputatio Eliphaz.	XXVIII. Ubi respondit Iob Domino.
XVIII. Et responsio Iob.	XXX. Ubi respondit iterum Dominus de turbine ad Iob.
XVIII. Item tertia disputatio Baldad.	XXXI. Ubi rursum respondit Iob Domino.
XX. Et responsio Iob.	XXXII. Ubi iratus est Dominus tribus regibus qui exprobraverunt Iob et de penitudine eius.
XXI. Item assumptio parabole Iob.	XXXIII. Ubi reddidit Dominus duplicia omnia que fuerant Iob et de numero annorum vite eius.
XXII. Item assumptio parabole Iob II.	
XXIII. Responsio Heliu Buzitis.	
XXIII. Item pronuntiatio Heliu.	
XXV. Ubi arguit Heliu Iob et amicos eius.	
XXVI. Rursus Heliu de iusto et	

Codd. CDV. Deest D (usque ad cap. 27).

15. secunda — 19. item *om.* V | 19. bald' V | 20. (16. V *et sic deinceps*) respondit V | 22. parabolarum C | due V; *om.* C | 24. eliud V | 25. eliud V | amicum V | 26. helyu C; eliud V | 27. Iob + xxviii. ubi loquitur dominus de turbin C[†] (*expunxit* C¹) | 28. (29. C *et sic deinceps*) et locutus est] de turbine D | 30. iterum] item C | 32. exprobauerunt DV | 33. eius. expliciunt capitula CV; *sine* explicit D.

IOB

INDEX CODICUM ET EDITIONUM

- V (*Vaticanus-Guelferbytanus*) Vaticanus lat. 5763 et Guelferbytanus Wiss. 64. S. vi.
 L (*Laureshamensis*) Vaticanus, Palat. lat. 24. S. VII-VIII.
 A (*Amiatinus*) Florentinus, Laurent. S. VII-VIII.
 C (*Cavensis*) Cavensis, Abb. 14. S. IX.
 Λ^L (*Legionensis*²) Legionensis, S. Isidori. S. X.
 X (*Complutensis*¹) Matritensis, Univ. Centr. 31. S. X.
 Π^F (*Casinensis*) Casinensis, Abb. 521. S. XI.
 Σ^T (*Toletanus*) Matritensis, Bibl. Nat. S. X.
 Φ^R (*Rorigonis*) Parisinus lat. 3. S. IX.
 Φ^G (*Grandivallensis*) Londiniensis Add. 10546. S. IX.
 Φ^V (*Valllicellianus*) Romanus, Bibl. Vallic. B. 6. S. IX.
 Φ^P (*Paulinus*) Romanus, Abb. S. Pauli extra Muros. S. IX.
 E (*Corbeiensis*) Parisinus lat. 11533. S. IX.
 Θ^H (*Hubertianus*) Londiniensis Add. 24142. S. IX.
 Θ^A (*Aniciensis*) Aniciensis, Capituli. S. IX.
 Θ^G (*Ge. p. seu Sangermanense parvum*) Parisinus lat. 11937. S. IX.
 H (*S. Richarii seu Centulensis*) Parisinus lat. 93. S. IX.
 Q (*Bobiensis*) Mediolanensis, Ambros. E. 26. Inf. S. IX-X.
 D (*Corbeiensis*) Petropolitanus F. v. I. n° 3. S. VIII. (citatur ex edit. Martianaei).
 F (*Frisingensis*) Monacensis lat. 6225. S. IX in.
 G (*Frisingensis*) Monacensis lat. 6239. S. IX.
 K (*Coloniensis*) Coloniensis, Capituli 43. S. VIII.
 S (*Sangallensis*) Sangallensis, Abb. 14. S. IX.
 W (*Weingartensis*) Stuttgartensis H. B. II. 35. S. VIII-IX.
 Γ^A (*Abiascensis*) Mediolanensis, Ambros. E. 53. Inf. S. X.
 Ψ^D (*Bovin.*) Vaticanus lat. 10511. S. XII.
 Ω^S (*Universitatis seu Sorbonicus*) Parisinus lat. 15467. a. 1270.
 Ω^I (*Correctorium S. Iacobi*) Parisinus lat. 16720. S. XIII.
 Ω^M (*Mazarinaeus*) Parisinus, Bibl. Mazar. 5. a. 1231.
 u *fragm. in cod.* Vindobonensi novae seriei 4213. S. VIII in.
 [*continent* 13,20—15,4 (*partim*) et 16,8—18,2].
 f *fragm. e cod.* Gandavensi, Bibl. Univ. 254. S. VIII.
 [*continet* 33,24—34,22].

- n *fragm. in cod. Sangallensi, Abb. 11. S. VIII.*
 [*continent 38,16—42,16*].
- a Editio princeps, 42 lin. dicta (Moguntiae?), a. 1452 (?).
- g Editio Gobellini Laridii, Coloniae, a. 1530.
- r Editio Roberti Stephani secunda, Parisiis, a. 1532.
- e Editio Roberti Stephani quarta, Parisiis, a. 1540.
- l Editio Theologorum Lovaniensium, Antverpiae, a. 1583.
- b *Codex Carafianus* (Vaticanus lat. 12959-12960), ubi lectionem Lovaniensium
 a. 1583 immutatam servat.
- lv *Codex Carafianus*, ubi lectionem Lovaniensium mutat.
- g Editio Sixti V Pont. Max., a. 1590.
- c Editio Clementis VIII Pont. Max., a. 1592.

Hug. Correctorium Hugonis a S. Caro, (ex cod. Vatic. Ottob. lat. 293, S. XIII-XIV).

Guill. Correctorium Guillelmi de Mara, (ex cod. Vat. lat. 3466. S. XIII).

Iac. Correctorium Conventus S. Iacobi O. P., (ex cod. Paris. lat. 16720, S. XIII).

ΦΘΩ Consensus codicum Φ^{RGVP}, Θ^{HAG}, Ω^{SJM}.

Defectus codicum in capite secundi apparatus pro unaquaque pagina notantur.

Sigla *Philip.* et *Iulian.* ad Philippi presbyteri et Iuliani Eclanensis commentaria in Iob lectorem remittunt. Similiter sigla *Aug.* et *Greg.* sine operis designatione semper ad s. Augustini Adnotationes in Iob et ad s. Gregorii Moralia in Iob applicantur.

Sigla vero *Sang.*, *Ox.*, *Tur.* codices designant ant. vers. lat. libri Iob, a s. Hieronymo iuxta graecum emendatae, Sangallensem 11, Oxoniensem Bodl. Auct. E inf. 1, Turonensem 18.

Libri qui rarius citantur, v. g. lectionaria, librique liturgici antiquiores, aperte, unusquisque loco suo, designantur.

In locis Patrum citatis, numeri capitulorum ad *Migne Patrologiam latinam* referuntur, vel, ubi auctorem suppetit, ad *Corpus scriptorum ecclesiasticorum latinorum*, Academiae Vindobonensis.

DE TRIPLICI NOTARUM APPARATU

Primus notarum apparatus de constituto archetypi textu rationem reddit, in omnibus locis ubi, ceteris variantibus, codices VLA inter se non concordant.

Secundus apparatus ad historiam textus spectat et varias lectiones omnium codicum et editionum refert, exceptis mere orthographicis.

Tertius apparatus divisiones textus exhibet, maiores ex codicibus omnibus, minores vero ex VACQK.

DECLARATIO SIGNORUM

In textu:

† † loca designant ubi lectio mendosa archetypi ex coniectura vel iuxta lectionem codicum recentiorum corrigitur.

In primo vel secundo notarum apparatu:

= lectioni ipsius textus postponitur cui codicum universorum testimonium subnectitur (*apparatus plenior* seu *positivus*).

] lectionem ipsius textus designat de qua aliquid notatur vel cui refertur varia lectio alterius formae seu radicis.

*** numerum indicat litterarum erasarum vel quae legi nequeunt in codice.

† post sigla codicum, lectionem designat quae prima manu scripta in codice legebatur, priusquam *ipse scriptor* eam aliquo modo mutaret vel corrigeret.

* item post sigla codicum, lectioni postponitur quae in codice prima manu scripta fuerat, deinde vero ab *altero scriptore*, seu *secunda manu*, correctae fuit.

¹ item post sigla codicum, lectionem sequitur quam ipse scriptor propria manu corrigendo induxit.

² item post sigla codicum, lectionem designat ab altero scriptore, seu secunda manu, inductam.

³ item post sigla codicum: lectio tertia manu inducta.

Nota bene: Ubicumque signum ¹ vel ² in notis non apparet, corrector † vel * lectionem codicis sui ad formam textus nostri reduxit.

~ inversa verba designat.

praem. praemissa verba praecedunt.

+ additis verbis praepositur.

om. omissa verba sequitur.

[] post longiorem variam lectionem pluribus codicibus communem, singulorum codicum varias lectiones includunt.

¶ notis praepositur quae ex *Correctoriis* vel ex codicum marginibus desumuntur.

In tertio apparatu:

¶ § < divisiones textus designant: maiores, medias, minores.

INCIPIT LIBER IOB

I. ¹ Vir erat in terra Hus nomine
Iob
et erat vir ille simplex et rectus
ac timens Deum et recedens
a malo
² natique sunt ei septem filii et
tres filiae
³ et fuit possessio eius septem milia
ovium et tria milia camelorum
quingenta quoque iuga boum et
quingentae asinae ac familia

multa nimis
eratque vir ille magnus inter
omnes Orientales
⁴ et ibant filii eius et faciebant con-
vivium per domos unusquis-
que in die suo
et mittentes vocabant tres soro-
res suas ut comederent et bi-
berent cum eis
⁵ cumque in orbem transissent dies
convivii

I. 1. a malo VL; ab omni malo A | 5. in orbem VLA²; in urbem A*.

Deest Γ^A.

Tit. incipit liber (+ beati SW) iob
LCA¹XΦ^{RGV}EHQSWΨ^DΩ^{SJM}(*in marg.*)α;
in christi nomine incipit liber iob Φ^P;
liber iob grefb̄sc; incipit textus (+ libri
iob Θ^A)Θ^{AG}; in nomine dei summi inci-
pit liber iob secundum hebream transla-
tionem beati hieronimi p̄bri Π^F; incipit
liber eiusdem Σ^T; incipit ipse liber felici-
ter A; in nomine dei summi incipit
liber hestoriarum editum (aed. G) a ge-
ronimo presbitero G²K; in nomine dei
summi (*sequitur spatium duarum linea-
rum quae legi nequeunt*) F; *titulus legi
nequit in Θ^M; sine titulo G*Ω^M(err. ru-
bric.); deest V(folio titulum continente
avulso).*

I. 1. a principio libri usque ad 3, 1
lemmata fere omnia om. Philip. | ~ erat
uir A | terra-hus elb | hus] G*²K*W*;
hus S; us Π^FG²K²W²; hu L | ac rectus

et Π^F | ac om. CX Greg. cum LXX et
Sang. Ox. Tur. | a mala Θ^A; ab omni
malo AG*(*ut vid.*) cum Hier. ep. 121, 8
et cf. LXX et Sang. Ox. Tur. (ab omni
re mala).

3. eius] illius A | milia (I^o) om. K |
milia (2°) + capre ac tria [milia Σ^T |
quingenta quoque] quingentaque Ω^M;
quingenta quoque Φ^G; *praem.* et g |
familia] milia H*.

4. conuiuia DΩ^{SJre} Greg. n. 9 (*pars
codd.*) et 27; conuibi* Σ^{T*}. ¶ hebr. et
ant. habent «conuiuium» et ipse grecus
Guill. | per domos] Q*; per domus Φ^V
Q² | in die sua Π^FG Iulian.; in diem suum
CX; in domo sua Ω^M | ut] et Ψ^{D*} | bibe-
rent + uinum Ω^{SJ*}, cf. v. 18.

5. in orbe Ω^S; in urbem A*Φ^GΘ^{G*}
W*; in urbe Θ^A | transisset A*; pertrans-
issent Σ^T | ad eos om. CX Greg. cum

I. 1. ¶ vir I. ACΘ^{AG}Ω^S; <vir V | <et erat AQ | <ac A | 2. <natique VAQK | 3. <et
fuit VACQ | <quingenta VAQK | <eratque VAQK | 4. <et ibant VACQK | <unusquisque
A | <et mittentes VAQK | 5. § cumque Ω^M; <cumque VAQK.

mittebat ad eos Iob et sanctifi-
cabat illos
consurgensque diluculo offere-
bat holocausta per singulos
dicebat enim
ne forte peccaverint filii mei et
benedixerint Deo in cordibus
suis
sic faciebat Iob cunctis diebus
6 quadam autem die cum venis-
sent filii Dei ut adsisterent co-
ram Domino
adfuit inter eos etiam Satan
7 cui dixit Dominus unde venis
qui respondens ait

circuivi terram et perambulavi
eam
8 dixitque Dominus ad eum
numquid considerasti servum
meum Iob quod non sit ei si-
milis in terra
homo simplex et rectus et ti-
mens Deum ac recedens a
malo
9 cui respondens Satan ait
numquid frustra timet Iob Deum
10 nonne tu vallasti eum ac domum
eius
universamque substantiam per
circuitum

5. diluculo VA; deluculo L | per singulos VA; per singulis L.

Deest Γ^A.

Sang. Ox. Tur. | sanctificabant Ψ^{D*};
sanctificavit α | illos] eos EΘ^{HQ}QGSW
Greg. n. 30 et 47 cum Sang. Ox. Tur. |
consurg.] surgensque CX *Greg. n. 10* |
deluculo LF*K*W* | offerebat + deo
Ψ^{D*} | per singulis LΨ^{D†}; pro singulis ꝑc |
enim + Iob D *cum hebr., LXX, Sang.*
Ox. Tur. | peccauerunt G* | benedixerit
Ω^M | deo] in *ras.* Θ^{G2}; deum S*W; do-
mino Φ^{RGVP}*K* | sic — diebus *om.* F*;
+ suis Σ^{T2} | sicque GK*.

6. quodam G*; quidam W* | autem
om. CX *Greg.* | filii L; angeli D *cum*
LXX et Sang. Ox. Tur. | dei *om.* A* | ut]
et Λ^LΦ^RΩ^MΥ | etiam] et Ω^S | ~ etiam
inter eos G | sathan CS*WΩα; satam Q;
satanas D.

7. qui resp. ait] cui respondens ait Ω^S;
respondens sathan (sath. C) ait CX *Greg.*
n. 7, cf. hebr., LXX, Sang. Ox. Tur. (dia-
bolus); qui respondit Σ^T | circui CΦ^P; cir-
cui in H; circuivit Π^r | perambulavit Π^r.*

8. seruum] puerum D *cum LXX et*
Sang. Ox. Tur. | meum *om.* g | sit] est L
cum Sang. Ox. Tur. | ei] illi FK *cum*
Sang. Ox. Tur. | ~ similis ei ΦEΩ^S;
cf. Sang. Ox. Tur. (sim. illi) | et (*ante*
timens)] ac Π^rΣ^TEHQgrelbꝑc *Iulian.*
Greg. n. 13, 43, 66, cf. supra v. 1; om.
CX Greg. n. 8, cum hebr., LXX, Sang.
Ox. Tur. | ac] et CXΠ^rΣ^TEHQΩ^Sgrelbꝑc
Greg., cf. supra v. 1.

9. resp. sat. ait] respondit sat. ait
Φ^{ROV2}E*; respondit sat. et ait Ω^M; respon-
dit sat. Φ^{V*}Ω^S. ¶ quidam contra *hebr.*
et *ant.* male resecant quod dicitur « et
ait » *Guill.* | sathan CS*Ψ^DΩα; satanas D |
frustra Σ^{T*} | timens Ψ^{D*} | Iob *om.* Σ^{T*} |
~ frustra timet deum Iob Ψ^D; ~ frustra
Iob timet deum CXΠ^rΣ^{T2}HQ *Greg.*; ~
Iob frustra timet deum grelbꝑc.

10. ac] et Ω^S | domus Φ^{P*} | uniuer-
saque Q | substantiam + eius Σ^TQΨ^DΩ^re
Greg. n. 44 | operibus] E*; operibusque

<mittebat VA | <consurgensque VAQK | <dicebat VAQK | <ne AQ | <sic VAQK | 6. ¶
quadam II. AΘ^{AG}Ω^M; liber II. Λ^L; *Div. sine num.* Π^rΦ^QEQ; <quadam VCK | <adfuit
A | 7. <cui AQK | <unde K | <qui VAQK | <circuivi VAQK | 8. <dixitque VAQK |
<numquid AQK | <homo VAQK | 9. § cui Ω^M; <cui VAQK | <ait V | <numquid VAQ
K | 10. <nonne VAQK | <universamque VA.

operibus manuum eius benedixisti
et possessio illius crevit in terra
¹¹ sed extende paululum manum
tuam et tange cuncta quae
possidet
nisi in facie tua benedixerit tibi
¹² dixit ergo Dominus ad Satan
ecce universa quae habet in manu
tua sunt
tantum in eum ne extendas manum
tuam
egressusque est Satan a facie
Domini
¹³ cum autem quadam die filii et
filiae eius comederent et bibe-

rent vinum in domo fratris sui
primogeniti
¹⁴ nuntius venit ad Iob qui diceret
boves arabant et asinae pascebantur
iuxta eos
¹⁵ et intruerunt Sabaei tuleruntque
omnia
et pueros percusserunt gladio
et evasi ego solus ut nuntiarem
tibi
¹⁶ cumque adhuc ille loqueretur venit
alter et dixit
ignis Dei cecidit e caelo et tactas
oves puerosque consumpsit
et effugi ego solus ut nuntiarem
tibi

10. operibus VA; operibusque L | 11. in facie tua VA; in faciem tuam L | 13. in domo VA; in domum L | 14. eos VA; illos L | 16. e caelo VA; de caelo L | effugii LA; effugii V.

Deest Γ^A.

LΦE²DSW | manum L | eius] illius Σ^τ
H | illius] eius CXΣ^τΦHDSWΩagtefvscc
Greg. n. 44 cum Ox. Tur.

11. possedit W* | in facie tua] Θⁿ*;
in faciem tuam LG*r cum Aug.; in facie
CXΣ^τΘⁿ2HΩ^{sj} cum LXX et Hier. in
Ezech. 16, 27; in faciem Λ¹FG²KS*W
Ωⁿagefisc Greg. cum Ambros. in Ps. 36,
30; 37, 21; 48, 25; 118, 20, 43 et Hier.
in Is. 5, 25. ¶ hebr. et ant. interponant
« tua » Guill.

12. sathan LCΩα; satanam D | extends
XΦ^p | sathan LCΩα; satanas D.

13. quodam O*; quidam W* | ~
eius et filiae Q | bibebant Φ^v* cum Sang.
Ox. Tur. | uinum] in ras. Q²; om. D |
in domu Φ^vG*; in domum LΦ^p*W*.

14. nuntium C | eos] illos LΩ^m†.

15. sabai LΛ¹XΠ²Σ^τΦ^{rg}SWΨ^dΩα |
et (2°)] praem. necnon Ψ^d | gladio]
praem. in D cum LXX, cf. hebr.

16. illi G²; om. DG* | alter] alius
CXΩ^m Greg. n. 23 cum Sang. Ox. Tur. |
dei om. Λ¹ΦS² cum LXX | cecidit] S*;
descendit ΦS²W(disc.)Ωsm. ¶ hebr. « ignis
dei cecidit » Hug. et Greg. et hebr. « ignis
dei cecidit » quidam ant. « ignis descen-
dit » Guill. | e] de LCA¹XΠ²Φ^vESWΩ
Iulian. Greg. cum Sang. Ox. Tur.; om.
G*Ψ^d | ~ de caelo cecidit Λ¹ | tactas]
cunctas Ω^s. ¶ hebr. et Greg. et Philippus
auditor ut dicunt Yeronimi qui Iob expo-
suit habet « tactas » postille « cunctas » Hug.
« tactas » Guill. | effugii VΣ^τ | ut] huti C.

<operibus VQK | <et VA | 11. <sed VAQK | <nisi A | 12. ¶ dixit II. CX; Div. sine
num. E; <dixit VAQK | <ecce VAQK | <tantum VA | ¶ egressusque est III. Θ^aq; <egres-
susque est ACQK | 13. ¶ cum III. AΩ^m; Div. sine num. Φ^a; <cum VCQK | 14. <nun-
tius VAQK | <boves VAC | 15. <et intruerunt VAK | <et pueros VA | <et evasi A |
16. <cumque VACQK | <ignis VAQK | <et effugi A.

- ¹⁷ sed et illo adhuc loquente venit
alius et dixit
Chaldaei fecerunt tres turmas et
invaserunt camelos et tulerunt
eos
necnon et pueros percusserunt
gladio
et ego fugi solus ut nuntiarem
tibi
¹⁸ loquebatur ille et ecce alius in-
travit et dixit
filiis tuis et filiabus vescentibus
et bibentibus vinum in domo
fratris sui primogeniti

- ¹⁹ repente ventus vehemens inruit
a regione deserti
et concussit quattuor angulos do-
mus
quae conruens oppressit liberos
tuos et mortui sunt
et effugi ego solus ut nuntiarem
tibi
²⁰ tunc surrexit Iob et scidit tunicam
suam et tonso capite conruens
in terram adoravit ²¹ et dixit
nudus egressus sum de utero
matris meae
et nudus revertar illuc

17. fugi L; fugii VA | 18. loquebatur VA; adhuc loquebatur L | 19. effugi LA; effugii V | 20. tunicam suam VA; uestimenta sua L.

Deest Γ^A.

17. sed *om.* K* | et *om.* Π^FΣ^TE*Ω^I
Iulian. | ~ illo loquente adhuc H; ~
adhuc illo loquente Σ^TΦEΩ^Sα, *cf. Sang.*
Ox. Tur. (adhuc eo loq.) | chaldaei Λ¹Π^F
Θ¹QFKSWΨ^DΩα; caldae L; caldei CX
Σ^T | fecerunt + nobis G* *cum LXX et*
Sang. Ox. Tur. | ego fugii VAG*; effugi
ego Λ¹X²SWΩ *Greg. cum hebr. et LXX,*
cf. Sang. Ox. Tur. et v. praec.; effugii
ego CX*Σ^T; ego fui Ψ^D | solus *om.* Θ^A |
huti C.

18. loqu. ille et] E*; adhuc loque-
batur ille et LΦE²DGΩαgrelv̄sc, *cf. su-*
pra v. 16 et 17; adloquebatur ille Q;
adhuc illo loquente SW *cum LXX et Sang.*
Ox. Tur. (eo loq.), *cf. hebr.* | dixit] ait
H; ayt Σ^T | filiabus + tuis Ω^SJ* *cum*
hebr., LXX, Sang. Ox. Tur. | et bibenti-
bus *om.* A* | in domu Φ^V; in domum
G*W*.

19. repente] *praem.* et Φ^R*, *cf. hebr.* |
a] e Θ¹⁰Ω^S | concussit] consumsit D |

angulos] partes W | effugii VCXΣ^T; ef-
fui Ψ^D* | huti C | **nuntiarem H.

20. iob *om.* Ψ^D | tun. suam] uesti-
menta sua LCXSΩSMgrelv̄sc *Greg. cum*
LXX et Sang. Ox. Tur. ¶ hebr. habet
« pallium suum » uidelicet uestem seri-
cam *Hug.* hebr. et ant. « tunicam suam »
sic in hebr. « tunica iacinctina » dicitur
Ex. XXIX (v. 31) et « tunica Ionathe » pri-
mo Reg. XVIII (v. 4) *Greg.* exponit iuxta
litteram LXX interpretum que est « uesti-
menta sua » *Guill.* | tonso] K*; tunso
K² | capite + suo H *cum hebr. et LXX,*
cf. Sang. Ox. Tur. | in terra CX; + et
Ω¹* | ~ adorauit corruens in terram Σ^T*.

21. et nudus] G*Ω¹*; nudus et ΘD
cum LXX, Ambros. de inst. virg. 3, 19, in
ps. 48, 24, in ps. 118, 18, 6, Hier. in ep.
ad. Ephes. 5, 20 et ep. 22, 31; nudus
CΛ¹XΠ^FFG²KS*WΨ^D2Ω^J2 *Iulian. Greg.*
cum Ambros. de off. 1, 38, in ps. 118, 12,
29 et 14, 16 et Aug. (passim); innudus

17. <sed VACQK | <chaldaei VAQK | <necnon VAQK | <et ego A | 18. ¶ loquebatur
Div. sine num. E; <loquebatur VACQK | <filiis AQK | 19. <repente VA | <et A | <quae
VAQ | <et effugi VA | 20. ¶ tunc IIII. AΘ^AΩ^M; *Div. sine num.* Φ^RΩ^VE; <tunc VCQK |
21. <nudus AQK | <et A.

Dominus dedit Dominus abstulit
sit nomen Domini benedictum
22 in omnibus his non peccavit Iob
neque stultum quid contra Deum
locutus est

II. 1 factum est autem cum qua-
dam die venissent filii Dei et
starent coram Domino

venisset quoque Satan inter eos
et staret in conspectu eius

2 ut diceret Dominus ad Satan

unde venis
qui respondens ait
circuivi terram et perambulavi
eam

3 et dixit Dominus ad Satan
numquid considerasti servum
meum Iob quod non sit ei
similis in terra

vir simplex et rectus timens
Deum ac recedens a malo et
adhuc retinens innocentiam

22. pecc. iob V cum multis codd. et archetypo, ut vid.; pecc. iob lauiis A; pecc. iob labiis suis L.

II. 1. quoque VL; quoque et A | 3. timens LA; et timens V | deum A cum codd. fere omn. et archetypo; dominum VL.

Deest Γ^A.

Ψ^{D*} | abstulit = VLAΣ^{T*}H*DF*KΨ^{D*}10
Philip. Iulian. cum hebr. et Hier. tract.
de ps. 96 (ed. Morin, p. 92); abstulit sic-
ut domino placuit ita factum est CΛ^LX
Π^FΣ^T2ΦEΘH²QF²GSWΨ^D2Ωagrel̄sc̄ [[sicu-
ti C; ita] sic ΘG] Greg. cum LXX, Sang.
Ox. Tur., plerisque Patribus et ipso Hier.
(uno loco excepto supra laudato) | bene-
dictum + in saecula D cum cod. graeco
A et Hil. in Ps. 118, Gimel, 12.

22. his om. Φ^R | iob + labiis ΘH²G^{*}
S*; + lauiis A; + labiis suis LΠ^FEΘH²G²
H²QF²Ωagel̄sc̄ Philip. Iulian., cum Cypr.
testim. 3, 6, Ambros. in ps. 118, serm. 3,
13, Aug. pecc. mer. 2, 10, 16, Hier. tract.
de ps. 66 (ed. Morin, p. 35), et cf. infra
2, 10. ¶ h. non habet labiis suis Θ^G;
quidam hic male addunt « labiis suis »
quia hebr. et Greg. et ant. non habent
Hug. « iob neque stultum » Guill. | ne-
que] nec G^{*}g | quid] aliquid CΛ^LXQS
Greg. | deum] dominum CX.

II. 1. autem om. Π^FΨ^D Greg. cum

Sang. Ox. Tur. | quodam Ω^M; qua Θ^{G*} |
et (I^o)] ut Π^FΦ^R Iulian. cum Sang. Ox.
Tur. | starent] adsisterent CX Greg. et cf.
Iulian. (asterent) | uen. quoq.] uenisset-
que SΩ^J Greg. | quoque + et AG | sa-
than LCΩag; satanas D | inter — staret
om. Ω^M.

2. ut — uenis om. L | ut] Λ^{L*}; et Λ^{L*}
Σ^T cum Sang. Ox. Tur. | sathan CΩa;
satanan D | cui W.

3. sathan LCΩa; satanam D | ser-
uum] puerum D | ei] illi Π^F cum Sang. Ox.
Tur. | ~ similis ei Λ^LΦEΩ | in terram
uir Π^F; super terram homo CX Greg.
cum Sang. Ox. Tur. et Hier. tract. in Is.
(ed. Morin, p. 118) | et rectus om. D | ti-
mens = LASW Greg. cum hebr., LXX,
Sang. Ox. Tur.; ac (hac CX) timens C
XΘHDΨ^Drel̄sc̄, cf. supra 1, 1; et timens
VΛ^LΠ^FΣ^TΦEQFGKΩag, cf. supra 1, 8 |
dominum VL | ac] et CXΘDrel̄sc̄ Greg.,
cf. supra 1, 1 | et om. Π^F cum LXX | in-
nocentiam + suam CX Greg. cum hebr. |

<dominus (I^o) AQK | 22. <in VACQK | <neque AK.

II. 1. ¶ factum est II. Ω^J; III. CX; V. AΘ^{AG*}Ω^M; Div. sine num. Π^FΦ^GEKΨ^D;
<factum est VQ | <venisset VA | <et A | 2. <ut VA | <unde Q | <qui VAQK | <circuivi
AQK | 3. <et VAQK | <numquid AQK | <quod A | <vir VAK | <et adhuc A.

- tu autem commovisti me adversus eum ut adfligerem illum frustra
⁴ cui respondens Satan ait pellem pro pelle et cuncta quae habet homo dabit pro anima sua
⁵ alioquin mitte manum tuam et tange os eius et carnem et tunc videbis quod in facie benedicat tibi
⁶ dixit ergo Dominus ad Satan ecce in manu tua est
verumtamen animam illius serva
⁷ egressus igitur Satan a facie Domini percussit Iob ulcere pessimo a planta pedis usque ad verticem eius
⁸ qui testa saniem deradebat sedens in sterquilinio
⁹ dixit autem illi uxor sua adhuc tu permanes in simplicitate tua
benedic Deo et morere
¹⁰ qui ait ad illam quasi una de stultis locuta es

3. aduersus VA; aduersum L | illum frustra VL; eum frustra A | 5. in facie VA; in faciem L | uenedicat V; benedicat L; benedixerit A | 6. animam V; anima LA | 8. deradebat VL; radebat A²; radiebat A* | 9. tu permanes VA; permanens tu L.

Deest Γ^A.

aduersus] Ω^{*}; aduersum L Φ^oHΩ² | illum] *Iulian.* (in comment.); eum AQDΩ arelv̄bc *Iulian.* (lemma) | frustra Θ^A.

4. cui om. CX *Greg. cum Sang. Ox. Tur.* | respondit** satan ait Θ^u; respondit sat. et ait Ω^s *cum hebr.* | sathan LCΩ^a; satanas D.

5. in facie] Θ^o*; in faciem LΛ¹*G* K*SWΩ^sarelv̄bc *Greg.*; in fatiem E*; in facie tua Θ², cf. *hebr.*, *Sang. Ox. Tur. et supra* 1,11; in faciem***** H. ¶ « in facie », *Greg.* « in faciem » *Guill.* | benedicet Σ¹; benedicat L; benedixerit AΦS W *cum Sang. Ox. Tur. et cf. supra* 1,11. ¶ al benedixerit Θ^o; « benedixerit », *Greg.* « benedicat » *Guill.*

6. dixit — satan om. Φ^o | sathan L CΩ^a; satanan D | ecce] *praem.* et Φ^o | anima LAX | eius CX *cum Aug.* | obserua D.

7. igitur] itaque Σ¹H | sathan LCΩ^a; satanas D | domini om. F* | percussitque Θ^A | ulcere] uulnere Φ *cum Sang. Ox. Tur.* ¶ ant. iuxta *hebr.* « uulnere » tale

est *hebr.* Ysa. XXXVIII (v. 21) « super uulnus » require Ex. IX (v. 9) *Greg.* « ulcere » *Guill.* | uerticem] ceruicem D | eius om. E²Ω^s *cum Sang. Ox. Tur.*

8. deradebat] E*Θ^u*G*; radebat A² CΛ¹XΣ¹E²Θ^u2G²HQGK*SWΨ^oΩ^aarelv̄bc *Greg.*; radiebat A*; reddebat Σ¹* | sterquilinio Φ^p; sterquilino V (*ut vid.*); exterquilinio L; ster**linium G*; sterclinio Σ¹.

9. dixit autem] dixit enim W; interposito autem multo tempore (-rae C) dixit CX *cum LXX et cf. Sang. Ox. Tur.* | tu permanes Ψ^p; permanens tu L; permanes Λ¹Π^rΣ¹H*DK*g *Iulian. Greg.* | domino Φ^oVP E, cf. *LXX et Sang. Ox. Tur.* | morire Φ^{RV}.

10. ad illam om. H | quasi] tamquam A *cum Sang.* | de stultis] F² (*de et st in ras.*); ex stultis Σ¹H *Greg. n. 39 et 64 (et cf. n. 16)*; + mulieribus A²CXΠ^r Σ¹ΦE²HQ²DSWΨ^oΩ^ageĪbc *Iulian.* (lemma et 1° loco in comment.) et *Greg. cum LXX et Sang. Ox. Tur.* | suscepimus]

⟨tu VAQK | 4. ⟨cui VAQK | ⟨pellem VAK | 5. ⟨alioquin VAQK | ⟨et tunc A | 6. ⟨dixit ACQK | ⟨ecce AQK | ⟨verumtamen VA | 7. ¶ egressus VI. AΘ^{AQ}Ω^m; *Div. sine num.* Φ^o; ⟨egressus VCQK | 8. ⟨qui VAQK | 9. (⟨interposito) C | § dixit Ω^m; ⟨dixit AQK | ⟨adhuc AQK | ⟨benedic VQK | 10. ⟨qui VAQK | ⟨quasi QK.

si bona suscepimus de manu
Domini quare mala non susci-
piamus
in omnibus his non peccavit
Iob labiis suis
¹¹ igitur audientes tres amici Iob
omne malum quod accidisset
ei venerunt singuli de loco
suo
Eliphaz Themanites et Baldad
Suites et Sophar Naamathites
condixerant enim ut pariter ve-
nientes visitarent eum et con-

solarentur
¹² cumque levassent procul oculos
suos non cognoverunt eum
et exclamantes ploraverunt
scissisque vestibibus sparserunt
pulverem super caput suum
in caelum
¹³ et sederunt cum eo in terram
septem diebus et septem noc-
tibus
et nemo loquebatur ei verbum
videbant enim dolorem esse ve-
hementem

10. domini LA; dei V | 11. omne malum VA²; omnem malum LA* | 12. leuas-
sent V; eleuassent L; leuarent A | 13. in terram VL; in terra A.

Deest Γ^A.

accepimus S *Greg. cum Sang., Ambr. de
interpel. Iob. 2, 3 et apol. proph. Dav.
6, 30 et Hier. in Gal. 6, 6; percipimus
W | domini* ΘG*K*; *dei* VΘG²FGK²W
relv̄sc *cum hebr. | quare mala* ΘG*; mala
quare ΠEΘG²DFGKΨ^DΩ²agrelv̄sc *Iulian.
Greg. cum Tur., cf. Sang. (mala cur); ma-
la autem quare* GΩS¹*M; quare ΣT* | susci-
piamus] E*; sustineamus CXE²S*Ωagre
*Greg. cum LXX, Sang. Ox. Tur., Ambr. et
Hier. ll. cc. ¶ ant. sec. hebr. «suscipiamus»,
Greg. «sustineamus» Guill. | Iob om.* ΘG* |
labiis] *praem. in D | suis + neque (nec
ΠF) stultum quid contra deum lo(c)utus
est ΠFQG Greg. n. 42, et cf. supra 1,22.*

11. audientes] *qum audissent ΣT |
tres om. X | Iob om. ΣT | omnem LA* |
accidisset] G*; accedisset ΘAFG²K*;
aduenisset ΠF Iulian. | ei] et ΣT* | heli-
phaz Λ¹; elifaz ΠFΣTΘ^H; helifaz CFKΨ^D;
elipaz L*; eliphaz Ω^M; eliphath ΩS¹; eli-
fath X | themanithes Ω; temanithes S*
WΩ^S; themanitis CX | baldaad AΘ^A; bal-
dat Λ¹ΠFFGK; baldath Ω^M; baldach CX*

HΩS¹ | suites] D (*in textu*); suithes ΛA¹
ΦRG S*ΩS¹; suhites ΘA S²Wgre¹v̄sc; suitis
X; suytis C; suchites V; sochites D (*in
indice var. lect. in fine libri*); siehes
ΦV*; surehes ΦV² | sufarna amathites L |
sofar CXΠF; sophor VG*Ψ^D | naamathi-
thes Ω; naamatithes E; naamatites AA¹
XFK¹v̄sc(*ed. 1592*); naamathitis W; naa-
mitithes ΦG; namamathites G*; naama-
nithes D(*in indice var. lect.*); naamani-
tes VD(*in textu*); amathites ΦV*; the-
manites ΣT²; teemanites ΣT* | enim +
sibi CXS*Ω *Greg. | conuenientes CX.*

12. eleuassent LΦEQSWΩagre¹v̄sc;
leuarent A | ~ oculos suos procul ΠF
*Iulian. | uestimentis Q, cf. Sang. Ox.
Tur.; + suis ΣT², cf. hebr., LXX et Sang.
Ox. Tur. | exparserunt S*; exparserunt
W | super] in CX | in caelo CX.*

13. et sed.] sederuntque CA¹XS
*Greg. n. 22 et 50 | in terram = VLΠF
E*QΨ^D; in terra E² cum rel. codd. et
edd. | enim] eum in Q | dolorem + eius
S* | uehementer E*QG²(*in ras.*)Ψ^D.*

⟨si VAQK | ⟨in VACQK | 11. ¶ igitur IIII. CX; VII. AΘA^QΩ^M; Div. sine num. ΠFΦ
Q; ⟨igitur VK | ⟨venerunt A | ⟨eliphaz AQK | ⟨et sophar A | ⟨condixerant VAQK |
12. ⟨cumque ACQK | ⟨non K | ⟨et AQ | ⟨scissisque VAQK | 13. ⟨et sederunt VA;
⟨et nemo VA | ⟨videbant A,

III. ¹ post haec aperuit lob os suum
et maledixit diei suo ² et lo-
cutus est
³ pereat dies in qua natus sum
et nox in qua dictum est con-
ceptus est homo
⁴ dies ille vertatur in tenebras
non requirat eum Deus desuper
et non inlustret lumine
⁵ obscurent eum tenebrae et um-
bra mortis
occupet eum caligo et involvatur
amaritudine
⁶ noctem illam tenebrosus turbo

possideat
non computetur in diebus anni
nec numeretur in mensibus
⁷ sit nox illa solitaria nec laude
digna
⁸ maledicant ei qui maledicunt
diei qui parati sunt suscitare
Leviathan
⁹ obtenebrentur stellae caligine eius
expectet lucem et non videat
nec ortum surgentis aurorae
¹⁰ quia non conclusit ostia ventris
qui portavit me nec abstulit
mala ab oculis meis

III. 2. locutus est V(loqu.)L; dixit A | 5. umbra VA; umbrae L | 9. stellae V;
stillae LA | 10. conclusit LA; clusit V | ostia VL; ostium A²; hostium A*.

Deest Γ^A.

III. 1. haec + autem CXΨ^D | ~ os
suum iob ΣτΦ^G | diei sue Ω^M; die suo G*.
2. loc. est] locutus Ω^{*}; dixit AQ
G*ΩSM, cf. *Philip. et Greg.* (dicens).
3. in qua (ante natus)] K² (a in
ras.); in quo E*Θ^{AG}QF cum *Sang. Ox.*
Tur. | conceptum Π^F.
4. dies — tenebras om. *Philip.* | ille]
Λ^{L†}; illa CΛ^{L†}XΣτDΩ^{MA} cum *Brev. Goth.*
(P.L. 86, 349) | uertetur α | in tenebris
CΣτ | non (ante requirat)] *praem.* et D
eam Π^FΣτ cum *Brev. Goth. Lc.*; om. D |
non (ante illustretur) + sit in recorda-
tione et non Φ cum *Philip. qui expresse*
adducit textum ex cap. 24, 20; + sit in
recordatione nec Ω^M. ¶ quod quidam
interponunt «et non sit in recordatione»
hebr. Greg. et ant. non habent. *Hug.*
«desuper et non illustret» *Guill.* | inlus-
tretur ΣτΦ^{VP}Q; illustretur DΩrelsc cum

Brev. Goth. L. c.; lustret W*; + in K*.
5. obscurentur L | umbra] *Philip.*
(codd. CM); umbrae LC(hum-)X(-bre)Φ
S W *Philip.* (cod. R) cum *Brev. Goth.*
L. c. | caligo] *praem.* et Ω^{SJ}* | uoluatur
Ψ^D.

6. possidebat Ω^M | annis Ψ^D; om.
Ω^S.

8. maledicant] maledicunt Στ*W* |
maledicunt] maledicent Φ^{R*G} cum *Sang.*;
maledixerunt Ω^M | parati] Στ*; preparati
Στ² | resuscitare Φ^{P*}; sciscitare G (*ut*
vid.); suscipere Λ^{L*} | leuiatan W*; lebia-
than A; leuiethan C; leuietan X.

9. obtenebrantur Φ^{V*}; obtenebrentur
Π^F; obscurentur S | stillae LA | expectent
I; expectat H*.

10. quia] qui Στ | clusit VDF*S*W
Ψ^D | ostia] F*; ostiam F²; ostium A(host.
A*)G.

III. 1. ¶ post III. Ω^{SJ}; VIII. Θ^{AG}*Ω^M; liber IIII. Λ^L; *Div. sine num.* Π^FΦ^{RGV}EΘ^H
FΨ^D; § post K; <post VACQ | 3. ¶ pereat VIII. A; *Div. sine num.* CΣτΘ^HQFQK; <per-
eat V | 4. <dies VACQK | <non requirat V | 5. <obscurent VACQK | <occupet VAQ |
6. <noctem VACQK | <non VAK | 7. <sit ACQK | 8. <maledicant VAQ | <qui parati
V | 9. <obtenebrentur VACQK | <expectet VA | <nec A | 10. <quia VACQK | <nec AK.

- ¹¹ quare non in vulva mortuus
sum
egressus ex utero non statim
perii
¹² quare exceptus genibus cur lac-
tatus uberibus
¹³ nunc enim dormiens silerem et
somno meo requiescerem
¹⁴ cum regibus et consulibus ter-
rae qui aedificant sibi solitu-
dines
¹⁵ aut cum principibus qui possi-
dent aurum et replent domos
suas argento
¹⁶ aut sicut abortivum abscondi-
tum non subsisterem vel qui

- concepti non viderunt lucem
¹⁷ ibi impii cessaverunt a tumultu
et ibi requieverunt fessi robore
¹⁸ et quondam vincti pariter sine
molestia non audierunt vocem
exactoris
¹⁹ parvus et magnus ibi sunt et
servus liber a domino suo
²⁰ quare data est misero lux et vita
his qui in amaritudine animae
sunt
²¹ qui expectant mortem et non
venit quasi effodientes thesau-
rum
²² gaudentque vehementer cum in-
venerint sepulchrum

15. domos suas VA; domus suas L.

Deest Γ^A.

11. *vers. non ad verbum refert Philip.* | egressus] *praem.* uel D, *cf. Philip.* | in *comm.* | non *om.* D.

12. quare] cur C(quur)X(qur)Ω *cum Greg. n. 48 et 50.* ¶ ant. « quare exceptus » *Guill.* | exceptis CXΨ^D; + sum Q | lactatus + sum D.

13. enim] autem K* | dormiens] *praem.* iob D | quiescerem Ω^S.

14. et + cum E.

15. *tot. vers. om. Philip.* | repleunt L | domus LΛ^L*Φ^R*VP*Ω.

16. auortium absconditum F*; abor-
tius absconditus F² | auortium VΦ^R*GVP
KS*W; abortibum X; auortium Ψ^D | non
om. Λ^L* | sisterem Λ^L | conceptu X; con-
cepit A*.

17. ibi (2°) ubi Θ^A.

18. quodam lb | uicti Φ^RGV | non] *praem.* qui Θ^Gr | exaudierunt SΩa *cum*

Greg. et Brev. Goth. (P.L. 86, 350). ¶ « audierunt » ita habent hebr. et Phylip-
pus et ant., *Greg.* dicit « exaudierunt »
quod magis pertinet ad moralitatem quam
ad litteram *Hug.* | exactor W*.

19. ~ magnus et parvus SW | ubi
Ψ^D *cum Sang.* | et seru. lib.] seruus et
liber Q; et seruus et liber Φ^P*H*Ω^{SJ}*Mα
cum Brev. Goth. (P.L. 86, 350); et li-
ber A*. ¶ « et seruus liber » *Hug. et*
Guill.

20. ~ data misero est D; ~ mi-
sero data est Ωαgrelgē | in *om.* Θ^A | ani-
mae *om.* K* *Iulian.* | ~ sunt animae
Ψ^D.

21. quasi + qui L | effodientem G*.

22. gaudentque] G*; gaudetque L;
gaudent CXQDG² *cum Brev. Goth. (P. L.*
86, 350) | inuenerit L | ~ sepulchrum
inuenerint Π^F.

11. <quare VACQK | <egressus VA | 12. <quare VACQK | <cur Q | 13. <nunc ACQK |
14. <cum ACK | <qui VA | 15. <aut VACQK | 16. <aut ACQK | <vel V | 17. <ibi VAC
QK | <et A | 18. <et VACQK | <non A | 19. ¶ parvus. liuer quintus Λ^L; *Div. sine num.*
Ψ^D; <parvus VACQK | 20. <quare VACQK | 21. <qui VACQK | 22. <gaudentque VA,

- 7 recordare obsecro te quis umquam innocens perierit aut quando recti deleti sint
 8 quin potius vidi eos qui operantur iniquitatem et seminant dolores et metunt eos
 9 flante Deo perisse et spiritu irae eius esse consumptos
 10 rugitus leonis et vox leaenae et dentes catulorum leonum contriti sunt
 11 tigris periit eo quod non haberet praedam et catuli leonis dissipati sunt
 12 porro ad me dictum est verbum absconditum et quasi furtive suscepit auris mea venas susurri eius
 13 in horrore visionis nocturnae quando solet sopor occupare homines
 14 pavor tenuit me et tremor et omnia ossa mea perterrita sunt
 15 et cum spiritus me praesente transiret inhorruerunt pili carnis meae
 16 stetit quidam cuius non agnoscebam vultum imago coram oculis meis et vocem quasi aurae lenis audiui
 17 numquid homo Dei conparatione iustificabitur aut factore suo purior erit vir
 18 ecce qui serviunt ei non sunt stabiles et in angelis suis reperit pravitatem

7. sint VL; sunt A | 11. periit VL; perit A | 12. uenas VLA²; uena A* | susurri VL; susurrii A.

Desunt GF^A.

7. te om. CEQΩ^m Greg. | innocentia Θ^A | periit CA^LXΦDSWΨ^DΩSMagrelv &c Iulian. Greg.; peribit Θ^A | aut om. Θ^A | recti] iusti Philip. | deleti sint = VΠ^FH; deliti sint L; delecti sunt Φ^{P*}; deserti sunt Ω^{M2}; deleti sunt Φ^{P2}Ω^{M*} cum rell. codd. et edd., Philip. et Greg.

8. metent A^m; metuunt Π^FΘ^AΩ^S.

9. perisse] deperisse Philip. (flante deo id est anhelante iracundia deperisse, sed fortasse legendum: iracundia dei perisse).

10. leonum] leonis L, cf. v. seq.

11. tygris SWΩSM | perit AD^W cum Sang. Aug. | quod] quo Λ^L | habet D; habuerit X | leonis] F*; leonum CXΠ^F Σ^rEΘ^HGDF² Greg. cum LXX et Sang.

Ox. Tur. Aug., cf. v. praec. | sunt om. Ω^m.

12. ~ absconditum uerbum Ω^S | suscipit S*W* | uena A*Φ^{RGV} | susurri] E* Θ^{G*}; susurrii AΠ^rE²Θ^{G2}SΩ^{SJ}are; sussurii Φ^P; surri W*.

13. ~ sopor solet Π^F | occupari S*; occupans Θ^A.

14. et tremor] tremor F*K; om. F².

15. praesentem Ψ^D | transiset Σ^r.

16. quidam] Ψ^{D*}; quedam Ψ^{D2} | cognoscebam D, cf. Sang. Ox. Tur. (cognoui).

17. compar.] operatione Ω^S | ~ iustificabitur conparatione A | factori Π^r Σ^rΦ^H*QS*W | purior] prior E*.

18. ei] illi Π^r; et Θ^A | sunt om. K*.

7. <recordare VACQK | <aut VA | 8. <quin VACQK | <vidi VA | 9. <flante VAC | 10. <rugitus VACQK | 11. <tigris VACQK | 12. § porro Ω^m; <porro VACQK | <et VA | <venas Q | 13. <in VACK | 14. <pavor VACK | 15. <et VACQK | 16. <stetit VACQK | <imago A | 17. <numquid VACQK | 18. <ecce VACQK | <et V.

- ¹⁹ quanto magis hi qui habitant domos luteas qui terrenum habent fundamentum consumentur velut a tineas
²⁰ de mane usque ad vesperum succidentur
 et quia nullus intellegit in aeternum peribunt
²¹ qui autem reliqui fuerint auferentur ex eis morientur et non in sapientia
 V. ¹ voca ergo si est qui tibi respondeat et ad aliquem sanctorum convertere

- ² vere stultum interficit iracundia et parvulum occidit invidia
³ ego vidi stultum firma radice et maledixi pulchritudini eius statim
⁴ longe fient filii eius a salute et conterentur in porta et non erit qui eruat
⁵ cuius messem famelicus comedet et ipsum rapiet armatus et ebibent sitientes divitias eius
⁶ nihil in terra sine causa fit et de humo non orietur dolor

19. hi VL; hii A | 20. ad uesperum VL; ad uesperam A.
 V. 5. comedit VA; comedit L | 6. orietur VL; oritur A.

Desunt G(usque ad v. 20, vesperum)Γ^AΨ^D(a v. 21, et non).

19. inhabitant H*, cf. Λ⁺ (*marg.*, inhabitantes); + in CΣ^TE | domos] Φ^{v*}; domus Φ^{v2}FKS*W | ueluti C | a om. Σ^T Greg., cf. hebr. et LXX.

20. de] a Σ^TH cum Aug. | mane] manu W* | ad om. Φ^R | uesperum = VL Σ^TDW Philip.; uesperam *rell. codd. et edd.* | succedentur G* | nullius QΨ^D | intellegit Σ^TH.

21. auferuntur Ψ^D; morientur C | ~ ex eis auferentur A | morientur — sapientia om. Philip. | moriuntur A | in sapientiam A*; in patientia L; + sua Ω^S.

V. 1. uoca] uaca Θ^A | ad om. Σ^{T*} | sanctorum] eorum Q | conuerte Σ^T.

2. uere] F*; uerum W*; uirum C EΘ^BHDF²G*K*SW²Ωaεlv Greg.; uere uirum Λ⁺Σ^T. ¶ « uere » est hic interiectionis insultantis sicut in euangelio « uere et tu ex illis es », quidam habent « uirum » Hug. « uere » sic habent ant. iuxta hebr. qui habet « quia », LXX habent

« etenim » Guill. hebr. Ieron. ant. « uere » Iac. | interfecit XW; interficiet Ω^M | paruolum CKW; pauolum F; paruum G*Ω^M.

3. maledixit W*; maledixisti Φ^v | pulchritudinem Φ^RK*W.

4. longe — salute] quorum filii longe fient a salute Philip. | fiunt E* | et om. D | conterantur H cum Ox. Tur. Aug. | erat E* | eripiat CXSΩ Greg., cf. Λ⁺ (*marg.*, eripientur). ¶ ant. sec. hebr. « eruat » Greg. « eripiat » Guill.

5. comedit LK*(cōm.)S*W | rapiat E*; capiet X | et om. g | ebibent] Ω² (*pr. e in ras.*); bibent Λ⁺Σ^TΦEHDSΩSM aεlvōsc Greg. | sitientes om. Σ^{T*} | eius om. Ω^M.

6. fit om. CX Greg. | ~ fit in terra sine causa Ω^M | orietur] *in ras.* Θ^{A1}; oritur AA⁺Π^FΣ^TQGōc; egredietur C(hegr.)X Ωre Greg.; egredetur S²; egreditur S*. ¶ hebr. « egredietur » Hug. ant. « orietur » iuxta hebr. quod est « germinabit » Greg. « egredietur » Guill.

19. <quanto VACK | <qui terrenum A | <consumentur VAC | 20. <de VK | <et VAQ | <in V | 21. <qui VACQK | <morientur V.

V. 1. ¶ voca V. Ω^{SJ}; <voca VACQK | <et VA | 2. <vere VACQK | <et A | 3. ¶ ego. liber VI. Λ⁺; pars secunda S; *Div. sine num.* W; <ego VACQK | 4. <longe VACQK | 5. <cuius VACQK | 6. § nihil Ω^M; <nihil VACQK.

- ⁷ homo ad laborem nascitur et avis ad volatum
⁸ quamobrem ego deprecabor Dominum et ad Deum ponam eloquium meum
⁹ qui fecit magna et inscrutabilia et mirabilia absque numero
¹⁰ qui dat pluviam super faciem terrae et inrigat aquis universa
¹¹ qui ponit humiles in sublimi et merentes erigit sospitate
¹² qui dissipat cogitationes malignorum ne possint implere manus eorum quod coeperant
¹³ qui adprehendit sapientes in astutia eorum et consilium pravorum dissipat
¹⁴ per diem incurrent tenebras et quasi in nocte sic palpabunt in meridie
¹⁵ porro saluum faciet a gladio oris eorum et de manu violenti pauperem
¹⁶ et erit egeno spes iniquitas autem contrahet os suum
¹⁷ beatus homo qui corripitur a Domino increpationem ergo Domini ne reprobes

7. ad uolatum VL; ad uolandum A | 8. deum VL; deum meum A | 9. fecit VL; facit A | 11. ponit VL; ponet A | in sublimi VA; in sublime L | 15. faciet VA; faciat L.

Desunt Γ^AΨ^D.

7. a labore K* | ~ nascitur ad laborem relv̄sc̄ | aues Π^FΘ^AF*GK* *Philip.* (codd. R*M) *Iulian.* | uolandum ACΣ^T Θ^AQΩ^M. ¶ ant. et Greg. « uolatum » *Guill.*

8. dominum] deum r | ad deum ponam] adponam F† | ad om. re | deum + meum AΩ.

9. fecit] H†G*K*; facit ACΛ¹XΦE H¹DFG¹K²SΩagreiv̄sc̄ *Philip. Greg. cum Sang. Ox. Tur.* | et mirabilia om. Λ¹.

10. fac. ter.] terram *Philip.* (I^o loco) | aquas uniuersas α.

11. ponit] F*G*; ponet ACXΦ^{RV}Θ^H H*F²G²K; ponat E*α | humiles] homines Ω^M | in sublimi] G* *Philip.* (cod. M); in sublime ΛΛ¹XΣ^TH*FG²KSWΩ^Magreiv̄sc̄ *Philip.* (codd. R[sublimae]C) | erigit Σ^TH*K²; erigit F*K*W* *Philip.* (cod. R) | sospitatem Λ¹; suspitatem K*W*; *praem.* in F* (ut vid.).

12. qui] quid α | possint] G*; pos-

sit CX; possent F*G²K* | implere] complere Q | ~ manus eorum inplere CX | quod] que Ω^M | coeperint D.

13. qui] quia Φ^P* | adpraehendet L; conprendit CX *Greg. cum Sang. Ox. Tur.* | ipsorum D | consilia CXS *Greg.*

14. incurrent] in ras. Ω; incurrunt E*Ω^M; + in L | in noctem G* | in meridiem CΠ^F; meridie D.

15. saluam QG | facit X; faciat L; fatiat E* | de gladio C *Greg.*; *praem.* egenum Λ¹Σ^TΦΘ^HΩagreiv̄sc̄. ¶ hebr. « faciet a gladio » *Hug.* ant. « egenum » quod ad explanationem sumpserunt de hoc quod dicitur « pauperem » hebr. et grecus non habent *Guill.*

16. contrahit S*W; conteret A.

17. a domino] G*; a deo Π^FΣ^TΦE ΘHQDFG²KSWagreiv̄sc̄ *Iulian. cum hebr.* ¶ hebr. et ant. habent « deo » *Greg.* « domino » *Guill.* | increpationes A | ergo om. Φ^R.

7. <homo VACQK | 8. <quamobrem VACQK | 9. <qui VACQK | 10. § qui Ω^M; <qui VACQK | 11. <qui VACQK | 12. <qui VACQK | 13. <qui VACQK | 14. <per VACQK | 15. § porro Ω^M; <porro VACQK | 16. <et VACQK | 17. <beatus VACQK | <increpationem VQ.

¹⁸ quia ipse vulnerat et medetur
percutit et manus eius sanabunt

¹⁹ in sex tribulationibus liberabit
te et in septima non tanget te
malum

²⁰ in fame eruet te de morte et in
bello de manu gladii

²¹ a flagello linguae absconderis
et non timebis calamitatem
cum venerit

²² in vastitate et fame ridebis et
bestiam terrae non formidabis

²³ sed cum lapidibus regionum

pactum tuum et bestiae terrae
pacificae erunt tibi

²⁴ et scies quod pacem habeat ta-
bernaculum tuum et visitans
speciem tuam non peccabis

²⁵ scies quoque quoniam multiplex
erit semen tuum et progenies
tua quasi herba terrae

²⁶ ingredieris in abundantia sepul-
chrum sicut infertur acervus
in tempore suo

²⁷ ecce hoc ut investigavimus ita
est quod auditum mente per-
tracta

19. liberabit VL; liberauit A | septima VL; septimo A | 25. scies quoque VA;
et scies quoque L.

Desunt Γ^AΨ^D.

18. quia] qui F* | uulnera Π^F | me-
ditur K*.

19. liberauit te ACA¹Π^FΣ^TFGKS*W;
libertate Θ^A | et om. G* | in septimo AG
cum Sang. Ox. Tur. Aug. | tangit S*W
cum Sang.; tagit G*.

20. eruit C(her.)FK* | te om. Ω^M |
de — bello om. L | de (2°) a Ω^S | ma-
nu] ore A.

21. a] praem. et D | timebit Π^F |
superuenerit Σ^T, cf. Sang. Ox. Tur. (su-
peruenient).

22. ~ fame et uastitate Π^F | bes-
tiam] S*W*; bestias X(uest.)Φ^PEΘ^{HGD}
S²W²Ω^Magrelvsc Philip. cum LXX et
Sang. Ox. Tur. Aug. ¶ hebr. «bestiam»
Hug.

23. regionum + erit Φ^{V2} | et om.
Philip. (codd. CM) | terrae om. D Phi-
lip. (codd. CM) | ~ erunt tibi pacifi-
cae Π^F.

24. sciens Philip. (codd. RM) | pa-

ce Θ^A; pactum Φ^R | habet D | uisitatio-
nes Θ^A.

25. sciens quoque W*; et scies quo-
que LA¹ΦΩ* Philip. (codd. RC); et
sciens quoque W²; et scies CXESΩ^{SJ2r}
Greg., cf. Sang. Ox. Tur. ¶ ant. «et
sciens quoque» Guill. | quoniam] quod
Φ^P Philip. cum Sang. Ox. Tur.; quia
Ω^M | quasi] sicut X Greg.; sicuti C | her-
ba] harena L.

26. ingredieris FK; egredieris I | ~
sepulchrum in habundantia Philip. (1° lo-
co, codd. RM) | sicuti C | acervus om. Σ^T;
+ tritici Ω^{SJ2M}grelsc Philip. (1° loco).
¶ hebr. et ant. non habent «tritici» Hug.
et Iac. hebr. et ant. et Greg. ut patet in
duabus expositionibus non habent «tri-
tici» Guill. | ~ acervus tritici infertur
Philip. (1° loco, codd. RM).

27. ecce] et Ω^M | inuestigamus Ω^M |
auditum G; auditum est Ω^{B*}; audiuius
Ω^S cum Sang. Ox. Tur.

18. <quia VACQK | <percutit V | 19. <in sex VACQK | 20. <in fame VACQK | 21. <a
flagello VACQK | 22. <in VACQK | <et bestiam V | 23. <sed VACQK | <et VA |
24. <et scies VACQK | 25. <scies VACQK | <et A | 26. <ingredieris VACQK | 27. <ec-
ce VACQK.

VI. ¹ respondens autem Iob dixit
² utinam adpenderentur peccata
 mea quibus iram merui et calamitas
 quam patior in statera
³ quasi harena maris haec gravior
 appareret unde et verba mea
 dolore sunt plena
⁴ quia sagittae Domini in me sunt
 quarum indignatio ebibit spiritum
 meum et terrores Domini
 militant contra me
⁵ numquid rugiet onager cum ha-

buerit herbam aut mugiet bos
 cum ante praesepe plenum
 steterit
⁶ aut poterit comedi insulsum quod
 non est sale conditum aut potest
 aliquis gustare quod gustatum
 adfert mortem
⁷ quae prius tangere nolebat anima
 mea nunc prae angustia cibi
 mei sunt
⁸ quis det ut veniat petitio mea et
 quod exspecto tribuat mihi Deus

VI. 3. appareret VA; apparet L | 5. rugiet VL; rugit A | bos V; bus LA | 6. adfert V; affert A; adferet L | mortem VA; mortem animae enim esurienti etiam amara dulcia esse videntur L *cum multis codd., fortasse ex archetypo ubi Prov. 27, 7 iuxta ant. vers. in marg. adnotabatur* | 8. deus V *cum plerisque codd. et archetypo*; dominus LA.

Desunt Γ^AΨ^D.

VI. 1. respondens — dixit *om. Philip.*

2. adpend.] apprehenderentur Ω^M; *om.* W* | quibus] *praem.* in A | calamitates quas Σ^τ.

3. maris *om.* Φ^v | grauior appareret] F²; grauior apparet LΠ^FF*³a *Iulian.*; grauior apparent K*; grauiora appareret Σ^τ²; grauiora apparet Σ^τ*; grauiora apparent S*W | doloris DF*; dolores G; dolo L | sunt *om.* G*Ω^M | plena *om.* Φ^p.

4. bibit A* *cum Sang. Ox. Tur. et Aug.* | domini *om.* Ω^M *Greg.*

5. rugiet] Θ^{A2}(e *in ras.*); rugit AS*; rugit* W*; ruget W² | aut] et Ω^M | bus LA | presepem L | ∼ plenum praesepe Ω | steterit] fuerit E*D.

6. potest Π^F *Iulian. cum Sang. Ox. Tur.* | comedere F³(ex cōm.); *om.* F* | est] erit L; *om.* Σ^τ | potes L; poterit SWΩ | ∼ gustare aliquis potest CX *Greg. n. 9,*

11 et 17 | gustum L | adfert] S*(aff.); adferet LΦ^{RGV}; afferet S²Ω^v; afferat Ω^M | mortem + animae enim esurienti etiam amara dulcia esse videntur LΠ^FΣ^τΦΘ^{H2} (*in ras.*)^{AG*}H*Q²K²Ω^{ael} *Iulian.* [anima ΘG*Ω^{M*}; enim *om.* Π^FΩ^M *Iulian.*; esse *om.* Σ^τ*Ω^M] *cum* Λ⁴(*marg.*). ¶ quod sequitur « anime ... videntur » hebr. et Philip. et Greg. et multi ant. non habent quia glosa est uersus sequentis sumpta de Prouerbiis XXVII (v. 7) ubi dicitur « anima esuriens amare pro dulci sumet » *Hug.* nichil est interponendum *Guill.* glosa est interlinearis super illud « que prius nolebat » et cetera *Iac.*

7. ∼ nolebat tangere Ω^{ael}εc.

8. quid Θ^A | ueniat] Θ^{H*}; inueniat Θ^{H2} | expeto XE*D | deus] Θ^{A*}; dominus LACXΘ^{A2} *cum LXX et Sang. Ox. Tur.*

VI. 1. ¶ respondens VI. CXΩ^{SJ}; X. AΘ^{AG}Ω^M; liber VII. Λ^L; *Div. sine num.* Π^F Σ^τΦΘ^HQFGKSW; (respondens V | 2. <utinam ACQK | <et VA | 3. <quasi VAQK | <unde VACQ | 4. <quia VAK | <quarum VC | <et VA | 5. <numquid VACQK | <onager V | <aut VA | <cum V | 6. <aut poterit VACQK | <aut potest AQK | 7. <quae VACQK | 8. § quis Ω^M; <quis VACQK.

- ⁹ et qui coepit ipse me conterat
solvat manum suam et succi-
dat me
¹⁰ et haec mihi sit consolatio ut
adfligens me dolore non parcat
nec contradicam sermonibus
Sancti
¹¹ quae est enim fortitudo mea ut
sustineam aut quis finis meus
ut patienter agam
¹² nec fortitudo lapidum fortitudo
mea nec caro mea aerea est
¹³ ecce non est auxilium mihi in
me et necessarii quoque mei
recesserunt a me
¹⁴ qui tollit ab amico suo miseri-

- cordiam timorem Domini de-
relinquit
¹⁵ fratres mei praeterierunt me sic-
ut torrens qui raptim transit
in convallibus
¹⁶ qui timent pruina inruet super
eos nix
¹⁷ tempore quo fuerint dissipati per-
ibunt et ut incaluerint solven-
tur de loco suo
¹⁸ involutae sunt semitae gressuum
eorum ambulabunt in vacuum
et peribunt
¹⁹ considerate semitas Theman iti-
nera Saba et expectate paulis-
per

14. qui tollit VL; auersa est a me misericordia et uisitatio domini mei me dis-
spexit qui tollit A, cf. ant. vers. lat. huius versus, quae fortasse in marg. archetypi
scripta erat | 16. timent V²A; timet V²L | 19. saba V; sabai A; sabain L.

Desunt Γ^AΨ^D.

9. et qui coepit] qui coepit Ω^s; qui
coepit et Ω^m | me om. V | conteret G^{*}.

10. ~ sit mihi Ω^m | dolore* W;
dolorem C | parcam C | sancti] Σ^r*; s̄cī*
W²(i in ras.); sanctis CXΣ^r2E*K* cum
Brev. goth. (P.L. 86, 460).

11. enim om. D | ~ enim est SW |
meus + est Ω^sj^m.

12. aerea] F*S*; aenea XΠ^rΦEΘ^u2
HDF²GK²S²grelv̄sc cum Ox. et Brev.
goth. l. c.; haenea C; enea Σ^rΩα; aenēa
Λ¹K*; ae**a Θ^h* | est] in ras. G².

13. auxil. mihi] mihi auxilium Θ^o2;
auxilium Θ^o* | et om. CΩ Greg. | neces-
sari Θ^o*F* | mei] mihi D | recesserunt]
G²(re in ras.).

14. qui] praem. auersa est a me mi-
sericordia et uisitatio domini mei me de-
spexit AΦ^v2Q (qui hoc additamentum ante
verba et necessarii v. 13 praebet)SW [mei
om. SW; despexit AS*; ~ desp. me Q]

ex vers. lat. huius v. quam habent Sang.
Ox. Tur. et cf. LXX | tollet A | abs H* |
suo om. Q | misericordia Q | domini] dei
Ω¹ | dereliquit Π^r(-quid)D; derelinquet
V; relinquit Ω^m.

15. sicuti C | transiit DG*; om. L.

16. timet V²L | inruet] G*; inruit
CE*FG²KW* Greg.; irrui Ω^m | nix]
uir a.

17. fuerunt A* | ut om. Φ^o* | inca-
luerint] E*Θ^o*; incaluerit Λ¹Φ^pE²Θ^o2FK
Ω^sj^mc; incaluerit sol Ω^m. ¶ in hebr. sin-
gulariter ponitur et subintelligitur « tem-
pus » uel « sol » Hug.

18. inuol. sunt] et inuol. D | eo-
rum] suorum Ω^m.

19. semitas om. D | theman] G²(n
in ras.); theman X; themā Σ^r; themam
D; thema E*relv̄sc | itinere E*; praem.
et D | saba* G; sabba Ω^sm; sabaa CXΣ^r;
sabai A; sabain L | et] ut G | spectate L.

9. <et qui VACQK | <solvat VC | 10. <et VACQK | <nec VQK | 11. <quae VACQK | 12. <nec
fortit. VACQK | <nec caro V | 13. <ecce VACQK | 14. <qui VACQK | 15. <fratres AC
QK | 16. <qui VACQK | 17. <tempore ACQ | <et VA | 18. <involutae VACQK | <ambu-
labunt V | 19. § considerate Ω^m; <considerate VACQK | <itinera V.

²⁰ confusi sunt quia speravi vene-
runt quoque usque ad me et
pudore cooperti sunt
²¹ nunc venistis et modo videntes
plagam meam timetis
²² numquid dixi adferte mihi et de
substantia vestra donate mihi
²³ vel liberate me de manu hostis
et de manu robustorum eruite
me
²⁴ docete me et ego tacebo et si
quid forte ignoravi instruite me
²⁵ quare detraxistis sermonibus ve-
ritatis cum e vobis nullus sit
qui possit arguere
²⁶ ad increpandum tantum eloquia
concinnavitis et in ventum ver-
ba profertis

²⁷ super pupillum inruitis et sub-
vertere nitimini amicum ves-
trum
²⁸ verumtamen quod coepistis ex-
plete praebete aurem et videte
an mentiar
²⁹ respondete obsecro absque con-
tentione et loquentes id quod
iustum est iudicate
³⁰ et non invenietis in lingua mea
iniquitatem nec in faucibus
meis stultitia personabit
VII. ¹ militia est vita hominis su-
per terram et sicut dies mer-
cennarii dies eius
² sicut servus desiderat umbram
et sicut mercennarius praesto-
latur finem operis sui

22. adferte mihi VL; adferte A | 27. nitimini VL; nitimini A | 29. respondete
VLA²; respondite A* | 30. personabit V; personavit LA.

Desunt Γ^AΨ^D.

20. speravi* G; sperauerunt E*Θ^{HA}²
(pr. e corr.)^oH*, cf. Philip. (speravi siue
sperauerunt: utrumque legi: ... quia spe-
rauerunt ... uel: quia speravi); + in do-
mino F² | quoque usque] quoque A Phi-
lip.; usque E*; quousque Ω^{M*}; om. Iu-
lian. | me] mane Φ^v.

21. uenitis W*; uidistis Π^F | uid.]
diuidentes K*.

22. mihi (I^o) om. AΩ | et] aut Phi-
lip. | uestra] praem. mea Θ^A | ~ de sub-
stantia uestra et Λ¹Σ^τ | date E*Ω^s.

23. vers. non ad verbum refert Phi-
lip. | me (2°) om. α.

24. docete me om. Π^F | instrue Ω^M.

25. detraxistis Π^FΩ^{M*} | arguere]
praem. me g; + me ΦE²Q²DS²Ωrel³c.

26. ad incr. — concinnatis om. ΘG* |
eloquia concinnatis om. L.

27. inruitis Λ¹Φ^{GV}¹²(ruis in ras.)E*
K* cum Aug.; irruistis Φ^RE²Ω^M | nitimi-
ni] F*; nitimini ACXF²Ω^{M*}.

28. quod] que Φ^v.

29. respondite A*CXK*W* | con-
temptione Σ^τ | id] in Θ^A | est om. D.

30. tot. vers. om. Philip. | lingua
mea] ore meo D | personavit LACΠ^F
ΘG*^r.

VII. 1. militia] malitia K*; multa
Ω^{M*} | sicuti C | dies (I^o) om. Ω^J*^{mg}.

2. sicuti C | seruus] Q*; ceruus Q²
W*Ω^{ag}. ¶ non «ceruus» ut quidam
male habent Hug. non est ibi «ceruus»
Guill. | sicuti C.

20. <confusi sunt VACQK | <venerunt Q | 21. <nunc VACQK | 22. <numquid VACQ
K | 23. <vel VAC | 24. <docete VAQK | 25. <quare VACQK | 26. <ad VACQK | 27. ¶
super. liber VIII. Λ¹; <super VACQK | 28. <verumtamen VACQK | <praebete VQ |
29. <respondete VACQK | <et V | 30. <et VACQK | <nec VA.

VII. 1. ¶ militia VII. Ω³; § militia Ω^M; <militia VACQK | <et V | 2. <sicut (I^o)
VACQK.

- ³ sic et ego habui menses vacuos
et noctes laboriosas enumeravi
mihi
⁴ si dormiero dico quando con-
surgam et rursum expectabo
vesperam et replebor dolori-
bus usque ad tenebras
⁵ induta est caro mea putredine
et sordibus pulveris
cutis mea aruit et contracta est
⁶ dies mei velocius transierunt
quam a texente tela succiditur
et consumpti sunt absque ulla
spe
⁷ memento quia ventus est vita
mea et non revertetur oculus

- meus ut videat bona
⁸ nec aspiciet me visus hominis
oculi tui in me et non subsistam
⁹ sicut consumitur nubes et per-
transit sic qui descenderit ad
inferos non ascendet
¹⁰ nec revertetur ultra in domum
suam neque cognoscet eum
amplius locus eius
¹¹ quapropter et ego non parcam
ori meo loquar in tribulatione
spiritus mei confabulabor cum
amaritudine animae meae
¹² numquid mare sum ego aut ce-
tus quia circumdedisti me car-
cere

VII. 4. dico VA; dicam L | consurgam VL; resurgam A | 6. uelocius VL; ue-
lociores A | 7. reuertetur LA; reuertitur V | 9. nubes V; nubis LA | ascendet L *cum*
plerisque codd. et archetypo, ut vid.; ascendit VA | 10. reuertetur VL; reuertitur A |
11. confabulabor VA; confabulor L | 12. cetus V; coetus LA | carcere VA; carce-
rem L.

Desunt Γ^AΨ^D.

3. sic — habui *om. Philip.*

4. dicam LCA^LXΣ^τG*SWΩrelbȝc
Philip. (cod. R, 1° loco) Greg.; om. D
Philip. 2° loco | quando] quoniam Ω^s |
resurgam AΣ^τ; surgam CA^L *Greg.* | rur-
sum] G*; rursus CXΠ^εHF*G²KΩSJ*^m | et
om. C Greg. n. 18 | replebo H* | tene-
bras] uesperam L.

5. pulueris *om. Ω^m* | contractata Ω^m;
contrecta E*.

6. uelocius] K² (*us in ras.*); uelo-
ciores AΠ^εQ | tela succiditur *om. Θ^mA**
(*ut vid.*) | succidetur S*W | et — spe *om.*
Philip. | et *om. D.*

7. et non] nec CX *Greg. cum Miss.*
moz. (P.L. 85, 1013) | reuertitur VS*W*
meus *om. Σ^τ.*

8. aspiciet] K*; aspiciat K² | oculi]
*praem. sed Ωsm; praem. set Ω** | non
om. E.*

9. sicuti C | consumetur A | nubes]
G*; nubis LAXQF*G²KS*; nubs Σ^τ | per-
transiit W* | sic] si Θ^α* | descendit CX
Φ^vE*Ωsmg *Greg.* | ad] in Π^ε | infernum
A | ascendit VAFK*S*W* *Iulian.*

10. nec — suam *om. Philip.* | re-
uertitur AK^sS*W* | in] ad Π^ε | neque
cognoscet] et non agnoscet *Philip.* | co-
gnoscit K*S*; cognuscit W.

11. loquar] *praem. sed Ω^m* | confa-
bulor LΠ^ε; *praem. et X* | cum] in L.

12. ~ ego sum agrelȝc | coetus L
ACΦEΘH²QFGKSW; cetus Λ¹Π^ε; coetis
H* | circumdedistis X | carcerem LQ.

3. <sic VAC | <et noctes V | 4. <si VACQK | 5. <induta est VACQK | <cutis VAQK |
6. <dies VACQK | <et V | 7. <memento VACQK | 8. <nec VA | <oculi ACQK | 9. <sic-
ut VACQK | <sic V | 10. <nec VACQK | <neque K | 11. <quapropter VACQK | <lo-
quar V | <confabulabor VA | 12. <numquid VACQK.

¹³ si dixerō consolabitur me lectu-
lus meus et relevabor loquens
mecum in stratu meo
¹⁴ terrebis me per somnia et per
visiones horrore concuties
¹⁵ quamobrem elegit suspendium
anima mea et mortem ossa mea
¹⁶ desperavi nequaquam ultra iam
vivam parce mihi nihil enim
sunt dies mei
¹⁷ quid est homo quia magnificas
eum aut quia ponis erga eum
cor tuum
¹⁸ visitas eum diluculo et subito

probas illum
¹⁹ usquequo non parces mihi nec
dimittis me ut gluttiam sali-
vam meam
²⁰ peccavi quid faciam tibi o cus-
tos hominum
quare posuisti me contrarium tibi
et factus sum mihimetipsi gravis
²¹ cur non tolles peccatum meum
et quare non auferes iniquita-
tem meam
ecce nunc in pulverem dormiam
et si mane me quaesieris non
subsistam

13. releuabor V; relebabor A; reuelabor L | in stratu L; in strato VA | 15. elegit VL; eligit A | 16. iam VA; om. L | 17. ponis VL; pones A | 18. diluculo VA; deluculo L | 19. parces LA; parcis V | dimittis V; demittis LA | me VA; mihi L | 21. tolles V L; tollis A | auferes A; aufers V; auferis L | in puluerem *aliq. codd. cum archetypo, ut vid;* puluerem L; in puluere VA | me VA; om. L.

Desunt Γ^AΨ^D.

13. consola****tur Λ¹* | lectus CΛ¹ XΣ^τΦΩ *Philip. cum Sang. Ox. et Aug.* | releuabor] Λ¹²(leu *in ras.*)Φ^{p2}(releua *in ras.*); relebabor AX²(leb *in ras.*); reuelabor LCΣ^τ*Φ^{RGV}*E*Ω^M *Greg. (pars codd.)* | stratu] Λ¹*S*; strato VΛΛ¹²F*G K*S²ivc *Philip.*; transitu Q.

14. per (2°) om. H* | concutiens Ω^M; *praem.* me g; *praem.* ** G.

15. quamobrem] quapropter L | eligi AΦ^{p*}.

16. iam om. LΩ^M | uiuam] uiam E* | mihi + domine Φ^vE*Ω^{SJ}*M. ¶ quod in lectionibus mortuorum apponitur « domine » fit propter ornatum uerbi, hebr. *Greg.* et ant. non habent *Hug.* in textu non est « domine » sed quia initium est lectionis in ecclesia propter reuerentiam interponitur *Guill.* | enim om. C.

17. quia] *praem.* nisi G* | magnificasti K* | eum om. Σ^τ* | quia ponis] Λ¹*³; quia pones ACH*GS*W; quid po-

nis Λ¹²; quid apponis Ω⁹aref̄sc; quid aponis Ω^M | cor] *praem.* contra Ω^M*.

18. deluculo LF*K*W | adprobas Θ^A.

19. parces] E*; parcis VΛ¹XΠ^τΣ^τΦ E²Θ^{AG}QDG*SWΩagrelv̄sc. *Philip.* | dimittis LAΦ^{GV}W*; dimittes HFK | me] mihi LD; om. Σ^τ*Θ^A | gluttiam Λ¹XΣ^τΦ E*ΘDGS*Ωagrelv̄sc.

20. o om. A* | custos CΛ¹*XFKW* | hominis Λ¹, cf. *hebr.*

21. cur] quare CX *cum Sang. Ox. Tur.* | tolles = VLH*FK*; tollis H²K² *cum rell. codd. et edd., Philip. Iulian. Greg.* | et om. G* | auferes] H*G*; aufers VΛ¹ΦEΘH²QDG²SWΩagrelv̄sc *Greg.*; auferis LF*K* | meam om. K* | ecce — dormiam om. *Philip.* | nunc om. Σ^τ | in puluerem = C(pulb.)XΦ^vΘ^AW*; puluerem L; in puluere W² *cum rell. codd. et edd.* | si om. H* | me om. LG* *cum LXX* | quaesiueris L | ~ quaesieris me SW.

13. <si VACQK | 14. <terrebis VAC | 15. <quamobrem VACQK | 16. <desperavi VAQK | <parce VAQ | 17. <quid VACQK | 18. <visitas VACQK | 19. <usquequo VACQK | 20. <peccavi VACQK | <o custos Q | <quare VAC | 21. <cur VAQK | <ecce VAQK | <et V.

VIII. ¹ respondens autem Baldad
Suites dixit

² usquequo loqueris talia et spi-
ritus multiplex sermones oris
tui

³ numquid Deus subplantat iudi-
cium et Omnipotens subvertit
quod iustum est

⁴ etiamsi filii tui peccaverunt ei et
dimisit eos in manu iniquitatis
suae

⁵ tu tamen si diluculo consurrexe-
ris ad Deum et Omnipotentem
fueris deprecatus

⁶ si mundus et rectus incesseris

statim evigilabit ad te et paca-
tum reddet habitaculum iusti-
tiae tuae

⁷ in tantum ut priora tua fuerint
parva et novissima tua multi-
plicentur nimis

⁸ interroga enim generationem pris-
tinam et diligenter investiga
patrum memoriam

⁹ hesterni quippe sumus et igno-
ramus quoniam sicut umbra
dies nostri sunt super terram

¹⁰ et ipsi docebunt te loquentur tibi
et de corde suo proferent elo-
quia

VIII. 2. sermones V²L^{*}A; sermonis V^{*}L² | 4. dimisit VL; demisit A | 5. diluculo VA; deluculo L | ad deum VA; ad dominum L | 6. si — incesseris hab. VA; om. L | evigilabit V; evigilavit L(ebig.)A | pacatum VA; peccatum L | 10. loquentur VL; et loquentur A.

Desunt Γ^ΑΨ^Δ.

VIII. 1. respondens — dixit om. Philip. | baldad] S^{*}; baldat Λ¹Π^Γ; baldath HΩ^Δq; ualdad L^{*}; baldac XΩ^Δ; baldach CΣ^ΓS²Ω^Δ; baldaad A | suithes E^{*}Θ^ΔQS^{*}Ω^Δ; suhites LΘ^ΔFS²grelb^Δc; suitis X; suytis C; suhitis W | ait CX.

2. multiplex om. Ω^Δ | sermones = V²L^{*}AA^ΔL^{*}Π^ΓΦ^{RGV}Θ^ΔF^{*}G^{*}K^{*}W^Δc Philip. cum hebr.; sermonis V^{*}L²CA^ΔL²Σ^ΓΦ^{PE}Θ^{HG}HDF²G²K²SWΩagrel Greg.; sermonibus Q; sermo X.

3. dominus Π^Γ cum LXX, Sang. Ox. Tur. | et] aut Λ¹Φ^{agrel}c cum LXX, Sang. Ox. Tur. et cf. hebr. | subuertet Λ¹G.

4. etiam L; etsi CX | peccauerint S^{*} | dimiserit Ω^Δ; demisit AΦ^{av} | manu] uia G | suae] eorum Ω^Δ Philip. cum Sang. Ox. Tur. et Aug.

5. deluculo LW^{*} | surrexeris CA^ΔX DΩ^Δ Greg. | dominum LA^ΔX cum LXX, Sang. Ox. Tur. | fueris] eris L.

6. si — incesseris om. LX^{*} | evigilabit] Σ^Γ*; evigilavit L(ebig.)ACΠ^ΓΣ^Γ2Θ^{H*}FGK^{*}W^{*}; uigilabit Λ¹*XQ; uigilavit Λ¹2 | pacatum] Φ^{P2}(pr. a in ras.)K^{*}; peccatum LE^{*}FK²; pactum W^{*} | reddit S^{*}W^{*}.

7. ut] in ras. Φ^{P2}S²; + si Ω^Δaec | fuerunt X²(run in ras.) | nouissima] praem. in Θ^Δ.

8. enim] ergo Π^Γ | memoria L.

9. hesterni C; externi Σ^Γ | sicuti C | ~ sunt dies nostri D.

10. et om. CΩ^Δg Greg. | loquentes Q; praem. et AA^ΔΩ^Δ cum LXX, Sang. Ox. Tur. et Aug. | corde] ore E | tuo E^{*}Ω^Δ | proferunt Λ¹.

VIII. 1. ¶ respondens VII. CX; VIII. Ω^ΔJ; XI. AΘ^{AG*}Ω^Δ; Div. sine num. Λ¹Π^Γ Σ^ΓΦ^EΘ^{HG2}QFGKSW; <respondens V | 2. <usquequo VACQK | 3. <numquid VACQK | 4. <etiamsi VACQK | <in V | 5. <tu VA | <et A | 6. <si VAC | <et pacatum A | 7. <in VAQK | <et A | 8. <interroga VACQK | <et A | 9. <hesterni VACQK | 10. <et ipsi VACQK.

- ¹¹ numquid vivere potest scirpus
absque umore aut crescet ca-
rectum sine aqua
- ¹² cum adhuc sit in flore nec carpa-
tur manu ante omnes herbas
arescit
- ¹³ sic viae omnium qui obliviscun-
tur Deum et spes hypocritae
peribit
- ¹⁴ non ei placebit vecordia sua et sic-
ut tela aranearum fiducia eius
- ¹⁵ innitetur super domum suam et
non stabit fulciet eam et non
consurget
- ¹⁶ umectus videtur antequam veniat
sol et in horto suo germen eius
egreditur
- ¹⁷ super acervum petrarum radices
eius densabuntur et inter lapi-
des commorabitur
- ¹⁸ si absorbuierit eum de loco suo
negabit eum et dicet non novi te

16. in horto] in hortu LA* cum archetypo; in ortu VA² | egreditur VL; egre-
dietur A | 17. densabuntur LA; densebuntur V | 18. negabit VL²; negavit A.

Desunt Γ^AΨ^D.

11. uiuere = VLACΠ^FΣ^T2EΘ^AQK*
Philip. Greg. (pars codd., et cf. in com-
ment.: Scirpus igitur uel carectum sine
aqua non uiuit); uibere X; uirere Λ¹Σ^T*
(ut vid.)Θ^HG²(i corr.)HDFGK²SWΩ^Sagre
Ivžc Iulian., cf. LXX et Sang. Aug. (ui-
ret); uirescere Φ^ΩM Greg. (pars codd., et
cf. in comment. quae late de viriditate
disseruntur), cf. Ox. Tur. (uirescit). ¶
Greg. « uirescere » Philip. hebr. et ant.
« uirere » Hug. hebr. et ant. habent « ui-
rescere » et Greg. exponit. non est ibi
« uiuere » uel « uirere » Guill. | scyrpus C
Ω^S; scirpos W*; sirpus g; syrpus Ω^M |
crescet] Λ¹2(t in ras.)Θ^G2(et in ras.);
crescit Φ^P*D cum Sang. Ox. Tur.; cres-
cere CEQFGKSWΩagreIvžc Greg. | ca-
rectus E*; caretum Θ^H2 in ras.; biblos
Θ^AG*; biblus Θ^G2 | sine] absque CX.

12. adhuc sit] adhesit L | ne CΠ^F
Φ^VΘ^HG; non Ω^M | carpatur] Θ^G2(alt. a in
ras.)W*; carpiatur L; carpitur W²; ca-
pitur Θ^A | arescit] G*; arescet H*FG²K;
arescat X; ariscet W*.

13. uia D Philip. | omnium] homi-
num CX Greg. (pars codd.) cum Ox.
Tur. | dominum CXΘ^A Greg. cum LXX,

Sang. Ox. Tur. | hypocritae H; ypo-
chritae Π^FFK; ypochrite Ω^S; ypocrite X
Ω^Ma; ipocrite VCΣ^T.

14. ei] enim K*; enim ei D Philip.;
om. Π^F | ~ placebit ei Ω^S | uecordia]
¶ stultitia F | sicuti C; om. S, cf. hebr.
et LXX | telē Λ¹.

15. innititur G*S*W Philip. Greg.;
innitur K*; innitet CX | super om. L |
et om. L† | eum Philip.; ea Θ^A | consur-
git S*W*.

16. uidetur + scirpus Ω; + scyr-
pus Ω^S, ¶ subauditur « scirpus » sed non
est de textu Hug. | ueniet E* | horto
restituimus; orto = r; hortu LA*CΠ^FS*
W; ortus G*; ortu A²G²S² cum rell. codd.
et edd., Philip. et Greg. | egredietur A
Σ^TΦ^VDΩ^SareIvžc Philip.

17. acervum petrarum om. W* |
petre Ω^M* | densebuntur VΦ^GVΦ^HAG*
Philip. (codd. R*M) | commorabuntur
Ω^M.

18. obsorbuerit Σ^T*Θ^A | eum om.
H* | suo om. Ω^M, cf. Sang. Ox. Tur. |
negabit] L²(b in ras.); negavit AΠ^FFK
S*W | et om. L, cf. hebr. et LXX | dicit
Π^FS*W | non om. Ω^M | te] eum Θ^A.

11. § numquid Ω^M; <numquid VACQK | <aut A | 12. <cum VAQK | 13. <sic VACQ
K | 14. <non VACQK | 15. <innitetur ACQK | <fulciet VA | 16. <umectus VACQK |
17. <super VACQK | 18. <si VACQK | <non Q.

¹⁹ haec est enim laetitia viae eius
ut rursum de terra alii germi-
nentur

²⁰ Deus non proiciet simplicem nec
porriget manum malignis

²¹ donec impleatur risu os tuum et
labia tua iubilo

²² qui oderunt te induentur confu-
sione et tabernaculum impio-
rum non subsistet

IX. ¹ et respondens Iob ait

² vere scio quod ita sit et quod
non iustificetur homo conpo-
situs Deo

³ si voluerit contendere cum eo
non poterit ei respondere u-
num pro mille

⁴ sapiens corde est et fortis robore
quis restitit ei et pacem habuit

⁵ qui transtulit montes et nescie-
runt hi quos subvertit in fu-
rore suo

⁶ qui commovet terram de loco
suo et columnae eius concu-
tiuntur

⁷ qui praecipit soli et non oritur
et stellae claudit quasi sub sig-
naculo

19. uiae L *cum plerisque codd. et archetypo*; uitae VA | 20. porriget VA; por-
rigit L | 22. confusione V(comf.)A; confusionem L.

IX. 1. et respondens VL; respondens autem A | ait L; dixit A; *evan.* V | 4. re-
stitit L *cum multis codd. et archetypo*; resistit VA | 7. oritur V *cum plerisque codd. et*
archetypo; orietur LA | stellae VL; stillas A.

Desunt Γ^AΨ^D.

19. enim *om. Philip.* | laetitia] gra-
tia Θ^A | uiae] F*; uitae VA *Greg. (pars*
codd.); uite F²Ω^M*; in te Ω^{M2} | ~ alii
de terra Π^FH *Iulian.* | geminentur G.

20. deus — simplicem *om. Philip.* |
proiciet] propiciet Ω* | porrigit LΠ^FE*
Θ^{HO}*FK; porregit W.

21. risum W* | suum Ω^M.

22. induantur Φ^PΩ^M | confusionem
LK* | et tabernacula (+ tua Λ^L) impiorum
non subsistent Λ^LΣ^TH*; *om. Philip.* ¶ «ta-
bernaculum» *Guill.* | subsistit FKS*W.

IX. 1. et — ait *om. Philip.* | et
resp.] respondens autem AΠ^FΘ^AG* *Iu-
lian.*; respondens CA^LXQDK*; et respon-
dens autem G² | ait] dixit ACA^LXΣ^TG
cum Sang.; [...] V.

2. uere + enim Π^F | quod] quia
Ω^M *cum Aug.* | et *om.* D | iustificatur
CX *Greg.*; iustificabitur D | conpositus]

H² (comp.); comparatus Σ^TH*(comp.)³Ω^S,
cf. infra 25,4.

3. si] etiamsi G* | ~ cum eo con-
tendere Π^F | pot. ei resp.] pot. respon-
dere ei C(ϕi)Λ^LDΩSMα *Greg.*; pot. respon-
dere enim X; pot. respondere G*K*;
respondebit ei *Philip.* | poterit] ¶ para-
tus erit Λ^{L2} | pro] de Σ^TD *Philip. cum*
Sang. Ox. Tur. Aug.

4. sapiens — robore *om. Philip.* |
qui E*Ω^S | resistit VAΦEQFKSWe *Phi-
lip. Greg. (pars codd.)*; resistet Π^F.

5. qui] Φ^G*; quis CΦ^{G2}; *om.* Ω^M.

6. commouit QFKSW *Philip. (I^o*
loco) cum Sang. | concutiuntur] E*G*;
concutiuntur Λ^L*Π^FΦE²FG²KSWΩ^S(con-
cuc.)^M *Greg.*; continentur C.

7. praecepit K* *cum Sang.* | orietur
LAE | stillas AW* | claudit G*g | quasi]
qui A.

19. <haec VACQK | 20. <deus VACQK | 21. <donec ACQK | <tuum V | 22. <qui VAC
QK | <et A.

IX. 1. ¶ et VIII. CX; IX. Ω^{SJ}; XII. AΘ^{AG}*Ω^M; liber VIII. Λ^L; *Div. sine num.* Π^F
Σ^TΦEΘ^{HG2}QFGKSW; <et V | 2. <vere VACQK | 3. <si VACQK | 4. <sapiens VACQK |
<quis VCQK | 5. <qui VACQK | 6. <qui VACQK | 7. <qui VACQK | <et stellae V.

- ⁸ qui extendit caelos solus et
graditur super fluctus ma-
ris
⁹ qui facit Arcturum et Oriona et
Hyadas et interiora Austri
¹⁰ qui facit magna et inconprehen-
sibilia et mirabilia quorum non
est numerus
¹¹ si venerit ad me non videbo si
abierit non intellegam eum
¹² si repente interroget quis respon-
debit ei vel quis dicere potest
cur facis
¹³ Deus cuius resistere irae nemo

- potest et sub quo curvantur
qui portant orbem
¹⁴ quantus ergo sum ego qui re-
spondeam ei et loquar verbis
meis cum eo
¹⁵ qui etiamsi habuero quippiam
iustum non respondebo sed
meum iudicem deprecabor
¹⁶ et cum invocantem exaudierit
me non credo quod audierit
vocem meam
¹⁷ in turbine enim conteret me et
multiplicabit vulnera mea etiam
sine causa

12. quis (I^o) VA; qui L | cur] quur VL; cur sic A | 16. exaudierit... audierit L cum plerisque codd. et archetypo; exaudierit... exaudierit VA | 17. multiplicabit V; multiplicauit LA.

Desunt Γ^AΨ^D.

8. extendit + super W | solos Φ^v*; suos Φ^{RG} | fluctos Π^FK^{*}W^{*}.

9. arturum E; arcturam W^{*}; mazarot L. ¶ uel et mazarot hoc est zodiacum circum X, cf. Hier. ep. 64, 18 | oriona et hiadas K²; orion*thiadas K^{*} | oryona Θ^{MG}; horiona C; orionam Π^FΣ[†]; horionam Λ¹; orionas Ω^{SJ}; oriones Ω^M; urionem X | hyadas] G^{*}; yadas Λ¹X; hiadas Π^FΣ[†]K²; *hiadas F; thyadas G²; plyadas Philip.; hiados Θ^{A2}; hidos Θ^{A*} | et] ad E^{*} | astri Σ[†]*.

10. faciunt L | et] in ras. Θ^{G2} | incompr.] inscrutabilia CXSΩg Greg., cf. supra 5,9 et infra 37,5 | et mirabilia om. L.

11. uenerunt F^{*} | si (2°)] et si CX Greg. cum hebr., LXX et Sang. Ox. Tur. | abierit] Θ^{G2}(it in ras.); abiero Θ^A | ~ eum (et) si abierit non intellegam C XΩarel̄c Greg.

12. quis (I^o)] qui LΘ^AH^{*} | dicere + ei CΛ¹XΠ^FSWΩgr Greg. cum hebr.

et LXX, cf. Sang. Ox. Tur. (illi) | potest + ei Ω^M | facis] praem. ita CΛ¹XΦ^FE²Θ^{G2}H²SWΩgr̄el̄b̄c Greg.; praem. sic A.

13. ~ irae resistere nemo Λ¹ΩSM; ~ irae nemo resistere arel̄b̄c | et om. Ω cum hebr. et LXX | curu.] turbantur L | portat W^{*}.

14. ergo] ego Φ^v* | sum ego] ego sum CXΠ^F Greg.; om. L | qui* W; ut Λ¹XΩ^{SJ}arel̄c Greg.; huti C.

15. qui etiamsi] qui si Ω^M Greg.; quia si CX; qui etiam H^{*}.

16. et om. Ω^{2M} | exaudierit] Θ^{G*}; audierit Θ^{G2}; odierit Θ^A | ~ me exaudierit CXΩSMα Greg. | quod] quo F^{*}; + talis α; + *** K | aud.] exaudierit VASΩ Greg., cf. Sang. Ox. Tur. Aug. | uocem meam] me K^{*} Iulian. cum LXX.

17. turbidine E^{*} | conterit Θ^{G2}(it in ras.)K^{*}W Philip. | multiplicabit] Θ^{G*}; multiplicauit LACΘ^{G2}QFGKWΩ^M Philip. (codd. R^{*}C^{*}) Greg. (pars codd.).

8. <qui VACQK | 9. <qui VACQK | <et interiora V | 10. <qui VACQK | <et mirabilia V | 11. <si venerit VACQK | <si abierit V | 12. <si VACQK | 13. <deus VACQK | <et V | 14. <quantus VACQK | 15. <qui VACQK | 16. <et VACQK | 17. <in VACQK.

- 18 non concedit requiescere spiritum meum et implet me amaritudinibus
 19 si fortitudo quaeritur robustissimus est
 si aequitas iudicii nemo pro me audet testimonium dicere
 20 si iustificare me voluero os meum condemnabit me
 si innocentem ostendere pravam me conprobabit
 21 etiamsi simplex fuero hoc ipsum ignorabit anima mea et tede-

- bit me vitae meae
 22 unum est quod locutus sum et innocentem et impium ipse consumit
 23 si flagellat occidat semel et non de poenis innocentum rideat
 24 terra data est in manu impii vultum iudicum eius operit quod si non ille est quis ergo est
 25 dies mei velociores fuerunt cursore fugerunt et non viderunt bonum

18. implet V(inp.)L; impleuit A | 19. pro me audet VA; audet pro me L | 20. condemnabit V; condemnauit LA | ostendere VA; ostendero L | conprobabit V(comp.)L; comprobauit A | 21. ignorabit V; ignorauit LA | 24. in manu VA; in manus L | iudicium L cum plerisque codd. et archetypo; iudicium VA | 25. fugerunt VA; fugierunt L.

Desunt $\Gamma^A\Psi^D$.

18. concedet $\Lambda^L\Sigma^T\Phi G^*W$ Philip.; concidet K* | quiescere Ω Greg. $\P$ hebr. et ant. non habent « requiescere » Hug. ant. sec. hebr. « requiescere » Guill. | implet K; implebit Λ^LW ; impleuit A cum LXX et Sang. Ox. Tur.

19. iudicet Θ^A | nemo] ne ΘG^*F^*K | audet] ΘG^2 (et in ras.); audiet Λ^L^*a ; audit W^* | dicere] reddere Ω^M | ~ dicere testim. nemo pro me audet SW; ~ nemo audet pro me testim. dicere $L\Omega^{SM}a\epsilon l v \beta \zeta c$.

20. iustificari Σ^T | condemnauit LA CFK*S*W* Iulian. (I m.) | si] et si E, cf. LXX | innoc.] in nocte E* | ostendere = $VA\Lambda^L\P^F\Sigma^T\Theta^H\Omega HD\Omega$ Philip. Iulian.; ostendero CX; ostendero rell. codd. et edd. $\P$ ant. et Greg. iuxta hebr. « ostendero » Guill. | prauum] paruum E* | co(n)probauit $AC\P^F\Theta^H^*FGK^*W^*$.

21. etiamsi] etsi D | ipsud E*; ipsut CX; ipsa W* | ignorabit] Λ^L^* ; ignorauit $LAC\Lambda^L^2E^*\Theta FGK^*S^*W$ Greg. (pars codd.).

22. est + enim $\Sigma^T H$ | loquutum Θ^A | et (I^o) om. $\Lambda^L\Omega^S$ | consumit] ΦP^*E^* ; consumet $\Phi^{RGVP^2}E^2\Omega^{SM}$; praem. me FK² (ut vid., postea eras.). $\P$ hebr. et ant. « consumet » Guill.

23. occidet Φ^{V^*} ; occidit E* | de om. $\Phi^R S^*W^*$ | innocentium $\Sigma^T\Omega^M$; innocent CX; innocentem $\Lambda^L^*FS^*W^*r$ | ~ de penis innocentum non Π^F Iulian.

24. data] tradita Ω^{SM} cum Aug. | in manu] $\Theta G^*H^*K^*W^*$; in manus $LC\P^F\Phi^V$ $\Theta G^2H^2DK^2W^2\Omega a\epsilon l v \beta \zeta c$ Greg. cum LXX, Sang. Ox. Tur. Aug.; in manibus r. $\P$ hebr. et ant. habent « in manu », grecus sicut expositor idem reputat « in manus » exponendo Guill. | iudicium $VA\Lambda^L^*XF$ K β cum Sang., et cf. Tur. (I m.) et Aug. qui pro facies iudicum habent faciens iudicium | ille om. G* | est quis ergo est] quis ergo esset D.

25. fuerunt] sunt Ω^S | fugierunt LC $\Sigma^T\Phi^R^*\Theta^H^*AG^*$; fuerunt W*.

18. <non VACQK | 19. <si fortitudo VACQK | <si aequitas VACQ | <nemo V | 20. <si iustificare VACQK | <os V | <si innocentem VACK | <pravum V | 21. <etiamsi VACQK | 22. <unum VACQK | 23. <si VACQK | 24. <terra VACQK | <vultum V | <quod VACQ | 25. § dies Ω^M ; <dies VAQK | <fugerunt V.

²⁶ pertransierunt quasi naves poma
portantes sicut aquila volans
ad escam

²⁷ cum dixero nequaquam ita lo-
quar commuto faciem meam
et dolore torqueor

²⁸ verebar omnia opera mea sciens
quod non parceres delinquenti

²⁹ si autem et sic impius sum qua-
re frustra laboravi

³⁰ si lotus fuero quasi aquis nivis
et fulserint velut mundissimae
manus meae

³¹ tamen sordibus intingues me et
abominabuntur me vestimenta
mea

³² neque enim viro qui similis mei

est respondebo nec qui me-
cum in iudicio ex aequo pos-
sit audiri

³³ non est qui utrumque valeat ar-
guere et ponere manum suam
in ambobus

³⁴ auferat a me virgam suam et
pavor eius non me terreat

³⁵ loquar et non timebo eum ne-
que enim possum metuens
respondere

X. ¹ tedet animam meam vitae
meae dimittam adversum me
eloquium meum loquar in a-
maritudine animae meae

² dicam Deo noli me condemnare
indica mihi cur me ita iudices

28. parceres VA; parceris L | 30. fulserint VLA²; fulserunt A* | 35. respondere VL; respondere ei A.

X. 1. in amaritudine VA; in amaritudinem L.

Desunt Γ^AΨ^D.

26. transierunt Ω^M | nauis ΘG*G*
W*; in aues Θ^A | puma G*; spuma X* |
∪ portantes poma F* | sicuti C; *praem.*
et ΘG²S².

27. ita] ultra A^W | dolorem L | tor-
quear Φ^G.

28. uerebor Q | parceris LΦE*FG²
(*s in ras.*)KSW *Philip.* | delinquens Θ^A.

29. et *om.* E²K* *Philip. (cod. R)* |
sic] si cum L | sum] fuero Ω^M; *om.* F*.

30. lo**tus CG; locutus Λ^L* | fulse-
rint] X*F*; fulserunt A*H*; effulserint
F²; fluxerint K²Ω^M; fuerint X²Π^FK* |
ueluti C.

31. intinguis Π^FFK; intingis G; in-
tingens g; tingues Λ^L*; tinges Λ^{L2} | et
abom.] [...]nabuntur F (*fol. lac.*); nec

dealbabuntur F² (*in marg.*) | abhomina-
bunt Ω^M; abominantur A *Iulian.*

32. uirum S[†] | quis F* | michi Ω^M |
∪ est m(ei) ΩSM | nec] neque Λ^LD; et
A^W | in *om.* SW | aequo] quo CX | au-
dire Λ^L*W*.

33. non] neque S | suam] meam G.

35. neque] nec r | metu A | respon-
dere + ei AΠ^F.

X. 1. tedet] taedea est L | anime
meę uita mea Σ^r | anima mea CX* *Greg.* |
demittam A | aduersus S | in amaritudi-
nem LK* *cum Sang.*; in amaritudinibus
Π^F.

2. domino Θ^AK* *cum LXX et Sang.*
Ox. Tur. Aug. | me (I^o) *om.* Φ^B | me (2°)]
mihi Θ^A | iudicas *Philip.*

26. <pertransierunt VACQK | <sicut V | 27. <cum VACQK | 28. <verebar VACQ
K | <sciens V | 29. <si VACQK | 30. <si VACQK | <et V | 31. <tamen VA | 32. <neque
VACQK | <nec QK | 33. <non VACQK | 34. <auferat VACQK | 35. <loquar VACQ
<neque K.

X. 1. ¶ tedet X. Ω^{SJ}; § tedet Ω^M; <tedet VACQ | <loquar VCQ | 2. <dicam V
A | <indica V.

- ³ numquid bonum tibi videtur si
calumnieris et opprimas me
opus manuum tuarum et con-
siliium impiorum adiuves
⁴ numquid oculi carnei tibi sunt
aut sicut videt homo et tu vi-
debis
⁵ numquid sicut dies hominis dies
tui et anni tui sicut humana
sunt tempora
⁶ ut quaeras iniquitatem meam et
peccatum meum scruteris
⁷ et scias quia nihil impium fece-
rim cum sit nemo qui de
manu tua possit eruere
⁸ manus tuae plasmaverunt me et
fecerunt me totum in circuitu
et sic repente praecipitas me

- ⁹ memento quaeso quod sicut lu-
tum feceris me et in pulve-
rem reduces me
¹⁰ nonne sicut lac mulsisti me et
sicut caseum me coagulasti
¹¹ pelle et carnibus vestisti me et
ossibus et nervis conpegisti
me
¹² vitam et misericordiam tribuisti
mihi et visitatio tua custodi-
vit spiritum meum
¹³ licet haec celes in corde tuo
tamen scio quia universorum
memineris
¹⁴ si peccavi et ad horam peper-
cisti mihi cur ab iniquitate
mea mundum me esse non
pateris

3. manuum A; manum VL | 13. quia VL; quod A.

Desunt Γ^AΨ^D.

3. ~ tibi bonum Λ^L | calumniaris
Φ^{R†}; + me Dagrelv̄sc | me] pauperem
CXE² *Greg.*; om. E* | manum VLG*K*.

4. carnis D *Philip.*; cornei L | aut]
et K* | sicuti C | uidit W* | ~ homo
uidet Λ^LΠ^F *cum Sang. Aug.* | et om. K* |
tu om. C | uides Λ^LXΣ[†]ΦSW²(e ex i).

5. sicuti C | hominum Π^FSW | et]
aut CX *Philip. (codd. CM) cum LXX et*
Sang. Ox. Tur. | sicuti C.

7. *tot. vers. om. Philip.* | et] ut CX
Greg. | scies D | ~ nemo sit A | eua-
dere L.

8. tua W* | ~ fecerunt me et
plasmauerunt me DSWΩaref̄sc *Iulian.*,
cf. codd. graec. SA et Ox. Tur. ¶ ordo
sec. hebr. et ant. et grecum et *Greg.* « plas-
mauerunt me et fecerunt » *Guill.* | in cir-
cuitum K*; in giro Θ^M | precipitasti C*.

9. sicuti C | fecisti V | reduces C
XΦ^oF*GK*S*W*; deduces Q; deducis
F².

10. sicuti C | lac om. F* | mulsisti
Θ^A | sicuti C | me coag.] coag. me Λ^LΦ
SW *cum Sang. Ox. Tur.*; me coag. me
Σ[†]*; coa(g). C(quoag.)XΘ^AF*. ¶ hebr. et
ant. « coagulasti me » *Guill.* | coagolasti
Π^FE*Θ^BS*W*; coacolasti Θ^AGK*.

11. *tot. vers. om. Philip.* | pellem
A* | carne G* *cum Sang. Ox. Tur.* | uest-
tistis Π^FE* | et ossibus — me om. S* | et
(ante ossibus) om. CXΣ[†]G*S²WΩ^{SJ2}agr
el̄sc *Greg. cum LXX et Sang. Ox. Tur.*
¶ hebr. et ant. « et ossibus » *Guill.*

13. celis K*; celis W* | quia] quod
AΩ^W; qua E* | uniuersum X.

14. pepercis Θ^A | cur] cuius Ω^M |
me om. X | non om. F*.

3. <numquid VACQK | <et consiliium V | 4. <numquid VACQK | 5. <numquid VA
CQK | 6. <ut VACK | 7. <et VACQK | 8. § manus Ω^M; <manus ACQK | 9. <memento
VACQK | <et V | 10. <nonne ACQK | 11. <pelle VACQK | 12. <vitam VACQK | <et
visitatio A | 13. <licet ACQK | 14. <si VACQK.

¹⁵ et si impius fuero vae mihi est
et si iustus non levabo caput
saturatus adflictione et mise-
ria

¹⁶ et propter superbiam quasi lea-
nam capies me reversusque
mirabiliter me crucias

¹⁷ instauras testes tuos contra me
et multiplicas iram tuam ad-
versum me et poenae militant
in me

¹⁸ quare de vulva eduxisti me qui
utinam consumptus essem ne
oculus me videret

¹⁹ fuisset quasi qui non essem de
utero translatus ad tumulum

²⁰ numquid non paucitas dierum
meorum finietur brevi
dimitte ergo me ut plangam pau-
lulum dolorem meum

²¹ antequam vadam et non revertar
ad terram tenebrosam et oper-
tam mortis caligine

²² terram miseriae et tenebrarum
ubi umbra mortis et nullus
ordo et sempiternus horror
inhabitans

XI. ¹ respondens autem Sophar
Naamathites dixit

² numquid qui multa loquitur non
et audiet aut vir verbosus ius-
tificabitur

19. quasi qui VL; quasi A | 20. dimitte VL; demitte A.

Desunt Γ^A(usque ad v. 15, impius)Ψ^D.

15. caput + meum A cum hebr.

16. leena Σ^TQ; leena* Θ^H | reuersurus-
que L | crucias] F²(s in ras. lat. spat.);
cruciar Θ^A; crucis G*.

17. instaure Θ^A*; praem. et D
tuos] meos D | aduersum me] G*; ad-
uersus me Λ^LΘ^AFG²KSW Philip.; om. C
XΩ^M Greg. ¶ Greg. non habet « aduer-
sum me » sed hebr. et ant. habent Hug.

18. de om. L | uulua* G | qui om.
G² | me (2°)] meus CXΩ^M | uiderit K*.

19. tot. vers. om. Philip. | qui om. A
CΛ^LΣ^TQDF*SWΩgre[ῡg̃c Greg., cf. Sang.
Ox. Tur. | non] in ras. Φ^P | esset Σ^T²
(t in ras.).

20. finie*tur G; fini*tur Γ^A | breue
W*; in breui C | demitte AΦ^{GVP}FK | ~
me ergo F* | me + domine Ω^M.

21. caliginem XK*W*.

22. terram] praem. et A | ubi] sub
L | umbrae SW | et (ante sempiternus)]
sed Ωagre[ῡg̃c; set Σ^T | sempiternos LG |
horror] error E*; dolor Q | inhabitat
ΩSTg̃c. ¶ hebr. et ant. habent « inhabi-
tans » et nec antiquiores habent « inha-
bitant » Guill.

XI. 1. respond. — dixit om. F Phi-
lip. | autem om. Θ^A | sofar LCXΦ^{RGP}W;
sofhar Σ^T; sofor Π^F | naamatithes Σ^TH;
naamatites A²XEΘ^HK; naamithites Θ^{AG};
namatites A*; naamithes Ω^M; naamathitis
S*W.

2. multum Π^F | non — uir om. L |
non et audiet] F*K*; non audiet CXH*
K²Γ^Ag̃c, cf. hebr.; num et audiet Ω^S; non
exaudiet DF²; et ipse non audiet ¶ Ω^M,
cf. Greg. (non et ipse aud.) | iustificabi-
tur] praem. non X.

15. <et si impius VACQK | <et si iustus VCQ | 16. <et propter VACQK | <reversusque
VA | 17. <instauras VACQK | 18. <quare ACQK | <qui V | 19. <fuisset VACK |
20. <numquid VACQK | <dimitte VACQK | 21. <antequam VA | <ad A | 22. <terram
VACQK.

XI. 1. ¶ respondens VIII. CXΓ^A; XI. Ω^{SJ}; XIII. AΘ^{AG}*Ω^M; liber X. Λ^L; Div.
sine num. Π^FΣ^TΦEΘ^{HG}²QFGKSW; <respondens V | 2. <numquid VACQK | <aut VAQK.

³ tibi soli tacebunt homines et cum
ceteros inriseris a nullo con-
futaberis
⁴ dixisti enim purus est sermo
meus et mundus sum in con-
spectu tuo
⁵ atque utinam Deus loqueretur
tecum et aperiret labia sua tibi
⁶ ut ostenderet tibi secreta sapien-
tiae et quod multiplex esset
lex eius
et intellegeres quod multo mi-
nora exigaris a Deo quam me-
retur iniquitas tua
⁷ forsitan vestigia Dei conprehen-

des et usque ad perfectum
Omnipotentem repperies
⁸ excelsior caelo est et quid facies
profundior inferno et unde
cognosces
⁹ longior terrae mensura eius et
lterior mari
¹⁰ si subverterit omnia vel in unum
coartaverit quis contradicet ei
¹¹ ipse enim novit hominum vani-
tatem et videns iniquitatem
nonne considerat
¹² vir vanus in superbiam erigitur
et tamquam pullum onagri se
liberum natum putat

XI. 3. confutaberis V; confutaueris LA | 6. intellegeres VA; intellegensis L | multo
VA; multa L | 7. conprehendes VA; conprehendis L | 9. terrae LA; terra V.

Deest Ψ^D .

3. inrideris Φ^{R*} | confutaueris LAC
F*KW*; confutabiris Φ^{R*E*} ; confortabe-
ris X. ¶ confutaberis X.

4. sum om. Σ^D cum LXX.

5. aperiet a.

6. ut] et Π^F *Julian.* | ostenderit W;
ostendere Γ^A | et (I^o) om. Ω , cf. *hebr. et*
LXX | quod om. Φ^G | sit CXS Ω *Julian.*
Greg. | lex + oris Q | ~ eius lex sit
multiplex Ω^M | intellegensis LGK*S*W;
intelligensis F* Ω^M | quo F* | multa LCA¹
E; multum SW | exigaris] F*; exigans
F² | a deo] ab eo Φ SW Ω agelv β c *Philip.*
(cod. R).

7. forsitan] ¶ h. numquid uestigia
dei conprehendes aut usque ad perfec-
tum omnipotens repperies Θ^G | conpre-
hendes] F*; co(npre)hendis LF²K*S*W;
conprehendisses E*; adprehendes *Phi-*
lip. | et om. E* | repperieris L.

8. excelsior] *praem.* et Φ^{R*} | ~ est
coelo D | cognosces] G*; cognoscis Π^F

FG²KS *Julian.*; cognoscis W; agnosces
 Σ^H .

9. longior + est Ω^M | terrae = LA
C Φ QW *Greg.* (pars codd.); terre X Π^F ;
terra *rell. codd. et edd., Philip. Julian.*
Greg. (pars codd.) | maris Θ^A .

10. subverterit] Θ^{G^2} (riterit in *ras.*
brev. spat.); subuertit Lg | uel] et V |
contradicet] F*; contradicit F²K*S*W;
contradicet Σ^T | ei + uel quis dicere ei
potest cur ita facis CX Σ^T Γ^A Ω agre [ei
om. C Σ^T ²; ~ ei dicere Ω^{SM} ; poterit Ω^S]
Greg. cum Λ^L (marg.) et cf. *LXX et*
Sang. Ox. Tur. Aug. ¶ quod sic inter-
ponitur « uel quis ... facis » nec *hebr.*
habet nec ant., sed uidetur a scriptori-
bus usurpatum ab eo quod est supra IX
(v. 12), tamen *Greg.* exponit *Guill.*

11. enim] autem *Philip.* | uanitates
 Π^F | considerasti Θ^A .

12. in superbia Π^F S | tamquam] qua-
si CX *Greg.* | ~ natum se liberum Π^F .

3. <tibi VACQK | <et A | 4. <dixisti VACQK | 5. <atque VACQK | 6. <ut VAC
| <et intellegeres VA | 7. <forsitan VACQK | 8. <excelsior VACQK | <profundior Q |
9. <longior VAQ | 10. <si VACQK | 11. <ipse VACQK | 12. <vir VACQK | <se V.

- ¹³ tu autem firmasti cor tuum et expandisti ad eum manus tuas
¹⁴ si iniquitatem quod est in manu tua abstuleris a te et non manserit in tabernaculo tuo iniustitia
¹⁵ tum levare poteris faciem tuam absque macula et eris stabilis et non timebis
¹⁶ miseriae quoque oblivisceris et quasi aquarum quae praeterierint recordaberis
¹⁷ et quasi meridianus fulgor consurget tibi ad vesperam

- et cum te consumptum putaveris orieris ut Lucifer
¹⁸ et habebis fiduciam proposita tibi spe et defossus securus dormies
¹⁹ requiesces et non erit qui te exterreat et deprecabuntur faciem tuam plurimi
²⁰ oculi autem impiorum deficient et effugium peribit ab eis et spes eorum abominatio animae
 XII. ¹ respondens autem Iob dixit

14. quod VL; quae A | 15. tum V *cum complur. codd. et archetypo, ut vid.*; tunc LA | 16. recordaueris VLA, *fortasse cum archetypo* | 18. proposita VL; praeposita A | defossus VL; defessus A | 19. requiesces VA; requiescit L.

Deest Ψ^D.

13. ad eum] S*; ad deum ΦDS²Ω^{sj}.
 14. quod = VLΘ^A*(*ut vid.*)W *Philip.* (codd. R*M); qu(a)e Θ^{A2} *cum rell. codd. et edd.* | in manus tuas Ω^m | permanserit Ω | iniustitia] *praem.* in G*; + tua Π^F.

15. tum] tunc LAΛ¹Π^FΣ¹EH²(c *in ras.*)QK*SWΩagrelv̄z̄c *Greg.*; tu* Σ¹*; om. CX | lauare Ω^m | absque] sine C erit W.

16. miseria L² (*pr. i ex e*) | praeterierint] S² (*int in ras.*); pr(a)eterierunt Λ¹Σ¹Φ¹QDΓ^AΩ^sagrelv̄z̄c; + non CXSW² Γ^AΩ^a *Greg. et cf. Sang. Ox. Tur. Aug.* ¶ hebr. et ant. non habent « non » et in hoc uidetur expositio *Greg.* concordare *Guill.* | recordaueris VLACΛ¹Θ^m*FK*W*; recordaberis Φ^{rv}.

17. fulgor] E*H*F*W*; fulgur Φ E²Θ^oH²F²SW² | consurgit W*; contra-surget Φ^v | uesperum CΛ¹XS *Greg.* | pu-

taueras W*; putaberis XΦ^PW² | aurieris L*; arieris W*.

18. proposita] S*; propositam Π^F K*S²; praeposita A; preposita Σ¹W²; prepositam W* | spe] S*; spem Π^FS² | defossus] E*Θ^G*F*W*; defessus AΠ^FΣ¹ E²Θ^mG²F²SW² | dormiens D *Philip.* (codd. R*C).

19. requiesces] Θ^{m2} (*alt. es in ras.*); requiescis Π^FW*; requiescit L; + securus Φ^{G2} *ex versu praec.* | te om. Λ¹Θ^AΩ^m *cum hebr.* | extorreat Γ^A | et om. L | precabuntur D *Philip.* | plurimi] *praem.* quam D.

20. deficient] Θ^{G2} (*alt. e in ras.*) | refugium Ω^s | periuit V | et — animae om. L | spes] pes K* | illorum CXΩ^sagrelv̄z̄c *Greg.* | abominatio + est Q *cum Sang. Ox. Tur.*

XII. 1. respondens — dixit om. F *Philip.*

13. <tu VACQK | 14. <si VACQK | 15. <tum VA | 16. <miseriae VACQK | 17. <et quasi VA | <et cum ACQ | <orieris V | 18. <et habebis VAK | 19. <requiesces VAQ K | 20. <oculi VACQK | <et spes V.

XII. 1. ¶ respondens X. CXΓ^A; XII. Ω^{sj}; XIII. AΘ^{AG}Ω^m; *Div. sine num.* Λ¹Π^F Σ¹ΦEΘ^mQFGKS W; <respondens V.

² ergo vos estis soli homines et
vobiscum morietur sapientia
³ et mihi est cor sicut et vobis
nec inferior vestri sum
quis enim haec quae nostis ignorat
⁴ qui deridetur ab amico suo sic-
ut ego invocabit Deum et
exaudiet eum
deridetur enim iusti simplicitas
⁵ lampas contempta apud cogita-
tiones divitum parata ad tem-
pus statutum
⁶ abundant tabernacula praedo-
num et audacter provocant
Deum cum ipse dederit omnia

in manibus eorum
⁷ nimirum interroga iumenta et
docebunt te et volatilia caeli
et indicabunt tibi
⁸ loquere terrae et respondebit tibi
et narrabunt pisces maris
⁹ quis ignorat quod omnia haec
manus Domini fecerit
¹⁰ in cuius manu anima omnis vi-
ventis et spiritus universae
carnis hominis
¹¹ nonne aures verba diiudicat et
fauces comedentis saporem
¹² in antiquis est sapientia et in
multo tempore prudentia

XII. 2. morietur VL; orietur A | 4. inuocabit V; inuocavit A | 11. aures VA;
aures L | comedentis A cum plerisq. codd. et archetypo; comedentes VL.

Desunt G(a v. 9, manus)Ψ^b.

2. ~ soli estis Dg | et] ut Ω^s | uo-
bis conmorietur Ω^m | morietur = VLE*³Θ
DGW*Ωgrelv̄gc Greg., cum hebr., LXX,
Sang. Tur.; moretur Ω^s; moratur CX
Σ^r; morabitur Philip.; oritur Λ^l; orietur
E²W² cum rell. codd. et a. ¶ « morietur »
ita habet Greg. hebr. et ant., non « orie-
tur » ut quidam habent Hug. « morie-
tur » Guill. | ~ sapientia orietur F*.

3. et] uerumtamen cognoscitis quia
D, ex comm. Philip., ut vid. | sicuti C
uestri] uobis Ω^m | quis — ignorat om.
Philip. | enim om. D.

4. qui — inuocabit om. L | diride-
tur Σ^r | sicuti C; ut G*; + et Φ^vΩ^m
Philip.; + ** E* | inuocavit ACW*;
inuocat E* | deum] dominum Π^rΦ^rVPΘⁿ*
QΩ^s Iulian. | exaudit L; exaudibit X;
praem. non F* | deridetur Σ^r | enim] au-
tem L; om. Ω^s.

5. contempta] Σ^r*; contenta Λ^l*
Σ^r² | paratum K | stat.] constitutum L.

6. et om. W² | audaciter QDS* Phi-
lip. | deum] dominum Λ^l cum LXX; +
tamquam inquisitio non sit futura Σ^r²
cum LXX, cf. Sang. Ox. Tur. | cum] et
quod A | ipsi Φ^v* | dedit Ω^m | ~ omnia
ipse dederit Philip. | in manus DΩ^rel
v̄gc Greg. (plerique codd.); in manu Λ^l.
¶ ant. et Greg. « in manibus » Guill. |
~ in manu eorum omnia Λ^l.

7. et (2) om. Philip. | et (3°) om. D.

8. tibi om. Λ^l | enarrabunt A; + ea
Ωsm; + tibi L cum hebr., LXX, Sang.
Ox. Tur.

9. tot. vers. om. Philip. | ignoret
W²(e ex i); ignoravit Π^r | ~ hec omnia
Ω^r | fecit W^a cum Sang. Ox. Tur.

10. manu om. L; + est Q cum
Sang. Ox. Tur. Aug. | hominis om. Q.

11. aures LD | diiudicat D | faucis
Σ^r | comedentes VLW*; comedetis Φ^p*.

12. in (ante multo) om. X | pruden-
tiam K*; prouidentia D.

2. <ergo VACQK | 3. <et mihi VACQ | <nec A | <quis VACQK | 4. <qui VACQK | <de-
ridetur enim VACQK | 5. <lampas VAC | 6. ¶ abundant. liber XI. Λ^l; pars tertia S; <ab-
undant VACQK | <cum V | 7. <nimirum VACQK | <et volatilia A | 8. <loquere VAC
QK | 9. <quis VACQK | 10. <in VAC | 11. <nonne VACQK | 12. <in antiquis VACQK.

- ¹³ apud ipsum est sapientia et fortitudo ipse habet consilium et intelligentiam
¹⁴ si destruxerit nemo est qui aedificet et si incluserit hominem nullus est qui aperiat
¹⁵ si continuerit aquas omnia siccabuntur et si emisit eas subvertent terram
¹⁶ apud ipsum est fortitudo et sapientia ipse novit et decipientem et eum qui decipitur
¹⁷ adducit consiliarios in stultum finem et iudices in stuporem
¹⁸ balteum regum dissolvit et praecingit fune renes eorum
¹⁹ ducit sacerdotes inglorios et optimates subplantat
²⁰ commutans labium veracium et doctrinam senum auferens
²¹ effundit despectionem super principes et eos qui oppressi fuerant relevans
²² qui revelat profunda de tenebris et producit in lucem umbram mortis

14. et si LA; si V | 15. et si LA; si V | 17. adducit L *cum plerisq. codd. et archetypo*; abducit A; abducat V | in stuporem VL; in stupore A | 18. praecingit VL; praecinget A | 19. inglorios VA; ingloriosos L | 22. umbram V; umbras L; umbra A.

Desunt QΨD.

13. et fortitudo *om.* Θ^{n*} | ~ fortitudo et sapientia Θ^a | ipsi W^{*}; *praem.* et ag.

14. aedificet] A²(*alt. e in ras.*) | et si = LAΠ^FΦΘSW *Iulian.*; si *rell. codd. et edd. et Philip. cum hebr. et LXX* | incl.] concluderit K^{*} | hominem *om.* W² | nullus] nemo EΘ | aperiatur W.

15. aquas *om.* E^{*} | ~ siccabuntur omnia SW | et *om.* VCA¹XΣ¹HDFKΓ^aΩ age *Philip. Greg.* | miserit Π^F *Iulian.* | subuertunt A.

16. et sapientia] ¶ h. et lex Θ^a.

17. adducit] S²(*pr. d in ras.*); adducat Π^FH^{*}; abducit A *Iulian.*; abducat V; *praem.* et DΩ^m | stultum] aduersum E^{*} | in stupore AΠ^FΦ^{RV}.

18. regum] ergo Γ^a | dissolvit H^{*} *Philip.* | pr(a)ecinget ACXH^{*}Ω^m *Philip.* |

funem L; fine Θ^a | renes eorum] Θ^{a2} (nes eo *in ras.*) | illorum Π^F *Iulian.*

19. ducit] S^{*}; ducat CA¹XH^{*}S²; deducit Π^F *Iulian.* | ingloriosos LA¹Σ¹Θ^aQ K; inglorioso S^{*}; *praem.* eorum Ω^m | optimatus L.

20. doctrinas Π^F | senium Θ^{a*}; sensum L.

21. effundet H^{*}; *praem.* et D. ¶ effundens X² *cum hebr., LXX, Sang. Ox. Tur.* | dispectionem Λ¹*Φ^{RGVP*}E^{*}Θ^{HQ} FKS^{*}W | et *om.* βc. ¶ « et eos » *Guill.* | eos] hos *Philip.* | releuat Ω^{SMr} *Greg. (aliq. codd.)*; leuans Γ^a. ¶ « releuans » *Guill.*

22. reuelat] Σ^{T*}Φ^{P*}; releuat Σ^{T2}Φ^{P2} Θ^aΩ^m | producat Π^FH^{*}FK *Iulian.* | in luce Σ^r | umbras L; umbra AΓ^a | ~ mortis umbram Ω^{s*}.

13. <apud VACQK | 14. <(si destruxerit VACQK | <(et) si VCQ | 15. <(si continuerit VACQK | <(et) si VCK | 16. <apud VACQK | <ipse V | 17. <adducit VACQK | 18. <balteum VACQK | 19. <ducit VACQK | 20. <commutans VACQK | 21. <effundit VACQK | 22. <qui VACQK.

²³ qui multiplicat gentes et perdet
eas et subversas in integrum
restituēt

²⁴ qui inmutat cor principum po-
puli terrae et decipit eos ut
frustra incedant per invium

²⁵ palpabunt quasi in tenebris et
non in luce et errare eos fa-
ciet quasi ebrios

XIII. ¹ ecce omnia et vidit oculus
meus et audivit auris mea et
intellexi singula

² secundum scientiam vestram et
ego novi nec inferior vestri sum

³ sed tamen ad Omnipotentem lo-

quar et disputare cum Deo
cupio

⁴ prius vos ostendens fabricatores
mendacii et cultores perverso-
rum dogmatum

⁵ atque utinam taceretis ut putare-
mini esse sapientes

⁶ audite ergo correptiones meas et
iudicium labiorum meorum ad-
tendite

⁷ numquid Deus indiget vestro
mendacio ut pro illo loqua-
mini dolos

⁸ numquid faciem eius accipitis et
pro Deo iudicare nitimini

23. perdet ... restituet LA; perdit ... restituit V.

XIII. 1. et uidit VL; uidit A.

Desunt G(usque ad v. 8, deo)Ψ^o.

23. perdet = LAΛ^u*Π^FH*FKS*W
Philip. (cod. R) *Iulian.*; perdat E*; per-
dit Λ²E²H²S² cum *rell. codd. et edd.,*
hebr. et LXX | in *om.* Θ^A; *praem.* eas X
Σ^T | restituet = LAΛ^u*Π^FH*K*SWΓ^A *Iu-*
lian.; restituit Λ¹H²K² cum *rell. codd.*
et edd., hebr. et LXX.

24. inmutit S*; mutat D | principi
Q | populi *om.* Π^F | decipit H *Philip.*
(cod. R*), cf. *LXX* | incedat W*; ince-
dent K*; incidunt L.

25. palpabant Ω | in lucem Π^F | eos
facit Σ^TΩ^M *Philip. cum hebr.*; faciet eos
S²(iet eos *in ras.*)W | quasi] sicut *Philip.* |
ebrius K* *Philip.* (cod. R*), cf. *hebr., LXX,*
Sang. Ox. Tur. Aug. ¶ h. ebrium Θ^o.

XIII. 1. ecce *om.* D | omnia et =
VLC(homnina)Φ^{RGV}Θ^AFKΓ^AΩ^J*M *Philip.*
Greg.; omnia h(a)ec Φ^FE²SWagrel̄sc;
h(a)ec omnia Σ^TD cum *Sang. Ox. Tur.*;
haec omnia et Λ¹X; omnia AΠ^FE*Θ^{HG}H
QΩ^{SJ}W *Iulian. cum hebr.* ¶ *hebr. et ant.*

« omnia uidit » *Hug. ant. et Greg.* « omnia
et uidit » *hebr.* nullam coniunctionem
« et » habet sed interpretem puto appo-
suisse testimonio *ant. et Greg. Guill.*

2. scientiam] conscientiam Ω^S; sen-
tentiam A* | et *om.* H² | cognoui A | uo-
bis ΩSM *Greg. (pars codd.).*

3. tamen] tantum Ω^M | ad *om.* Φ^V |
omnipotentem + deum F* | deo] do-
mino D; eo C cum *LXX* | ~ cum deo
disputare Λ¹.

4. ostendam D.

5. ut] *in ras.* S²; et W | ~ sapien-
tes esse F*ΩSMq.

6. audi W* | correptionem meam
AΩ̄sc cum *hebr. et LXX, cf. Sang. Ox.*
Tur. Aug.; correctiones meas CXΩSM |
laborum Θ^G*.

7. deus *om.* S*W | illo] eo *Philip.* |
loqueremini D.

8. accipietis Λ¹*D; accepistis F*
K | nitimini A.

23. <qui VACQK | 24. <qui VACQK | <et V | 25. <palpabunt VACQK.

XIII. 1. ¶ ecce Ω^{SJ}; § ecce Ω^M; <ecce VACQK | 2. <secundum VACQK | <nec
V | 3. <sed VACQK | 4. <prius VACQK | <et A | 5. <atque VACQK | 6. <audite VAC
QK | 7. <numquid VACQK | 8. <numquid VACQK.

- ⁹ aut placebit ei quem celare nihil potest aut decipietur ut homo vestris fraudulentis
¹⁰ ipse vos arguet quoniam in abscondito faciem eius accipitis
¹¹ statim ut se commoverit turbabit vos et terror eius inruet super vos
¹² memoria vestra comparabitur cineri et redigentur in lutum ceruices vestrae
¹³ tacete paulisper ut loquar quodcumque mihi mens suggerit
¹⁴ quare lacero carnes meas dentibus meis et animam meam porto in manibus meis
¹⁵ etiamsi occiderit me in ipso sperabo
verumtamen vias meas in conspectu eius arguam ¹⁶ et ipse erit salvator meus
non enim veniet in conspectu eius omnis hypocrita
¹⁷ audite sermonem meum et enigmata percipite auribus vestris
¹⁸ si fuero iudicatus scio quod iustus inueniar
¹⁹ quis est qui iudicetur mecum veniat quare tacens consumor
²⁰ duo tantum ne facias mihi et tunc a facie tua non abscondar
²¹ manum tuam longe fac a me et formido tua non me terreat

11. turbabit V; turbauit LA | 17. enigmata V(aen.)A; aenigmate L | 21. formido LA; fortitudo V | tua VLA²; tuo A*.

Deest Ψ^p.

9. celare] W*; celari W² | nil X; nemo Ω^m | fraudulentis A*G*; fraudulentis H²(au corr.)S*W²; fraudulentis W*.

10. quoniam om. D | in om. Θ^a | abscondito Φ^p | accipistis L.

11. commouebit S*W | turbauit LA Θ^aW*; conturbabit Σ^rHΓ^a Philip. Iulian. | uos (2°) eos Θ^a.

12. memoria] praem. et Ω^m.

13. quodcumque] modicum quae D | ~ mens mihi FK | suggerit K*.

14. in om. D | meis om. Σ^rΩ^m, cf. LXX et Sang. Ox. Tur. Aug.

15. etiamsi] si W*Ω^s, cf. LXX | in ipsum S; in ipsos G* | speraui Φ^{RG}.

16. non — hypocrita om. Philip. | uenit CXΣ^r; inueniet Θ^a.

17. serm. meum] sermones meos Σ^r Philip. cum LXX et Sang. Ox. Tur. | enigmatae Θ^a; enigmate Φ^R; aenigmate L; + mea CX.

18. ~ scio si fuero iudicatus Philip. (1° loco) | quod] quia CXSW Greg. cum Sang. Ox. Tur.

19. iudicet mecum ueniat D; iniudicetur mecum ueniat H²; in iudicium mecum ueniat H*K²; iudicetur mecum ueniat in iudicio E*(ut vid.)Θ; iudicet mecum ueniat in iudicium Ω^m; dicitur mecum ueniat K*. ¶ [hebr.] non habet [ueniat] in iudicio Θ^a | consumor Λ¹; consumo L.

20. tantummodo g.

21. formido] fortitudo VΦ^vS*W* Γ^a | tuo A*Φ^v | perterreat S*W.

9. <aut placebit VACQK | 10. <ipse VACQK | 11. <statim VACQK | <et V | 12. <memoria VACQK | 13. <tacete VACQK | 14. <quare VACQK | <et A | 15. <etiamsi VACQK | <verumtamen ACQ | 16. <et V | <non VACQK | 17. <audite VACQK | 18. <si VACQK | 19. <quis VACQK | 20. <duo VACQK | 21. <manum VACQK | <et V.

22 et voca me et respondebo tibi
aut certe loquar et tu respon-
de mihi

23 quantas habeo iniquitates et pec-
cata scelera mea et delicta
ostende mihi

24 cur faciem tuam abscondis et
arbitraris me inimicum tuum

25 contra folium quod vento rapitur
ostendis potentiam tuam et sti-
pulam siccam persequeris

26 scribis enim contra me amaritu-
dines et consumere me vis pec-
catis adulescentiae meae

27 posuisti in nervo pedem meum
et observasti omnes semitas
meas et vestigia pedum meo-
rum considerasti

28 qui quasi putredo consumendus
sum et quasi vestimentum
quod comeditur a tineā

XIV. 1 homo natus de muliere bre-
vi vivens tempore repletus
multis miseriis

2 quasi flos egreditur et conteritur
et fugit velut umbra et num-
quam in eodem statu perma-
net

23. delicta VL; delicta mea A | 26. scribis V cum plerisq. codd. et archetypo; scribes LA | consumere me LA; consumere V.

XIV. 1. repletus A cum multis codd. et archetypo, cf. hebr.; repletur VL | 2. con-
teritur VA; conteretur L | et fugit V c m plerisq. codd. et archetypo; et fugiet L;
effugiet A.

Deest Ψ^o.

22. et (I^o) om. CΛ¹XΦE²Θ¹⁰HFGK²
SWΩagrelv̄z̄c Philip. (codd. R²M) Greg. |
respondebo] praem. ego grel̄z̄c cum hebr.,
LXX, Sang. Ox. Tur. | certo Θ¹ | loquor
Φ^oΘ¹ | tu om. S*W*Ω^m cum hebr. | re-
sponde mihi] respondebo tibi Φ^{p2}(bo tibi
in ras.).

23. quantas] et tantas Θ¹; praem.
aut Φ^{p2} in ras. | et pecc. scel.] peccata
et scelera L; scelera et peccata D | et
(I^o)] ac Σ^r | mea om. CΛ¹*X Greg. (I^o
loco in aliq. codd.) | et (2°)] atque Ω Iu-
lian. | delicta + mea AΠ^rF* Philip. (codd.
MC), cf. hebr.

24. abscondes K* | arbitrabis u |
tuum] tibi Π^r, cf. hebr., LXX, Sang. Ox.
Tur. Aug.

25. uento] praem. a F²W Iulian.
(2 m.) cum Sang. Ox. Tur. | ostendis]
G²(is in ras.); ostendes FK*.

26. scribes LAΠ^rGK* | enim om. C
X Greg. | me (I^o) om. Θ¹ | cons. me uis
pecc.] ¶ h. et [hereditare facis me] pec-
ca[ta] Θ^o (restit. ex Martiana) | me
(2°) om. VX.

27. in neruum u; in neruos A* |
pedes meos Λ¹Σ^r cum hebr. | meorum]
eorum W*.

28. qui] quia GS* | et — tineā om.
Philip. | uestimentum + **** G.

XIV. 1. breue Θ¹S*W* | uiuens om.
Λ¹*, cf. hebr. | repletus] E*W² (s in ras.);
repletur VLΦE²ΘG*Γ¹Ωagrel̄z̄c; replebi-
tur D. ¶ hebr. et ant. «repletus» Guill.

2. quasi] praem. qui CΛ¹XΘ¹⁰Ωar
el̄z̄c Greg. | conteritur] S*³; conteretur
LΦ^oK*S² | et fugiet LΦ^{RG}S²W*; et fugi-
s*; effugiet Π^rK*; effugiet A. ¶ hebr. et
ant. «fugiet» Guill. | ueluti C | perma-
nens A.

22. <et voca VACQK | <aut V | 23. <quantas VACQK | <scelera V | 24. <cur VACQK |
25. <contra VACQK | 26. <scribis VACQK | <peccatis A | 27. <posuisti VACQK |
28. <qui VACQK.

XIV. 1. ¶ homo XIII. Ω^{sj}; § homo Ω^m; <homo VACQK | 2. <quasi VACQK.

³ et dignum ducis super huiusce-
modi aperire oculos tuos et
adducere eum tecum in iudi-
cium

⁴ quis potest facere mundum de
inmundo conceptum semine
nonne tu qui solus es

⁵ breves dies hominis sunt nume-
rus mensum eius apud te est
constituisti terminos eius qui
praeterire non poterunt

⁶ recede paululum ab eo ut quies-
cat donec optata veniat sicut
mercennarii dies eius

⁷ lignum habet spem si praecisum
fuerit rursum virescit et rami
eius pullulant

⁸ si senuerit in terra radix eius et
in pulvere emortuus fuerit trun-
cus illius

⁹ ad odorem aquae germinabit et
faciet comam quasi cum pri-
mum plantatum est

¹⁰ homo vero cum mortuus fuerit
et nudatus atque consumptus
ubi quaeso est

¹¹ quomodo si recedant aquae de
mari et fluvius vacuefactus

3. in iudicium VL; in iudicio A | 8. in puluere emortuus V; in puluere mor-
tuus A; in puluerem mortuus L | 9. germinabit V; germinavit LA.

Deest Ψ^D .

3. ducis Au | huiusmodi D | ~
oculos tuos aperire CX | in iudicio AΠ^F
S*W.

4. quis] numquid C | ~ mundum
facere Gg | conceptus E*; conceptu Σ^τ.

5. brevis FG²(in ras.)K | sunt om.
CA¹*X Greg.(pars codd.), cf. hebr. et
LXX; + super terram G, cf. LXX et
Sang. Ox. Tur. | mensum = VLAΦ^vΘ^g
HG^u* Philip.(cod. R); mensium Λ^{L2}
Φ^{RG}P²EΘ^{H2}Q²DF²G²K²S²W²Γ^AΩ^{SJ}agrelvžc;
mensuum CA^L*XΠ^FΣ^τΦ^F*Θ^H*AQ^F*K^F*S^F
W^F*Ω^Mu² | pr(a)eterire] Λ^{L2}(ult. e corr.)
H*K*(-ere)³; pr(a)eteriri Λ^{L3}Φ^FE*Θ^{HG}H²
DFK²Γ^AAgrelvžc cum Miss. moz. (P.L.
85, 1013). ¶ hebr. et ant. et grecus ha-
bent « preterire » neutri generis sicut ibi
« dies hesterna que preterit » (Ps. 89,4)
hebr. simile et quasi prorsus idem est
quod est in psalmo (148,6) « preceptum
posuit et non preteribit » Guill. | pote-
runt] S²(u in ras.); potuerunt H*.

6. ut] et Philip. (codd. RM); om.

W* | requiescat u | ueniant Π^F | sicuti C;
quasi E*Θ^{HG}; praem. et ΩSM.

7. lignum] praem. quoniam E* (ut
vid.) | si] et si D | rursum] W*; sursum
W² | uiriscit W²; ui***rescit G; uirescet
Σ^τΓ^AΩ^M; uiriscet W^F*u* | pullolant W*;
pullulabant E*; polluant Θ^A.

8. senuerit] S² (pr. e corr.); sanue-
rit W* | in puluerem LC(-berem)XΘ^{HG}*
GS*W^F*u* | emortuus = VΛ^LΦ^{E2}DS²Γ^AΩ^{u2}
agrelvžc Philip.; emort[...] W; emor-
tuum QS*; mortuum G*; mortuus E*G²u*
cum rell. codd. Greg.(pars codd.) et Sang.
Ox. Tur. | illius] eius Π^FΣ^τEΘ^{HG}HD.

9. germinavit LAFKW*; ger*****
u; praem. rursus uiriscit et Ω^M | facit
K* | comam] corriam Ω^M; ponam Θ^A |
cum om. W*.

10. uera W*; om. Σ^τ.

11. recedent L | de mare E* | ua-
cuefactus] Φ^{v2} (e in ras.); uacuaefactus
AΛ^LΦ^FE*Θ^{AG}(alt. a in ras.)QFGKΓ^A; ua-
cuus factus S*W.

3. <et dignum VACQK | 4. <quis VACQK | <nonne QK | 5. ¶ breves XIII. a; liber
XII. Λ^L; <breves VACQK | <constituisti VACQK | 6. <recede VACQK | 7. <lignum
VACQK | <si C | 8. <si VACQK | 9. <ad VA | <et V | 10. <homo VACQK | 11. <quo-
modo VACQK.

arescat ¹² sic homo cum dormierit non resurget
donec adteratur caelum non euigilabit nec consurget de somno suo
¹³ quis mihi hoc tribuat ut in inferno protegas me
ut abscondas me donec pertrans-eat furor tuus
et constituas mihi tempus in quo recorderis mei
¹⁴ putasne mortuus homo rursum vivet
cunctis diebus quibus nunc mi-

lito expecto donec veniat in-mutatio mea
¹⁵ vocabis et ego respondebo tibi
operi manuum tuarum porri-ges dexteram
¹⁶ tu quidem gressus meos dinume-rasti sed parces peccatis meis
¹⁷ signasti quasi in sacco delicta mea sed curasti iniquitatem meam
¹⁸ mons cadens defluet et saxum transfertur de loco suo
¹⁹ lapides excavant aquae et adlu-vione paulatim terra consumitur

12. euigilabit V; euigilauit LA | consurget V²LA; consurgit V* | 15. porriges V A; porrigis L | 16. gressus VA; gressos L | parces VA; parcis L | 18. transfertur V A; transferetur L.

Deest Ψ^D.

12. resurget] G*; resurgit CXΠ^FF* G²KS*^u *Greg. (pars codd.)*; surget H* | euigilabit] Λ¹*(eug.); euigilauit LAC (heu.)Λ¹²G*^u*; uigilabit Θ^A* | consurgit V*CXΠ^FFK*S*W*^u *Greg. (aliq. codd.)* | de] e Σ^TH* | somnio X; loco K*.

13. hoc om. CA¹X *Greg. cum hebr. et Miss. moz. (P.L. 85, 1013)* | ~ hoc tribuat mihi E*; ~ mihi tribuat hoc Π^F | in infernum WΓ^A | ut (2°)] H*G*K*³S²(*in ras.*); et Λ¹Π^FΘH²DFG²K²Γ^AΩαgrelv̄sc *Philip. (codd. CM) Greg. (plerique codd.) cum Sang. Ox. Tur. Aug. et Miss. moz. (P.L. 85, 1013)*. ¶ ant. et *Greg.* «ut» *Guill.* | transeat D | in quo] donec L | mei] mihi Θ^uu*.

14. uiuat DΩsmḡc *Iulian.*; uiuit Π^F W*(*ut vid.*)u* | quibus om. Λ¹*G* | spec-to A.

15. uocabis = VLA(-uis)Θ^AK*^u *Philip. cum hebr., LXX, Sang. Ox. Tur. Aug.*; uocabis me K² *cum rell. codd. et edd., Greg. et Λ¹ (marg.)* | respondebo]

praem. non g | opera Φ^{RG} *Philip. (cod. R*)* | manum tuam u | manum XΦ^FG* W*Ω^m | porrigis LC(porig.)X²Π^{F2}S*; por-rige X*G*; porrige u*; porris Π^F* | dex-tram α; + tuam CXu *Greg. (pars codd.)*.

16. tu] L*; tua L² | gressos LΦ^F* K*W* | denumerasti Φ^VK* | parcis LCΛ¹* XΣ^TΦ^FEDFGKS*WΓ^A *Greg. (pars codd.)*; parce Π^FΩαgrelv̄sc *Greg. (aliqui codd.)*; pa*** u. ¶ «parces» ita habent *Greg. et ant. et hebr. Hug.* «parces» *Guill.*

17. signasti — mea om. L | sacco] seculo G | delicta] peccata Π^F.

18. cadet defluens D | candens Σ^T* | defluet] K*; defluit CA¹XΠ^FΣ^TEΘHF²G* S*Γ^AΩαgrelv̄sc *Philip. cum Ox. Tur. Aug.*; defuit F*G²K². ¶ «defluet» futuri tem-poris *Guill.* | transferetur LΘ^AD.

19. excabant VACXΣ^TQF*K; exca-dant W*; + *** G | adluuione = VLC Θ^AS*W*; allubione X; aluuione Γ^A; adi-luuione Π^F; alluione A*; luuione Q; al-luuione A²K²(*al in ras.*)S²W² *cum rell.*

12. <sic A | <donec VCQK | 13. <quis VACQK | <ut abscondas VA | <et VA | 14. <pu-tasne VACQK | <cunctis VA | 15. <vocabis VACQK | <operi V | 16. <tu VACQK | 17. <signasti VACQK | 18. <mons VACQK | 19. <lapides VACQK.

et homines ergo similiter perdes
²⁰ roborasti eum paululum ut in
 perpetuum pertransiret
 inmutabis faciem eius et emittes
 eum

²¹ sive nobiles fuerint filii eius sive
 ignobiles non intellegit

²² attamen caro eius dum vivet do-
 lebit et anima illius super se-
 metipso lugebit

XV. ¹ respondens autem Eliphaz
 Themanites dixit

² numquid sapiens respondebit
 quasi in ventum loquens et

implebit ardore stomachum
 suum

³ arguis verbis eum qui non est
 aequalis tui et loqueris quod
 tibi non expedit

⁴ quantum in te est evacuasti ti-
 morem et tulisti preces coram
 Deo

⁵ docuit enim iniquitas tua os tuum
 et imitaris linguam blasphe-
 mantium

⁶ condemnabit te os tuum et non
 ego et labia tua respondebunt
 tibi

20. pertransiret VL; transiret A | emittes VL; emittis A | 22. super semetipso V
 L; super semetipsum A.

XV. 2. implebit A; impleuit VL | ardore VA; ardorem L | 3. arguis VL; argues
 A | tui VL; tibi A | 5. linguam VA; lingua L | 6. condemnabit V; condemnauit LA.

Deest Ψ^D.

codd et edd. | terra *om.* Σ^τ | hominem D
 3c, *cf. hebr. et LXX* | perdes] pones L;
om. W*.

20. roborasti] ¶ firmasti K² | eum]
 enim Ω^M | ut] et a | in *om.* C | transiret
 AΩSMarelb̄c̄ | inmutabilis X; permutabis
 Ω^M | emittis AS*W; mittes G*; *praem.*
 non D.

21. ~ filii eius fuerint Λ^L | intel-
 l(e)git CΛ^L*Π^FS*W *Iulian. Greg.*; intelli-
 gant Ω^S. ¶ «intelliget» *Guill.*

22. attamen] aut tamen L | caro]
 cor u | uiuet] Θ^H*S*; uiuit CΛ^LΠ^FΣ^τΘ^H2H
 DK*S²Ω *Iulian. Greg.*; uibit X | illius]
 eius CΛ^Lu *Philip. Greg. cum Sang. Ox.*
Tur.; eius X; ipsius SW | semetipso]
 Λ^L*; semetipsum AΛ^L2Σ^τE*Θ^HΩ*HFGKW
Philip.; ipso C; ipsum Π^F, *cf. Philip.*
(in comm.).

XV. 1. *tot. vers. om. Philip.* | eli-
 phaz them.] supar nam[...] u | elifaz C
 Π^FFK; elifaz X; eliphaz Θ^A; eliphat Ω^S;

eliphath Ω^M1 | themanithes HΩ^{SJ}; tema-
 nites XΘ^H; themanitis CS*W*; temān Λ^L.

2. in uentum] in uentu Φ^G; uen-
 tum D | impleuit VLC(inp.)Π^FΘ^HFG |
 ardorem LΠ^FK*W*.

3. argues AΠ^FS*W *Philip.* | ~ eum
 uerbis Π^FΦ^RSW *Iulian.* | tui] tibi ACX
 Θ^HΩHΩrelb̄c̄ *Greg.* | ~ non tibi expe-
 dit Q *Philip.*

4. euacuasti] F*; euacuisti X(εu.)E*
 Θ^GF²; uacuasti V* | domino CXΦESW
Iulian. Greg. (aliqui codd.) cum LXX et
Sang. Ox. Tur. ¶ ant. et grecus «coram
 domino» *Guill.*

5. docuit] doluit Ω^M | enim *om.* D
Philip. (codd. CM) | tua] Φ^G2(a *in ras.*);
om. CXΩ^S *Iulian. (2 m.)* | os] cor Σ^τ* |
 et — 6. os tuum *om.* G* | lingua LΦ^{RGV}
 G²K.

6. condemn. — tuum *om.* G* | con-
 de(m)nauit ACLA*Θ^AQG²S*Γ^A; condem-
 nauit autem L | et (*ante labia om.* D.

⟨et homines VACQ | 20. ⟨roborasti VACQK | ⟨inmutabis AQK | 21. ⟨sive VACQ |
 22. ⟨attamen VACQK | ⟨et V.

XV. 1. ¶ respondens XI. CXΓ^A; XV. AΘ^{AG}Ω; *Div. sine num.* Λ^LΠ^FΣ^τΦEΘ^HQFG
 KSW; ⟨respondens V | 2. ⟨numquid VACQK | 3. ⟨arguis ACQK | 4. ⟨quantum VAC
 QK | 5. ⟨docuit VACQK | ⟨os V | 6. ⟨condemnabit VACQK.

- 7 numquid primus homo tu natus
es et ante colles formatus
8 numquid consilium Dei audisti
et inferior te erit eius sapien-
tia
9 quid nosti quod ignoremus quid
intellegis quod nesciamus
10 et senes et antiqui sunt in nobis
multo vetustiores quam patres
tui
11 numquid grande est ut console-
tur te Deus sed verba tua
prava hoc prohibent
12 quid te elevat cor tuum et quasi
magna cogitans adtonitos ha-
bes oculos
13 quid tumet contra Deum spiritus
tuus ut proferas de ore huius-
cemodi sermones
14 quid est homo ut immaculatus
sit et ut iustus appareat natus
de muliere
15 ecce inter sanctos eius nemo
inmutabilis et caeli non sunt
mundi in conspectu eius
16 quanto magis abominabilis et
inutilis homo qui bibit quasi
aquas iniquitatem
17 ostendam tibi audi me quod
vidi narrabo tibi
18 sapientes confitentur et non
abscondunt patres suos
19 quibus solis data est terra et
non transibit alienus per eos

9. intellegis VL; intelleges A | 11. consoletur VA; consuletur L | 13. de ore V
L; de ore tuo A | sermones VA; sermonem L | 14. et ut VA; et L | 18. abscondunt
VA; abscondent L | 19. transibit VL; transiuit A.

Deest Ψ^D .

7. primo Ω^M | et] aut *Philip.* (*I^o*
loco) cum LXX et Sang. Ox. Tur. Aug. |
colles] *praem.* omnes Ω^{Se} | firmatus Θ^A .

8. eius] omnis Ω^M .

9. quid] numquid K^* | ignoramus
CX Σ^T | intell(e)ges A Θ^{H^*A} | nescimus Σ^T .

10. et (*I^o*)] *praem.* ecce Π^F | et (*2°*)
om. Ω^S | sunt] *praem.* qui W^* | nobis +
sicut et in uobis Ω^M | multi L.

11. est] G^* ; es FG ^2K | consuletur
LH* *Philip.* | probent W^* .

12. quid] qui F^* | eleua** G^*W^* |
excogitans D | attonitus W^* | habes] K^* ;
habens EG* K^2 *Philip.* (*cod. R^**).

13. tumet] timet Ω^M | spiritum Γ^A |
ore = VL Θ^A H* G^*K^* cum LXX; ore tuo
H $^2G^2K^2$ cum *rell. codd. et edd., Philip.*
(*cod. R*), *hebr. et Sang. Ox. Tur.* | ser-
monem LX.

14. quid] quis FG ^{2} (s *in ras.*) cum
LXX | ut] quod L | maculatus E^* | et]
aut *Philip.* cum LXX et Sang. Ox. Tur. |
ut *om.* LD Ω^{SM} *Iulian.* cum Sang., cf.
LXX | ~ ut et G.

15. eius] suos *Philip.* | nemo *om.*
 Σ^T^* | immutabilis + est Σ^TH | et + ecce
D.

16. abominabilis *om.* W^* | inutilis]
mutabilis D | aquam $\Phi F K S W \Omega a g e l v \delta c$,
cf. LXX | iniquitates Σ^TD cum LXX et
Sang. Ox. Tur.

17. audiui L | quid X; quo F^* | e-
narrabo A.

18. abscondent LA $^+$ $\Sigma^TH^*S^*W\Omega^S$.

19. non *om.* Ω^S | transiuit AC $\Pi^F\Theta$
DFGK*arelv δc cum *hebr. et LXX* | alie-
nus *om.* W^* | ~ alienus non transibit
L | eos] K^2 (os *in ras.*); eam Γ^A .

7. <numquid VACQK | 8. <numquid VACQK | 9. <quid VACQK | <quid intellegis V
Q | 10. <et senes VACQK | <multo V | 11. <numquid VACQK | 12. <quid VACQK |
13. <quid VACQK | 14. <quid VACQK | 15. <ecce VACQK | 16. <quanto VACK |
17. <ostendam VACQK | 18. <sapientes VACQK | 19. <quibus VACK.

²⁰ cunctis diebus suis impius superbit et numerus annorum incertus est tyrannidis eius
²¹ sonitus terroris semper in auribus illius et cum pax sit ille insidias suspicatur
²² non credit quod reverti possit de tenebris circumspectans undique gladium
²³ cum se moverit ad quaerendum panem novit quod paratus sit in manu eius tenebrarum dies

²⁴ terrebit eum tribulatio et angustia vallabit eum sicut regem qui praeparatur ad proelium
²⁵ tetendit enim adversus Deum manum suam et contra Omnipotentem roboratus est
²⁶ cucurrit adversus eum erecto collo et pingui cervice armatus est
²⁷ operuit faciem eius crassitudo et de lateribus eius arvina dependet
²⁸ habitavit in civitatibus desolatis

22. de tenebris LA; de tenebris ad lucem V | 24. terrebit VL; terreuit A | uallabit V; uallauit LA | 25. aduersus AA¹K; aduersum L | 26. aduersus AK; aduersum LA¹.

Desunt V(a v. 25, tetendit)Ψ^D.

20. superabit X; superbus L | tyrannidis] Θ^{A*}; tiranidis Λ^{L2}; tyrannidi K*; tiranidi Λ^{L*}; tyrannides Θ^{A2}.

21. terroris + eius D | auribus] naribus Ω^M | eius EGSW *cum Sang. Ox. Tur.*; + est *Philip. (2° loco)* | cum om. K* | ille + semper ΦΕΩ^Sαελῆς *Philip. (2° loco)*. ¶ hebr. ant. « ille insidias » *Hug.* ant. « ille semper insidias » *Guill.* | suspicabitur W.

22. credes L | quod — tenebris *non ad verbum refert Philip.* | tenebris + ad lucem VΛ¹(luem Λ^{L*})XΣ^{T2}ΦΕΘΗ²S²Γ^AΩ αελῆς *Philip. (in comm.) Greg. (aliq. codd.)*. ¶ hebr. ant. « de tenebris circumspectans » *Hug.* ant. « de tenebris ad lucem » quia in hebreo imperfecta intelligencia positus erat terminus a quo tantum, puto interpretem supplevisse de termino ad quem cum ait « ad lucem ». require Hester IX (v. 3 *ubi verba omnis et singulis in hebraeo non inveniuntur*) et contra istos notatores: hebr. non habet, nota tu Ieronimum dixisse nunc uerba, nunc sensum debere transferre *Guill.*

23. remouerit Ω^M | paratus] pars C X | est D.

24. et — proelium *non ad verbum refert Philip.* | angustia + ** Θ^G | uallauit LACΛ^{L*}Π^FΘ^AG²(*pr. u ex b*) | sicuti C | regem om. K* | qui] *in ras.* Θ^{G2} | praeparatus Ω^M.

25. enim om. α | aduersum LΣ^TΦ^AHGWΓ^AΩ¹ | dominum Σ^T *cum LXX et Sang. Ox. Tur.* | manus suas A, cf. *LXX et Ox. Tur. Aug.* (manus) | ~ manum suam aduersus deum FK.

26. cucurrit + enim SW*, cf. *LXX* | aduersum LΛ¹Φ^AΘ^AHGWΓ^AΩ¹ *Philip.* | eum] deum Ω^SM | erecto] et recto G* | pingua W; pingue XS*.

27. faciem] *praem.* ad Γ^A | eius] suam E | grassitudo Γ^A; + eius G* (*ut vid.*) | arvina A | dependet] G*; dependit CΛ¹XFG²KS*α.

28. habitauit] E*; habitabit XΠ^FΦ^PE²Θ^HQDGSΓ^AΩ^S *Iulian.* | desolatus Ω^M. ¶ ant. et grecus « desolatis » *Guill.* | et om. Am *cum hebr., LXX, Sang. Ox. Tur.* | in tumulis CX; in tumulum DΓ^A;

20. § cunctis Ω^M; <cunctis VACQK | 21. <sonitus VACQK | 22. <non VACQK | 23. <cum VACQK | 24. <terrebit VACQK | 25. <tetendit ACQK | 26. <cucurrit ACQK | 27. <operuit ACQK | 28. <habitavit ACQK,

- et in domibus desertis quae
in tumulos sunt redactae
29 non ditabitur nec perseverabit
substantia eius nec mittet in
terra radicem suam
30 non recedet de tenebris
ramos eius arefaciet flamma et
auferetur spiritu oris sui
31 non credat frustra errore decep-
tus quod aliquo pretio redi-
mendus sit
32 antequam dies eius impleantur
peribit et manus eius arescet
33 laedetur quasi vinea in primo
flore botrus eius et quasi oliva

- proiciens florem suum
34 congregatio enim hypocritae ste-
rilis et ignis devorabit taber-
nacula eorum qui munera li-
benter accipiunt
35 concepit dolorem et peperit ini-
quitatem et uterus eius prae-
parat dolos
XVI. 1 respondens autem lob dixit
2 audiui frequenter talia
consolutores onerosi omnes vos
estis
3 numquid habebunt finem verba
ventosa aut aliquid tibi mo-
lestum est si loquaris

29. perseuerabit Λ^1K ; perseueravit A; perseuerat L | 30. ramos AA^1K^* ; ramus LK^2 | sui LA^1K^2 ; eius AK^* | 34. deuorabit LA^1K^2 ; deuorauit AA^1K^* .

Desunt $V\Psi^D$.

in tumulo $\Pi^F\Sigma^T G^+$ *Philip.* (codd. R*M);
in cumulos Ω^S | $\sim$ redacte sunt $\Sigma^T H$.

29. di**tabitur Γ^A ; abitauiur C *Greg.*
(quod hic « non habitabitur » dictum est,
in quibusdam codicibus reperi « non di-
tabitur ») | neque Λ^1FGK ; et Θ^A | perse-
ueravit $AC\Phi^P\Theta^A W^*$; perseuerat L | mit-
tit $CX\Pi^F GKS^*W$; inmittet E^* | in terram
 $\Pi^F\Sigma^T HQDG\Gamma^A\Omega^M ag$ *Philip. Iulian. Greg.*

30. et non $\Phi^P E$; nec $SW\Omega$ | rece-
det] G^* ; recedit $C\Pi^F G^2KS^*W$ *Iulian.*
Greg. (aliq. codd.) | ramos] K^* ; ramus
 LFG^*K^2 | et *om.* D | aufertur CXK^* | spi-
ritus D; spiritum E^2 ; sp* E^* | sui] eius
 ADK^*Waw .

31. non — deceptus *om.* G^* | cre-
dat] $\Theta^H W^*$; credet $X\Sigma^T\Phi^V G^*\Gamma^A gref\delta c$;
credit $\Pi^F\Theta^H S^*W^2$ *Greg. (pars codd.)*. ¶
Greg. « non credit » *Philip.* « non cre-
dat » quod plus sonat ad litteram *Guill.* |
redimendus sit] sit redemptus X.

32. eius *om.* Σ^T , cf. *LXX* | impleatur

$\Sigma^T Q$ *Philip.*; repleantur Ω^{SM} | arescent Φ
 $E\Theta W^2\Omega gelfv\delta c$ *Philip. (codd. R) Greg.*
(in plur. codd.); arescit $CX\Sigma^T G^*S^*$ *Phi-*
lip. (codd. CM) Greg. (pars codd. et cf.
comment.); ariscent W^* .

33. l(a)editur $CXG^*K^*S^*W^*$; laete-
tur Γ^A | botrus] G^* ; botros $E^*F^*G^2K$;
butros W^* | et — suum *om.* G | proicient
L; proficiens Ω^S ; producens *Philip. (I^o*
loco).

34. enim] autem FK; *om. Philip.* |
sterilis] G^* ; sterelis $ACX\Pi^F\Sigma^T\Theta^A FG^2K$
 S^*W | deuorauit $AA^1K^*\Theta^A G^*W\Omega$ *cum*
hebr.

35. praeparauit D; preparabat G |
dolus W^* ; dolor Λ^1K^* .

XVI. 1. tot. vers. *om. Philip.* | re-
spondit ... et dixit Θ^H | iob *om.* F*.

2. audi G^* | onerosi *om.* W^* | estis
om. $CA^1K^*\Omega^M$ *Greg. (plur. codd.) cum hebr.,*
LXX et Sang. Ox. Tur. Aug.

3. fines Γ^A ; *om.* Θ^A .

29. <non ACQK | 30. <non ACK | <ramos CQ | 31. <non ACQK | 32. <antequam AC
QK | 33. <laedetur ACQK | <et A | 34. <congregatio ACQK | 35. <concepit ACQK.

XVI. 1. ¶ respondens XII. CX Γ^A ; XVI. A $\Theta^A\Omega$; *Div. sine num.* $\Lambda^1\Pi^F\Sigma^T\Phi E\Theta^H Q$
FGKSW | 2. <audiui ACQK | <consolutores CQ | 3. <numquid ACQK,

⁴ poteram et ego similia vestri lo-
qui
atque utinam esset anima vestra
pro anima mea
⁵ consolarer et ego vos sermoni-
bus et moverem caput meum
super vos
⁶ roborarem vos ore meo et move-
rem labia quasi parcens vobis
⁷ sed quid agam
si locutus fuero non quiescet
dolor meus et si tacuero non
recedet a me
⁸ nunc autem oppressit me dolor
meus et in † nihili † redacti sunt
omnes artus mei

⁹ rugae meae testimonium dicunt
contra me et suscitatur falsi-
loquus adversus faciem meam
contradicens mihi
¹⁰ collegit furorem suum in me et
comminans mihi infremuit
contra me dentibus suis
hostis meus terribilibus oculis
me intuitus est
¹¹ aperuerunt super me ora sua
exprobrantes percusserunt ma-
xillam meam satiati sunt poe-
nis meis
¹² conclusit me Deus apud ini-
quum et manibus impiorum
me tradidit

XVI. 6. labia LA⁺; labia mea AK | 8. in nihili *restituimus cum Philip.*, cf. *infra* 17, 7; 26, 7; 30, 15; in nihilum LA⁺K *cum erroneo archetypo*; ad nihilum A | 9. aduersus AA⁺K; aduersum L | 11. super me LA⁺K; in me A.

Desunt VΨ^D.

4. et om. Φ^R.

5. consolaret et Θ^A; et consolarer Φ^{GVP}; ut consolarer Φ^R | sermonibus + meis Q | meum om. *Philip. cum LXX.*

6. ore] G^{*}; ori QFG²K^{*}S^{*}W^{*} | labia + mea AQFGKΩ^{*}agrelobz Greg. (*plur. codd.*) *cum hebr.*

7. sed] si Γ^A | quiescet] E^{*}; quiescit CΠ^FΦ^{GP}*E²DFGKS^{*}Wag *Iulian. Greg. (aliq. codd.)* | recedet] E^{*}; recedit CΠ^FΦ^P*E²DFG²(i in ras.)KS^{*}W *Iulian. Greg. (aliq. codd.)*.

8. pressit L | in nihili = H^{*} *Philip.*; in nihil Θ^A; ad nihilum A *cum Greg. (in comment.)*; ad nicilum X; in nichilum Ωa; in nihilum H²u(*sed um fort. in ras. 2 m.*) *rell. codd. et edd. cum Greg. (in textu citato)* | omnes om. DΩ^s | artus] gressus L.

9. rugae] *praem.* et CX | et om. *Philip.* | falsilocus CXΠ^FΦ^{ΘHG}W^{*}Γ^A; falsiloquus E^{*}; fascilocus Ω^m | aduersum L Γ^A; contra Ω^s *cum Sang. Ox. Tur. Aug.* | faciem] animam DΩ^m.

10. collegit] K^{*}W^{*}; colligit ΦH^{*} QSW² *Philip.*; colliget K² | suum] meum L | cōminatus Ω^s | contra om. G^{*} | dentibus] diebus L | terribilis Θ^{HAG}* | est om. L.

11. super] in AWΓ^AΩ^s | exprobrantes] *praem.* et Π^FE^{*}Θ^{HG}*DFGKΓ^AΩSMaelz *Philip. (1° loco)* | maxillas meas EΩ^m *cum hebr., cf. LXX, Sang. (in genis) Ox. Tur. (ingens) et Aug. (ingens deus)* | satiati] saturati Λ⁺ΩSM.

12. iniquum] K² (quum *in ras.*); inimicum Π^FH² (*in ras.*) | manibus] *praem.* in Π^F, cf. *Iulian. (in manus)* | iniquorum D | ~ tradidit me Γ^A.

4. <poteram ACQK | <atque ACQ | 5. <consolarer ACK | 6. <roborarem ACQK | 7. <sed ACQK | <si locutus ACQ | <et A | 8. <nunc ACQK | 9. <rugae ACQK | <et A | 10. <collegit ACQK | <hostis ACQK | 11. <aperuerunt ACQK | <percusserunt A | 12. <conclusit ACQK.

13 ego ille quondam opulentus re-
pente contritus sum
tenuit cervicem meam confregit
me et posuit sibi quasi in sig-
num
14 circumdedit me lanceis suis con-
vulneravit lumbos meos
non pepercit et effudit in terra
viscera mea
15 concidit me vulnere super vul-
nus inruit in me quasi gigans
16 saccum consui super cutem

meam et operui cinere cornu
meum
17 facies mea intumuit a fletu et
palpebrae meae caligaverunt
18 haec passus sum absque iniqui-
tate manus meae cum haberem
mundas ad Deum preces
19 terra ne operias sanguinem
meum neque inveniatur locum
in te latendi clamor meus
20 ecce enim in caelo testis meus
et conscius meus in excelsis

16. consui AA^1K^2 ; consuit LK^* | operui AA^1K ; operuit L | cornu meum *lectio archetypi a Philip. servata, ex qua fluxerunt var. lect. carnem meam in $LA\Lambda^1$ et corpus meum in K | 17. caligauerunt AA^1K ; caliginauerunt L | 18. absque iniquitate AA^1K ; absque iniquitatem L | 20. ecce — conscius meus *hab. AA^1K ; om. L .**

Desunt $V\Psi^D$.

13. ego] *praem.* et S^*W | $\sim$ opu-
lentus quondam Ω^M | confregit] *praem.*
et $\Theta^oQ^*D\Omega^M$ *cum hebr. et Brev. goth.*
(*P.L. 86, 485*) | sibi] me $\Phi\Omega^S$; me sibi
 $E\Theta^H\Theta^S\Omega^2\Omega^2grel\dot{s}c$ *cum hebr. et LXX, Sang.*
Ox. Tur. Aug.; **** sibi GS^* ; ** Ω^* | in
om. CX\Phi S^*W cum Sang. Ox. Tur. Aug. |
signum + ad sagittam X , *cf. Greg. (in*
comment.).

14. conuulnerabit XFK | non] ****
 u ; *praem.* et $E^*\Theta^G^2(in\ ras.)\Gamma^A\Omega^M$ *cum*
hebr. et Sang. Ox. Tur. | et *om. CX*
Philip. (2° loco) cum hebr., LXX, Sang.
Ox. Tur. Aug. | effudit Ω^S | in terram Λ^1
 $EH\Gamma^A\Omega^S$ *Philip. (2° loco) Greg. (aliq.*
codd.) | uisc. mea] $\P$ | h. fel meum Θ^o .

15. concidet u ; conscidit $agrel$ | uul-
nera $\Sigma\tau^2$ *cum Brev. goth. (P.L. 86, 486)*;
uulne $\Sigma\tau^*$ | in] super u , *cf. hebr.* | gigans]
 $\Lambda^1E^*\Theta^G^*F^*K^*$; gygans H ; gigas Λ^1E^2
 $\Theta^G^2DF^2K^2\Omega^Mgrel\dot{v}\dot{s}c$; gygas Ω^1a ; gegas Ω^S
(*ut vid.*).

16. consuit $L\P^F\Phi E^*DK^*S^*W\Omega^M$;
composuit E^2 . $\P$ | hebr. ant. « consui »
Hug. | et *om. Ω^S | operuit $L\P^F\Phi EDS^*W$*

Ω^M . $\P$ | hebr. ant. « operui » *Hug.* | cine-
rem L | cornu meum = *Philip. cum hebr.*;
corpus meum $\Sigma\tau QFG^1(in\ ras.)K$; carnem
meam *rell. codd. et edd. cum Greg.* $\P$ |
« carnem » ita habet *Greg. et ant., Philip.*
et *hebr.* « cornu meum » id est regiam di-
gnitatem *Hug.* « carnem » *sec. ant. et Greg.*
sed *hebr.* habet « cornu » cum *Philippo*
Guill. | $\sim$ carnem meam cinere Φ^{RG} .

17. a] *in ras.* S^2 ; *om. $\Phi DFG^2K^2W^2$*
 Ω^Sua *Philip. Greg. (pars codd.)* | palpe-
brae $LA\Lambda^1\Theta^H^*AG^*u$; palpebre $W^2(he\ in$
ras.); palfebre $X\Sigma\tau$ | calicauerunt u^* ;
caliginauerunt Lu^2 .

18. absque iniquitatem $L\Phi G\Theta^A W^*$ |
cum] dum CX *Greg. (aliq. codd.)* | ha-
buerim D | precem X | $\sim$ ad deum
mundas preces Q .

19. operies Φ^P | neque] ne E^* | $\wedge$
in te locum lat. $\Lambda^1\Sigma\tau GSW\Omega^Smagrel\dot{v}\dot{s}c$
cum Brev. goth. (P.L. 86, 486); $\wedge$ in te
lat. locum D | clamor] elatus L .

20. ecce — conscius meus *om. Lu^* |*
testis] *praem.* est $\Lambda^1\Omega^Sm$ *cum Sang. Ox.*
Tur. Aug.

13. <ego ACQK | <tenuit ACQK | 14. <circumdedit ACQK | <non A | 15. <concidit A
CQK | 16. § saccum Ω^M ; <saccum AQK | 17. <facies ACQK | 18. <haec ACQK | <cum
A | 19. <terra ACQK | 20. <ecce ACQK.

- ²¹ verbosi mei amici mei ad Deum
stillat oculus meus
²² atque utinam sic iudicaretur vir
cum Deo quomodo iudicatur
filius hominis cum collega suo
²³ ecce enim breves anni transeunt
et semitam per quam non re-
vertar ambulo
XVII. ¹ spiritus meus adtenuabitur
dies mei breviabuntur et solum
mihi superest sepulchrum
² non peccavi et in amaritudinibus

- moratur oculus meus
³ libera me et pone iuxta te et
cuiusvis manus pugnet contra
me
⁴ cor eorum longe fecisti a disci-
plina et propterea non exal-
tabuntur
⁵ praedam pollicetur sociis et oculi
filiorum eius deficient
⁶ posuit me quasi in proverbium
vulgi et exemplum sum co-
ram eis

23. reuertar A¹K; reuertor A; reuertam L.

XVII. 3. cuiusuis AA¹K²; cuius LK* | 6. sum AA¹K; suum L.

Desunt VΨ^D.

21. mei amici mei = LAA¹Π^FΦE*
Θ^QWu* *Philip. Iulian.*; mei amici Θ^{HA};
amici mei E²u² *rell. codd. et edd. cum*
Greg. ¶ « verbosi mei amici mei » hebr.
et ant. ad utrumque habent « mei » *Guill.*

22. sic] S*; si S² | iudicetur ΦΘ^QΩ^M.
¶ ant. et Greg. « iudicetur » *Guill.* | uir
om. Θ^A | hominis *om.* Σ^T* | colliga G*K.

23. enim *om.* S*W | semitas per quas
D; semitam quam L | reuertor AG; reuer-
tam L; reuertatur F* | ambulabo XΘ^G.

XVII. 1. breuiabuntur] E*; adbre-
uiabuntur E²Γ^A; brebiantur X | superest]
est Σ^T*.

2. amaritudine u.

3. me + domine ΦΘ^QΩ^Sḡc. ¶ hebr.
et ant. « libera me et pone » *Hug.* ant.
« libera me domine et pone me iuxta te »
nec obstat si hebr. non habet « domine »
quia hic est translacio iuxta sensum. habet
enim hebr. non « libera me » sed « pone
obsecro et sponde me tecum » *Guill.* |
pone + me CA¹XΠ^FΣ^TΦE*Θ^QHQDF²G²

KSΩagre[ḡc | cuiusuis] Σ^T*; cuiusuult C
XΣ^T²; cuius LG*K* | manum G* | pu-
gnat α.

4. eorum] enim u*; enim eorum u² |
et *om.* CA¹XΩ^Sagreuḡc *Greg. cum hebr.,*
LXX, Sang. Ox. Tur. Aug.

5. pollicetur] G*; pollicitur FG²K
Philip. (cod. R)* | sociis] spoliis Φ^V | et
om. Ω^S².

6. posuisti A¹*(*ut vid.*)FK *cum Sang.*
Ox. Tur. Aug. | et *om.* FK* | sum] suum
LCXΣ^TΦEΘ^AHGSWΩ^SMu *Philip. Greg.*
(*pars codd.*) ¶ hebr. ant. « sum » *Hug.*
ant. et Greg. « suum » *Guill.* | eis] eo Ω^M;
oculis*** u*; oculis eis u²; + nunc autem
derident me iuniores tempore quorum
non dignabar partes ponere cum canibus
gregis mei ΦΘ^QQ² [[tempore] terre Q;
partes] patres Φ^P] *ex cap. 30, 1*; + pa-
tres ponere cum canibus gregis mei Θ^H².
¶ quod hebr. et grecus non habent sub-
iungunt ant. sic « nunc autem ... gregis
mei » *Guill.*

21. <verbosi ACQK | 22. <atque ACQK | 23. <ecce ACQK.

XVII. 1. ¶ spiritus XVII. Ω^S; § spiritus Ω^M; <spiritus ACQK | 2. <non ACQK
3. <libera ACQK | 4. <cor ACQK | 5. <praedam ACQK | 6. <posuit ACQK.

- ⁷ caligavit ab indignatione oculus
meus et membra mea quasi in
nihili redacta sunt
⁸ stupebunt iusti super hoc et in-
nocens contra hypocritam sus-
citabitur
⁹ et tenebit iustus viam suam et
mundis manibus addet fortitu-
dinem
¹⁰ igitur vos omnes convertimini et
venite et non inveniam in vo-
bis ullum sapientem
¹¹ dies mei transierunt cogitationes
meae dissipatae sunt torquen-

- tes cor meum
¹² noctem verterunt in diem et rur-
sum post tenebras spero lucem
¹³ si sustinuerō infernus domus mea
est in tenebris stravi lectulum
meum
¹⁴ putredini dixi pater meus es ma-
ter mea et soror mea vermibus
¹⁵ ubi est ergo nunc praestolatio
mea et patientiam meam quis
considerat
¹⁶ in profundissimum infernum de-
scendent omnia mea putasne
saltem ibi erit requies mihi

7. ab indignatione AA¹; ad indignationem LK | in nihili L cum Philip. et arche-
typo, cf. supra 16,8; in nihilum AA¹-K | 9. addet LA¹-K; addit A | 13. lectulum AK;
lectum LA¹.

Desunt VΨ^D.

7. caligabit Xu; caliginavit L | ab
indign.] G*; ab indignacionem u; ad in-
dignationem LΠ¹E*Θ^{HA}HQFG²KΓ^AΩ^{SJM}²
(pr. d corr.)age Greg. (pleriq. codd.). ¶
iuxta hebr. et ant. et Greg. « ad indigna-
cionem » Guill. | in om. G* | nihili = L
Θ^AH* Philip.; nihilo Σ¹; nichilum Φ^QΩ^A;
nicilum CX; nihilum H²K²(um in ras.)u²
(um in ras.) cum rell. codd. et edd. | red-
acti Σ¹*; redactę E*.

8. stupebant α | iusti] sancti Ω^S | in-
nocens] G² (s in ras.); innocentes FK.

9. et (ante tenebit) om. S*W | mun-
dus Θ^AΩ^Srw cum hebr. et LXX, cf. Ox.
Tur. Aug. | addit AΦΘ^SW.

10. uos om. D | ~ omnes uos Q*
ΩSMagrelbȝc | conuertemini Φ^{RV}Θ^G | inue-
niam in] inueniamini Θ^O | ullam sapien-
tiam D.

11. transeunt et D | dissipata A* |
torquens Φ^V*.

12. conuerterunt D | rursus Λ^L Iu-
lian. | spero] uero G*.

13. in om. L; praem. et CA¹XΣ¹H
Γ^A*Ω^{SJ}agelȝc cum Sang. ¶ hebr. et ant.
et Greg. non interponunt « et » Guill. |
lectulum] G²(lū in ras.); lectum LCA¹X
Π¹Σ¹HQDSW cum Sang. Ox. Tur.

14. es] es tu E²; es et Ω^M; es** u*;
om. Σ¹E*S*W.

15. nunc om. CXD cum hebr. | pa-
tientiam meam] Θ^G*G*; patientia mea
Θ^G²FG²KΩ^M | consideret Φ^QΩ^M; conside-
ravit L²; consideraderavit L*.

16. in profundissimum infernum]
G*; in profundissimum inferni Σ¹G²K;
in profundissimo inferno u. ¶ « in pro-
fundissimum infernum » Guill. | descen-
dent] Iulian. (1 m.); descendunt Π¹HD
S¹W*(disc.) Iulian. (2 m.); descendet Σ¹ |
omnia + ossa A | ibi om. K | ~ requies
erit u | mihi] mea Θ^A.

7. <caligavit ACQK | <et A | 8. <stupebunt ACQK | 9. <et tenebit ACQK | 10. ¶ igitur
Div. sine num. Ω^M; <igitur ACQK | 11. <dies ACQK | 12. <noctem ACK | 13. <si AC
QK | 14. <putredini ACQK | 15. <ubi ACQK | 16. <in ACQK.

XVIII. ¹ respondens autem Baldad
Suites dixit
² usque ad quem finem verba iac-
tabitis
intellegite prius et sic loquamur
³ quare reputati sumus ut iumenta
et sorduimus coram vobis
⁴ qui perdis animam tuam in fu-
rore tuo
numquid propter te derelinque-

tur terra et transferentur rupes
de loco suo
⁵ nonne lux impii extinguetur nec
splendeat flamma ignis eius
⁶ lux obtenebrescet in tabernaculo
illius et lucerna quae super
eum est extinguetur
⁷ artabuntur gressus virtutis eius
et praecipitabit eum consilium
suum

XVIII. 2. iactabitis intellegite $\Lambda^L K$; iactabis intellege A; iactatis intellege L | 4. qui perdis Λ^L ; quid perdis A; qui perdes LK^* ; quid perdes K^2 | derelinquetur $L A^2 \Lambda^L$; derelinquitur $A^* K$ | transferentur $A \Lambda^L$; transferuntur LK | 5. extinguetur $L \Lambda^L K$; extinguitur A | 6. obtenebrescet $L \Lambda^L K$; obtenebrescit $A \Lambda^L$ | illius $L \Lambda^L K$; eius A | 7. praecipitabit $A^2 \Lambda^L$; praecipitavit $L \Lambda^L K$; praecipit A^* .

Desunt $V\psi^D$ (usque ad v. 5, splendeat).

XVIII. 1. respondens — dixit *om.* *Philip.* | baldad suites dixit] $soph^{*****}a$ $mathi^{*****}u$ | baldad] S^* ; baldaad A^* ; baldat $\Lambda^L \Pi^F G$; baldath H^* ; baldac $X \Sigma^T$; baldach $CS^2 \Omega^{SM}$ | suithes $L \Sigma^T H W^2 \Omega^{SM}$; suhites $\Theta^A K S^2 \Gamma^A g r e l b \zeta c$; suihtes F; suitis X; suytis C; suithis W^* ; suhitis S^* .

2. quem] *in ras.* G^2 ; quam A; *om.* $F^2 K$ | finem + meum Σ^T | iactabitis intell(e)gite] $\Lambda^L * \Sigma^T * E^*(ut vid.) W^*$; iactatis intelligite D; iactabis intell(e)gite $\Lambda^L \Pi^F \Sigma^T u$ (gete u^*); iactabitis intellege S^* ; iactatis intellege L; iactabis intell(e)ge AC $X E^2 G S^2 \Omega^A$ *Greg. et cf. Julian. (qui om. intellege), LXX, Sang. Ox. Tur.*; iactabis intellegi W^2 . ¶ « iactabis intellege » ita habet *Greg.* sed *hebr.* et *Phylip.* et ant. « iactabitis intelligite » et loquitur ad Iob quasi ad plures ad derisionem sicut *Lombardi* loquuntur uni pluraliter ad honorem *Hug.* *hebr.* et ant. et *Philippus* « intelligite » *Greg.* habet « intellege » *Guill.*

3. sorduimus Θ^G ; sorduiumus Φ^G

Ω^M | uobis] $\Lambda^L * \Sigma^T * E^* F^* S^* W^*$; te $C \Lambda^L X \Sigma^T * \Phi^F E^2 Q F^2 G S^2 W^2 \Omega^A$ *Greg. cum LXX, Sang. Ox. Tur. et* Λ^L (*marg.*). ¶ « coram uobis » *Greg.* habet « coram te » *Guill.*

4. qui perdis] H^* *Julian. (I m.)*; qui perdes $L F K^*$; quid perdis $A \Pi^F \Gamma^A \Omega^C$ *Julian. (2 m.) Greg. (plerique codd.)*; quid perdes $C X K^2$ *Greg. (aliq. codd.)*; qui disperdis H^2 . ¶ ant. iuxta *hebr.* habent « qui » non habent « quid » *Guill.* | propter] W^* ; preter W^2 | te *om.* H^* | derelinquetur] G^* ; derelinquitur $A^* F G^2 K$; derelinquatur Θ^{H^*} ; relinquetur $D \Omega^S$ | terrae E | transferuntur $L \Pi^F F G K$ *Julian.*; transferetur r | rupes] montes Q; super se CX.

5. extinguitur $A S^* W^*$ | splendeat] G^* ; splendor G^2 .

6. obtenebrescit AC(hob.) $\Lambda^L * X \Pi^F \Phi^G E G S$; ob tenebris W^* | illius] eius $A \Gamma^A$ *Philip.* | est *om.* CX | extinguetur] G^* ; extinguitur $F G^2 K^*$.

7. pr(a)ecipitavit $L C \Lambda^L * \Pi^F E^* F G K$ *Philip. (cod. R^*)*; praecipit A^* .

XVIII. 1. ¶ respondens XIII. $C X \Gamma^A$; XVII. $A \Theta^A G^* \Omega^M$; XVIII. Ω^S ; liber XIII. Λ^L ; *Div. sine num.* $\Pi^F \Sigma^T \Phi^E \Theta^{H \Omega^2} Q F G K S W$ | 2. <usque ACQK | <intellegite CQ | 3. <quare ACQK | 4. <qui ACQK | <numquid ACQK | 5. <nonne ACQK | 6. <lux ACQK | 7. <artabuntur ACQK.

- 8 inmisit enim in rete pedes suos
et in maculis eius ambulat
9 tenebitur planta illius laqueo et
exardescet contra eum sitis
10 abscondita est in terra pedica
eius et decipula illius super
semitam
11 undique terrebunt eum formidi-
nes et involvent pedes eius
12 adtenuetur fame robur eius et
inedia invadat costas illius
13 devoret pulchritudinem cutis eius
consumat brachia illius primo-
genita mors
14 avellatur de tabernaculo suo fi-
ducia eius et calcet super eum
quasi rex interitus
15 habitent in tabernaculo illius so-
cii eius qui non est aspergatur
in tabernaculo eius sulphur
16 deorsum radices eius siccentur
sursum autem adteratur mes-
sis eius
17 memoria illius pereat de terra
et non celebretur nomen eius
in plateis
18 expellet eum de luce in tenebras
et de orbe transferet eum

9. exardescet AΛ²; exardescit LΛ¹*K | 11. inuoluent AΛ¹K; inuoluent eum L |
12. a(d)tenuetur AΛ¹K; adtenuatur L | illius AΛ¹K; eius L | 15. illius AΛ¹K; eius L |
18. de orbe Λ¹; orbe A; de urbe LK.

Deest V.

8. enim *om.* S*W | in rete] inrite
A*; rete F* | pedes meos Φ^G*; pedem
suum CXΣ^τ *Greg. (pleriq. codd.).* ¶ « pe-
des suos » *Guill.* | et *om.* CX cum LXX
et *Sang. Ox. Tur.* | maculis] uinculis D |
ambulans L.

9. tenebit plantam illius laqueus Γ^A |
illius] eius DGr | et *om.* A* cum *hebr.,*
LXX, *Sang. Ox. Tur.* | exardescit LΛ¹*
XΠ^τHFGKS*W*(-discit).

10. pedica] Λ¹*; pedeca A; peduca
CΛ¹2XΣ^τ | eius *om.* L | decipula G* | il-
lius] eius Π^τΦ^RΩ^S cum *Sang. Ox. Tur.*
Aug.

11. eum *om.* F* | inuolu. + eum L
Φ^vΘ^ε [*Philip. (cod. R).*

12. adtenuatur LS*(att.); attenuabi-
tur D | robur] G*; robor Σ^τH*F*G²K*S*
W | inuadet D | illius] eius LΠ^τΣ^τHΩ.

13. eius] illius CX; + et CΛ¹XSΩ^S
age *Julian. Greg. cum Sang. Ox. Tur.* ¶
hebr. et *ant.* non interponunt « et » *Guill.* |
brachiis Φ^v* | eius CXΠ^τΩ^m *Philip.*

14. euellatur C(haeu.)DΓ^A | suo *om.*
Λ¹ | eius] sua Σ^τ | eum *om.* FK | interi-
tum Φ^RG.

15. tabernaculis Q | illius] eius LΠ^τ
S²W cum *Sang. Ox. Tur. Aug.*; *om.* S* |
eius] illius SW | qui] quia W* | est] in
ras. A²; sunt XQ | aspergantur Φ^G*, *cf.*
LXX et *Sang. Ox. Tur. Aug.* | in *om.* Π^τ |
tabernaculo] S*; habitaculo Φ^ΘAKS²Ψ^D;
habitatione D. ¶ *ant.* et *Greg.* habent
« tabernaculo » *Guill.* | illius Ωsm | sulfur
Λ¹XK²W²; sulphur Θ^A; sulphur Σ^τ; sulphor
S*; sulfur K*W*; sulfo** F*; sulfure F²
cum LXX et *Sang. Ox. Tur. Aug.*

16. siccentur] succidantur D | sur-
sum] rursum CXΣ^τΩ^m | messis] G*;
messes Σ^τE*F*G²K*; mensis Θ^A; men-
ses F².

17. in plateas F*.

18. expellit S*W; expellat Λ¹Ψ^D |
in] ad Ω^m | de orbe] de urbe LΠ^τΦ^GFG²
(u in ras.)Ke; de ore Ω^S; orbe A; *praem.*
non C | transferat Λ¹Ψ^D.

8. <inmisit ACQK | 9. <tenebitur ACQK | 10. <abscondita ACQK | 11. <undique AC
QK | 12. § adtenuetur Ω^m; <adtenuetur ACQK | 13. <devoret ACQK | 14. <avellatur
ACQK | 15. <habitent ACQK | <aspergatur K | 16. <deorsum ACQ | <sursum A | 17. <me-
moriam ACQK | 18. <expellet CQK.

¹⁹ non erit semen eius neque progenies in populo suo nec ullae reliquiae in regionibus eius

²⁰ in die eius stupebunt novissimi et primos invadet horror

²¹ haec sunt ergo tabernacula iniqui et iste locus eius qui ignorat Deum

XIX. ¹ respondens autem Iob dixit

² usquequo adfligitis animam meam et adteritis me sermonibus

³ en decies confunditis me et non erubescitis opprimentes me

⁴ nempe etsi ignoravi mecum erit ignorantia mea

⁵ at vos contra me erigimini et arguitis me obprobriis meis

⁶ saltem nunc intellegite quia Deus non aequo iudicio adflixerit me et flagellis suis me cinxerit

⁷ ecce clamabo vim patiens et nemo audiet vociferabor et non est qui iudicet

⁸ semitam meam circumsepsit et transire non possum et in calle meo tenebras posuit

⁹ spoliavit me gloria mea et abstulit coronam de capite meo

20. inuadet LΛ¹²; inuadit AΛ¹*K | 21. ignorat LA²Λ¹K; ignorant A*.

XIX. 3. confunditis LΛ¹*K; confudistis AΛ¹² | 4. erit AΛ¹K; est L | 5. at AΛ¹; ad K; aut L | 7. uociferabor LΛ¹K; uociferabo A | 9. gloria mea AΛ¹²K; galea mea Λ¹*; gloriam meam L.

Desunt VG(a v. 21, qui).

19. in populo suo *om.* Θ^o | in *om.* W* | reliquae W*; requies L | illius Λ¹.

20. in die] E*S*; in diebus CXΦ^p E²S²Γ¹Ω¹* *Greg.* | primus S*W* | inuadet] G*; inuadit AΛ¹*ΦG*FG²KS*Wg; inuadat Φ^p | horror Φ^R; error E | ~ horror primos inuadet *Philip.*

21. ergo] *om.* DFK *Philip. cum hebr., LXX, Sang. Ox. Tur. Aug.* | ~ ergo sunt Ω | isti G | ignorant A*Ψ^o* *Philip. (codd. R*M), cf. LXX et Sang. Ox. Tur.*

XIX. 1. respondens — dixit *om. Philip.* | autem *om.* D.

2. affligetis Ψ^o | adterretis K* | sermonibus + uestris Σ^T*.

3. confunditis] Λ¹* *Philip. (cod. R);* confundetis S*W; confundistis Σ^T *Philip. (cod. M¹);* confudistis ACΛ¹²H* *Philip. (cod. C) Greg. (aliq. codd.).* ¶ *hebr. ant.*

« confunditis » *Hug.* « confunditis » *Guill.* | erubiscetis W*; erubescistis Σ^T; erubuistis A | opprimentes Θ¹.

4. etsi] si et Θ^h; si Ω^S*r | est LQ | ignorantia] ignoratio Λ¹Φ^RΘ¹H*QS*W* *Philip.*

5. at] ad CXK; aut LΠ^FΦ^RGVΘ^S*W* | meis] mei Π^F.

6. non] in L | iudicio] iudeo Ω^M | cinx.] tinxerit Ψ^o; afflixerit W² (*affli in ras. brev. spat.*).

7. clamo CX *cum Brev. goth. (P.L. 86, 528)* | nemo] non CX | audet K*; exaudiet Ω^Mr *Greg. (pars codd.); + et D Philip.* | uociferabo AXΘ¹.

8. circumsepsit EΘ¹Γ¹; circumsepiit Λ¹*; circumserpsit C.

9. spoliabit X; expoliavit Π^FΓ¹Ψ^o; *praem.* et D | gloriam meam LΠ^FQ; galea mea Λ¹*.

19. <non ACQK | <in regionibus K | 20. <in ACQ | 21. <haec ACQ.

XIX. 1. ¶ respondens XIII. CXΓ¹; XVIII. AΘ^{AG}Ω^M; XIX. Ω^{SJ}; *Div. sine num.* Λ¹ Π^FΣ^TΦEΘ^hQFKSWΨ^o | 2. <usquequo ACQK | 3. <en ACQK | 4. <nempe ACQK | 5. <at ACQK | 6. <saltem ACQK | 7. <ecce ACQK | <vociferabor Q | 8. <semitam ACQK | 9. <spoliavit ACQK.

- 10 destruxit me undique et pere-
o et quasi evulsae arboris abstu-
lit spem meam
11 iratus est contra me furor eius
et sic me habuit quasi hostem
suum
12 simul venerunt latrones eius et
fecerunt sibi viam per me et
obsederunt in gyro tabernacu-
lum meum
13 fratres meos longe fecit a me et
noti mei quasi alieni recesse-
runt a me
14 dereliquerunt me propinqui mei
et qui me noverant obliti sunt
mei
15 inquilini domus meae et ancil-
lae meae sicut alienum habue-

- runt me et quasi peregrinus
fui in oculis eorum
16 servum meum vocavi et non re-
spondit ore proprio depreca-
bar illum
17 halitum meum exhorruit uxor
mea et orabam filios uteri mei
18 stulti quoque despiciebant me
et cum ab eis recessissem de-
trahebant mihi
19 abominati sunt me quondam
consilarii mei et quem maxi-
me diligebam aversatus est
me
20 pelli meae consumptis carnibus
adhesit os meum et derelicta
sunt tantummodo labia circa
dentes meos

10. arboris *restituimus cum aliq. codd., Philip. et archetypo, ut vid.*; arbores A*; arbori LA²Λ¹K | 14. nouerant AA¹K; nouerunt L | 16. respondit AK; respondit mihi LA¹ | 19. me (2°) AA¹; mei K; a me L.

Desunt VG.

10. destruxerunt Ψ^D | euulsi S*; auul-
s(a)e Λ¹HΓ^AΩ; + et Γ^A* | arboris = ΦE
Θ⁶DSW*Γ^AΩ *Philip. (cod. R*)*; arbores
A* *Philip. (cod. M)*; arbori A²W² *cum
rell. codd. et edd. atque Philip. (codd.
R²C).*

11. est *om.* FK | eius] illius E | ~
furor eius contra me D.

12. eius *om.* S*W | ~ latrones eius
uenerunt D | et fecerunt — per me *om.
Philip.*

14. *tot. vers. om. Philip.* | propinqui]
uicini L | me (2°) *om.* FK* | nouerunt L
EΘ^ADS*W | ~ nouerant me Ω^s | mei
(2°)] me XQ *cum Ox. Tur. Aug.*

15. *tot. vers. om. Philip.* | meae (2°)
om. CX *Greg.* | sicuti C | habuere L;

abluerunt Ψ^D | ~ me habuerunt Ω^M |
quasi] sicut D.

16. meum *om.* A | non *om.* Θ^A* |
respondit + mi(h)i LA¹Ω^s; + michi et Ω^M.

17. halitum] S*; alitum CΛ¹XΠ^FΣ^T
Φ^PQFS²Ψ^DΩSM; habitum L | exorruit C
Λ¹*XΠ^FE*QFKWΨ^D.

18. despiciebant Θ^M; dispiciebant
W; despexerunt Ω^s | mihi] me A.

19. ~ abom. me sunt Π^FΣ^TΦEΘH
QΩ | quondam] quoddam Φ^{RGV}Θ^G; *om.*
L, *cf. Sang. Ox. Tur.* | diligam Φ^R | ad-
uersatus est CΛ¹XΠ^FΣ^TEΘ^{HG}*Γ^AΨ^DΩSM |
mei CXΘ^MKΓ^A; mi(h)i ΦΘ^{AG}Ω^M *Philip.
(codd. RM²)*; a me LD.

20. pelli Q* | derelicti sunt Ψ^D | tan-
tum W* | ~ labia tantummodo Θ^G.

10. <destruxit ACQK | 11. <iratus ACQK | 12. <simul ACQK | 13. <fratres ACQK |
14. <dereliquerunt ACQK | 15. <inquilini ACQK | 16. <servum ACQK | 17. <halitum
ACQK | 18. <stulti ACQK | 19. <abominati ACQK | 20. § pelli Ω^M; <PELLI ACQ
K | <et A.

²¹ miseremini mei miseremini mei
 saltem vos amici mei quia ma-
 nus Domini tetigit me
²² quare persequimini me sicut
 Deus et carnibus meis satu-
 ramini
²³ quis mihi tribuat ut scribantur
 sermones mei
 quis mihi det ut exarentur in
 libro ²⁴ stilo ferreo et plumbi
 lammina vel certe sculpan-
 tur

in silice
²⁵ scio enim quod redemptor meus
 vivat et in novissimo de terra
 surrecturus sim
²⁶ et rursum circumdabor pelle mea
 et in carne mea videbo Deum
²⁷ quem visurus sum ego ipse et
 oculi mei conspecturi sunt et
 non alius
 reposita est haec spes mea in
 sinu meo

21. mei (2°) LΛ^LK; om. A | 25. uiuat AΛ^L*K; uiuit LΛ^L | surrecturus sim Λ^L*
 K; surrecturus sum LΛ^L; resurrecturus sim A | 27. et oculi mei consp. sunt et non
 alius AΛ^L(allius); et non alius et oculi mei consp. sunt LK.

Desunt VG(usque ad v. 23, exarentur).

21. mei (1°) om. Φ^{RGV}E²Θ^GS*W* | mei
 (2°) om. ADS² | uos uos F* | amici] *praem.*
 o D cum LXX et Sang. Ox. Tur. Aug.

22. persequemini Φ^{RGV}Θ^G | me om.
 F*Ψ^D | sicuti C; ut Σ^τ | meis om. D | sa-
 turemini W² (e ex i).

23. dat H* | exparentur W*.

24. stylo relv̄sc̄ | et] ac Φ^P*; aut
 Ω^M; om. Philip. ¶ hebr. ant. «et» Hug. |
 certe] celte ΩSMε̄sc̄ cum Brev. goth. (P.L.
 86, 528). ¶ «certe» quidam male habent
 «celte» id est scalpello quia Greg. habet
 «certe» quod est aduerbium, hebr. «fir-
 me» uel «firmiter» et «perpetuum» Hug.
 «certe», non est ibi «celte» pro instru-
 mento ferreo Guill. | sculpatur A* | syllice
 X; scilice Ω^M.

25. redimptor W*; redemptor Λ^LXD |
 uiuat] Λ^L*; uiuit LΛ^L2ΦEΘSWΩgrēlv̄sc̄
 Greg., cum Brev. goth. l. c. et Miss. moz.
 (P.L. 85, 1017) | nouissimo + die Π^FQΩ
 grēl̄sc̄ Iulian. cum Brev. goth. et Miss. moz.
 ll. cc. ¶ hebr. et ant. et grecus non habent
 «die» Guill. | resurrecturus AΣ^τΦ^VΘ^G Phi-
 lip. Greg. n. 75 (pars codd.) cum Hier.
 ep. 53, 8 | sim] Λ^L*; sum LΛ^L2Σ^τDFΩ^S

grēlv̄sc̄ Philip. (codd. CM) cum Hier. c.
 Ioh. Hieros. 30, Brev. goth. et Miss.
 moz. ll. cc.

26. rursus Φ^{RGV}Θ^H*G^S* cum Brev.
 goth. (P.L. 86, 528) et Miss. moz. (P.L.
 85, 1017) | circumdabor] G*; circumdabo
 F*G²K* | pellem meam Π^FW* | deum
 + meum c; + saluatorem meum Ω^S. ¶
 «deum» quod quidam addunt «saluato-
 rem meum» hebr. Yeron. Philip. Greg.
 et omnes antiqui non habent. hoc enim
 quidam scioli apponunt in textu quia
 uidetur facere ad fidem et quia cantatur
 in ecclesia sed si opponeretur Iudeis sta-
 tim exufflarent in id quia non recipiunt
 nisi quod habent Hug. «deum» hebr. et
 ant. et grecus et Philippus et Ieronimus
 non habent «saluatorem meum» sed de
 cantu usurpatur Guill. Ieron. ant. hebr.
 non habent «saluatorem meum» Iac.

27. quem — alius om. Philip. | uisu-
 rum sum Φ^V*Θ^G | ~ et non alius et oculi
 mei conspecturi sunt LFG²K | meo + et
 hereditas mea in deo meo Σ^τ2 cum. Brev.
 goth. (P.L. 86, 528) et Miss. moz. (P.L. 85,
 1017), ubi haec in fine lectionis adduntur.

21. <miseremini (1°) ACQK | 22. <quare ACQK | 23. <quis (1°) ACQK | <quis (2°) AC
 K | 25. <scio ACQK | 26. <et rursum ACQ | 27. <quem ACQK | <reposita est ACQK.

²⁸ quare ergo nunc dicitis perse-
quamur eum et radicem verbi
inveniamus contra eum

²⁹ fugite ergo a facie gladii quon-
iam ultor iniquitatum gladius
est et scitote esse iudicium

XX. ¹ respondens autem Sophar
Naamathites dixit

² idcirco cogitationes meae variae
succedunt sibi et mens in di-
versa rapitur

³ doctrinam qua me arguis audiam
et spiritus intellegentiae meae
respondebit mihi

⁴ hoc scio a principio ex quo po-
situs est homo super terram

⁵ quod laus impiorum brevis sit
et gaudium hypocritae ad in-
star puncti

⁶ si ascenderit usque ad caelum
superbia eius et caput eius nu-
bes tetigerit

⁷ quasi sterquilinum in fine per-
detur et qui eum viderant di-
cent ubi est

⁸ velut somnium avolans non in-
venietur transiet sicut visio
nocturna

⁹ oculus qui eum viderat non vide-
bit neque ultra intuebitur eum
locus suus

¹⁰ filii eius adterentur egestate et

XX. 3. qua me AΛ¹K²; quam me LK* | arguis AΛ¹K; argues L | 7. uiderant A
Λ¹K; uiderunt L | 8. inuenietur LΛ¹K; inuenitur A | 9. suus LΛ¹K; eius A.

Deest V.

28. ergo *om. Philip.* | ~ nunc ergo
Φ^α | inueniamur X; inueniemus Φ^ν | con-
tra] aduersus Λ¹Ω^m.

29. ergo *om.* Ω^s | quoniam] quia
Philip. | iniquitatis Π^εΣ^τΘ^α.

XX. 1. *tot. vers. om. Philip.* | sofar
CXΠ^εW; sophor G | naamatithes Σ^τHG
Ω^s; naamatites AXΦ^οVP EΘ^hOK; naama-
thitis S^w; naamites Ψ^d.

2. succedunt L; succidunt W*; suc-
cendunt Γ^α | mens] *praem.* mihi L; +
mea Π^ε | rapitur + eo quod haec mala
poenarum innocentem asseris te sustinere
D, *ex comment. Philippi.*

3. doctrina qua me Π^εQK²S*Γ^α; doc-
trinam quam me LΦ^νF*GK*Ψ^d; doctri-
nam quam Σ^τ* | argues LΠ^εS*W *Philip.*
(*cod. R**) | meae *om.* F*K, *cf. LXX* | mihi]
tibi D.

4. ab initio D | ex *om.* CX | ~ est
positus Ω^sa.

6. et si Ω^m | ascenderet W* | usque
in Λ¹E²Θ^hΛ¹Ω^m *Philip.*; in Φ^ρGV E*Θ^αWΩ^s
cum Sang. Ox. Tur.; ** in S*. ¶ hebr. et
ant. non interponunt « usque » *Guill.* |
caelos Π^εD *Julian.* | nubes] *praem.* quasi
Θ^α.

7. sterquilinum + erit et Π^ε | in fi-
nem Λ¹Ψ^d | perditur FGK | qui *om.* Ψ^d |
uiderunt LD.

8. ueluti C | somnum L | aduolans
Γ^αΩ^m; cum auolauerit A *Julian.*; ambu-
lans CX | non inuenitur AΠ^ε; *praem.* et
E*; + et E | sicuti C.

9. uiderat] uideret W* | nec Ωsm | lo-
cus] oculus C*(hoc.)X | suus] eius AΠ^ε
Ωsm *Julian. Greg. (aliq. codd.).*

10. atteruntur Ω^m | illius] K² (illi in

28. <quare ACQK | 29. <fugite ACQK.

XX. 1. ¶ respondens XV. CXΓ^α; XVIII. AΘ^αΩ^m; XX. Ω^s; liber XV. Λ¹; *Div.*
sine num. Π^εΣ^τΦ EΘ^hQFGKSWΨ^d | 2. <idcirco ACQK | 3. <doctrinam ACQK | 4. <hoc
ACQK | 5. <quod A | 6. <si ACQK | 7. <quasi AC | <et Q | 8. <velut ACQK | 9. <oculus
ACQK | 10. <filii ACQK.

- manus illius reddent ei dolo-
rem suum
- ¹¹ ossa eius implebuntur vitiis adu-
lescentiae eius et cum eo in
pulverem dormient
- ¹² cum enim dulce fuerit in ore
eius malum abscondet illud
sub lingua sua
- ¹³ parcet illi et non derelinquet il-
lud et celabit in gutture suo
- ¹⁴ panis eius in utero illius verte-
tur in fel aspidum intrinsecus
- ¹⁵ divitias quas devoravit evomet
et de ventre illius extrahet eas
Deus
- ¹⁶ caput aspidum suget occidet eum
lingua viperae
- ¹⁷ non videat rivulos fluminis tor-
rentes mellis et butyri
- ¹⁸ luet quae fecit omnia nec tamen
consumetur
- iuxta multitudinem adinventio-
num suarum sic et sustinebit
- ¹⁹ quoniam confringens nudavit

10. ei AK; illi LA^L | 11. dormient A^LK cum plerisq. codd. et archetypo; dormiunt LA | 13. illi AA^LK; illius L | celavit LA | 14. eius ... illius AA^LK; illius ... eius L | 16. suget A; sugget A^L*; sugit K; surget LA^{L2} | occidet AA^LK; occidit L | 17. torren-tes AA^L; torrentis LK | 19. nudavit AA^LK; nudabit L.

Deest V.

ras.); eius Q *Philip. cum Sang. Ox. Tur. Aug.* | ei] illi LCA^LXG.

11. replebuntur Π^FE, cf. *Sang. Ox. Tur. Aug.* | eius (2°) om. *Philip.* | in pulve-rem = LA^{*}XΠ^FE^{*}H^{*}QG^W*; in pulverem C; in pulvere A²E²H²W² cum *rell. codd. et edd. atque Philip.* | dormiunt LA.

12. fuerint E* | ore] corde S*; cor-
dae W | ~ fuerit in ore eius dulce Ω^M |
abscondit GS^{*}WΩ^{Sq}.

13. parce W* | illius LE^{*}Θ^A | dere-
linquit W²; derelinquit E^{*}W* | illum A*;
eum *Philip.* | celavit LACA^L*F^{*}GKS^{*}W;
gelavit Π^F | guttore Π^FΘ^HFKW; gutturi E*.

14. panis] G*; panes FG²; panem
K* | eius] illius LQ | utero] faucibus W²
in ras.; gutture Ω^S ex v. *praec.* | illius]
in ras. W²; eius LQ | uertitur S^{*}W²(uer
in ras.) | in om. Π^F *Iulian.*

15. deuorabit S^{*}Γ^A; deuorat E^{*}Ω^{M2};
deuorauerat E²; deuorant Ω^M*; deforabit
X | euomit S^{*}W* | et om. Θ^AH^{*}QFGKΓ^A
Ψ^D *Philip. cum hebr., LXX, Sang. Ox.*

Tur. | illius] eius A^LΩSM *Philip.* | domi-
nus A.

16. suget] E*; sugget A^L*Ω; sugit
FG²KS^{*}W*; suggit C²; surget LA^{L2}Σ^TE²
Θ^{HQ}G^{*}Γ^AΩSM; surgit C^{*}X; + et CA^LXΠ^F
Σ^THDFGKSWΨ^DΩSMaelzēc *Iulian. Greg.*
¶ hebr. et ant. non interponunt «et»
Guill. | occidit LΦ^{RG}S^{*}W *Philip.*; occidat
Θ^A | lingua] *praem.* in Ψ^D | uiperea S^{*}W*.

17. riuolos Θ^{HA2}; riuulus W*; riuo-
lus Θ^A*S*; riuos Θ^GDFGKΓ *Philip.* | tor-
rentes] Θ^H*; torrentis LΠ^FΣ^TΦ^{RP}*E^{*}Θ^{H2}H
FKSWΓ^A*ΩSMq *Iulian. Greg.*; torrente X;
praem. et G. ¶ «fluminis torrentis» hebr.
«fluminum torrentium» *Hug.* | mellis om.
Π^F | butiri XΣ^TΦ^{RP}WΓ^AΩ^{Sq}; buteri G²(e
corr.); but*ri F*; botyri LAΠ^FΘ^{HA}F²; bo-
tiri E; boteri K; butyr S*.

18. luet] Ω^M*; pluet Ω^{M2}; lucet Ψ^D* |
qui S^{*}W*; quem Ψ^D | nec] ne Ψ^D | con-
sumetur] G*; consumitur FG²KS*.

19. constringens Q; consurgens ΩSM;
cor fingens L | nudabit LXΦ^PΘ^{AG}S*;

11. <ossa ACQK | 12. <cum ACQK | 13. <parcet ACQ | 14. <panis ACQK | 15. <di-
uitias ACQK | 16. <caput ACQK | 17. <non ACQK | 18. § luet Ω^M; <luet ACQK |
<iuxta ACQK | 19. <quoniam ACK.

pauperes domum rapuit et non
aedificavit eam ²⁰ nec est sa-
tius venter eius
et cum habuerit quae cupierat
possidere non poterit
²¹ non remansit de cibo eius et
propterea nihil permanebit de
bonis eius
²² cum satiatus fuerit artabitur aes-
tuabit et omnis dolor inruet
in eum
²³ utinam impleatur venter eius ut
emittat in eum iram furoris
sui et pluat super illum bel-
lum suum

²⁴ fugiet arma ferrea et inruet in
arcum aereum
²⁵ eductus et egrediens de vagina
sua et fulgurans in amaritudi-
ne sua
vadent et venient super eum hor-
ribiles
²⁶ omnes tenebrae absconditae sunt
in occultis eius
devorabit eum ignis qui non suc-
cenditur adfligetur relictus in
tabernaculo suo
²⁷ revelabunt caeli iniquitatem eius
et terra consurget adversus
eum

19. pauperes LK²; pauperis AΛ¹; pauperem K* | 22. aestuabit LΛ¹(est.); aestuavit AK | 26. in occultis LK*; in oculis AΛ¹K² | deuoravit LA | adfligetur LΛ¹K; affligitur A | 27. aduersus AΛ¹K; aduersum L.

Deest V.

***** H | pauperes = LΠ^FΣ^TΦ^{RGVP2}Θ^{AG}
H*FGK²W*Ω^Sgrlv̄ḡc cum hebr.; pauperis
ACA^LXΦ^P*EΘ^HH²QDSW²Γ^AΩ^Mae Philip.
Greg., cf. LXX et Sang. Ox. Tur. qui
pariter genit. cas. praebent; pauperem
K*; pauperens Ψ^D. ¶ hebr. et ant. habent
« pauperes », Greg. « pauperis » Guill. |
rapuit om. Q | (a)edificabit XΘ^{HA}.

20. quae] quod Π^FΩ^{SJ} | cupierat] Λ^{L*};
concupierat CA^{L2}XS*Ω^Sarelv̄ḡc Greg. |
non poterat Σ^{T2} in ras.

21. nec CXΩ^M Greg. (pleriq. codd) |
remanserit Ψ^D | et om. CA^LXΩ^Slv̄ Greg.
cum hebr., LXX, Sang. Ox. Tur. | rema-
nebit Σ^THQS*WΨ^DΩSM Philip. Iulian. | il-
lius A; ipsius G.

22. tot. vers. om. Philip. | cum +
enim A | aestuavit AF*K; estuavit Π^F;
praem. et CXΩ^M | inruit CXFKS*W | in]
super agrelv̄ḡc; om. Θ^{A*}.

23. ut] et Π^FQDFKS*W^r Philip. cum
Sang. Ox. Tur. | emittat] H²(e in ras.);
i(n)mittat Π^FΣ^TΨ^DΩ^M; mittat Q, cf. Sang. |

pluet G cum Tur. | illum] eum Philip.;
om. S*W*.

24. et om. Γ^A | i(n)ruat SW; inruit
Γ^A | aereum] aeneum DGK*Γ^A.

25. eductus] praem. gladius ḡ | et
(I^o) om. QD | fulgorans Σ^TEΘ^{HA}HQF*GK
WΨ^D | in amaritudine sua] G²; in amari-
tudinem suam S; in amaritudine eius Φ
Θ^G; in amaritudine G*; in amaritudines
G³ | uadit Φ^{RG*VP2}(in ras.)Θ^GWḡw; eua-
dit Φ^{G2}. ¶ hebr. et ant. « uadit » grecus
« uadent » Guill. | ueniens Φ^G; inue-
nient Ψ^D.

26. in] ab Ω^S | occultis] K*W*;
oculis AC(hoc.)Λ¹XΣ^TFGK²W²Ψ^D Iulian. |
deuoravit LACA^{L*}Π^FΣ^TΘ^AGF^A Philip. Iu-
lian. | succenditur] Φ^{P*}S³W*; succende-
tur Π^FΦ^{RGVP2}E*Θ^{HA}HS²W²Ψ^DΩ^M; extingue-
tur A, cf. cod. graec. A et Sang. Ox. Tur.
(inextinguibilis) | affligitur AS*.

27. eius] suam Φ^G | consurgit CXS*
W* | aduersum LΦEΘΓ^AΩ | ~ aduersus
eum consurget Π^F.

<rapuit A | 20. <et ACQK | 21. <non ACQK | 22. <cum ACQK | 23. <utinam ACQ
K | 24. <fugiet ACQK | 25. <eductus ACQK | <vadent AQ | 26. <omnes AK | <devora-
bit ACQK | 27. <revelabunt ACQK.

²⁸ apertum erit germen domus illius
detrahetur in die furoris Dei
²⁹ haec est pars hominis impii a
Deo et hereditas verborum eius
a Domino

XXI. ¹ respondens autem Iob dixit
² audite quaeso sermones meos
et ageris paenitentiam
³ sustinete me ut et ego loquar
et post mea si videbitur verba
ridete
⁴ numquid contra hominem dispu-
tatio mea est ut merito non
debeam contristari

⁵ adtendite me et obstupescite et
superponite digitum ori vestro
⁶ et ego quando recordatus fuero
pertimesco et concutit carnem
meam tremor
⁷ quare ergo impii vivunt suble-
vati sunt confortatique divi-
tiis
⁸ semen eorum permanet coram
eis propinquorum turba et ne-
potum in conspectu eorum
⁹ domus eorum securae sunt et
pacatae et non est virga Dei
super illos

XXI. 2. ageris L²Λ¹; agitis L^{*}A; agite K | 3. ut et LΛ¹K; ut A | uidebitur Λ¹K
cum plerisq. codd. et archetypo; uidetur LA | 9. domus LA²Λ¹K²; domos A^{*}K^{*}.

Deest V.

28. domus] dolus Θ^A | detrahitur S^{*}
W^{*}; praem. et G | in die ire furoris Σ^T,
cf. Sang. Ox. Tur.; in ira furoris A | dei]
K^{*}; domini Π^FΣ^THDFGK²Ψ^D.

29. hic A^{*} | est om. Φ^{v*} | hominis]
Λ¹*Σ^{T2}(in ras. brev. spat.)Θ^{G2}(in ras.);
omnis Λ²G | a (I^o) | de Σ^T | domino] deo
Philip. (cod R).

XXI. 1. tot. vers. om. Philip. | di-
xit] praem. et Φ^{v*}.

2. audi Θ^{H*} | ageris = L²CΛ¹E²Θ^{H*}
FS^a; agitis L^{*}AXGW; agite E^{*}S² cum
rell. codd. et edd. atque Philip. Iulian.
Greg.

3. ut et] Q^{*}; ut AΠ^FΘ^AΩ^{Sr} Philip.;
et Q²(ut vid.)Gw̄z̄c | loquor E | post mea...
uerba] postea mea ... uerba Λ^{L*}; postea...
uerba E; postea ... uerba mea D | uide-
tur LAΨ^D | ridite LA^{*}W^{*}.

4. hominum Π^F | est om. H^{*} Iulian. |

huti C | non om. Ω^M.

5. adtend.] audite Ψ^D | me om. K^{*} |
et (2°) om. D | digitum] G^{*}; digitu G²;
digito W^{*}.

6. pertimesco] G²(co in ras.); per-
timescam Θ^GΓ^A; pertremesco Φ^R Phi-
lip. | concutet G^{*}; concutiet Λ¹Σ^TΓ^AΩSM;
conticuit Φ^G.

7. subleuatique Π^F; et subleuati D
S^{*}W Philip.; sublimati Λ¹ΩSM, cf. Iu-
lian. (sublimatique).

8. tot. vers. om. Philip. | eis] K²(s
in ras.); eius S^{*} | turba] E^{*}; turbae E² |
in conspectum C.

9. tot. vers. om. Philip. | domus]
Π^{F*}; domos A^{*}CXΠ^{F2}GK^{*} | securae] c
(ed. 1598); secutae c (edd. 1592 et 1593,
dein corr.); secute Ψ^D | paccate Ψ^DΩ^S;
pactae Θ^G; pagatae K^{*} | illos] eos Λ¹Ω^M
cum Sang. Ox. Tur.

28. <apertum ACQK | 29. <haec ACQK.

XXI. 1. ¶ respondens XVI. CXΓ^A; XX. AΘ^AG^{*}Ω^M; XXI. Ω^{SJ}; Div. sine num. Λ¹
Π^FΣ^TΦEΘ^{HG2}QFGKSWΨ^D | 2. <audite ACQK | 3. <sustinete ACQK | 4. <numquid ACQ
K | 5. <adtendite ACQK | 6. <et ego ACQK | 7. <quare ACQK | 8. <semen ACQK |
9. <domus ACQK.

- ¹⁰ bos eorum concepit et non abortit vacca peperit et non est privata fetu suo
¹¹ egrediuntur quasi greges parvuli eorum et infantes eorum exultant lusibus
¹² tenent tympanum et citharam et gaudent ad sonitum organi
¹³ ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt
¹⁴ qui dixerunt Deo recede a nobis et scientiam viarum tuarum nolumus

- ¹⁵ quid est Omnipotens ut serviamus ei et quid nobis prodest si oraverimus illum
¹⁶ verumtamen quia non sunt in manu eorum bona sua consilium impiorum longe sit a me
¹⁷ quotiens lucerna impiorum extinguetur et superveniet eis inundatio et dolores dividet furoris sui
¹⁸ erunt sicut paleae ante faciem venti et sicut favilla quam turbo dispergit

10. bus LA | abortit LA¹; auortit K; abortet A | 12. sonitum AA¹K; sonum L
 15. quid (I^o) LA¹K; qui A | 17. furoris AA¹K; furores L.

Deest V.

10. *tot. vers. om. Philip.* | bus LA | concepit] Λ¹*; concipit CA¹XΣ¹Θ^{HA} | abortit = LCA¹XΣ¹E*Θ^AHGΨ^D *Iulian. Greg. (pars codd.)*; auortit Π^FΘ^HFKΓ^A *cum Sang.*; abortet A; abortiuit Φ^{GV}E²Θ^GDS²W*Ω^Sagrel³ε³ε; auortiuit Φ^{RPS}S*W²; abhortiuit Ω^M; auortauit Q | feto Λ¹*; foeto S*; foet* W*.

11. *tot. vers. om. Philip.* | egrediuntur W | parvuli FK; parvuoli W | infanti Σ^T*.

12. *tot. vers. om. Philip.* | tymphanum Φ^G; thymphanum CK*; timphanum Λ¹X; timpanum Ψ^DΩ^M; tinfanum Σ^T | cytharam CΠ^FΦ^EΘ^{HG}HQDKS^WΓ^AΩ^{SJA}; cithara Ψ^D | et (2°) *om.* G* | gaudebunt Φ^{RGV}Θ^G | ad] a Ψ^D | sonum LΠ^F *Iulian.*

13. in bono SW | in *om.* Ψ^D | et — inferna] *non ad verbum refert Philip.* | in puncto] Θ^H*; in puncto Σ^TΘ^H²; in punctos G* | ad infernum F²K²a; ad

inferno F*GK* | descendunt CX.

14. deo] *praem. domino K cum Sang. Ox. Tur.* | recede] discede Π^F *cum Sang. Ox. Tur.*; recide W* | et *om.* CA¹XΠ^FΦ^PHDΨ^DΩ *Greg. cum LXX et Sang. Ox. Tur.* | scientia L | uiam H | nolumus] Σ^T*; noluimus Σ^T².

15. quis CXDF^AΩagrel³ε³ε *Greg.*; qui AΘ^H* | ei *om.* W | nobis *om.* S* | proderit D | adoraverimus Ψ^D | illum] eum Π^FΩ^S *Philip.*

16. quia] qui L | in manus A* | impiorum] X*; eorum CX² *Iulian. Greg.*

17. impiorum] eorum CX *Greg.* | extinguitur CA¹XK*S*W*Ψ^DΩ^M *Iulian. cum Sang.* | et *om.* Θ^G² | superuenit ΩSM | eis *om.* Σ^T* | diuidit XΩ^S; diuident S WΓ^A | furores LW*(*ut vid.*)Ψ^D; dolores Γ^A.

18. sicuti C | palea L *cum hebr., LXX, Sang. Ox. Tur.* | sicuti C | fabilla AXΠ^F; fauillae E | dispergit Π^FK* *Iulian.*

10. <bos ACQK | 11. <egrediuntur ACQK | 12. <tenent ACQK | 13. <ducunt ACQK | 14. <qui ACQK | 15. <quid ACQK | <et quid Q | 16. <verumtamen ACQK | 17. <quotiens ACQK | 18. <erunt ACK.

- ¹⁹ Deus servabit filiis illius dolorem patris et cum reddiderit tunc sciet
²⁰ videbunt oculi eius interfectionem suam et de furore Omnipotentis bibet
²¹ quid enim ad eum pertinet de domo sua post se et si numerus mensuum eius dimidietur
²² numquid Deum quispiam docebit scientiam qui excelsos iudicat
²³ iste moritur robustus et sanus dives et felix
²⁴ viscera eius plena sunt adipe
et medullis ossa illius inrigantur
²⁵ alius vero moritur in amaritudine animae absque ullis opibus
²⁶ et tamen simul in pulverem dormient et vermes operient eos
²⁷ certe novi cogitationes vestras et sententias contra me iniquas
²⁸ dicitis enim ubi est domus principis et ubi tabernacula impiorum
²⁹ interrogate quemlibet de viatoribus et haec eadem eum intellegere cognoscetis

19. servabit LΛ¹K²; servavit AK* | 21. numerus LΛ¹K; numerum A | 25. animae AΛ¹K; animae suae L.

Deest V.

19. servavit AΠ^FΘ^HQFGK*Γ^A *Iulian.* ¶ sec. hebr. et ant. et grec. «servabit» temporis futuri *Guill.* | filius Λ¹* X | illius] eius C *cum Sang. Ox. Tur.* | dolorem] odorem Θ^G | patris + sui Ω^S | reddiderint Ω^M; redierint W* | scient Π^F Σ^TW²(t in ras.)Γ^AΨ^D.

20. suam] eorum D | bibit K*S*W; uibet CΣ^T; libet Φ^P; uiuet Θ^A. ¶ bibet Θ^{A2}.

21. pertineat Π^F | domu Φ^{VP}* | sua] eius D | post se] posse Ω^M | et] aut CX Ω^M *Greg.* | si *om.* Θ^{G2}. ¶ h. [non habet] Θ^G | numerum AΣ^T | mensuum = LAC Λ¹*XΠ^FΘ^AF*GK*S*W*; mensum Φ^VW² Ψ^D; dierum Σ^TEΘ^{HG}H; mensium Λ²F²K² S² *cum rell. codd. et edd.* | dimidietur Φ^{RGV}.

22. deus Ω^M | ~ docebit quispiam ΩSMagrel̄sc | scientia Σ^T | excelsus Θ^A.

23. iste] idem Q | morietur A, *cf. LXX.*

24. adipe] L*; ad ipse L² | et *om.* L | illius] eius E.

25. uero] quidem Π^F; qu*^M L | animi Σ^T; *om.* G*; + illius Ω^M; + su(a)e LCXES*WΩ^Sae *Greg. cum Ox. Tur.* ¶ hebr. et ant. non subiungunt «sue» *Guill.* | ullium L.

26. et tamen] attamen Ω^M | simul in pulu. dorm.] in pulu. dorm. simul Θ^{HG}; simul in pulu. dorm. simul Θ^A | in pulverem = LA*CXΠ^FH*W* *Greg. (aliq. codd.)*; in puluere A²H²W² *cum rell. codd. et edd. atque Philip.* | dormiunt S W²; dormierunt W* | operiunt Π^F; operierunt Φ^V.

27. certo E*; ecce Ω^S.

28. dic. enim] et dicitis *Philip.* | es Γ^A; + enim S* | et *om.* CX.

29. eodem Φ^V | eum] illum CΛ¹X EΨ^DΩSMagrel̄sc *Greg.*; *om.* Φ^{RQ} | cognoscitis Π^FS*W*; cognoscis Ψ^D.

19. <deus ACQK | 20. <videbunt ACQK | 21. <quid ACQK | 22. <numquid ACQ | 23. <iste ACQK | 24. <viscera ACQK | 25. <alius ACQK | 26. <et tamen A | 27. <certe ACQK | 28. <dicitis ACQK | 29. <interrogate ACQK.

³⁰ quia in diem perditionis servabitur malus et ad diem furoris ducitur

³¹ quis arguet coram eo viam eius et quae fecit quis reddet illi

³² ipse ad sepulchra ducetur et in congerie mortuorum vigilabit

³³ dulcis fuit glareis Cocyti et post se omnem hominem trahet et ante se innumerabiles

³⁴ quomodo igitur consolamini me frustra cum responsio vestra repugnare ostensa sit veritati
XXII. ¹ respondens autem Eliphaz Themanites dixit

² numquid Deo comparari potest homo etiam cum perfectae fuerit scientiae

³ quid prodest Deo si iustus fueris aut quid ei confers si immaculata fuerit via tua

31. uiam LΛ¹K; uias A | reddet AΛ¹K; reddit L | 32. ducetur LΛ¹K²; ducitur A K* | in congerie AΛ¹(-rie)K; in congeriem L | uigilauit LA.

XXII. 3. uia A cum hebr., LXX et archetypo; uita LΛ¹K.

Deest V.

30. quia] qui F* | in die Π^rDΨ^o cum Sang. Tur. | seruabitur = A*Π^rΦS WΩsmw; serbabitur L; seruatur A² (ut vid.) cum rell. codd. et edd. Philip. Greg. atque hebr., LXX, Sang. Ox. Tur. ¶ hebr. et ant. «seruabitur» Greg. «seruatur» Guill. | et om. Ω^j* cum Sang. Ox. Tur. | ducitur = LACXHQG*K*S* W*Γ^Λ Philip. Greg.; ducetur G²K²S²W² cum rell. codd. et edd. ¶ hebr. et ant. «ducetur», Greg. «ducitur» Guill.

31. arguit K*Γ^Λ | eo uias ASWΩsm a; obuiam Ψ^o; uiam Θ^h† | quae om. Ω^m* | reddit LS*W, cf. Julian. (reddidit); reddent Ψ^o | illi] ei D Philip.

32. sepulchra] F*; sepulchrum F² | ducitur AK*W* Philip. (cod. R*) | in congeriem LΠ^rΣ¹ΘDW(cog. W*)Γ^Λ | uigilauit LACFK*W* cum LXX et Sang. Ox. Tur. Aug.

33. dulcius G | glar. coc.] gleba torrentis ei in ras. C² qui et in marg. add.: gleba id est turrucia illi, cf. LXX et Sang. Ox. Tur. (lapilli torrentis) | gareis Θ^Λ; gladeis L; gloria regis Ψ^o* | cociti Σ¹S²Γ^Λ²; cochyti Ω; cochiti Λ¹ Ω^s; cohiti Ω^m; coquiti Π^rXS*Γ^Λ*; quo-

qui** K*; coq*ti* Σ¹*, ¶ cocitus locus inferi X² | trahit GS*WΓ^ΛΩ Philip. Greg.; trait CXΠ^r. ¶ hebr. et ant. et grecus habent «trahet» in futuro Guill.

34. igitur] ergo Ωsm cum Sang. Ox. Tur. Aug. | consolemini Σ¹*; solamini Ψ^o | ~ me igitur consol. Σ¹* | responsa Λ¹*Ωsm | ostenta sit E*Θ^Λ; ostensae sit Π^r²(sit in ras.); ostensa sint Λ¹*Ω^m; ostensa sunt Ω^s; ostensa* Θ^o | ~ ostensa sit repugnare Ω | ueritate W*Ψ^o.

XXII. 1. tot. vers. om. Philip. | eliphaz Λ¹; elifaz CX; helifaz Π^rFK; eliphaz a; eliphath Ω^s; eliphath Ω^j; elypaz W | themanithes HQ; temanithes Ω^m; temanites Λ¹XΦ^o; tuemanites Σ¹*.

2. comparare W* | ~ deo pot. comp. homo Π^rfarel̄c; ~ pot. deo comp. homo g; comp. pot. homo deo Ω^s | etiam cum] etiamsi D Philip. | fuerint Σ¹Ω^m.

3. prodest] p***est C* | domino K*, cf. LXX et Sang. Ox. Tur.; om. E*D | fuerit Θ^ΛΨ^o | confers] G²(fers in ras.); conferes Λ¹Π^rΣ¹Ω^s | uia = AE*Γ^Λrel̄b̄c Greg. (pars codd.) cum hebr., LXX, Tur.; in uita Θ^Λ; uita E² cum rell. codd. et edd. atque Philip.

30. <quia ACK | 31. <quis ACQK | 32. <ipse ACQK | 33. <dulcis ACQK | 34. <quomodo ACQK | <cum A.

XXII. 1. ¶ respondens XVII. CXΓ^Λ; XXI. AΘ^{AG}*Ω^m; XXII. Ω^s; liber XVI. Λ¹; Div. sine num. Π^rΣ¹ΦEΘ^hG²QFGKSWΨ^o | 2. <numquid ACQK | 3. <quid ACQK.

- 4 numquid timens te arguet te et
veniet tecum in iudicium
5 et non propter malitiam tuam
plurimam et infinitas iniquita-
tes tuas
6 abstulisti enim pignus fratrum
tuorum sine causa et nudos
spoliasti vestibus
7 aquam lasso non dedisti et esu-
rienti subtraxisti panem
8 in fortitudine brachii tui possi-
debas terram et potentissimus
obtenebas eam
9 viduas dimisisti vacuas et lacertos
pupillorum comminuisti
10 propterea circumdatus es laqueis
et conturbat te formido su-
bita
11 et putabas te tenebras non vi-
surum et impetu aquarum in-
undantium non oppressurum
12 an cogitas quod Deus excelsior
caelo et super stellarum ver-
tices sublimetur
13 et dicis quid enim novit Deus
et quasi per caliginem iudicat
14 nubes latibulum eius nec nostra
considerat et circa cardines
caeli perambulat
15 numquid semitam saeculorum
custodire cupis quam calca-
verunt viri iniqui

4. timens te K² cum compl. codd., Philip., hebr. et archetypo, ut vid.; timens L AΛ¹K* | in iudicium LΛ¹K²; in iudicio AK* | 6. spoliasti LΛ¹K; expoliasti A | 8. in fortitudine AΛ¹K²; in fortitudinem LK* | 12. excelsior caelo et LK*; excelsior caelo sit et AΛ¹K² | stellarum LΛ¹K²; stillarum AK* | 13. dicis LΛ¹K; dices A.

Deest V.

4. num Ψ^D | te (I^o) om. LACA¹XΠ^F Σ^τ2Φ^ΓG²K*Ωaεlv̄z̄c Iulian. Greg. | arguet] G*; arguit FG²K | te (2°) om. EDG* | uenit F* | ~ tecum ueniet g | in iudicio AΠ^FΣ^τH*QG²K*; ad iudicium Ω^s Greg.

5. non om. G* | plurimam om. Σ^τ*.

6. nudus Θ^AW* | expoliasti AΠ^FΣ^τ EΘ^{HO}(exsp. ΘG²)HSW.

7. dedis Π^F* | esurientibus G*; esu-
rientes Θ^A, cf. LXX et Sang. Ox. Tur. |
subtraxisti X*Ω^s.

8. in fortitudinem LΣ^τE*K*Ψ^D;
praem. et Philip. | et + ut QK* | eum
Λ^L*Γ^AΩ^s.

9. demisisti LF*G*K*; misisti Ψ^D* |
et om. G* | lacertas Φ^v; laceratos Ω^s;
laceros Ψ^D | comminuisti] commouisti D.

10. formido] in ras. W²; fortitudo
E*, cf. Iulian. (alibi fortitudo) | subita]
K*; subitanea ΦK²Ψ^D. ¶ hebr. ant. « sub-

itanea » Hug.

11. impetum Π^FKSWΓ^A | oppressu-
rum] E*; o(p)pressum iri Φ^R*GV^E2ΘDF
G²(alt. i in ras.)Γ^AΩaεlv̄z̄c; opprimen-
dum Λ^LΣ^τH(obb.); sum Ψ^D.

12. an] ΘG²G*S*; an non ΘG²S²ḡz̄c;
aut FG² | cogitans Ψ^D | caelo] praem. sit
g; praem. est D; + sit ACA¹XΦE²K²S
WΨ^DΩaεlv̄z̄c Philip. Iulian. Greg. | stil-
larum AK*W* | uertices] K*; uerticem
Λ^LΘF*K²Ωaεlv̄z̄c cum hebr.; uertice
Φ | sublimior Π^F.

13. dicis] ΘG²(alt. i in ras.); dices
AE*Θ^{HA}FG²(es in ras.) | dominus Ω^M |
iudicat] indicat Ω^M.

14. considerat + mala Q | et om.
L | circum Λ^L | perambulabat Φ^FΩ^M; am-
bulat CX.

15. semitas Ω^M | cupit L | uiri om.
CΨ^D.

4. <numquid ACQK | 5. <et non ACK | 6. <abstulisti ACQK | 7. <aquam ACQ | 8. <in
ACQK | 9. <viduas ACQK | 10. <propterea ACQK | 11. <et putabas ACQ | 12. <an A
CQK | 13. <et dicis AC | <quid QK | 14. <nubes ACQK | 15. <numquid ACQK;

- 16 qui sublati sunt ante tempus suum et fluvius subvertit fundamentum eorum
- 17 qui dicebant Deo recede a nobis et quasi nihil possit facere Omnipotens aestimabant eum
- 18 cum ille implesset domos eorum bonis quorum sententia procul sit a me
- 19 videbunt iusti et laetabuntur et innocens subsannabit eos
- 20 nonne succisa est erectio eorum et reliquias eorum devoravit ignis
- 21 adquiesce igitur ei et habeto pacem et per haec habebis fructus optimos
- 22 suscipe ex ore illius legem et pone sermones eius in corde tuo
- 23 si reversus fueris ad Omnipotentem aedificaberis et longe facies iniquitatem a tabernaculo tuo
- 24 dabit pro terra silicem et pro silice torrentes aureos
- 25 eritque Omnipotens contra hostes tuos et argentum coacervabitur tibi
- 26 tunc super Omnipotentem deliciis afflues et elevabis ad Deum faciem tuam
- 27 rogabis eum et exaudiet te et vota tua reddes

16. fundamentum LΛ¹K; fundamenta A | 17. possit LK; posset A²Λ¹; posse A* | 18. domos AK; domus LΛ¹ | 19. subsannauit LA | 21. ei AΛ¹K; *om.* L | fructus AΛ¹K²; fructos LK* | 23. aedificaberis AΛ¹K²; aedificaueris LK* | 26. eleuabis Λ¹K *cum plerisq. codd. et archetypo*; leuabis LA | ad deum AK; ad dominum LΛ¹.

Deest V.

16. sublatis] sublebat A | fundamentum] E*S*; fundamenta AΠ²Σ¹E²Θ DG*S² *Iulian., cf. LXX et Sang. Ox. Tur.*

17. recide W* | nihil] *in ras.* G² posset A²Λ¹EHG*Ω^mϖg̃c; posse A* | estimant W; extimebant Σ¹ | eum *om.* G*.

18. ille] ipse *Philip.*; mille Φ^v | domus LΛ¹Π²ΦEWΨΩ^s *Philip.* | illorum D | procul] longe ΦSW *cum Sang. Ox. Tur. Aug.* | ∞ longe sit sententia SW.

19. uidebuntur F | subsannauit LA Π²Θ²FK*Γ^a *cum LXX et Sang. Ox. Aug.*; subsannauit Θ^m*.

20. deuorauit] S*; deuorabit Λ¹Π² ΦHQFKS²ΨΩ² *Philip.*; deforabit X.

21. igitur] ergo Ωsm | ei *om.* LD | habeo Θ^a | pacem] pactum L | per hoc

Σ¹Ω^m; semper D | fructos LΦ^r*K*W*.

22. et *om.* G* | pones Φ^{op}S*W | eius] illius EΘ^{hg}; *om.* Σ¹.

23. si + enim A | facies] K²(*es in ras.*); faciet Λ¹.

24. pro terram W* | et *om.* Ω^s | pro silicem Π²Γ^a.

25. erit D | omnipotens + adiutor tuus Λ¹²Σ¹ *cum LXX et Sang. Ox. Tur.* | arg. coac. tibi] arg. tuum coac. K* | coacervabit Σ¹*; coacervauit Σ¹².

26. super *om.* Θ^a | omnipotente Ω^m | delicis X | adflues Θ^a; aflues ACXΠ²Σ¹ Φ^{rv}G*; affluens *Philip. (cod. R*)*; adfluens L | eleuabis] F*; leuabis LADF² G*^{iv} *Greg.* | dominum LΛ¹G*.

27. eum *om.* G* | reddes] Θ^a*; reddas Θ^{a2}; reddis W.

16. <qui ACK | 17. <qui ACQK | <et Q | <aestimabant C | 18. <cum AK | <quorum Q | 19. <videbunt ACQK | 20. <nonne ACQK | 21. § adquiesce Ω^m; <adquiesce ACQK | 22. <suscipe ACQK | 23. <si ACQK | 24. <dabit ACQK | 25. <eritque ACQK | 26. <tunc ACQK | 27. <rogabis ACQ.

²⁸ decernis rem et veniet tibi et
in viis tuis splendet lumen
²⁹ qui enim humiliatus fuerit erit
in gloria et qui inclinaverit
oculos suos ipse salvabitur
³⁰ salvabitur innocens salvabitur
autem munditia manuum sua-
rum

XXIII. ¹ respondens autem Iob
dixit

² nunc quoque in amaritudine est
sermo meus et manus plagae
meae adgravata est super ge-
mitum meum

³ quis mihi tribuat ut cognoscam
et inveniam illum et veniam
usque ad solium eius

⁴ ponam coram eo iudicium et os
meum replebo increpationibus

⁵ ut sciam verba quae mihi re-
spondeat et intellegam quid
loquatur mihi

⁶ nolo multa fortitudine contendat
mecum nec magnitudinis suae
mole me premat

⁷ proponat aequitatem contra me
et perveniat ad victoriam iu-
dicii meum

28. ueniet L¹K; eueniet A | splendet L¹K *cum codd. fere omn. et archetypo*;
splendet tibi LA | 29. erit A¹K; *om.* L.

XXIII. 2. sermo meus L¹K; anima mea A | 6. multa L¹K; in multa A | 7. per-
ueniat AK; perueniet L¹; superueniet L.

Deest V.

28. decernis] Θ^A*S*; decernes L¹
ΣΤΦΕΘ^{HA}2G HQDQ^S2Γ^AΨ^DΩagre^{lv}3c *Phi-*
lip. Greg. (pars codd.) | et (I^o) ut Ψ^D
eueniet AΘSW^{*}Γ^A *Iulian.* | et (2°) *om.* C
X | tuis *om.* K*Ω* | splendet + tibi LA.

29. erit] exaltabitur D; *om.* LG* |
in gloriam CX | oculos suos = LA²CA¹
XΣΤΦG^{*}Θ^{HA}*GFG²S²ΩSMgre *Philip. Greg.*;
oculo suo A*; oculos ΦG²Θ^A2G^{*}S* *cum*
rell. codd. et edd. atque hebr., LXX, Sang.
Ox. Tur. ¶ hebr. et ant. non interponunt
«suos», sed expositor in expositione
Guill.

30. saluabitur innocens] saluabitur
autem innocens *Philip.*; innocens enim
saluabitur D | saluabitur (I^o) *om.* G* | au-
tem *om.* G | munditia] *praem.* in E*Θ^G
rel3c *cum Sang. Ox. Tur.* | manum Θ^AG*.

XXIII. 1. *tot. vers. om. Philip.* | dixit]
ait ΣΤΦ^{RGP}EE^{HG}FGKSWΓ^AΨ^Dagre^{lv}3c.

2. nunc] num CX | sermo meus] ani-
ma mea AΠ^F | plagae mea W*; plaga
mea F* | adgrauatae sunt Π^F; adgra-
uat***** K*.

3. tribuat] F*; tribuit L; retribuatur
F² | illud Θ^A | perueniam CX | sol.] con-
siliium Q.

4. ponam] *praem.* et SW | eo] illo
G²; *om.* G* | et os meum *om.* K* | implebo
ΩSM *cum Sang. Ox. Tur.* (impleam) | in-
crep. + meis E*.

5. sciant Γ^A | intelligat Γ^A | loquitur
A | ~ mihi loquatur Θ^{HG}D.

6. multa] *praem.* in A W* *Iulian.*;
praem. et Q* | fortit.] formidine D.

7. *tot. vers. om. Philip.* | proponat
ΣΤ; ponat Ψ^D | ~ equitatem proponat
Ω^M | et] ut K*Ψ^D | perueniat] S*; perue-
niet L¹Φ^{GVP}S²Γ^AΩagre^{lv}3c *Greg.*; super-
ueniet L.

28. <decernis ACQK | 29. <qui enim ACQK | 30. <saluabitur ACQK.

XXIII. 1. ¶ respondens XVIII. CX; XXII. AΘ^{AQ}Ω^M; XXIII. Ω^{SJ}; *Div. sine num.*
L¹Π^FΣΤΦΕΘ^{HG}FGKSWΓ^AΨ^D | 2. <nunc ACQK | 3. <quis ACQK | 4. <ponam ACQK
5. <ut AC | 6. <nolo ACQK | <nec A | 7. <proponat ACQK.

- ⁸ si ad orientem iero non apparet si ad occidentem non intellegam eum
⁹ si ad sinistram quid agat non adprehendam eum
 si me vertam ad dextram non videbo illum
¹⁰ ipse vero scit viam meam et probavit me quasi aurum quod per ignem transit
¹¹ vestigia eius secutus est pes meus viam eius custodivi et non declinavi ex ea
¹² a mandatis labiorum eius non recessi et in sinu meo abscondi verba oris eius
¹³ ipse enim solus est et nemo avertere potest cogitationem

- eius et anima eius quodcumque voluerit hoc facit
¹⁴ cum expleverit in me voluntatem suam et alia multa similia praesto sunt ei
¹⁵ et idcirco a facie eius turbatus sum et considerans eum timore sollicitor
¹⁶ Deus mollivit cor meum et Omnipotens conturbavit me
¹⁷ non enim perii propter imminentes tenebras nec faciem meam operuit caligo
 XXIV. ¹ ab Omnipotente non sunt abscondita tempora qui autem noverunt eum ignorant dies illius
² alii terminos transtulerunt diri-

9. agat L cum archetypo, cf. Philip., hebr. et LXX; agam AΛ¹K | uertam LΛ¹K; uertero A | 10. prouabit LA | 13. cogitationem AK; cogitationes LΛ¹ | 16. conturbabit LA.

Deest V.

8. si ad orient. — eum om. CX | si (2^a) et si ΦSWΩ | eum] illum GΩSM.
 9. si (1^a) et si Ω* | agat = LΠ⁺Σ⁺ ΦE*H*Ψ^o Philip. Iulian., cf. hebr., LXX, Sang. Ox. Aug.; agam E²H² cum rell. codd. et edd. atque Tur. | uertero AQ | dextram = LAC; dexteram rell. codd. et edd. | illum] eum Π⁺GSW.
 10. ipse + en K* | sciat Ω^m | uiam] uitam Philip.; animam Φ^v* | probabit X Π⁺Φ^oH^oGQGSΓ⁺Ψ^oΩSMagrel Greg. cum Tur.; prouabit LACΣ⁺, ¶ ant. et Greg. « probabit » Guill. | transiit DΨ^o; transiet A*.
 11. uestigia] praem. inter G | secutus om. Ω* | pes] spes Φ^v | custodibi X² (alt. i in ras.); custodiuit CG cum Ox. Tur. | et non] nec Ω^s | declinabi* X; de-

- clinauit CG* | ex eo Φ^p*.
 12. abscondi] praem. non Ψ^o.
 13. enim om. D | cogitationes LCA¹ XΠ⁺DGS*WΓ⁺Ω⁺ | ~ cogitationes potest G | uoluerit hoc facit = LAN⁺ Iulian.; uoluerit hoc fecit Philip.; uoluerit hec fecit Ω^m; uoluit hoc fecit rell. codd. et edd. cum Greg., cf. Sang. Ox. Tur.
 14. cumque S*Warel | multa] in ras. W²; om. S* | sunt] in ras. W² | ei om. H*.
 16. molluit Θ⁺ | conturbabit X; conturbabit LA.
 17. enim om. Σ⁺ | periit ΩSM | eminentes Π⁺ Iulian.
 XXIV. 1. ab omnipotente] praem. quare quia Ω^m | nouerant W* | eum] illum Σ⁺HQ; deum L | illius] eius Philip.

8. <si ad orientem AQK | 9. <si ad ACQK | <si me ACQ | 10. <ipse ACQK | 11. <vestigia ACQK | 12. <a ACQK | 13. <ipse ACQK | <et anima A | 14. <cum ACQK | 15. <et idcirco ACQ | 16. <deus ACQK | 17. <non ACQK.

XXIV. 1. ¶ ab XXIII. Ω^{sj}; <ab ACQK | 2. ¶ alii Div. sine num. Ω^m; <alii ACQK.

puerunt greges et paverunt
eos

³ asinum pupillorum abigerunt et
abstulerunt pro pignore bo-
vem viduae

⁴ subverterunt pauperum viam et
oppresserunt pariter mansue-
tos terrae

⁵ alii quasi onagri in deserto egre-
diuntur ad opus suum vigi-
lantesque ad praedam praepa-
rant panem liberis

⁶ agrum non suum demetunt et
vineam eius quem vi oppres-
serunt vindemiant

⁷ nudos dimittunt homines indu-

menta tollentes quibus non
est operimentum in frigore

⁸ quos imbres montium rigant et
non habentes velamen am-
plexantur lapides

⁹ vim fecerunt depraedantes pupil-
los et vulgum pauperem spo-
liaverunt

¹⁰ nudis et incedentibus absque
vestitu et esurientibus tulerunt
spicas

¹¹ inter acervos eorum meridiati
sunt qui calcatis torcularibus
sitiunt

¹² de civitatibus fecerunt viros ge-
mere et anima vulneratorum

XXIV. 7. dimittunt LΛ¹K²; demittunt AK* | 9. pupillos Λ¹K; pupillo A; pupil-
lum L | spoliauerunt LΛ¹K; expoliauerunt A.

Deest V.

2. dirip. + eum Φ^{RG} | pau.] para-
uerunt Ψ^D.

3. asinos W | abigerunt = LACXΣ¹
ΦQF²KS^{*}W²; abgerunt G^{*}; abierunt E^{*}
W^{*}; abnegerunt Ψ^D; abegerunt E²F^{*}G²S²
cum rell. codd. et edd. | et om. Π^F *Iulian.*
pro pignere CX; pro pignora ΦV* | bo-
uem] houem C; ouem X.

4. pauperem Γ^A.

5. in desertum Ω; om. S* | egre-
dientur E^{*}; ingrediuntur Γ^A | uigilantes-
que] ΘG*Ψ^D*; uigilantes qui W*Ψ^D*; ui-
gilant usque L; uigilant itaque S^{*}; uigi-
lantes ΦΘG²S²grlv̄c̄; uigilant CX.

6. non suum] suum non K^{*}; non
solum Ω^M | dem.] dederunt Ψ^D | quam
Ω^S | oppresserunt] Θ^A*(oppraess.); o(p)-
presserint Φ^{RGV}EΘ^{HA}2(oppraess.)GFGS²(i
in ras.)W*Γ^Arelv̄c̄ *Philip. (codd. R²M)*;
oppresserant Π^FΦ^FHK*W²Ψ^D | uindimiant
W^{*}; uidemiant CH; uendemiabunt L;

uindemiauit Ψ^D*; uendemiauit Ψ^D*.

7. nudos] claudos Ψ^D; *praem.* et
Ω^M | demittunt AFK*W *Philip.* | tollens
Ψ^D | est] sunt Θ^A | operim.] indumentum
Π^F | ~ operimentum non est SWΓ^A *Phi-
lip. (I^o loco)* | in om. Θ^A*Ψ^D.

8. inrigant Q; irrigant DΩ^M | et om.
Γ^A | amplexabunt Π^F.

9. fec.] facere L | praedantes Λ¹ |
pupillum LΠ^F *cum hebr., LXX, Sang.
Ox. Tur. Aug.*; pupillo A | uulgum pau-
perem] G*S²(*pr. m in ras.*)W^{*}; uulgum
pauperum Θ^AFG²W²; uulgu pauperum
ΦDΩ^SM *Greg.* | expoliauerunt ACX(-be-
runt)Π^FSW.

10. et om. r | inced. + aliis D.

11. inter] *praem.* et D | qui] quia
CXΘ^AΓ^A.

12. anima uuln. clamauit] E^{*}; ani-
ma uuln. clamabit Λ¹2XΩ¹q; anim(a)e
(-ma W^{*}) uuln. clamabunt Λ¹*ΦE²WΩ^SM

3. <asinum ACQK | 4. <subverterunt ACQK | 5. <alii ACQK | 6. <agrum ACQK
7. <nudos ACQK | 8. <quos ACQ | 9. <vim ACQK | 10. <nudis ACQK | 11. <inter AC
QK | 12. <de ACQK.

- clamavit et Deus inultum abire
non patitur
- ¹³ ipsi fuerunt rebelles luminis ne-
scierunt vias eius nec reversi
sunt per semitas illius
- ¹⁴ mane primo consurgit homicida
interficit egenum et pauperem
per noctem vero erit quasi
fur
- ¹⁵ oculus adulteri observat caligi-
nem dicens non me videbit
oculus et operiet vultum suum
- ¹⁶ perfodit in tenebris domos sicut
in die condixerant sibi et igno-
raverunt lucem
- ¹⁷ si subito apparuerit aurora arbi-
trantur umbram mortis et sic
in tenebris quasi in lucem
ambulant
- ¹⁸ levis est super faciem aquae
maledicta sit pars eius in terra
nec ambulet per viam vinearum
- ¹⁹ ad nimium calorem transeat ab
aquis nivium et usque ad in-
feros peccatum illius
- ²⁰ obliviscatur eius misericordia
dulcedo illius vermes
non sit in recordatione sed con-
teratur quasi lignum infructuo-
sum

12. patitur AΛ¹K; patiatur L | 14. interficit Λ¹²K *cum plerisq. codd. et archetypo, ut vid.*; interfecit LΛ¹*; et interfecit A | 17. in lucem LK*; in luce AΛ¹K².

Deest V.

Greg. (aliq. codd.). ¶ «clamabit» ita habet hebr. et Phylip. quia corda oppressorum unanimiter clamabunt ad deum quasi anima una pre consensu clamoris *Hug.* ant. «anime uulneratorum clamabunt» hebr. habet «de ciuitate» in singulari et similiter «anima», sed habet in futuro «clamabit», creditur ergo interpret ad pluralem transisse *Guill.* | abire *om.* A | patiatur LΣ¹.

13. ipsi] ibi Σ¹*; *om.* Σ¹² | fuerunt] uiderunt K* | lumini Ωgrēlv̄sc *Iulian.* (*sed in comment. rebelles lucis*) | uia Ψ^o | illius] eius relv̄sc *cum Sang. Ox. Tur.*

14. consurget E*ΘFG²(t ex r)Kre | interficit — pauperem] *non ad verbum refert Philip.* | interficit] c (*ed. 1592 et 1593*); interfecit LΛΛ¹*H*WΓ^ΛΩSMc (*ed. 1598*); interfecit Φ^p*; interficiet E*re; *praem.* et AΠ^FΩSM | uerum G*.

15. me *om.* E* | ~ uidebit me ΩSM | oculus + tuus X *cum Libro comico (ed. Morin, p. 143)* | operit Ω^m; cooperiet Ω^s; + ne agnoscatur D.

16. perfodiunt Ω^s *Iulian. (2 m.) Greg. (aliq. codd.).* ¶ «perfodit» et Phylip. et ant. sic habent *Hug.* «perfodit» *Guill.* | in tenebras Ψ^o | domus Φ^vE*W | sicuti C | condixerat Φ^p*; contradixerant Π^F.

17. arbitrat A* *cum Libro comico (ed. Morin, p. 143)*; arbitrat L | umbra Λ¹XQK*Γ^Λg *cum Libro comico l. c.* | in lucem = LCXΠ^FΦ^GΘ^ΛK* *Philip. (cod. R 1° loco) cum Libro comico l. c.*; luce G*; in luce G²K² *cum rell. codd. et edd. atque Greg.*

18. eius] illius SW | in terram a; *om.* K* | nec] ne Φ^v | uinearum + de sinu enim pupillorum rapuerunt CΣ¹Q² *cum Λ¹² (marg.) et Sang. Ox. Tur., cf. LXX.*

19. nimiam W | transeant Σ¹; transiet Ω^sa; transiit D | niuium] nimium W² (*mi in ras.*) | et *om.* D | pecc.] pactum Ψ^o.

20. obliuiscantur Ψ^o | dulce ΘG* | uermis CΛ¹XQFGKΩ *Greg. cum Libro comico (ed. Morin, p. 143)*; uerms W* | quasi] sicut a | lignum] signum L.

13. <ipsi ACQK | 14. <mane ACQK | 15. <oculus ACQK | 16. <perfodit ACQK | <condixerant Q | 17. <si ACQK | 18. <levis ACQK | <maledicta AC | 19. <ad nimium ACQK | 20. <obliviscatur AC | <dulcedo QK | ¶ non. liber XVII. Λ¹; pars quarta S; <non AC,

- ²¹ pavit enim sterilem et quae non
parit et viduae bene non fe-
cit
²² detraxit fortes in fortitudine sua
et cum steterit non credet vi-
tae suae
²³ dedit ei Deus locum paeniten-
tiae et ille abutitur eo in su-
perbiam
oculi autem eius sunt in viis il-
lius
²⁴ elevati sunt ad modicum et non

- subsistent
et humiliabuntur sicut omnia et
auferentur et sicut summitates
spicarum conterentur
²⁵ quod si non est ita quis me pot-
est arguere esse mentitum et
ponere ante Deum verba mea
XXV. ¹ respondens autem Baldad
Suites dixit
² potestas et terror apud eum est
qui facit concordiam in subli-
mibus suis

21. et quae LΛ¹K; quae A | 22. credet AΛ¹; credit K; redit L | 23. abutitur A
Λ¹K; abutetur L | 24. eleuati sunt LΛ¹K; eleuatus est A | subsistent LΛ¹K; subsistet
A²; subsistit A* | auferentur Λ¹K; auferetur A; auferuntur L.

XXV. 2. concordiam AΛ¹K; misericordiam L.

Deest V.

21. pauet S*W* | sterilem K*W* |
et (ante quae) om. AF²Ω¹υ̇ȝc cum hebr.
¶ hebr. ant. «et» Hug. | paret S*W*;
pauit Θ^A*; parturit CΩSM.

22. detraxit] *praem.* et Π^F cum hebr. |
fortis W*; fontes L | credit XΦG*EQFG
KS*W Greg. (pleriq. codd.) cum Sang.
Ox. Tur. Aug. et Libro comico (ed. Mo-
rin, p. 143); redit L.

23. tot. vers. om. Philip. | deditque
g | ~ locum deus Λ¹SW | abutitur] F*;
abutetur LΦF²G* | ea E*; ei L; eum W
cum Libro comico (ed. Morin, p. 143) |
in superbia C(-uia)Λ¹X(-uia)Γ^AΩ^A Greg.
cum Libro comico l. c. | autem] enim CX
(enim)Ω^S Greg. cum Libro comico l. c. |
eius] illius ΩSM | sunt om. Σ^τDFK* | illius]
eius Σ^τ2HDΩ^M; om. Σ^τ* | ~ in uis illius
sunt A.

24. eleuati sunt] F*; et leuati sunt
Φ; et leuati E*; eleuatus est AF², cf.
LXX et Sang. Ox. Tur. qui in toto versu

singularem numerum praebent | subsis-
tent] F*; subsistet A²F²; subsistit A* | et
om. G* | humiliabitur A; humiliabunt
L | sicut omnia et] et sicut somnia D |
sicuti C; *praem.* ** E | auferetur A; au-
feruntur LG* | et om. Γ^A | sicuti C | sum-
mitates] G*; summitatem Ψ^D*; summi-
tatis FG²K*.

25. est] *in ras.* G²; esset L; om.
α | ~ ita est CXΠ^F Greg. cum Libro co-
mico (ed. Morin, p. 143) | poterit CX
Greg. cum Libro comico l. c.

XXV. 1. respondens — dixit] F* (ut
vid.); baldad F²; om. Ψ^D Philip. Greg. |
baldad] S*; baldat Π^FG; baldac Λ¹X
Σ^τΩ^M; baldach CS²Ω^S | suithes LH
Ω^S; suhites ΘKSW²grēfȝc; suitis X;
suytis C; suhitis W*; sihites Γ^A; suthes
Ω¹.

2. eum] deum Ω^M | qui] si L | fecit
E* | concordiam] Γ^A2 (con *in ras.*); mise-
ricordiam LΨ^D* | suis om. CΠ^F.

21. <pavit ACQK | 22. <detraxit ACQK | 23. <dedit ACQK | <oculi ACQ | 24. <elevati
AK | <et humiliabuntur ACQ | <et sicut A | 25. <quod ACQK.

XXV. 1. ¶ respondens XVIII. CXΓ^A; XXIII. AΘ^AG*Ω^M; XXV. Ω^SJ; Div. sine
num. Π^FΣ^τΦEΘ^HG²QFGKSWΨ^D | 2. <potestas ACQK.

³ numquid est numerus militum
eius et super quem non sur-
get lumen illius
⁴ numquid iustificari potest homo
comparatus Deo aut apparere
mundus natus de muliere
⁵ ecce etiam luna non splendet
et stellae non sunt mundaе in
conpectu eius
⁶ quanto magis homo putredo et
filius hominis vermis
XXVI. ¹ respondens autem Iob

dixit
² cuius adiutor es numquid inbe-
cilli et sustentas brachium eius
qui non est fortis
³ cui dedisti consilium forsitan illi
qui non habet sapientiam et
prudentiam tuam ostendisti
plurimam
⁴ quem docere voluisti nonne eum
qui fecit † spiramen tuum †
⁵ ecce gigantes gemunt sub aquis
et qui habitant cum eis

5. stellae L¹K²; stillae A²K^{*}; stilla A^{*}.

XXVI. 1. respondens autem A¹K; et respondens L | 4. spiramen tuum K² cum paucis codd., Philip. et Iulian., cf. hebr.; spiramentum LA¹K^{*}, errante archetypo.

Deest V.

3. non om. G^{*} | surget] L¹*; surgit L¹2 Π¹Σ¹Γ²F²G^{*}Γ¹Ω¹ Philip. Greg. (aliq. codd.); resurgit F^{*}G²; fulget Φ^{RVP}DK²(in ras.)Ω^S; refulget Φ^G. ¶ «surgit» ita habent hebr. Greg. et ant., quidam male habent «fulget» Hug. ant. «fulget» notula que dicit «quidam male habent fulget» condempnat omnes codices antiquos et qui sunt alicuius auctoritatis. etsi enim hebr. habet «surgit», de lumine planius translatum uidetur quod dicitur «fulget», sed etiam ipsa Greg. expositio ad hoc tendere uidetur Guill. | illius] eius D Philip.

4. iustificare S^{*}W^{*}; praem. non Φ^v* | comparatus] paratus E^{*}; compositus A²(u ex o), cf. supra 9,2 | parere S^{*}W²; apparere G^{*}; parare W^{*} | de] ex Θ cum Sang. Ox. Tur. Aug.

5. etiam] Φ^{G2}(eti in ras.)K^{*}; iam K²; enim SW Greg. (2° loco) | ~ luna etiam arel̄ac | splendet Θ^A*K^{*}W^{*}Ψ^D* | stillae A² K^{*}; stilla A^{*}.

6. uermes K^{*}W²; uerms W^{*}.

XXVI. 1. tot. vers. om. Ψ^D Philip. | et respondens iob LEQΓ^A; respondens iob Θ^GG; respondit iob et Θ^H.

2. cuius] huius Ψ^D* | inbecilli] L¹*; inbicilli Θ^H*G^{*}W; i(n)becillis L¹2Σ¹HD Ωagre[bae; inbicillis Θ^H2; bicilli Θ^A sustentas] Γ^{A2}(tas in ras.); sustentans C XG²Ψ^D; sustenta* G^{*}; sustenta K^{*}.

3. cui] cuius Θ^A | et om. a | prudentiam] prouidentiam Ω^M | tuam om. E^{*}Ω^S.

4. quem] praem. ad Φ^v; praem. aut Φ^{RGP}K²(om. K³)Ω^S Philip.; praem. *** G^{*} | eum] enim Ω^M | spiramen tuum = E^{*}(ut vid.)Θ^{A2}Q^{*}DFGK²W Philip. (codd. MR) Iulian. (2° loco), cf. hebr., LXX et Sang. Ox. Tur. (spiramen ... quod exit a te); spiramentum tuum Ω^M; inspiramentum CX; spirimentum E²Ψ^D*; spiramentum Θ^A*Q²K^{*}Ψ^{D2} cum rell. codd. et edd. atque Greg.

5. gigantes H | et — eis] ¶ h. et habitantibus in eis Θ^G.

3. <numquid ACQK | <et Q | 4. <numquid ACQK | 5. <ecce ACQK | 6. <quanto A.

XXVI. 1. ¶ respondens XX. Γ^A; XXIII. AΘ^{AQ}Ω^M; XXVI. Ω^{SJ}; Div. sine num. C L¹XΠ¹Σ¹Γ²Φ^EΘ^HQ^FK^SW^{ΨD} | 2. <cuius ACQK | <numquid CQ | 3. <cui ACQK | <forsitan C | 4. <quem ACQK | <nonne C | 5. <ecce ACQK.

- ⁶ nudus est inferus coram illo et nullum est operimentum perditioni
⁷ qui extendit aquilonem super vacuum et adpendit terram super nihili
⁸ qui ligat aquas in nubibus suis ut non erumpant pariter deorsum
⁹ qui tenet vultum solii sui et expandit super illud nebulam suam
¹⁰ terminum circumdedit aquis usque dum finiantur lux et tenebrae
¹¹ columnae caeli contremescunt et pavent ad nutum eius
¹² in fortitudine illius repente maria congregata sunt et prudentia eius percussit superbum
¹³ spiritus eius ornavit caelos et obsetricante manu eius educatus est coluber tortuosus
¹⁴ ecce haec ex parte dicta sunt viarum eius et cum vix parvam stillam sermonis eius audierimus quis poterit tonitruum magnitudinis illius intueri

6. inferus LK; infernus AA^L | 9. expandit LA^LK; expandet A | 10. finiantur LA² Λ^LK²; finiatur A*K* | 13. obsetricante Λ^L; obstetricante AK; obstricantem L | 14. stillam AA^L; stellam LK | sermonis LK²; sermones K*; sermonum AA^L.

Deest V.

6. infernus AA^LHDΩSMagreIb̄z̄c Greg. (aliq. codd.); inferis W* | nullum] nudum Π^F | perditionis Λ^L; perditorum Ψ^o; condi(t)ioni S*W*.

7. qui] cui Γ^A | appendet G; adprehendit Q | nihilo Π^FD; nihilum QGΓ^Are Ib̄z̄c Greg. (aliq. codd.); nichilum ΩSM; nicilum CX. ¶ « nichili » non « nichilum » sicut et in Ysaia XL (v. 22) « qui extendit uelut nichil celos » Hug. « nichili » Priscianus in libro de accentibus [3, 20] dicit quod nichili est nomen indeclinabile omnis generis Guill.

8. legat aquis W* | suis om. CX Greg. (aliq. codd.). ¶ hebr. et ant. « suis » Iac. | ut] et Φ^RGΓ^A* cum Sang. Ox. Tur. Aug. ¶ h. et Θ^o | erumpat F*.

9. tenuit D | et om. Σ^TK* | expandit] E*; expandet AΣ^TE²Θ^HAHO* | illum Λ^LQD.

10. circumdedit] dedit Philip. | aquas C²; om. C*X | finiatur A*E*K* | et] ut L.

11. caeli om. F* | contremescent S*; contremiscent W*; intremescent Σ^TE*H QK*Ψ^o Philip., cf. Sang. Ox. Tur. (intremuerunt); intremiscunt D | ad nutum] ad notum K*W*; ad uentum Θ^AD.

12. in fortitudinem L | illius] eius Σ^THD Philip. | eius] illius G | superbiam D.

13. ornabit X | obsetricante = Λ^L Σ^T*E*Θ^HΓ^A; hobsetricante C; obsetricantem X; obstricantem L; obstreticante Θ^A; obst**tricante K*; obstreticante Π^F; obsreticante Σ^T²; obstetricante E²Θ^H² G¹(tetri in ras.)K² cum rell. codd. et edd. | manum Q | eductus — 14. uiarum eius om. L | et ductus W* | colober W | tortuosus] ¶ h. uectis Θ^o.

14. haec ex] ex hac Ω^M* | parum Γ^A | stillam] G*; stellam LF*G²K Philip. | sermonum ACA^LXΘDS²Ω^{SJ} Greg.; sermones F*G*K*; sermon*s S* | audiremus Π^F | qui D | illius] eius Π^FΣ^TΩSM.

6. <nudus ACQK | 7. <qui ACQK | 8. <qui ACQK | 9. <qui ACQK | 10. <terminum ACQK | 11. <columnae ACQK | 12. <in ACQK | 13. <spiritus ACQK | 14. <ecce ACQK | <et ACQ | <quis AK.

XXVII. ¹ addidit quoque lob adsumens parabolam suam et dixit

² vivit Deus qui abstulit iudicium meum et Omnipotens qui ad amaritudinem adduxit animam meam

³ quia donec superest alitus in me et spiritus Dei in naribus meis

⁴ non loquentur labia mea iniquitatem nec lingua mea meditabitur mendacium

⁵ absit a me ut iustos vos esse iudicem
donec deficiam non recedam ab innocentia mea

⁶ iustificationem meam quam coepi tenere non deseram

nec enim reprehendit me cor meum in omni vita mea

⁷ sit ut impius inimicus meus et adversarius meus quasi iniquus

⁸ quae enim spes est hypocritae si avare rapiat et non liberet Deus animam eius

⁹ numquid clamorem eius Deus audiet cum venerit super illum angustia

¹⁰ aut poterit in Omnipotente delectari et invocare Deum in omni tempore

XXVII. 6. reprehendit Λ^4 (repre)K; reprehendet A; conpraehendit L | 7. sit ut A Λ^4 K; sicut L | 9. illum $L\Lambda^4K$; eum A | 10. in omnipotente Λ^4K cum plerisq. codd. et archetypo; in omnipotentem LA.

Deest V.

XXVII. 1. add. quocq.] addiditque Ω^M | addit Ψ^D ; addens K^* Philip. | adsumens om. L | parabolam $L\Lambda^4FKW$ | et om. $\Pi^r\Sigma^r$ | ait Λ^4 (ayt)X Ω Greg.

2. dominus $QG\Omega^S$ Philip. (2° loco) cum LXX et Sang. Ox. Tur.

3. alitus] E^* ; halitus $L\Phi^{RGVE^2\Theta HG}$ $QDG^*S\Gamma^A\Omega grelv\beta\zeta$; alicuius Ω^S | deus Π^r ; om. E | naribus] auribus E^* .

4. loquantur Ω^S ; loquetur Γ^A ; loquitur K^* | mea (1°) om. Ω^S | nec] et Θ^A | meditabitur] loquitur Π^r .

5. absit] abstulit Θ^A | uos] suos Θ^A | esse om. CX Greg. | iudicem] iudicium Θ^A ; dicam Ω^M | ~ esse uos iudicem $E\Theta^{H\Theta}HQGq$; ~ iudicem uos esse F.

6. iustificationem] praem. et Ψ^D | meam om. C | ~ non deseram tenere Σ^r^* | neque $C\Lambda^4X\Omega grelv\beta\zeta$ Greg. | reprehendet AQ; conpraehendit L.

7. sit ut] $E^*\Theta^H^*H^*$; sicut $LX\Sigma^1\Phi^{GV}$ $E^2\Theta^{H^2}H^2DS\Omega ae$ Philip. (1° loco) Greg.; sicuti C. ¶ hebr. et ant. habent « sit » uerbum et « ut » aduerbium Guill. | et om. Ω^M .

8. ~ enim est spes CX Π^r ; ~ est enim spes $\Omega^SM arel\beta\zeta$ | auare] ab ore X; ab hore C | rapiat] sapiat G^* | non — eius] ¶ h. numquid liberabit deus animam eius Θ^G .

9. numquid — deus om. G^* | eius] illius Ω^SM | dominus E^* cum plur. codd. graec. et Sang. Ox. Tur. Aug.; om. Philip. (1° loco) | ~ deus audiet clamorem eius $\Omega^SM arel\beta\zeta$ | illum] eum $A\Phi S\Omega ar elv\beta\zeta$ Philip.

10. in omnipotente] G^* ; in omnipotentem LAF^*G^2W | delectare K^* | et] K^* ; aut CX Σ^1 (ut vid.) $\Phi EH K^2S^*W$ Philip., cf. LXX et Sang. Ox. Tur. Aug. | in om. $\Omega^S grelv\beta\zeta$.

XXVII. 1. ¶ addidit XX. CX; XXI. Γ^A ; XXV. $A\Theta^{AG}\Omega^M$; XXVII. Ω^S ; liber XVIII. Λ^4 ; Div. sine num. $\Pi^r\Sigma^r\Phi E\Theta^H QFGKSW\Psi^D$ | 2. <vivit ACQK | 3. <quia AC | 4. <non AC | 5. <absit ACQK | <donec CQK | 6. <iustificationem ACQK | <nec AQ | 7. <sit A CQK | 8. <quae ACQK | 9. <numquid ACQK | 10. <aut AQ.

- ¹¹ docebo vos per manum Dei
quae Omnipotens habeat nec
abscondam
- ¹² ecce vos omnes nostis et quid
sine causa vana loquimini
- ¹³ haec est pars hominis impii apud
Deum et hereditas violentorum
quam ab Omnipotente susci-
pient
- ¹⁴ si multiplicati fuerint filii eius in
gladio erunt et nepotes eius
non saturabuntur pane
- ¹⁵ qui reliqui fuerint ex eo sepe-
liantur in interitu et viduae il-
lius non plorabunt
- ¹⁶ si conportaverit quasi terram ar-
gentum et sicut lutum praepa-
raverit vestimenta
- ¹⁷ praeparabit quidem sed iustus
vestietur illis et argentum in-
nocens dividet
- ¹⁸ aedificavit sicut tinea domum
suam et sicut custos fecit um-
braculum
- ¹⁹ dives cum dormierit nihil secum
auferet aperit oculos suos et
nihil inveniet
- ²⁰ adprehendit eum quasi aqua ino-
pia nocte opprimet eum tem-
pestas

15. plorabunt AA¹K; plorabuntur L | 17. praeparabit LK; praeparavit AA¹(pre.) |
19. aperit AA¹K; aperiet L.

Deest V.

11. per manum] uerbum L | habet
X; abet C | nec] ne Π^r; non D.

12. tot. vers. om. Philip. | omnes
om. Ω^s; + qui W^{*}; + quid W² | ~
omnes uos Λ¹α | et + ut EΘS²r | quid]
qui Θ^a; + haec rē.

13. impii om. H^{*} | ~ impii homi-
nis Philip.

14. filii — 15. fuerint om. L | et
om. G^{*}.

15. qui] praem. et D Philip. | fue-
runt E^{*} | in interitum Λ¹*D | illius] eius
D | plorabuntur LCΠ^r.

16. conportauerint Q*FGK*S*W*;
computauerint DΩ^s | quasi] sicut X Greg.;
sicuti C | terra α Greg. (aliq. codd.). ¶
h. puluerem Θ^α | ~ terram quasi argen-
tum Φ^r; ~ quasi argentum terram Φ^α |
sicuti C | lutum om. Σ^rΓ^a | praeparaue-
rit] G^{*}; pr(a)eparauerint Q*FG²K*S*W*.

17. pr(a)eparavit ACA¹Π^rΣ^rΦEQFG
WΩ^s Julian. Greg. (pleriq. codd.) | illis]
illa Π^r; illius A^{*} | innocens] praem. et
G^{*} (ut vid.) | diuidit S*W; praem.
et G.

18. aedificauit] Λ¹*S^{*}; (a)edificabit
Λ¹²XΠ^rΣ^rH*S² | sicuti C | tiniam W^{*} |
sicuti C | custos LA*CA¹*XG*K*W* | fa-
cit E^{*}; feci G^{*}.

19. aufert CXΣ^rΦ^αE*HQFGK²S*W
Γ^a Philip. Julian. Greg. (pleriq. codd.);
auferit K^{*}; afferet Ω^s | aperiet LΠ^rΦ^rVP
EDΩagreßbçc Philip.; aperiat Φ^α. ¶ ant.
« afferet aperiet » Greg. « auferit aperit »
hebr. « auferet aperuit » Guill.

20. adpr(e)hendit = LA(app.)FKS*
W Julian. Greg. (aliq. codd.); adpraebet
Θ^a; a(dpreh)endet S² cum rell. codd. et
edd. atque Philip. | opprimet CXS*W²
Greg. (aliq. codd.); oppremit W^{*}.

11. <docebo ACQK | 12. <ecce ACQK | 13. <haec ACQK | 14. <si ACQK | 15. <qui
ACQK | 16. <si ACQK | 17. <praeparabit A | 18. <aedificavit ACQK | 19. <dives ACQ
K | 20. <adprehendit ACQK.

²¹ tollet eum ventus urens et auferet
et velut turbo rapiet eum de
loco suo

²² et mittet super eum et non par-
cet de manu eius fugiens fugiet

²³ stringet super eum manus suas
et sibilabit super illum intuens
locum eius

XXVIII. ¹ habet argentum vena-
rum suarum principia et auro
locus est in quo conflatur

² ferrum de terra tollitur et lapis
solutus calore in aes vertitur

³ tempus posuit tenebris et uni-
versorum finem ipse conside-
rat

lapidem quoque caliginis et um-
bram mortis

⁴ dividit torrens a populo pere-
grinante eos quos oblitus est
pes egentis hominum et in-
vivos

⁵ terra de qua oriebatur panis in
loco suo igne subversa est

⁶ locus sapphyri lapides eius et
glebae illius aurum

22. et mittet LA¹²K; emittet A; et mittit A¹* | 23. sibilauit LA | illum LA¹K; eum A.
XXVIII. 3. umbram AA¹K; umbra L.

Deest V.

21. tollit CXW *Greg. (aliq. codd.)*; tolle Θ^A* | uentus ¶ h. non habet Θ^G | et auferet] W*; et aufert S*W²; et auferens Ψ^D; om. CX *Greg. (aliq. codd.)*; + eum D; + de medio Π^F. ¶ *Greg.* non habet nec Phylip. «et auferet» sed hebr. et ant. *Hug.* | et (2°) om. A¹D | ueluti C; om. Π^F | rapit CX.

22. et mittit A¹*E*; emittet AΣ^T Φ^{GP}*E²HQFGΓ^AΨ^DΩ; e*mittit S*; emit- tit C(hem.)XΠ^FW* *Greg.* | parcit CX *Greg. (aliq. codd.)* | de] *praem.* et L | fugiens om. L.

23. stringit CXΠ^FGS*W *Greg.* | suas om. G* | sibilabit] G²(ilabit *in ras.*); si- bilauit LAC(siuil.)FK*S*W *Greg. (aliq. codd.)* | illum] eum AΣ^TH.

XXVIII. 1. est] eius Ψ^D | flatur X.

2. tollitur] A²(i *in ras.*); tolletur L | conuertitur E.

3. tenebras S*W* | lapidum QG | quoque] quidem S*W²; om. W* | cali- gines QW* | umbram] Φ^P*; umbra LΠ^F Θ^{HA}F *cum Sang. Aug., cf. Philip.*: ut alii dixerunt lapis tenebrae et umbra mortis; umbrae Φ^{RGP}*²GS*W*qr *cum Ox. Tur.*

¶ «umbram mortis» infernum *Hug.* quod dicitur «umbre mortis» quasi expressiua expositio eius est quod dicitur «caligi- nis» unde in eodem casu debet esse sicut Luc I (v. 79) «hiis qui in tenebris et umbra mortis sedent» simile psalmo LXXXVII (v. 7), *Greg.* tamen exponit quod dicitur «umbram» *Guill.*

4. diu. tor.] qui diuidens torrentes S*W* (*ut vid.*) | diuidit] G*Q²(*ult. i in ras.*); diuidet Θ^{HG}HDFG²KΨ^Dare *Philip.* ¶ h. diuisit Θ^G | torreant L | peregrinantes Θ^A; + et A¹XΣ^T | egentis] A¹*; egentes A¹²XΣ^T*Θ^AGW*(*aeg.*)w | homi- num = LAEQFGKS*Ψ^Dw *Philip.*; ho- mines XΣ^T*; omnes A¹; hominis CΠ^F Σ^T²ΦHDS²W²Γ^AΩagrel̄sc *Julian. Greg.*; homin*** W*.

5. orieb.] egrediebatur Π^F, *cf. Sang. Ox. Tur. Aug.* (egressus est) | igni A¹Σ^T ΩSMarelv̄sc; ignis H*.

6. sapphyri = LAALΘQFK²; sapphy- ri Φ^{GP}EHΓ^AΩ^M; sapphiri CΦ^PDGK*Ψ^D grel̄v̄sc; sapphiri Π^FSWΩ^A; saffiri XΣ^T; + et Ω^M | lapidis Γ^A | glaeba L | illius] eius Q.

21. <tollet ACQK | 22. <et mittet ACQK | 23. <stringet ACQK.

XXVIII. 1. ¶ habet XXVIII. Ω^{SJ}; § habet Ω^M; (habet ACQK | 2. <ferrum ACQK | 3. <tempus ACQK | <lapidem ACQK | 4. <diuidit A | 5. <terra ACQK | 6. <locus ACQK.

- ⁷ semitam ignoravit avis nec intuitus est oculus vulturis
⁸ non calcaverunt eam filii † institorum † nec pertransivit per eam leaena
⁹ ad silicem extendit manum suam subvertit a radicibus montes
¹⁰ in petris rivos excidit et omne pretiosum vidit oculus eius
¹¹ profunda quoque fluviorum scrutatus est et abscondita pro-

- duxit in lucem
¹² sapientia vero ubi invenitur et quis est locus intelligentiae
¹³ nescit homo pretium eius nec invenitur in terra suaviter viventium
¹⁴ abyssus dicet non est in me et mare loquitur non est mecum
¹⁵ non dabitur aurum obrizum pro ea nec adpendetur argentum in commutatione eius

8. institorum $\Lambda^1 K^*$ cum *Philip. et Greg.*; institutorum LAK^2 errante archetypo | pertransiuit $\Lambda^1 K$; pertransibit A; om. L | 12. inuenitur $L\Lambda^1 K$; inuenietur A | 14. loquitur $L\Lambda^1 K$; loquetur A | 15. adpendetur L; appendetur $A^2 \Lambda^1 K^2$; adpenditur K^* ; appenditur A^* .

Deest V.

7. ignorabit X | aues K^* | nec] et W^* | est] $E^* W^*$; est eam $\Phi E^2 \Omega^3 g r l v \bar{z} c$ *Philip. cum hebr., LXX, Sang. Ox. Tur. Aug.*; est eum D; eam W^2 | oculus] S^* ; oculos $\Lambda^1 S^2 \Omega^3 q e$ *Greg.*; oculis $\Theta^A G$. ¶ « oculus » ita habet hebr. *Philip.* et omnes ant., *Greg.* habet « oculos » *Hug.* hebr. et ant. et *Philippus* et *LXX* « oculus », *Greg.* « oculos » sine hoc quod dicitur « eam » *Guill.* | vultoris W^* .

8. calcaverunt] $F^2(lc \text{ in ras. lat. spat.})$; calcarunt A^* | ea X | institorum = $\Lambda^1 \Phi^* E \Theta^2 \Omega^2 DK^* \Psi^D \Omega q r e l v \bar{z} c$ *Philip.* (negotiatores, qui propter instandi lucrum etiam in posteris suis filii institorum dicti sunt) *Greg.* (in cunctis latinis codicibus « institutores » positos repperimus, in graecis vero negotiatores inuenimus. Ex qua re colligi ualet quod in hoc loco pro « institoribus » « institutores » scriptores quique ignorando posuerunt. Institores enim negotiatores dicimus pro eo quod exercendo operi insistunt); institorum C; institutorum $LAX \Pi^F \Phi^{RGV} \Theta^H \Lambda^O H^Q FGK^2 SW \Gamma^A$ *Iulian.*; institutoris Σ^T . ¶ h. superbi Θ^G | pertransiuit]

W^* ; pertransibit $AX \Phi^{VP}$; pertransiet Q; transiuit $\Sigma^T W^2$ cum *Sang. Ox. Tur. Aug.*; om. L.

9. salicem α | montis $\Phi^G W^* \Gamma^A$.

10. excidit] $K^2(exsc.)$; scidit $\Sigma^T \Phi \Theta HK^3 SW \Gamma^A \Psi^D \Omega^3 v$ *Philip.*; scindit D | ~ excidit riuos g | et om. G^* | omnem $\Phi^O FGK^* \Psi^D$ | uidet D.

11. prod.] perduxit Θ^A | ~ in lucem produxit $rel \bar{z} c$.

12. inuenietur AF | et — 13. inuenitur om. Ψ^D .

13. nesciet K^* ; + enim F^2 | nec — uiuent.] ¶ h. nec inuenitur in terra uiuentium Θ^G | inuenietur $CX \Omega^{SM}$ cum *Sang. Ox. Tur.* | suauites L; suauitas Γ^A ; sua iter $E^* \Theta^H \Phi^O$; sua in terra Θ^A .

14. dicet = $LA \Phi FGK^2 \Gamma^A \Psi^D$; dicit $K^* \Psi^D$ cum *rell. codd. et edd., Philip. et Greg.* | loquetur $A \Phi^{R*GV} E^*$ *Philip. (cod. M)* et cf. eius comment.: Iob futurum tempus expressit dicens: et mare loq.

15. datur X | aurum om. D | hobrizum C; obryzum $\Theta^A g$ | a(d)penditur A^* $\Pi^F G^* K^* S^* W$ *Philip. (cod. R)* cum *Sang.* | in] pro Π^F | commut.] conparatione K^* .

7. <semitam ACQK | 8. <non ACQK | 9. <ad ACQK | 10. <in ACQK | 11. <profunda ACQK | 12. § sapientia Ω^M ; <sapientia ACQK | 13. <nescit ACQK | 14. <abyssus ACQK | 15. <non ACQK.

- 16 non conferetur tinctis Indiae coloribus nec lapidi sardonico pretiosissimo vel sapphyro
 17 non adaequabitur ei aurum vel vitrum nec commutabuntur pro ea vasa auri
 18 excelsa et eminentia non memorabuntur conparatione eius trahitur autem sapientia de occultis
 19 non adaequabitur ei topazium de Aethiopia nec tincturae mundissimae componetur
 20 unde ergo sapientia veniet et
 quis est locus intellegentiae
 21 abscondita est ab oculis omnium viventium volucres quoque caeli latet
 22 perditio et mors dixerunt auribus nostris audivimus famam eius
 23 Deus intellegit viam eius et ipse novit locum illius
 24 ipse enim fines mundi intuetur et omnia quae sub caelo sunt respicit
 25 qui fecit ventis pondus et aquas appendit mensura

16. conferetur A²Λ¹K; confertur LA* | 19. componetur K² cum paucis codd. et Philip.; componentur A(comp.)Λ¹, fortasse cum archetypo.

Desunt VL(a v. 16, sapphyro)G(a v. 20, unde).

16. confertur LA* CΣ¹S* Greg. (ple-riq. codd.); confortetur X. ¶ conparetur F² | tinctis] cunctis ΩSM. ¶ « tinctis » Guill. | nec] non ΩSM | lapide Σ¹FGKΨ^D | sardonicho D; sardonico Φ^{GVP}Γ^A; sardonico LAΘgelv̄sc; sardinico CL¹*XE Ψ^D*Ω^M; sardinico Φ^R | pretios. uel sapph. om. Philip. | uel] nec L | sapphyro = A CL¹ΦEΘ^{HG}QΓ^AΨ^D; sapphyro Ω^{JM}; sapphiro Θ^ADFGKW̄grelv̄sc; sapphiro Π^FSΩ^α; sapphiro XΣ¹H.

17. ei] illi Π^F | aurum] uirum Ψ^D | uel] nec Π^F | nec] non D; et nec Γ^A; om. K* | commutabuntur Ψ^D*; computabuntur D | pro eo Θ^HS*W*Γ^A | ~ uasa pro ea α | aurea Π^FD cum LXX et Sang. Ox. Tur. Aug.

18. non] nec XΩ | co(m)memorabuntur CXΠ^FΩag Greg. | conparationi C Γ^A(comp.); praem. in Λ¹Σ¹EDW²Ω | trahetur K* | autem] enim CX Greg. | ~ de occultis sapientia D.

19. adequabatur Ω^S; adequabitur E* | topazium = Σ¹ΦH²QDGS²Γ^A; tophazium Θ^{HG}W; topatium Π^FFK; tophacium

Θ^A; topadium ACX; topaziom S*; topazion E²Ω^Mg; tophazion Λ¹; tobazion E*; topation Ψ^D; topasion α; topazius Ω^Sre l̄v̄sc; topatius Ω; topazia H* | ethiopia Π^FFKS*Ψ^DΩα; aethiopia QG; ethiopia Λ¹; etiopia A⁺; eziopia X; eziopia Σ¹; ezyopia C | tinctura mundissima D | componetur] Φ^{V2}(e in ras.)G*(comp.); componitur K*; co(n)ponentur ACL¹XΠ^FΘ^{HG}HF*G²S*W²(ult. n in ras.)Ω^{JM}W Greg.

20. ueniet] Λ¹*; uenit Λ¹W*Ω^Sag rel̄sc Greg. (aliq. codd.) | est om. Σ¹ | ~ locus est D.

21. omnium om. Σ¹* | quoque om. Γ^A | ~ caeli quoque Σ¹Φ^α*

22. auribus + quoque Ω^M.

23. et om. D | illius] eius Ω^M cum Sang. Ox. Tur. Aug.

24. fines mundi] mundi finis S*W*; mundi fines S²W² | intuitur W*; intuentur Ψ^D* | prespicit Σ¹.

25. uentus Ψ^D; om. Ω^S* | et] ad Ψ^D | aquas] E*; aquam A; aquis E²S*W* | mensuram E; praem. in H*ΩSM rel̄v̄sc.

16. <non ACQK | 17. <non ACQK | 18. <excelsa AQ | <non C | <trahitur AQK | 19. <non ACQ | 20. <unde ACQK | 21. <abscondita ACQK | <volucres CQ | 22. ¶ perditio. liber XVIII. Λ¹; <perditio ACQK | 23. <deus ACQK | 24. <ipse ACQK | 25. <qui ACQK.

- 26 quando ponebat pluviis legem
et viam procellis sonantibus
27 tunc vidit illam et enarravit et
praeparavit et investigavit
28 et dixit homini ecce timor Do-
mini ipsa est sapientia et re-
cedere a malo intellegentia
XXIX. 1 addidit quoque Iob adsu-
mens parabolam suam et dixit
2 quis mihi tribuat ut sim iuxta
menses pristinos secundum
dies quibus Deus custodiebat
me
3 quando splendebat lucerna eius
super caput meum et ad lu-
men eius ambulabam in tene-
bris
4 sicut fui in diebus adolescentiae
meae quando secreto Deus
erat in tabernaculo meo
- 5 quando erat Omnipotens me-
cum et in circuitu meo pueri
mei
6 quando lavabam pedes meos
butyro et petra fundebat mihi
rivos olei
7 quando procedebam ad portam
civitatis et in platea parabant
cathedram mihi
8 videbant me iuvenes et abscon-
debantur et senes adsurgentes
stabant
9 principes cessabant loqui et di-
gitum superponebant ori suo
10 vocem suam cohibebant duces
et lingua eorum gutturi suo
adherebat
11 auris audiens beatificabat me et
oculus videns testimonium red-
debat mihi

XXIX. 5. erat omnipotens A²Λ¹K; omnipotens erat A*.

Desunt VLG.

26. uiam] uidit C.
27. illum Φ^{G*} | enarrabit et prepa-
rabit et inuestigabit X | narrauit E*.
28. homni Λ¹. ¶ h. adam Θ^G | do-
mini] dei D | ipse Ω^M; om. Ω^S cum Sang.
Ox. Tur. | est om. X cum hebr.
XXIX. 1. addens K* | ads. par.
suam] a(d)sumpta parabola sua Λ¹Ω^M.
¶ « assummens parabolam suam » Hug. |
parabulam FKW | suam] istam Σ^T; om.
H* | et om. Π^F.
2. secundum] praem. et CXD Philip.
3. resplendebat D | eius (2°) om. C.
4. sicuti C | secreto deus] deus se-
creto α. ¶ h. secretum dei Θ^G.
5. ~ omnipotens erat A*F*.

6. butiro Σ^TΦ^{RG*VP}E*α; botyro AΘ^A
K*; botiro E²; om. CX | fundabat Ψ^D |
riuulos EΘ^{HC}S²(ulos in ras.).
7. portas H | in plateam Ω^M | pa-
rabunt Φ^{G*}; parabam Ω^S | ~ cathedram
parabant Π^F.
8. uidebunt W* | abscondebantur et
om. Ω^{S*} | exurgentes Ψ^D | stabant om.
Ψ^D | ~ stabant assurgentes α.
9. cessabunt E*; praem. et Φ^{R*} |
digito W*.
10. lingua] W*; linguae H*W² |
gutturi FKW | ad(h)erebant WΨ^D; om.
H*.
11. beatificauit E*F* cum Sang. Ox.
Tur. Aug.; letificabat Ω^S.

26. <quando ACQK | 27. <tunc ACK | 28. <et dixit AC | <ecce QK.

XXIX. 1. ¶ addidit XXI. CX; XXII. Γ^A; XXVI. AΘ^{AQ}Ω^M; XXIX. Ω^S; Div. sine
num. Π^FΣ^TΦ^EΘ^HQFKSWΨ^D | 2. <quis ACQK | <secundum A | 3. <quando ACQ |
4. <sicut ACQK | 5. <quando ACQK | 6. <quando ACQK | 7. <quando ACQK | 8. <vi-
debant ACQK | 9. <principes ACQK | 10. <vocem ACQK | 11. <auris ACQK.

- ¹² quod liberassem pauperem vociferantem et pupillum cui non esset adiutor
¹³ benedictio perituri super me veniebat et cor viduae consolatus sum
¹⁴ iustitia indutus sum et vestivit me sicut vestimento et diademate iudicio meo
¹⁵ oculus fui caeco et pes claudō
¹⁶ pater eram pauperum et causam quam nesciebam diligentissime investigabam
¹⁷ conterebam molas iniqui et de dentibus illius auferebam praedam
¹⁸ dicebamque in nidulo meo mo-

- riar et sicut palma multiplicabo dies
¹⁹ radix mea aperta est secus aquas et ros morabitur in messione mea
²⁰ gloria mea semper innovabitur et arcus meus in manu mea instaurabitur
²¹ qui me audiebant expectabant sententiam et intenti tacebant ad consilium meum
²² verbis meis addere nihil audebant et super illos stillabat eloquium meum
²³ expectabant me sicut pluviam et os suum aperiebant quasi ad imbrem serotinum

14. uestiuit Λ¹K*; uestiui AK² | 17. de dentibus Λ¹K; dentibus A.

Desunt VLG.

12. quod] *praem.* eo CΛ¹XQS*Ψ^{D2} Ω^Sagrelāc *Greg.*; *praem.* et Ω^M. ¶ ant. « mihi quod liberassem » id est « de eo quod liberassem » iuxta sensum littere precedentis *Guill.* | uociferante E | esset] S*; est A; erat QS²ΩSM *cum Sang. Ox. Tur.*

13. perituri] *in ras.* Σ^{T2}; pueri D *Philip.*

14. iustitiam A* | et uestiuit — meo] ¶ « et uestiui me sicut uestimento et diademate iudicio meo » sic habent ant. iuxta hebr. « et quod uestiuit me sicut tunica uel clamis et diadema iudicium meum » si autem ponatur ibi « uestiuit » in tertia persona et resumatur « iusticia » tunc non esse debet ibi « quasi uestimento » sed « quasi uestimentum » nominatiui casus sicut habet *Greg. Guill.* | et uestiuit me sicut uestim. et] ut uesti-

mento uestiui me ut Σ^{T2} (*partim in ras. et marg.*) | uestiuit] K*; uestiui AΦE* Θ^{HAG}*HDK²SΩ^Sagrelbāc *Philip.* (1° loco), cf. *LXX et Sang. Ox. Tur. Aug.* (uestiebar) | sicuti C | uestimentum CX Π^F *Iulian. Greg.* | et + sicut *Philip.* (2° loco) | iudicio] in deo Ω^M; *praem.* in Γ^A.

15. pes] K*; pedes K².

16. nesciebant Φ^R | uestigabam F*.

17. de *om.* AE*Γ^A *Philip.* (2° loco).

18. sicuti C | palma] ¶ h. arena Θ^o.

19. secus] iuxta Ω^M | messione] mensione Σ^TΘ^A; sessione Ω^M*.

20. innouabitur] inuocabitur XΦP* Ψ^D | restaurabitur Σ^T.

21. sententiam + meam Φ^{RVP}DΩ^M. ¶ ant. « meam » *Guill.*

22. nihil] mihi Λ¹* | ~ nihil addere Π^FFKS | stillabit H*; stillabant W*.

23. quasi] sicut Ω^M.

12. <quod ACQK | 13. <benedictio ACQK | 14. <iustitia ACQK | 15. <oculus ACQK | 16. <pater ACQK | 17. <conterebam ACQK | 18. <dicebamque ACQK | 19. <radix ACQK | 20. <gloria ACQK | 21. ¶ qui. liber XX. Λ¹; <qui ACQK | <et A | 22. <verbis ACQK | 23. <expectabant ACQK.

²⁴ si quando ridebam ad eos non
credebant et lux vultus mei
non cadebat in terram
²⁵ si voluissem ire ad eos sedebam
primus
cumque sederem quasi rex cir-
cumstante exercitu eram tamen
merentium consolator
XXX. ¹ nunc autem derident me
iuniores tempore quorum non
dignabar patres ponere cum
canibus gregis mei
² quorum virtus manuum erat mi-
hi pro nihilo et vita ipsa pu-
tabantur indigni ³ egestate et
fame steriles
qui rodebant in solitudine squa-
lentes calamitate et miseria
⁴ et mandebant herbas et arborum

cortices et radix iuniperorum
erat cibus eorum
⁵ qui de convallibus ista rapientes
cum singula repperissent ad
ea cum clamore currebant
⁶ in desertis habitabant torrentium
et in cavernis terrae vel super
glaream
⁷ qui inter huiusmodi laetaban-
tur et esse sub sentibus deli-
cias computabant
⁸ filii stultorum et ignobilium et
in terra penitus non parentes
⁹ nunc in eorum canticum versus
sum et factus sum eis prover-
bium
¹⁰ abominantur me et longe fugiunt
a me et faciem meam con-
spuere non verentur

XXX. 7. computabant $\Lambda^1 K$; putabant A.

Desunt VLG.

24. credebant + michi Ω^M | caede-
bat Θ^A | in terra CXFK*SW.

25. ~ ad eos ire $\Sigma^T H$ | prius C*
 Σ^T | cum Ψ^D | circumstante + me S*W |
erant Ψ^D .

XXX. 1. deridunt $Q\Gamma^A$ | dedignabar
 Ω^M | patres] Σ^T (tres in ras.) S^2 (tre in ras.);
parentes C, cf. *Sang. Ox. Tur. Aug.*; par-
tes $X\Gamma^A$; partis W^* | ~ patres non dig-
nabar Π^F *Julian.*

2. ~ mihi erat Ω^S *agrel̥ȝc cum Sang. Ox. Tur. Aug.* | ipsi E^* | putabantur]
 Φ^{Q2} (an in ras.) E^* ; putabatur $E^2 H^* S^*$ |
indigna $H^* S^*$.

3. steriles F^2 ; steriles Ψ^{D*} ; sterelis
 $F^* K^* S^* W$ | in solitudinem $E^* K^* \Psi^D$ | squal-
lentes $Delb̥ȝc$; scalentes τ | calamitates
 $\Gamma^A \Omega^S$ | miseria Γ^A .

4. et (I^o) om. D | mandebat Π^F ; man-
ducabant CXD | radices iunip. erant Σ^T |
iunipirorum FK^* | cibos $K^* W^*$ (cyb.).

5. cum (I^o)] *praem.* et A | singula
— clamore] siti X | ad eam $\Pi^F W$.

6. habitabant] habitatores Ω^M | et
om. $K^* \Psi^D$.

7. inter huiusc. laet.] ¶ h. inter ar-
busta laetabantur Θ^Q | laetabantur] de-
lectabantur Π^F ; latebantur Ψ^{D*} | et om.
CX | sub sentibus] $A^* Q^*$; sub sensibus
 $\Theta^A K^*$; subsistentibus $A^2 Q^2$ | computant
 Θ^Q ; putabant AQ.

8. et (2°) om. Θ^{Q2} | apparentes D.

9. canticum om. Σ^T | prouerbium]
praem. in Σ^T *arelv̥ȝc*; *praem.* ** A^* .

10. fugerunt Ω^S ; fiunt Φ^Q | ~ fu-
giunt longe Π^F | a me om. H^* | ueruntur Π^F .

24. <si ACQK | 25. <si ACQK | <cumque ACQK.

XXX. 1. ¶ nunc XXX. Ω^{S1} ; § nunc Ω^M ; <nunc ACQK | <quorum Q | 2. <quorum
ACQK | <et A | 3. <egestate K | <qui ACQ | 4. <et mandebant ACK | <et arborum A |
5. <qui ACQK | 6. <in desertis ACQK | 7. <qui ACQK | 8. <filii ACK | 9. <nunc AC
QK | 10. <abominantur ACQK.

- 11 faretram enim suam aperuit et
adflixit me et frenum posuit in
os meum
- 12 ad dexteram orientis calamitatis
meae ilico surrexerunt
pedes meos subverterunt et op-
presserunt quasi fluctibus se-
mitis suis
- 13 dissipaverunt itinera mea insi-
diati sunt mihi et praevalue-
runt et non fuit qui ferret
auxilium
- 14 quasi rupto muro et aperta ia-
nua intruerunt super me et ad
meas miseras devoluti sunt
- 15 redactus sum in nihili abstulisti
quasi ventus desiderium meum
et velut nubes pertransiit salus
mea
- 16 nunc autem in memetipso mar-
cescit anima mea et possident
me dies afflictionis
- 17 nocte os meum perforatur do-
loribus et qui me comedunt
non dormiunt
- 18 in multitudine eorum consumi-
tur vestimentum meum et quasi
capitio tunicae sic cinxerunt me
- 19 comparatus sum luto et adsimi-
latus favillae et cineri

12. orientis calamitatis K cum multis codd. et archetypo, ut vid.; orientis cala-
mitates A; orientes calamitates Λ^l.

Desunt VLG.

11. et (I^o) om. W | in ore meo
Philip. (2° loco).

12. ad] *praem.* et D cum Sang. Ox.
Tur. Aug. | dextram α | orientis] E²(*alt.*
i in ras.); orientes C(hor.)Λ^lΘ^{g*}; orient
Θ^{g2}. ¶ ant. et Greg. «orientis» iuxta
hebr. *Guill.* | calamitatis] Θ^{g*}S*W*; cala-
mitates ACΛ^lΠ^rΦ^pEΘ^{g2}QS²W²Ω^{sj}g̃c *Phi-*
lip. Iulian. Greg.; et calamitates Ω^m |
ilico] ideo E* | subverterunt] subpres-
serunt W* | et om. α | oppresserunt] a-
uerterunt W* | suis] meis CQ *Greg.*
(*aliq. codd.*); tuis Ω^j.

14. quasi] *praem.* et Ω^{s*} | ad] in S*W.

15. ni(h)ilo CXΠ^r *Greg.* (*aliq. codd.*);
ni(h)ilum S*W²Γ^aΩagrefṽg̃c; nihil W*.
¶ dicit Priscianus de accentibus [3, 20]
quod «nichili» est nomen indeclinabile
omnis generis *Guill.* | abstulisti A*;

abstuli Ψ^o; abstulit Ω^{sj}l; abiit g̃; *praem.*
et XDΓ^a. ¶ «abstulisti» sic habent anti-
quiorum origi-
nalia Gregorii, uidetur tamen Greg.
exponere «abstulit» *Guill.* | ueluti C |
nubis A *Philip.* | pertransiit] E*; per-
transiuit D; pertransit E²α; pertransibit
A; pertransiet QS*W*.

16. semetipso Γ^a | marcescit] arescit
D | possidet FK* | afflictionis + mee C².

17. ∞ comedunt me Ω^{sma}.

18. in] a K* (*ut vid.*) | capicio W
Ω^s; capitium DS*; captio CXH* | tonicae
Σ^rHS*W | sic cinxerunt] Σ^r*S*(cincx.);
succinxerunt CXΣ^{r2}ES²(succincx.)ΩgreĨg̃
c; cinxerunt w.

19. comparatus] conportatus CX | et
adsim. + sum CΛ^lXΠ^rΦ^pEΘ^{no}K*Ωagre
Ĩg̃c *Iulian. Greg.* | fauilla W*.

11. ¶ faretram Div. sine num. E; {faretram ACQK | 12. {ad ACQK | {pedes AQK |
13. {dissipaverunt ACQK | 14. {quasi ACQK | 15. {redactus sum ACQK | 16. {nunc
ACQK | 17. {nocte ACQK | 18. {in ACQ | 19. {comparatus sum ACQK,

- 20 clamo ad te et non exaudis me
sto et non respicis me
21 mutatus es mihi in crudelem et
in duritia manus tuae adversaris mihi
22 elevasti me et quasi super ventum ponens elisisti me valide
23 scio quia morti tradas me ubi constituta domus est omni venti
24 verumtamen non ad consumptionem eorum emittis manum tuam et si conruerint ipse salvabis
- 25 flebam quondam super eum qui adflictus erat et conpatiebatur anima mea pauperi
26 expectabam bona et venerunt mihi mala
praestolabar lucem et eruperunt tenebrae
27 interiora mea efferbuerunt absque ulla requie praevenierunt me dies afflictionis
28 merens incedebam sine furore consurgens in turba clamavi
29 frater tui draconum et socius strutionum

20. exaudis Λ^L cum multis codd. et archetypo; exaudies AK^2 | respicis $\Lambda^L K^2$ cum plerisq. codd.; respicies AK^* | 24. ad consumptionem $\Lambda^L K$; ad consummationem A | 26. praestolabar $\Lambda^L K$; praestolabam A .

Desunt VLG Ψ^D (a v. 28, consurgens).

20. clamo] W^* ; clamabo CXSW ^{2} Ω^{SM} Iulian. Greg. cum Libro comico (ed. Morin, p. 131) | exaudies ACX Π^F EK ^{2} (alt. e in ras.)SW Ψ^D Ω^{SM} Iulian. Greg.; exaudisti Θ^A | me (I^o) om. CX Greg. cum Libro comico l. c. | sto] estuo Π^F | respicies AK^* (ut vid.) | me (2°) om. C Λ^L X.

21. es] est Ψ^D *; om. Σ^T * | in crudele X cum Libro comico l. c. | in duritiam Λ^L *FK*.

22. et om. $\Theta^2 K^*re$, cf. hebr. | elisisti] elusisti S^* ; praem. et E^* | me (2°) om. ΦE^* | ualde SW.

23. scio + enim Θ^2 cum Λ^{LH} (marg.) Sang. Ox. Tur. | quia] quod A cum Sang. Ox. Tur. | tradas] E^* ; trades C Λ^L Σ^T E ^{2} Q Γ^A Ω gr ϵ lv β c cum Libro comico (ed. Morin, p. 131) | ~ est domus E Θ^{HG} QFKSW Γ^A Ψ^D Ω agrelv β c Philip. Iulian. (I^o loco) cum Libro comico l. c. | omnis (om. Σ^T *) uiuentis Σ^T (uib.)QK* Γ^A .

24. consumptionem D (in textu); consummationem A Σ^T D (iuxta indicem var. lect. in fine libri) cum Libro comico (ed.

Morin, p. 131); corruptionem CX | eorum] meam $E^* \Theta^2$ (in ras.)rel β cum Libro comico l. c. | emittes DFK Γ^A Philip. | corruerunt Ψ^D ; corruerit a; corruerim β , cf. Librum comicum (ed. Morin, p. 131, corruero).

25. super eum = A Π^F QK*S*W ^{2} Γ^A Ψ^D ; super eo K ^{2} S ^{2} W* cum rell. codd. et edd. atque Philip.

26. praestolabam A Π^F | eruperunt] uenerunt CX.

27. interiora Γ^A ; praem. et Ω^M | efferbuerunt Θ^A ; efferuuerunt F ^{2} K*; effer*uerunt H*; efferuerunt H ^{2} Ψ^D * Philip. (codd. R*M); efferuerunt F*; efferberunt Σ^T .

28. incedebam H*; sedebam Ω^M | consurgens] praem. et A, cf. Sang. Ox. Tur. Aug. | turba] Ω^M *; tuba Ω^M el | clamaui] K*; clamabam Π^F Φ K ^{2} Γ^A Ω grlv β c Philip. Iulian.

29. struthionum Θ Dgr ϵ lv β c; structionum W α ; structionum Λ^L X Σ^T Ω ; strugtionum E^* ; sthrutionum H*.

20. <clamo ACQK | 21. <mutatus ACQK | 22. <elevasti ACQK | 23. <scio ACQK | 24. <verumtamen ACQK | <et Q | 25. <flebam ACQK | 26. <expectabam ACQ | <praestolabar AQK | 27. <interiora ACQK | 28. <merens ACQK | 29. <frater ACQK,

³⁰ cutis mea denigrata est super
me et ossa mea aruerunt prae
caumate

³¹ versa est in luctum cithara mea
et organum meum in vocem
flentium

XXXI. ¹ pepigi foedus cum oculis
meis ut ne cogitarem quidem
de virgine

² quam enim partem haberet Deus
in me desuper et hereditatem
Omnipotens de excelsis

³ numquid non perditio est iniquo
et alienatio operantibus inius-

titiam

⁴ nonne ipse considerat vias meas
et cunctos gressus meos dinu-
merat

⁵ si ambulavi in vanitate et festi-
navit in dolo pes meus

⁶ adpendat me in statera iusta et
sciat Deus simplicitatem meam

⁷ si declinavit gressus meus de via
et si secutum est oculos meos
cor meum et in manibus meis
adhesit macula

⁸ seram et alius comedat et proge-
nies mea eradicetur

XXXI. 3. iniustitiam K cum multis codd. et archetypo; iniquitatem AA¹ | 4. gres-
sus A² A¹ K²; gressos A*K*.

Desunt VLGΨ^v.

30. adenigrata W; adnigrata S*
caumate Λ¹ QF; caumete Θ¹.

31. uersa est] * h. et fuit Θ¹ | in
luctu CXΣ^rQ cum Ox. Tur. | cithara Θ¹²
(i in ras.); cythara Π^rΦ¹Ω¹EΘ¹HKSΩ¹Ω¹
d; cithara Σ^r; chitara Φ^p | organa mea
A | in uoce CXΣ^rΦ¹Ω¹QΓ¹; praem. et
Ω¹.

XXXI. 1. nec cogitarem S*W^r; ne-
gotiarem C.

2. haberem S*; habet Σ^r*H* | ~ in
me deus Λ¹Π^rSW^rΩ¹*agrelsc.

3. non om. Φ^v | operantium C(hop.)
X | iniust.] iniquitatem ACΛ¹XΣ^rHSW^r
Ω¹* Greg. cum Sang. Ox. Tur.

4. gressos A*K*W^r; om. Ω¹ | denu-
merat W^r.

5. si — meus om. Λ¹* | et si D | in
uanitatem Θ¹ | et] aut Σ^rEΘ¹HQ^r | festi-

nabit X | dolo] malo r | ~ pes meus in
dolo Π^r.

6. appendet Σ^r | sciet Φ.

7. et si D | declinaui Π^r; declina-
bit X | gressus meos Π^rE*S*Ω¹*; gressos
meos W^r | uia + eius D cum cod. graeco
A | et om. CXΩ Greg. * hebr. et ant.
preponunt <et> coniunctionem Guill.
| si om. H*. * h. non habet Θ¹ | secutum
est oculos meos = AΘ¹(sequit.)¹²Γ¹mc
Philip.; secutus est oculus meus W^r;
se(c)utus est (o)culus meus Θ¹*W² cum
rell. codd. et edd., Iulian. et Greg. * <et
si secutus est oculus meus cor meum>,
LXX <et si secutum oculum cor meum>
Guill. | in] si in CXagrel Greg. cum Λ¹
(marg.), cf. LXX; si &c; om. Ω¹. * hebr.
et ant. et Greg. interponunt <in> pre-
positionem Guill. | meis om. Φ¹.

30. <cutis ACQK | 31. <versa ACQK.

XXXI. 1. * pepigi XXXI. Ω¹; liber XXI. Λ¹; § pepigi Ω¹; pepigi ACQK
2. quam ACQK | 3. numquid ACQK | 4. nonne ACQK | 5. si ACQK | 6. adpen-
dat ACK | 7. <si declinavit ACQK | <et si AC | 8. <seram ACK.

- ⁹ si deceptum est cor meum super mulierem et si ad ostium amici mei insidiatus sum
- ¹⁰ scortum sit alteri uxor mea et super illam incurventur alii
- ¹¹ hoc enim nefas est et iniquitas maxima
- ¹² ignis est usque ad perditionem devorans et omnia eradicans genimina
- ¹³ si contempsi subire iudicium cum servo meo et ancillae meae cum disceptarent adversum me
- ¹⁴ quid enim faciam cum surrexerit ad iudicandum Deus et cum quaesierit quid respondebo illi
- ¹⁵ numquid non in utero fecit me qui et illum operatus est et formavit in vulva unus
- ¹⁶ si negavi quod volebant pauperibus et oculos viduae expectare feci
- ¹⁷ si comedi buccellam meam solus et non comedit pupillus ex ea
- ¹⁸ quia ab infantia mea crevit mecum miseratio et de utero matris meae egressa est mecum
- ¹⁹ si despexi pereuntem eo quod non habuerit indumentum et absque operimento pauperem
- ²⁰ si non benedixerunt mihi latera eius et de velleribus ovium mearum calefactus est

15. formauit Λ^1 cum Philip.; formauit me AK.

Desunt VLG Ψ^b .

9. super mulierem = $\Lambda\Gamma^1\Phi\text{DSW}^*$ $\Gamma^1\Omega$ Philip. (cod. R*) Iulian. Greg. (aliq. codd.); super muliere W^2 cum rell. codd. et edd. | et om. Ω^* | amici] inimici D Greg. (aliq. codd.); inimichi C; uicini Ω^* .

10. alteri = $\Lambda\Lambda^1\Sigma^1\text{E}^2\Omega$; alterius E^* cum rell. codd. et edd. atque Philip. Iulian. Greg. | $\sim$ alterius sit Ω^* arel β c.

11. max.] magna Ω^* .

12. est om. a | perdit.] consumptionem Ω^* ; consummationem Λ^1 | genim.] germina Ω^* .

13. $\sim$ iudicium subire CX Greg. $\sim$ cum seruo meo iudicium D | cum seruis meis et ancillis meis Ω^* | et ancillae meae] E^*S^* ; et ancilla mea $\Lambda^1\Sigma^1\Phi^*\text{E}^2\Theta^2$ (in ras.) $\text{DS}^2\Omega^*$ agrelv β c Greg. (aliq. codd.) | aduersus H.

14. ad iudicium Γ^1 | quaesierit + me K^* | illi] ei D Philip.

15. in om. H^* | fecit me om. Ω^5 |

formauit = $\Lambda^1\Gamma^1\Omega$ Philip. Greg.; qui formauit C; qui formabit X; formauit me rell. codd. et edd. K^* h. et formauit nos in uulua una Θ^* .

16. si] et si D | pauperes $\text{E}^*\Omega^*$ | et] si Φ | oculus $\Pi^*\text{FK}\Gamma^1$ | spectare feci Σ^1 ; expectari fecit Γ^1 .

17. comedi + de panibus D.

18. quia] qui S^*W^* | mea creuit mecum] mecum creuit K^* | mea om. Π^r | creauit $\Theta^1\text{W}^*$ | creuit mecum mis.] K^* h. crescere me fecit sicut pater Θ^* .

19. si dispexi $\text{E}^*\Theta^1\alpha\text{FKS}^*\text{W}$. K^* h. si aspexi Θ^* | pereuntem] $\Theta^1\text{H}^*\text{S}^*$; pr(a)etereuntem $\text{CL}^1\text{X}\Pi^r\Sigma^1$ (in ras.) $\Theta^1\text{H}^2\text{H}^2\text{QFKS}^2\Omega$ age Iulian. Greg. K^* hebr. ant. « pretereuntem » (sic) Hug. hebr. et ant. et LXX « pereuntem » Greg. exponit « pretereuntem » Guill. | haberet Ω^5 | indum.] uestimentum A | pauperem] pretereuntem X.

20. mihi] me Π^r .

9. /si ACQK | 10. /scortum ACK | 11. /hoc ACQK | 12. /ignis CQK | 13. /si ACQK | 14. /quid ACQK | /et A | 15. /numquid ACQK | 16. § si Ω^* ; /si ACQK | 17. /si ACQK | 18. /quia CQK | 19. /si ACQK | 20. /si ACQK | /et A.

- 21 si levavi super pupillum manum meam etiam cum viderem me in porta superiorem
 22 umerus meus a iunctura sua cadat et brachium meum cum suis ossibus confringatur
 23 semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum et pondus eius ferre non potui
 24 si putavi aurum robur meum et obrizae dixi fiducia mea
 25 si laetatus sum super multis divitiis meis et quia plurima reperit manus mea
 26 si vidi solem cum fulgeret et lunam incedentem clare
 27 et † lactatum † est in abscondito cor meum et osculatus sum manum meam ore meo
 28 quae est iniquitas maxima et negatio contra Deum altissimum
 29 si gavisus sum ad ruinam eius qui me oderat et exultavi quod invenisset eum malum
 30 non enim dedi ad peccandum guttur meum ut expeterem maledicens animam eius

21. in porta Λ^1 cum plerisq. codd. et archetypo; in portis AK | 27. lactatum restituimus cum hebr., cf. supra v. 9, si deceptum est cor meum, et Prov. 1, 10; 16, 29; 24, 28; Osee 2, 14; Ps. iuxta Hebr. 78, 36; ubi s. Hieronymus verbo lacto utitur; laetatum $\Lambda\Lambda^1K$ errante archetypo | 30. ad peccandum Λ^1K cum plerisq. codd. et archetypo, ut vid.; ad peccatum A.

Desunt VLG Ψ^D .

21. pupillo Φ^G ; populum A | etiam om. CX Greg. (aliq. codd.). ¶ hebr. et ant. et Greg. « meam cum » Guill. | cum om. Π^F | ~ me viderem Philip. | in portam Ω^M ; in portis AFK | superiore Γ^A . ¶ h. superiori Θ^G .

22. a] ad X | cadet Φ^G | ~ ossibus suis Ω^Sg | confringantur H*; conteratur CX Ω^{SJ} Greg.; cadat et conteratur Ω^M . ¶ hebr. et ant. « confringatur » tale hebr. est infra XXXVIII (v. 15) « confringet » Greg. « conteratur » Guill.

24. robor Θ^AFK^*W | obrizae] Λ^1^* (-ze)W*; obrizo $\Lambda^1\Sigma^T\Phi E\Theta^G HFKS^*W^2\Omega$ arelvâc; obryzo g; obrizeo S^2 ; obrizum D; praem. si Σ^T | fiduciam meam D.

25. super multas diuitias meas A | ~ diuiciis meis multis Ω^{SM} | quia] quasi D | plura Q Γ^A .

26. solem] ¶ h. lucem Θ^G | fulgerit FK; fugiret CX | luna Γ^A .

27. lactatum restituimus cum hebr., cf. Prov. 1, 10; 16, 29; 24, 28; Osee 2, 14; Ps. iuxta Hebr. 78, 36, ubi idem verbum lacto apud Hier. occurrit, cf. etiam supra v. 9 (deceptum est) et fortasse Iulian. qui, quamvis verba textus non expresse citet, in commentario voce commotus utitur (cf. A. Vaccari in Biblica 2 (1921) p. 219-221); la(e)tatum = codd. et edd. omnes Philip. Greg. cum Hier. adv. Ruf. 1, 19 (in editis et in codd. omn. quos inspicere licuit) | ~ est cor meum in abscondito Ω^{SM} ; ~ in abscondito cor meum est Σ^T | ori Σ^{T2} (in ras.) $\Phi^R^*E^*K^*W$.

29. sum om. Ω^S | de ruina Σ^T | inuenissem E*.

30. non — meum] om. D | ad peccatum AE $\Theta\Gamma^A$ Philip. Iulian. | guttor K* | expet.] expectarem CX $\Phi^R\Omega^{SM}$. ¶ « expeterem » Guill.

21. <si ACQK | 22. <umerus ACQK | 23. <semper ACQK | 24. ¶ si. liber XXII. Λ^1 ; <si ACQK | 25. <si ACQK | <et A | 26. <si ACQK | 27. <et lactatum ACK | 28. <quae ACK | 29. <si ACQK | 30. <non ACQK.

- ³¹ si non dixerunt viri tabernaculi
mei quis det de carnibus eius
ut saturemur
- ³² foris non mansit peregrinus
ostium meum viatori patuit
- ³³ si abscondi quasi homo peccatum
meum et celavi in sinu
meo iniquitatem meam
- ³⁴ si expavi ad multitudinem nimiam
et despectio propinquorum
terrui me
et non magis tacui nec egressus
sum ostium
- ³⁵ quis mihi tribuat auditorem ut
desiderium meum Omnipotens
audiat et librum scribat ipse
qui iudicat

- ³⁶ ut in umero meo portem illum
et circumdem illum quasi coronam
mihi
- ³⁷ per singulos gradus meos pronuntiabo
illum et quasi principem offeram eum
- ³⁸ si adversum me terra mea clamat
et cum ipsa sulci eius deflent
- ³⁹ si fructus eius comedi absque pecunia
et animam agrorum eius adflixit
- ⁴⁰ pro frumento orietur mihi tribulus
et pro hordeo spina
finita sunt verba Iob
- XXXII. ¹ omiserunt autem tres viri
isti respondere Iob eo quod
iustus sibi videretur

Desunt VLGΨD.

31. non om. Φ^{VP*} | de om. W* | eius] meis S*.

32. ostium] ¶ h. ostia Θ^o.

33. homo] ¶ h. adam Θ^o.

34. expavi] Σ^{T*}; expectavi CΠ^FΣ^{T2} Θ^A | dispectio CΛ^{L*}XΦ^RE*Θ^HHFKW | terrui] tenuit Ω^s | sum om. Π^F.

35. auditorem] S²; adiutorem CX Σ^TE*S³W*Ω^Mae Greg. ¶ « adiutorem » Greg. sic habet, hebr. Philip. et ant. habent « auditorem » Hug. hebr. ant. « auditorem » Greg. « adiutorem » Guill. | ~ audiat omnipotens Ω^SMare^lu³zē | librum — iudicat om. E* | librum] E³; liberum E².

36. ut] et Π^F | in om. D | umero] numero Θ^A | et circ. illum om. Γ^A; + gutturi Ω^s.

37. grados K*W* | principio CΣ^{T*} Θ^A | efferam CΣ^{T*} | illum Σ^TH.

38. aduersus S* | terram meam W | ipsa] ea E.

39. fructum W | eius om. Θ^A | animas CΣ^T | agrorum Π^FE*Wα | adflixit om. W*.

40. pro — spina om. A* | frum.] fermento Σ^{T2}(pr. e in ras.) | oritur H* | hordea Φ^o; ordea F | finita — Iob] *character. diversis* Π^FΦEFKSWluc; om. Ωae³ Philip. ¶ « finita sunt verba Iob » hec habent hebr. et ant. LXX habent « et quieverunt verba Iob » hanc autem certissimam litteram non putes animo rubricam esse in libris antiquis Guill.

XXXII. 1. amiserunt a | autem + et A, cf. LXX et Sang. O^v. Tur. | ~ isti tres viri Σ^T | eo om. Ω^M | sibi om. C X | ~ sibi iustus Π^FQ | uidetur S*W*; *praem. esse* Λ^LΣ^T, cf. v. seq.

31. <si ACQK | 32. <foris ACQK | 33. <si ACQK | 34. <si ACQK | <et non A | 35. <quis ACQK | <et C | 36. <ut AQK | <et C | 37. <per ACQK | 38. <si ACQK | 39. <si ACQK | 40. <pro frumento C | ¶ finita XXIII. Γ^A; XXVII. AΘ^{AO}; *Div. sine num.* CΠ^FΦE Θ^HQFKSW.

XXXII. 1. ¶ omiserunt XXII. X; [XXVIII] Ω^M; XXXII Ω^{SJ}; liber XXIII. Λ^L; pars quinta S; *Div. sine num.* Σ^TEΨ^D; § omiserunt Q; <omiserunt AK.

² et iratus indignatusque Heliu filius Barachel Buzites de cognatione Ram

iratus est autem adversus Iob eo quod iustum se esse diceret coram Deo

³ porro adversum amicos eius indignatus est eo quod non invenissent responsionem rationabilem sed tantummodo condemnassent Iob

⁴ igitur Heliu expectavit Iob loquentem eo quod seniores se essent qui loquebantur

⁵ cum autem vidisset quod tres respondere non potuissent iratus est vehementer

⁶ respondensque Heliu filius Barachel Buzites dixit

iunior sum tempore vos autem antiquiores

idcirco dimisso capite veritus

XXXII. 2. iratus est autem A²Λ¹K; iratus est A* | 4. seniores se AΛ¹; seniores LK.

Desunt VL(usque ad v. 3, aduersum)GΨ^D.

2. indignatus**** W*; + est Λ¹D Ωαρελβ̄ςc *Philip.* (2° loco). ¶ ant. et Greg. non interponunt « est » uerbum *Guill.* | eliu Σ^τDγρελβ̄ςc; heliud Π^F | barachel] F²(ar in ras.); baracel Σ^τ*; barachiel DS*WΩ; barachiēl Π^F; baraciel Σ^τ²; baraciēl X; barachihel CΓ^A; barathel Ω^S; barach** K* | buzitis X; buzitis C | ram] S^{*3}; rham A; hram E; raam φ^{RGV}Π^FΘ^{HG}*K²S²; raham Π^F; abraham K* | est om. Σ^τE* cum *Tur.* | autem om. A*S* WΩ^m cum *hebr.* | aduersum Xφ^ΘHGDF* KΓ^AΩαρελβ̄ςc | iustum esse se Π^Fφ^ΘΩ¹ *Iulian.*; iustum se CΩ^S *Greg.*, cf. *LXX*; se iustum X | diceret] uideretur S*W*, cf. v. *praec.* | contra deum F*K*.

3. aduersum] S*W*; aduersus CΛ¹XΠ^FΣ^τH*QDK*S²W²Ω^m *Greg.* | amicos] *praem.* tres Λ¹Ω cum *hebr.*, *LXX* et Λ¹ (*marg.*), cf. *Sang. Ox. Tur.* ¶ ant. « aduersum amicos » sed dicunt *hebr.* habere quod dicitur « tres » numquid ergo propter *hebr.* sic dicemus (v. 5) « non responderunt ore suo tres homines » absit *Guill.* | indignatus] iratus D cum *Sang. Ox. Tur.* et v. *praec.* | non om. C | inue-

nisset Θ^H*; inuenirent D | responsum rationabilem Θ^A | sed] ¶ h. unde condemnassent Iob Θ^G.

4. *tot. vers. om. Philip.* | heliu Π^F; eliu Σ^τDγρελβ̄ςc; helius L | expectaui W*; exspectauerat D; expectabit X | ~ loquentem Iob SW | se om. LCXΠ^Fφ^{RGV} QDF*K²S²Ω *Greg.*

5. *tot. vers. om. Philip.* | uidissent XΩ^S | tres] ei Γ^A; om. CXφEK²S² *Greg.* (*aliq. codd.*) ¶ *hebr. ant.* « tres » *Hug.* | potuissent] E*; possent CXE²Θ^{AG}²DFK* Γ^AΩ^S *Greg.* (*pleriq. codd.*); possint Θ^{HG}*; + qui loquebantur S*W (loquib. W*) | iratus] *praem.* ira Σ^τ.

6. respondensque — dixit om. *Philip.* | respondens autem C; respondens itaque E²; respondens E* | eliu CΣ^τDγρελβ̄ςc; heliud Π^F; helius L; helieu H* | filius om. φ^Q | barachiel DK*S*WΓ^AΩ¹; baraciel LΣ^τ; barachiel CX; barachiel Π^F; barathel Ω^S | buzithes EΩ^S; buzitis CXW* | dixit] *praem.* et E*Θ^{HG}*H*, cf. *hebr.* | idcirco] ideo D | dimisso] Λ¹*E* K*S*³; demisso CΛ¹E²Θ^ADFK²S²Ωγρελβ̄ςc | ~ uobis indicare Π^FSW arelβ̄ςc, cf.

2. ¶ et *Div. sine num.* Π^Fφ^{RGV}; <et AQK | <iratus est K | 3. <porro AQK | 4. ¶ igitur *Div. sine num.* φ^FQ; <igitur AK | 5. <cum AQK | 6. ¶ respondensque XXVIII. AΘ^{AG}; *Div. sine num.* CΠ^Fφ^QEΘ^HQFKSW; <respondensque AC | <iunior ACQK | <idcirco CQ.

sum indicare vobis meam sententiam
⁷ sperabam enim quod aetas prolixior loqueretur et annorum multitudo doceret sapientiam
⁸ sed ut video spiritus est in hominibus et inspiratio Omnipotentis dat intelligentiam
⁹ non sunt longevi sapientes nec senes intellegunt iudicium
¹⁰ ideo dicam audite me ostendam vobis etiam ego meam scientiam
¹¹ expectavi enim sermones vestros

audivi prudentiam vestram donec disceptaremini sermonibus
¹² et donec putabam vos aliquid dicere considerabam
 sed ut video non est qui arguere possit lob et respondere ex vobis sermonibus eius
¹³ ne forte dicatis invenimus sapientiam Deus proiecit eum non homo
¹⁴ nihil locutus est mihi et ego non secundum vestros sermones respondebo illi
¹⁵ extimuerunt non responderunt

10. etiam AΛ¹K; om. L | 12. arguere possit AΛ¹K; possit arguere L | 15. non A K*; et non L; nec Λ¹K².

Desunt VGΨ^D.

LXX | meam om. Σ¹ | sententiam] scientiam Λ¹Ω¹M. ¶ «sententiam» contra grecum et ant. quidam mutando male posuerunt illud [«scienciam»]. Hieron. (cod. hebr.) modo uertit in «sententiam» sicut hic et infra XXXIII (v. 3), modo uertit in «sapientiam» sicut infra eodem (32, v. 10) modo uertit in «scientiam» sicut eodem infra (v. 17) ibi tamen Greg. habet «sapientiam» Guill. | ~s(ent)entiam meam Φ^GΩ.

7. sperabam] expectabam Philip. | aetas] aestas Θ^A | prolixior] prouector D | sapientia L.

8. sed ut — 14. sermones] in ras. Θ^{A2} | ~ in hominibus est D | spiratio D.

9. tot. vers. in ras. Θ^{A2}; om. Philip.

10. tot. vers. in ras. Θ^{A2} | dico D cum Sang. Ox. Tur. | audi K* | ostendam] praem. et WΩSM | uobis — scientiam] in ras. lat. spat. K² | uobis om. Ω^M | etiam om. LΣ¹ Greg. (aliq. codd.) cum LXX | ego om. K²; praem. et F | scientiam] sapientiam ΦK²SWΩ^{SI}rel̄c

Greg. (aliq. codd.); sententiam CEDF*. ¶ sententiam S² | ~ (sc)ientiam meam Ω.

11. tot. vers. in ras. Θ^{A2} | uestram om. L | disceptaretis DΩ^{SI} Greg. (aliq. codd.); disputaretis in Ω^M. ¶ ant. «disceptaremini» Guill. | sermonibus + uestris Ω^Mae.

12. tot. vers. in ras. Θ^{A2} | donec] dum Π^F | uos — possit om. W* | ~ aliquid uos Ω^S | ut] et Ω¹* | qui] quia S* | posset W² | ~ possit arguere LΠ^FQW² Ωagrel̄v̄c̄ | ex om. S*W*.

13. tot. vers. in ras. Θ^{A2} | inueniamus L | deus] praem. et Θ^{A2} | proiciet a | non] praem. et CΠ^FΣ¹E*Θ^{HA2}GHQD K²S²ΩSM Iulian. cum Sang. Ox. Tur. ¶ ant. et Greg. «eum non» Guill.

14. nihil — sermones] in ras. Θ^{A2} | ~ sermones uestros CΩSMrel̄v̄c̄ | respondebo] praem. non S*W*.

15. extimauerunt L; et timuerunt D Ω^M | non = AΦ^{RO}Θ^{HAG2}(in ras.)K*S*W*Γ^A cum hebr., LXX et Sang. Ox. Tur.; nec CΛ¹XH²FK²ΩSMagrel̄v̄c̄ Greg.; et non LΠ^FΣ¹Φ^{VF}EH*QDS²W²Ω¹ Philip. Iulian. |

7. <sperabam ACQK | 8. <sed ACQK | 9. <non ACQK | 10. <ideo ACQK | 11. <expectavi ACQK | <donec C | 12. <et A | <sed ACQK | 13. <ne ACQK | 14. <nihil ACQK | 15. <extimuerunt ACQK.

- ultra abstuleruntque a se eloquia
¹⁶ quoniam igitur expectavi et non sunt locuti steterunt nec responderunt ultra
¹⁷ respondebo et ego partem meam et ostendam scientiam meam
¹⁸ plenus sum enim sermonibus et coartat me spiritus uteri mei
¹⁹ en venter meus quasi mustum absque spiraculo quod lagunculas novas dirumpit
²⁰ loquar et respirabo paululum aperiam labia mea et respondebo

- ²¹ non accipiam personam viri et Deum homini non aequabo
²² nescio enim quamdiu subsistam et si post modicum tollat me factor meus
XXXIII. ¹ audi igitur Iob eloquia mea et omnes sermones meos ausculta
² ecce aperui os meum loquatur lingua mea in faucibus meis
³ simplici corde meo sermones mei et sententiam meam labia mea pura loquentur
⁴ spiritus Dei fecit me et spiraculum Omnipotentis vivificavit me

15. eloquia LΛ¹K²; eloquium AK* | 20. respirabo AΛ¹; respondebo L. XXXIII. 3. sententiam meam K*; sententia mea L; sententiam AΛ¹K².

Desunt VGΨ^D.

abst. — eloq. om. *Philip.* | abstulerunt D | a om. Ω^m* | eloquium AC(ϕl.)X(ϕl.)K* Ω^sae *Greg.* ¶ «eloquia» sec. hebr. et ant., *Greg.* «eloquium» *Guill.*

16. nec] et non Θ^{hg}*D | ~ ultra responderunt relb̄gc.

18. enim om. CXΦE² *Greg.* ¶ ant. et *Greg.* non interponunt «enim» *Guill.* | ~ enim sum Ω^s cum *Sang. Ox. Tur.*

19. en] et *Philip.* | inspiraculo X | lacunculas Θ^aΓ^a; la*gunculas Q; langunculas E*S*W* | dirumpit] Λ¹*; dirumpit Π^r; dirumpit LΛ¹2ag; dirupit Ω^s.

20. respirabo] K² (irabo in *ras.*); respondebo LDS* *Philip. (codd. R*M)* | respondebam a.

22. enim om. S*W | et si] etiamsi *Philip.*; et CX *Iulian. Greg. (aliq. codd.).*

XXXIII. 1. igitur] ergo Ω^s *Philip. (2° loco)* cum *Sang. Ox. Tur.* | eloquia

mea] L*Φ^{P2}(in *ras.*); uerba mea Σ^rH; eloquium L²; om. D | absulta XΣ^rK*; ausculta Ω; obsculta L.

2. loquatur Λ¹Ωsmgrw; loquar L. ¶ ant. et *Greg.* «loquatur» *Guill.* | mea om. S*W.

3. meo om. Dg *Greg. (aliq. codd.)* | sententiam meam = CΠ^rΦ^{RGV}QDK*SW Γ^a *Philip.*; sententia mea L; sententiam A Λ¹XΣ^rΦ^rEΘHFK²Ωagelb̄gc *Greg.*; scientiam r | labia mea om. S*W* | pura = L ACXΣ^r*QDWΓ^a *Philip. (codd. MC)*; pure Π^rS²(e in *ras.*); puram Σ^{r2} cum *rell. codd. et edd., Philip. (cod. R) et Greg.* | ~ pur(a) labia mea W²relb̄gc *Greg.* ¶ ordo sec. hebr. et ant. «sententiam labia mea puram» *Guill.*

4. dei] domini Λ¹ | me] in me E* | inspiraculum XΠ^rK* *Greg. (aliq. codd.)* | uiuificabit X | me om. K*.

16. <quoniam ACQK | 17. <respondebo AC | <et ostendam A | 18. <plenus sum ACQ K | 19. <en ACQK | 20. <loquar ACQK | 21. <non accipiam ACQK | 22. <nescio ACQK.

XXXIII. 1. ¶ audi XXXIII. Ω^s; *Div. sine num. Q*; § audi Ω^m; <audi ACK | 2. <ecce ACQK | 3. <simplici ACQK | 4. <spiritus ACQK.

- ⁵ si potes responde mihi et aduersus faciem meam consiste
⁶ ecce et me sicut et te fecit Deus et de eodem luto ego quoque formatus sum
⁷ verumtamen miraculum meum non te terreat et eloquentia mea non sit tibi gravis
⁸ dixisti ergo in auribus meis et vocem verborum audiui
⁹ mundus sum ego absque delicto immaculatus et non est iniquitas in me
¹⁰ quia querellas in me repperit ideo arbitratus est me inimi-

- cum sibi
¹¹ posuit in nervo pedes meos custodivit omnes semitas meas
¹² hoc est ergo in quo non es iustificatus
 respondebo tibi quia maior sit Deus homine
¹³ adversum eum contendis quod non ad omnia verba responderit tibi
¹⁴ semel loquitur Deus et secundo idipsum non repetit
¹⁵ per somnium in visione nocturna quando inruit sopor super homines et dormiunt in lectulo

5. aduersus AK; aduersum LA^L | 8. uerborum LK; uerborum tuorum AA^L | 12. es AA^LK; est L | 14. loquitur AA^LK; loqueretur L | repetit LA^LK; repetet A.

Desunt VGΨ^D.

5. si poteris respondere K* | aduersum LA^LΠ^FΦΕΓ^AΩ^S Philip. | meam] tuam A*.

6. tot. vers. om. Philip. | et (I^o) om. A | et (2°) om. Λ^LΩ^S | ~ quoque luto ego Π^FD.

7. tot. vers. om. Philip. | mirac.] umbraculum Ω^M | non] in H* | et om. D | eloquia mea non sint tibi grauiā Π^F; eloquiū meū non sit tibi graue Θ^G(utr. ū et ult. e in ras.) | eloquentia mea] ¶ h. [timor meus] Θ^o (restit. ex Martiana) | mea] in ras. K²; om. Q | ~ grauis tibi D.

8. ergo om. S*W | uerborum + tuorum AA^LΣ^TΦ^PE²ΘHSWΩ^Marelv̄bc Greg. (pleriq. codd.) cum plur. codd. graec. et Sang. Ox. Tur.

9. ego + et CXW²Naelv̄bc Greg. ¶ hebr. et ant. non interponunt « et » Guill. | delicto] peccato Σ^TH; + manus meae C; + et Ω^M.

10. quia] quare X | querellas + non D | ~ repperit in me DS | est om.

Ω^M | me] in me S*W*.

11. custod.] praem. et SWΓ^A Philip. cum cod. graeco A et Sang. Ox. Tur. | omnem semitam meam K*.

12. es] est LΠ^FΦ^PE*Θ^{HAO}*W* | quia] quod CA^LXΩ^M Greg. | deus maior est D | sit om. F* | homini K*S*W.

13. vers. non ad verbum refert Philip. | aduersum] K*; aduersus CA^LXΠ^FΣ^TΘ^{HG}HDFK²SWΩ^Smgrelv̄bc Greg. | non ad om. C | respondebit Θ^A; respondet L.

14. loquitur] Φ^P*S³W²(in ras. lat. spat.); loquetur CXΦ^{RGVP}2Θ^AS²Ω^SM Greg. (pleriq. codd.); loqueretur L. ¶ hebr. et ant. et Greg. « loqueretur ... repetet » sed cum hoc resumit exponendo Greg. ponit in presenti « loquitur ... repetit » Guill. idipsut L; ipsum A | repetit] Φ^P*F*S³; repetet AΣ^TΦ^{RGVP}2Θ^AF²S²Γ^AΩ^M Greg.; petit H*.

15. in uisionem nocturnam K* | super] in Θ^A cum Sang. Ox. Tur. Aug. hominem L | et — lectulo om. Philip. | dormiuit Θ^H* | lectulo + suo CS*W.

5. <si ACQK | 6. <ecce ACQK | 7. <verumtamen ACQK | 8. <dixisti ACQK | 9. <mundus sum ACQK | 10. <quia ACQK | <ideo AK | 11. <posuit ACQK | 12. <hoc ACQK | <respondebo AQK | 13. <adversum ACQK | 14. <semel AQK | 15. <per ACQK.

- 16 tunc aperit aures virorum et e-
rudians eos instruit discipli-
nam
17 ut avertat hominem ab his quae
facit et liberet eum de super-
bia
18 eruens animam eius a corruptio-
ne et vitam illius ut non trans-
eat in gladium
19 increpat quoque per dolorem in
lectulo et omnia ossa eius
marcescere facit
20 abominabilis ei fit in vita sua

- panis et animae illius cibus
ante desiderabilis
21 tabescet caro eius et ossa quae
tectata fuerant nudabuntur
22 adpropinquabit corruptioni ani-
ma eius et vita illius mortiferis
23 si fuerit pro eo angelus loquens
unum de milibus ut adnuntiet
hominis aequitatem
24 miserebitur eius et dicet libera
eum et non descendat in cor-
ruptionem inveni in quo ei
propitier

16. disciplinam AK*; disciplina LA¹K² | 18. a AA¹K; de L | 22. adpropinquabit LA¹K; adpropinquavit A | 24. in corruptionem LA¹K; in corruptione A.

Desunt VGΨ^o.

16. uirorum] uirtutum Θ^A | eos *om.* Γ^A | disciplinam — 17. hominem *om.* W* | disciplinam = AΠ^εΣ^τΦ^{RGV}E*QF*K* S*W² *Iulian. Greg. (aliq. codd.)*; disciplina E²F²K²S² *cum rell. codd. et edd. Philip.*

17. *tot. vers. om. Philip.* | ut] et Θ^A | auertet Σ^τ | facit] S*; fecit CXΣ^τΦ^o S²Γ^AΩagrel *Greg.* | eum *om.* A* | de] a Ω. ¶ « de » sec. ant. et *Greg. Guill.*

18. *vers. non ad verbum refert Philip.* | eruens] erudiens A* | animam eius] Ω^{M*}; eum Ω^{M²} | a] de LCXΠ^εQSW *Greg.* | ut non] ne C | in gladio X.

19. increpans C | et — facit *om. Philip.* | et] non Ω^{S*} | eius] illius SW | ~ eius ossa F* | marcescere Σ^τΩ^M; marcescere W; marcere D.

20. *tot. vers. om. Philip.* | ~ fit ei Ω^M | uita] uia Γ^A.

21. *tot. vers. om. Philip.* | tabescit CXΠ^εΦESW²(e ex i) *Greg. (aliq. codd.)* | eius] illius CX *Greg.* | tecta] tacta E* Θ^AK*; recta Ω^M.

22. *tot. vers. om. Philip.* | a(d)pro-
pinquavit ACΦ^{RGV}EΘ^{HG}QWΓ^A[v̄q̄c *cum LXX, cf. Sang. Ox. Tur.* (accessitque) | corruptione Θ^A; corruptionem W*; corruptio L; corruptionibus D | anima] a-
niae L | ~ anima eius corruptionibus D.

23. *tot. vers. om. Philip.* | unum de milibus] H*S*W*; unus de mi(l)ibus Φ^{RGV}2gr̄b̄q̄c; unum de similibus C(hun.) XΘ^{H*}G*H²FKS²W²Ωa *Iulian. Greg.*; unus de similibus Φ^ε*Γ^{Ae}. ¶ [h. unu]s de mille Θ^o; hebr. et grecus et ant. latini habent « milibus » et habent « unus », *Greg.* exponit « de similibus » tamen in biblia qua (*cod. quia*) usus est uidi « de milibus » *Guill.* | ut] et Γ^A.

24. *tot. vers. om. Philip.* | dicit CΠ^ε S*W | ~ dicet et Σ^τ | liberat Ω^{M*}; libe-
rabo C | et (2°) = LAΛ¹²(*in ras.*)Π^εΘD S*WΓ^A; ut S² *cum rell. codd. et edd., Greg. et Ox. Tur.* | descendet E* | in corruptione AQ | ei] et L; *om.* K*, *cf. hebr.* | propiciet a; propitiatur X.

16. <tunc ACK | 17. <ut ACK | 18. <eruens ACQK | 19. <increpat ACQK | 20. <abominabilis ACQK | 21. <tabescet ACQK | 22. <adpropinquabit ACQK | 23. ¶ si XXIII. X; liber XXIII. Λ¹; <si ACQK | 24. <miserebitur AC | <libera Q.

²⁵ consumpta est caro eius a sup-
pliciis revertatur ad dies adu-
lescentiae suae

²⁶ deprecabitur Deum et placabilis
ei erit et videbit faciem eius
in iubilo et reddet homini
iustitiam suam

²⁷ respiciet homines et dicet pec-
cavi et vere deliqui et ut eram
dignus non recepi

²⁸ liberavit animam suam ne per-
geret in interitum sed vivens
lucem videret

²⁹ ecce haec omnia operatur Deus

tribus vicibus per singulos

³⁰ ut revocet animas eorum a cor-
ruptione et inluminet luce vi-
ventium

³¹ adtende Iob et audi me et tace
dum ego loquar

³² si autem habes quod loquaris
responde mihi loquere volo
enim te apparere iustum

³³ quod si non habes audi me tace
et docebo te sapientiam

XXXIV. ¹ pronuntians itaque He-
liu etiam haec locutus est

² audite sapientes verba mea et

27. deliqui AA¹K; dereliqui L | recepi A¹K; recipi LA | 30. luce AA¹K; lucem L | 31. loquar AK; loquor LA¹ | 33. tace AA¹K²; et tace L; om. K*.

Desunt VGΨ^o.

25. consumpta] K²(p in ras.); con-
summata C | eius om. CX Greg. (aliq.
codd.) | a] legi nequit f; om. A¹DK*Γ^A
Philip. | suae] tuae A*; meae Φ^R.

26. deprec. — erit om. Philip. | ui-
debis E* | eius om. K* | et reddet —
suam] non ad verbum refert Philip. |
reddet] addet f.

27. respiciet] praem. et D | homi-
nis QW*; homo ΦDf cum Sang. Ox.
Tur., cf. LXX; om. Θ^A | dicit Π^RS*W
Greg. (aliq. codd.) | dereliqui LH* | re-
cipi LAWΓ^Af Philip. (cod. R).

28. liberabit XΦD; + enim A¹X
(ε-)Γ^AΩ^Mf Greg. (I^o loco) | pergerem C |
in interitu Σ^T | uiuens] uidens XK* | lu-
cem] lumen Θ^H | uiderat L.

29. tot. vers. om. Philip. | ecce om.
C Greg. | ~ omnia hec Ω^S.

30. tot. vers. om. Philip. | reuocat
Φ^{P2}(at in ras.) | an. eorum] ¶ [h. ani-

mam eiu]s Θ^A (restit. ex Martianaeo) |
luce] E*; in luce Π^RΦE²Ω^{S*}; lucem L
Γ^A; lumine Σ^T.

31. ego] et ego S*W | loquar = A
Θ^{HAG2}HDFKS²ΩSM, cf. Sang. Ox. Tur.;
loquor Θ^GS* cum rell. codd. et edd.,
Philip. et Greg.

32. vers. non ad verbum refert Phi-
lip. | quid Θ^G*ΩSM Iulian. | loquaris + tu
f | loquere om. Ω^S; praem. et K. ¶ hebr.
et ant. « loquere » quod in expositione
non oportuit Greg. tangere Guill. | ~
enim uolo Γ^A.

33. tot. vers. om. Philip. | si non
om. f | tace] Ω^M(t corr.); om. DK*;
praem. et LCΠ^RQΩ^S, cf. supra v. 31 | et
om. Γ^A | sap. + meam D.

XXXIV. 1. pronuntians itaque] pro-
nuntians quoque CXΩSM Iulian. Greg.;
respondens autem K* | heliu X; eliu C
Σ^TDgreflōȝc; helyu Ω^S; heliud Π^R.

25. <consumpta est ACQK | 26. <deprecabitur ACQK | <et reddet C | 27. <respiciet A
QK | <peccavi C | 28. <liberavit ACQK | 29. <ecce ACQK | 30. <ut A | 31. ¶ <adtende
Div. sine num. Π^R; <adtende ACQK | 32. <si ACQK | <loquere Q | 33. <quod ACQK.

XXXIV. 1. ¶ pronuntians XXIII. Γ^A; XXIX. AΘ^{AQ}Ω^M; XXXIII. Ω^{SJ}; Div. sine
num. CΣ^TΦ^QΘ^HFK; <pronuntians Q | 2. <audite ACQK.

eruditi auscultate me
³ auris enim verba probat et gut-
 tur escas gustu diiudicat
⁴ iudicium eligamus nobis et inter
 nos videamus quid sit me-
 lius
⁵ quia dixit Iob iustus sum et Deus
 subvertit iudicium meum
⁶ in iudicando enim me menda-
 cium est violenta sagitta mea
 absque ullo peccato
⁷ quis est vir ut est Iob qui bibit
 subsannationem quasi aquam
⁸ qui graditur cum operantibus
 iniquitatem et ambulat cum
 viris impiis

⁹ dixit enim non placebit vir Deo
 etiamsi cucurrerit cum eo
¹⁰ ideo viri cordati audite me
 absit a Deo impietas et ab Omni-
 potente iniquitas
¹¹ opus enim hominis reddet ei et
 iuxta vias singulorum restituet
¹² vere enim Deus non condemna-
 bit frustra nec Omnipotens
 subvertet iudicium
¹³ quem constituit alium super ter-
 ram aut quem posuit super
 orbem quem fabricatus est
¹⁴ si direxerit ad eum cor suum
 spiritum illius et flatum ad se
 trahet

XXXIV. 4. uideamus AΛ¹K; eligamus L | 12. condemnauit LA | subuertit AΛ¹; subuertit LK | 13. constituit LA²Λ¹K; constituet A* | 14. direxerit A²Λ¹; dixerit LA*K.

Desunt VGΨ^o.

2. abscultate XΣ^τK*; auscultate Ωf.
 3. guttor F*K*W*; guttor f | gusto
 H* | disiudicat Ω^m; deiudi[...] f.

4. iudicium + meum S*W*; +
 autem W² | elegamus S*W*f | uideamus]
 eligamus LQ | quid] quod X.

5. quia dixit Iob non ad verbum re-
 fert Philip. | quia] qui H*F* | dixisti X
 Ωsm Greg. (aliq. codd.); dixisti tibi C |
 et om. Ω*.

6. in iudicandum Λ¹W*; indicando
 C* | me om. S*W | uiolenta] uiolenta
 f; praem. et CXΩ^m Greg.; et uiolenta
 est Ω^s | ullo om. D | peccato + meo
 FK².

7. qui Σ^τΦ^p* | est (ante Iob)] iste
 Γ^a; om. Π^fΩ^mg Philip. cum hebr., LXX,
 Sang. Ox. Tur. Aug. | ~ Iob est L | bi-
 bit om. Σ^τ*.

8. grad. — am(bulat)] deest f fol.
 exciso | ambulabat Φ^R | impiis] iniquis f.
 9. etiamsi + hodie f² | currenit H*;
 cucurrit f.

10. cordati] F*; recordati F²; con-
 cordati f | et om. L.

11. et — restituet om. Philip. | resti-
 tuet + eis C(ēis)XΩ^magrelb̄c Greg.

12. tot. vers. om. Philip. | uere] ui-
 rum f | condemnauit LACF*KWΓ^a Lu-
 lian. | nec omnip.] et omnip. non Df;
 et omnip. K* | subuertit LCXΠ^fDFKSW
 Greg. (aliq. codd.).

13. constituet A*Γ^a | orbem] ur-
 bem A*.

14. direxit Φ^R; dixerit LA*Σ^τΦ^pE*
 FKS*W | spiritum] K*; spirituum F*K²;
 spiritu F²; spiritus f | ~ et spiritum il-
 lius Θ^a | ad] a Γ^a | trait CX Greg.

3. <auris ACQ | 4. <iudicium ACQK | 5. <quia ACQK | 6. <in ACQK | 7. <quis ACQ
 K | 8. <qui ACQK | 9. <dixit ACQK | 10. <ideo ACQK | <absit CQ | 11. <opus ACQ
 K | 12. <vere ACQK | 13. <quem constituit ACQK | 14. <si ACQK.

- ¹⁵ deficiet omnis caro simul et homo in cinerem revertetur
¹⁶ si habes ergo intellectum audi quod dicitur et ausculta vocem eloquii mei
¹⁷ numquid qui non amat iudicium sanare potest et quomodo tu eum qui iustus est in tantum condemnas
¹⁸ qui dicit regi apostata qui vocat duces impios
¹⁹ qui non accipit personas principum nec cognovit tyrannum cum disceptaret contra pauperem
opus enim manuum eius sunt universi
²⁰ subito morientur et in media nocte turbabuntur populi et pertransibunt et auferent violentum absque manu
²¹ oculi enim eius super vias hominum et omnes gressus eorum considerat
²² non sunt tenebrae et non est umbra mortis ut abscondantur ibi qui operantur iniquitatem

15. reuertetur LA²Λ¹K; reuertitur A* | 17. sanare LK*; sanari AA¹K² | 19. uni-
 uersi AA¹K; uniuersa L.

Desunt VGΨ^D.

15. tot. vers. om. Philip. | in cinere W² (alt. i ex e); in puluerem Π^F | reuertitur A*S*W*; redigetur f.

16. haberes Ω^M | ergo om. K* | ~ ergo habes Π^FΦEΩ | abscultā XΣ¹K*; ascultā ΩSMf.

17. num E* | sanare = LΠ^FQK*Wf Philip. Iulian., cf. hebr.; sanari K² cum rell. codd. et edd. atque Greg. ¶ hebr. et Ieron. «sanare» Ieron. «animam a uiciis», Greg. et ant. habent «sanari» Guill. | et om. CX Philip. Greg. | tu om. K* | eum qui] quum C | est] E*; es E². ¶ satis ant. et Greg. «et quomodo tu eum qui iustus est in tantum condempnas» iuxta hec sic sonabit hebr. «et si iustum potens condempnas» id est «potenter», antiquiores pro «est» habent «es» et tunc sic sonabit hebr. «et si iustus potentem condempnas» Guill. | contempnas f.

18. dicet L | regi] rei Θ^A | qui (2°)] praem. aut X | duces] iudices Df | inpius L.

19. qui] praem. et D | accipit] A*; accepit A²Λ¹F Philip. (cod. R*) | personam CXD Greg. cum hebr. et LXX | principium Θ^A* | cognoscit C; cognominavit L | cum] dum Philip. | contra] aduersus D | opus — uniuersi om. Philip. | enim om. Π^F | eius] suarum Df | uniuersa LΦE.

20. subito] praem. et D | morientur] F² (ien in ras.); moriuntur E* | et (1°) om. K* | turbabuntur] K (pr. t corr.); curbabuntur XF*S; curuabuntur CΛ¹Ω^S* Greg. ¶ «turbabuntur», alii «curuabuntur» Greg., hebr. «clamabunt» Hug. | et (2°) om. D | auferent] E*; auferet E². ¶ ibi est in plurali «auferent» iuxta hebr. et ant. et Greg. qui glosat «diuina iudicia» Guill. | uiolentium W²; uiolentiam W*.

21. gressos K*W*(grēs.).

22. ut] et D; et ut L | abscondatur L | ibi] sibi C | qui] quia D; om. Θ^A*; praem. omnes Ω*.

15. <deficiet ACQK | 16. <si ACQK | 17. <numquid ACQK | <et Q | 18. <qui dicit ACQK | <qui vocat C | 19. ¶ qui. liber XXV. Λ¹; <qui ACK | <nec K | <opus ACQK | 20. <subito Q | <turbabuntur AQQ | 21. <oculi ACQK | 22. <non sunt ACQK.

- 23 neque enim ultra in hominis potestate est ut veniat ad Deum in iudicium
 24 conteret multos innumerabiles et stare faciet alios pro eis
 25 novit enim opera eorum et idcirco inducet noctem et conterentur
 26 quasi impios percussit eos in loco videntium
 27 qui quasi de industria recesserunt ab eo et omnes vias eius intellegere noluerunt
 28 ut pervenire facerent ad eum clamorem egeni et audiret vo-

- cem pauperum
 29 ipso enim concedente pacem quis est qui condemnet ex quo absconderit vultum quis est qui contempletur eum et super gentem et super omnes homines
 30 qui regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi
 31 quia ergo ego locutus sum ad Deum te quoque non prohibeo
 32 si erravi tu doce me si iniquitatem locutus sum ultra non addam

23. potestate A²Λ¹K; potestatem LA* | in iudicium A²Λ¹ cum plerisq. codd. et archetypo, ut vid.; iudicium LA*K | 25. inducet L; inducit Λ¹K; induit eos A | 26. uidentium ΛΛ¹K; uidentium A | 28. facerent ΛΛ¹; faceret A | 31. prohibeo ΛΛ¹K*; prohibebo AK² | 32. tu doce AA¹K; doce tu L.

Desunt VGΨ^D.

23. tot. vers. om. Philip. | potestatem LA* | ~ est ultra in hom. pot. D | ueniant W* | dominum D, cf. Sang. Ox. Tur. | in iud.] in iudicio Σ^TΦ^{RGV}H*K²; iudicium LA*Π^FK*W*.

24. innum.] praem. et CΛ¹XDFK W²Γ^AΩ³c Greg. | facit Σ^T.

25. operam L | inducit CΛ¹XFKS* WΩ^m Greg. (pars codd.), cf. hebr.; inducit eis Q; induit eos A; posuit Σ^TH | noctem] tenebras Σ^TH | et conteretur L; ut conterantur Q.

26. uidentium] Θ^A*W*; uidentium A Σ^TΘ^{HA2G}H*QΓ^A Greg. (aliqui codd.); uiuentium EW². ¶ uidentium X².

27. qui om. S*W* | de om. D | nolunt Ω^S.*

28. tot. vers. om. Philip. | facerent] K²(rent in ras.); faceret AΠ^{F2}Θ^{HAQ}*Q; facret Π^F*; faciet E* | audire CΛ¹Σ^TΓ^A

Ω^m; audirem W* | pauperem H*.

29. ipsum K* | enim] autem D | est (I^o) om. Σ^T | condemnet] praem. bene W* ut vid. | ex] praem. et Λ¹FK², cf. hebr. et LXX | absconderet W*; abscondit Ω^m | uultum + suum CΛ¹XΠ^FE²QDKS Ω^{SJ} Iulian. Greg. ¶ hebr. et ant. non subiungunt « suum » Guill. | est (2°) om. Σ^T | qui om. F* | et super gentem om. Π^F | gentes CDS*Wagrelv³c Greg. (pars codd.); gementes Γ^A; + est Σ^TH | omnes om. Ω^m, cf. hebr., LXX, Sang. Ox. Tur. Aug.

30. hominem om. X.

31. ergo ego] ergo Π^FE*DK*; ego CX Greg. (pars codd.) | sum om. Ω^m, cf. LXX | dominum Π^FE*DΩ^m cum Sang. Ox. Tur. | prohibeo] K*; pro(h)ibebam A CΠ^FΦ²Θ^{DFK2}S*WΩ^{SJ}agrelv³c.

32. ~ doce tu me L; ~ doce me tu Π^F.

23. <neque ACQK | 24. <conteret ACQK | 25. <novit ACQK | 26. <quasi ACQK | 27. <qui AQK | 28. <ut AK | 29. <ipso ACQK | <ex quo ACQ | et (I^o) C | 30. ¶ qui. liber XXVI. Λ¹; <qui AQK | 31. <quia ACQK | <te A | 32. <si erravi ACQ | <si iniquitatem CQ.

- ³³ numquid a te Deus expetit eam
quia displicuit tibi
tu enim coepisti loqui et non ego
quod si quid nosti melius lo-
quere
³⁴ viri intelligentes loquantur mihi
et vir sapiens audiat me
³⁵ Iob autem stulte locutus est et
verba illius non sonant disci-
plinam
³⁶ pater mi probetur Iob usque ad
finem ne desinas in homini-
bus iniquitatis
³⁷ qui addit super peccata sua

- blasphemiam
inter nos interim constringatur
et tunc ad iudicium provocet
sermonibus suis Deum
XXXV. ¹ igitur Heliu haec rursum
locutus est
² numquid aequa tibi videtur tua
cogitatio ut diceris iustior Deo
sum
³ dixisti enim non tibi placet quod
rectum est vel quid tibi prod-
erit si ego peccavero
⁴ itaque ego respondebo sermo-
nibus tuis et amicis tuis tecum

35. autem AΛ^LK; om. L | 36. iniquitatis AΛ^L; iniquitates LK | 37. qui AΛ^LK;
quia L.

XXXV. 1. rursum LΛ^LK; rursus A.

Desunt VGΨ^D.

33. ad te Φ^{GP}E*W* | dominus H*
expetit] Φ^P*; expetet Λ^LΦ^{RGVP}2EΘH*Q
Dr; expectat Σ^TW* | eam quia] eaque
Π^F | loqui om. W* | quod — loquere om.
Philip. | ~ melius nosti CXΠ^F Greg.

34. uir intelligens E* | uiri + qui-
dem Ω^M | loquentur L | mihi] mecum Π^F |
uiri Θ^A | audiet a cum Sang. Ox. Tur. Aug.

35. autem om. LH*, cf. hebr. | il-
lius] eius FK Philip. cum Sang. Ox.
Tur. | sonat W*.

36. mi] mihi H* | ne — iniq. non
refert ad verbum Philip. | ne] non W
Ω | in hominibus = LAΠ^FE*ΘQW*; ab
hominibus Σ^TH*FK; ab homine CLXΦ
E²H²DSW²Γ^AΩagrelb̄c Greg. | iniquita-
tis] H²(is in ras.); iniquitates LΠ^FΣ^T*E*
Θ^A*FK. ¶ h. iniquitatem Θ^G.

37. qui] quia LΦE*ΘQDrwc cum
hebr. | addet CXFK; addidit Λ^LΠ^FΣ^TΦ^PE

Θ^{HG}Hqre Greg. (aliq. codd.). ¶ hebr. ant.
« addit » alii « addidit » Hug. | blasphe-
mias Ω* | constringantur Ω^M; confrin-
gatur Φ^P | et — deum] ¶ h. et tunc
multiplicet sermones suos ad deum Θ^G |
suis om. E* | ~ sermonibus suis prouo-
cet Ω^M.

XXXV. 1. heliu X; eliu Σ^TDgreſb̄
̄c; helius L; heliud Π^F | haec om. F*,
cf. hebr., LXX, Sang. Ox. | rursus AS*
W | ~ rursum haec Π^F.

2. tibi om. Ω^M | uidebitur DS*W |
~ uidetur tibi a | diceris FK*S*W²(e ex
i); dicerer Φ^V; dicentes Θ^A | deum W*;
om. H* | ~ sum deo rel̄c̄.

3. tot. vers. om. Philip. | enim om.
D | placebit D | rectum] iustum Λ^LΣ^TH;
bonum ΩSM. ¶ « rectum » Hug. | tibi (2°)
om. W*, cf. hebr. | prodero DΩ^M.

4. ego] et ego D.

33. <numquid ACQK | <tu AQ | <quod ACQ | 34. <viri ACQK | 35. <iob ACQK |
36. <pater ACQK | <ne CQ | 37. <qui AQK | <inter AC.

XXXV. 1. ¶ igitur XXIII. X; XXV. Γ^A; XXX. AΘ^{AQ}Ω^M; XXXV. Ω^{SJ}; Div. sine
num. CΠ^FΦ^{RV}Π^{ΘH}QK | 2. <numquid ACQK | 3. <dixisti ACQ | 4. <itaque ACQK.

- ⁵ suspice caelum et intueri et contemplare aethera quod altior te sit
⁶ si peccaveris quid eum nocebis et si multiplicatae fuerint iniquitates tuae quid facies contra eum
⁷ porro si iuste egeris quid donabis ei aut quid de manu tua accipiet
⁸ homini qui similis tui est nocebit impietas tua et filium hominis adiuvabit iustitia tua
⁹ propter multitudinem calumniatorum clamabunt et heulabunt propter vim brachii tyrannorum
¹⁰ et non dixit ubi est Deus qui fecit me qui dedit carmina in nocte
¹¹ qui docet nos super iumenta terrae et super volucres caeli erudit nos
¹² ibi clamabunt et non exaudiet propter superbiam malorum
¹³ non ergo frustra audiet Deus et Omnipotens singulorum causas intuebitur
¹⁴ etiam cum dixeris non considerat iudicare coram eo et expecta eum
¹⁵ nunc enim non infert furorem suum nec ulciscitur scelus valde

6. eum nocebis $L\Lambda^1*$, cf. *Judith* 11, 1 et 16, 7; ei nocebis $A\Lambda^1K$ | 8. filium $A\Lambda^1K$; filius L | 11. erudit Λ^1K cum multis codd. et archetypo, ut vid.; erudiet LA^2 ; erudient A^* | 15. furorem $A\Lambda^1K$; iudicium L .

Desunt VG(usque ad v. 13, audiet) Ψ^0 .

5. suscipe Ω^m* | et (2°) om. CXS* W Greg. (aliq. codd.), cf. cod. graec. A et Sang. Ox. Tur. Aug. | altior] E^* ; altiora E^2 ; om. Σ^1* | sint E .

6. eum = $L\Lambda^1*\Phi\Theta^AS^2$; ei $\Lambda^1\Theta^G$ (in ras.) S^* cum rell. codd. et edd. atque Philip. Julian. Greg. | nocebas Ω^S | et om. Π^F | iniq. tuae] $\P$ h. errores tui Θ^G .

7. quid (1°) quot C | quid (2°) qui Θ^A .

8. hominis Γ^A* . $\P$ h. uiro Θ^G | quis $H^*\Omega^m$ | tibi E | impietas] iniquitas Ω^m | filius $L\P^F$ | iustitiam tuam L .

9. eiulabunt $\Lambda^1\P^F\Sigma^1E^*DFK^2$ (ei in ras.) $S^*W\Omega a g r e l b \ddot{u} c$; aeiulabunt CX .

10. qui dedit] *praem.* et $\Gamma^A\Omega^S$. $\P$ h. dans Θ^G | $\sim$ in nocte carmina Ω^m .

11. et om. Ω^m | super (2°) om. Ω^S | erudit] H^2 (t in ras.); erudiet $LA^2\Phi^{RGV}$; eru-

dient $A^*\Omega^S$; erudi Π^F . $\P$ «erudiet» in futuro sec. hebr. et ant., Greg. «erudit» Guill.

12. ibi] ubi D ; tibi Γ^A .

13. non ergo] non enim Ω ; neque (e)nim $C\Lambda^1X$ Greg. $\P$ h. uerumtamen Θ^G | audit C ; exaudiet Σ^1 | singulorum + eius G^* | $\sim$ causas singulorum FKa rel $\ddot{u}c$ | intuetur CX Greg. (pars codd. 1° loco); intuitur S^* .

14. dixeris] *praem.* haec G . $\P$ h. etiam quia dixisti Θ^G | considerat] Σ^1 (si in ras.); consideras G | iudica D | coram] cum Γ^A Philip. | eo] illo $CX\Omega^{sm}$ a g r e l b \ddot{u} c Greg. (pleriq. codd.) | et om. G | expecta] G^* ; expectas XS^*W Greg. (aliq. codd.); expectare FG^2K .

15. furorem] iudicium $L\P^FQ$ | nec] ut Ω^m | $\sim$ ualde scelus CX Greg.

5. <suspice ACQK | 6. <si ACQK | <et si Q | 7. <porro ACQK | 8. <homini ACQK | 9. <propter ACQK | 10. <et ACQ | 11. <qui A | 12. <ibi ACQK | 13. <non ACQK | 14. <etiam ACQK | <iudicare Q | 15. <nunc ACQK,

¹⁶ ergo Iob frustra aperit os suum
et absque scientia verba mul-
tiplicat

XXXVI. ¹ addens quoque Helio
haec locutus est

² sustine me paululum et indicabo
tibi adhuc enim habeo quod
pro Deo loquar

³ repetam scientiam meam a prin-
cipio et operatorem meum pro-
babo iustum

⁴ vere enim absque mendacio ser-
mones mei et perfecta scientia
probabitur tibi

⁵ Deus potentes non abicit cum
et ipse sit potens

⁶ sed non salvat impios et iudi-
cium pauperibus tribuet

⁷ non aufert a iusto oculos suos
et reges in solio conlocat in
perpetuum et illi eriguntur

⁸ et si fuerint in catenis et vin-
ciantur funibus paupertatis

⁹ indicabit eis opera eorum et sce-
lera eorum quia violenti fuerint

¹⁰ revelabit quoque aurem eorum
ut corripiat et loquatur ut re-
vertantur ab iniquitate

16. aperit LΛ¹K; aperuit A.

XXXVI. 2. sustine me LΛ¹K; sustine A | 5. et ipse LΛ¹K²; ipse AK* | 7. aufert LA²Λ¹; auferet A* | 9. fuerint AK; fuerunt LΛ¹ | 10. reuelabit AΛ¹²; reuelavit LΛ¹* K | loquetur LA²Λ¹(loque-)K²; loquitur A*K*.

Desunt VΨD.

16. ~ frustra iob DFK | aperuit A XDΩ^s *Iulian. Greg. (aliq. codd.)* | absque scientiam C | uerba] uera Θ^A | ~ multiplicat uerba ΦV*.

XXXVI. 1. addens quoque] addens-
que X | elio Σ¹Dgrelv̄sc; *eliu L; heliud
Π^F; + et Ω^M; + (e)tiam CΛ¹XΠ^F *Greg., cf. LXX.*

2. me *om.* AG* *cum Tur.* | iudicabo
α | tibi] te W* | pro deo] prodens L |
loquatur X.

3. scientiam meam] F*; sententiam
meam F². ¶ h. scientia mea Θ^G.

4. tibi + deus S*W.

5. potentes] potens ΦV*K*; potens
te *Philip. (codd. R*M).* ¶ h. qui corde
potentes sunt Θ^G | abicit] K*; abiecit
ΦV*K² | et *om.* AQK*Γ^A | ~ potens sit D.

6. saluet Σ¹*; saluabit E | tribuit C
XΦQDFKS*WΩ^sagrelv̄sc *Philip. Greg.*

7. non — eriguntur] ¶ h. non au-
fert a iusto oculos suos et a regibus in
solio conlocat eos in perpetuum et illi
eriguntur Θ^G | non] et non D | aufert] K²
(r *in ras.*); auferet A*Π^FΦΓ^AΩ^smagrelv̄sc
cum Ox. Tur. Aug. | illi] G*K*; illic CΛ¹X
Π^FEΘ^HG*HFG²K²SG¹Λ¹ael̄s *Greg.* ¶ « illi »
hebr. et ant. non habent « illic » *Guill.*

8. et (I^o) *om.* S*W.

9. indicavit Π^FK*S*W *cum hebr.*;
iudicavit L | eorum (I^o)] ipsorum D | et
scel. eorum *om.* Σ¹*E* | eorum (2°) *om.*
D | quia] Γ^A*; qui Π^FΓ^A² | fuerunt LCL¹
Σ¹ΦEH*QΩaelv̄sc.

10. reuelavit LΛ¹*E*FGKS*W *cum*
hebr. | aures D; *om.* L | et corripiet Σ¹;
ut corripiantur Q | loquentur CΣ¹; lo-
quitur A*G*K* *Greg. (aliq. codd.) cum*
hebr. | ut (2°)] et S*Γ^A | reuertatur L | in-
iq. + sua D.

16. <ergo ACQK.

XXXVI. 1. ¶ addens XXV. X; XXVI. Γ^A; XXXI. AΘ^{AG}Ω^M; XXXVI. Ω^s; *Div. sine num.* CΛ¹Π^FΣ¹ΦEΘ^HQFGKS | 2. <sustine ACQK | 3. <repetam ACQK | 4. <vere ACQK | 5. <deus ACQK | 6. <sed AC | 7. <non ACQK | 8. <et si ACQK | 9. <indicabit A | 10. <revelabit ACQK.

- 11 si audierint et observaverint conplebunt dies suos in bono et annos suos in gloria
 12 sin autem non audierint transibunt per gladium et consumuntur in stultitia
 13 simulatores et callidi provocant iram Dei neque clamabunt cum vincti fuerint
 14 morietur in tempestate anima eorum et vita eorum inter effeminatos
 15 eripiet pauperem de angustia sua et revelabit in tribulatione aures eius
 16 igitur salvabit te de ore angusto latissime et non habentis fundamentum subter se
 requies autem mensae tuae erit plena pinguedine
 17 causa tua quasi impii iudicata est causam iudiciumque recipies
 18 non te ergo superet ira ut aliquem opprimas nec multitudo donorum inclinet te
 19 depone magnitudinem tuam absque tribulatione et omnes robustos fortitudine

12. sin autem $\Lambda^1 K$ cum *archetypo*, ut *vid.*; si autem LA | in stultitia $A\Lambda^1$; in stultitiam $L(stultiam)K$ | 13. uincti $L\Lambda^1 K^2$; uicti AK^* | 14. et uita eorum $L\Lambda^1 K$; *om.* A | 16. saluabit $A\Lambda^1$; saluauit LK | habentis AK^2 ; habentes L ; habente Λ^1 ; habens K^* | 18. donorum $A\Lambda^1 K$; dolorum L .

Desunt V Ψ^D .

11. suos (I^o) *om.* K^* .

12. sin autem = $\Lambda^1 \Sigma^1 E\Theta HFGK\Gamma^A g$; si autem *rell. codd. et edd.* | in *om.* $CX S^* \Gamma^A$ *Greg.* | stultitia] $\Sigma^1 (ia corr.)$; stultitiam $QF^* GK$; stultiam L^* ; stultam L^2 .

13. et *om.* L | calidi Θ^A | $\sim$ iram dei prouocant D | uicti AK^* .

14. morietur] F^* ; morientur F^2 *Iulian.* | tempest. + et Φ^a | et uita eorum *om.* $A\Omega^{S^*}$.

15. heripiat C ; eriget L | $\sim$ de angustia sua pauperem $\alpha\epsilon\lambda\upsilon\sigma\epsilon$ | et *om.* Π^r | reuelauit $\Lambda^1 \Pi^r G^* K^* S^* W^*$ | in tribulationem $G^* K^*$.

16. saluauit $L\Pi^r FK$ cum *hebr. et LXX*; salbauit C | habentes $L\Pi^r E^*$; habente $\Lambda^1 \Omega\alpha g\epsilon\lambda\upsilon\sigma\epsilon$; habens K^* . ¶ h. habente Θ^a ; ant. et *Greg.* « habentis » ut quasi intelligatur suppleri quod dicitur « laci » *Guill.* | fundamentum] F^* ; fundamenta F^2 | se] te C | pinguedine] E^* ;

pinguidine $QF^* W$; pinguedini E^2 ; pinguidini Φ^{RGV} .

17. causam] causa Θ^A ; + autem Ω^{S^2} ; + tuam Ω^{M^*} ; + autem tuam Ω^{M^2} . ¶ « causam iudiciumque » *Hug.* | respicies K .

18. superet] subuertat X | $\sim$ superet ergo $F^2 G^2 K^*$ | ira *om.* $G^* W^*$; + tua CX ; + ** Σ^1 | aliquem] ¶ h. temetipsum Θ^a | nec] ne A^* ; hec Γ^A | multit.] magnitudo *Philip.* | donorum] E^2 (dono in *ras. brev. spat.*) $F^2 G^* K^{*3}$; domorum W^* ; dolorum $L\Pi^r QF^3$ *Iulian.*; locorum $C^* XF^* G^2 K^2$ (ut *vid.*) *Greg.* (in plerisque codicibus « donorum », in paucis uero sed antiquioribus « locorum » inuenimus). ¶ « donorum » *hebr.* « redemptionem » quod satis concordat. alii « locorum » *Hug.* *hebr.* et ant. et *grecus* « donorum » *Greg.* exponit « locorum » *Guill.*

19. magnit.] ¶ h. tyrannidem tuam Θ^a | tribulationem G | fortitudinem Π^r .

11. <si ACQK | 12. <sin ACQK | 13. <simulatores ACQK | 14. <moriatur ACQ | 15. <eripiet ACQK | 16. <igitur ACQK | <requies ACQK | 17. <causa ACQK | 18. <non ACQK | 19. <depone ACQK.

- ²⁰ ne protrahas noctem ut ascendant populi pro eis
²¹ cave ne declines ad iniquitatem hanc enim coepisti sequi post miseriam
²² ecce Deus excelsus in fortitudine sua et nullus ei similis in legislatoribus
²³ quis poterit scrutari vias eius aut quis ei dicere operatus es iniquitatem
²⁴ memento quod ignores opus eius de quo cecinerunt viri
²⁵ omnes homines vident eum unus-

- quisque intuetur procul
²⁶ ecce Deus magnus vincens scientiam nostram numerus annorum eius inaestimabilis
²⁷ qui aufert stillas pluviae et effundit imbres ad instar gurgitum
²⁸ qui de nubibus fluunt quae praetextunt cuncta desuper
²⁹ si voluerit extendere nubes quasi tentorium suum ³⁰ et fulgurare lumine suo desuper cardines quoque maris operiet
³¹ per haec enim iudicat populos et dat escas multis mortalibus

21. declines A²Λ¹K; declinis A*L | 23. aut quis ei dicere *scripsimus cum paucis codd. et archetypo, ut vid.*; aut quis dicere Λ¹; aut dicere ei K; aut quis ei dicere potest A; aut quis ei dicere poterit L | 25. eum AΛ¹K; eum et L | 27. effundit AΛ¹K; effundet L.

Desunt VΨ^o.

20. ne] F²(e in ras.); om. G | trahas D | nocte Σ^τΘ^Δ; uocem C* | uti A.

21. ad om. L | hanc] haec G | coepistis L | sequi] loqui Φ^Δ; + potestis sequi L. ¶ h. prosequutus Θ.

22. ecce + enim Ω^Δ | ~ excelsus deus Ω^Δ | in om. G* | nullus Γ^Δ | in legislatoribus Σ^τ.

23. qui G | scrutari] K²(ut corr.)S*; scrutare Π^τ; perscrutari S²; perscrutare CX, cf. Greg. in comment. (perscrutari); reputavi F* | uias] Θ^Δ*; uiam Π^τΘ^Δ², cf. hebr.; uia G* | eius om. H* | quis ei dicere = CXE*ΘHFG²(re in ras.) Greg.; quis potest ei dicere Φ^Δα¹υ²δ³c; quis ei potest dicere Φ^Δρ^ΔK²; quis ei dicere potest AΦ^ΔE²DSWΓ^Δg Philip.; quis ei dicere poterit LΣ^τQ; quis audet (aude*** Ω^Δ*) ei dicere Ω^Δre; quis audiet te dicere Ω^Δ; quis ei dicit Π^τ; quis dicere Λ¹; dicere ei K*. ¶ « aut quis ei potest dicere » Guill.

24. opus] dies W | ceciderunt L.

25. uiderunt D. ¶ h. uider[unt] Θ^Δ |

eum + et LΠ^τΦQΓ^Δ | intu****etur W*; intuebitur Ω^Δ. ¶ h. et h[omo] intuebitur] pro[cul] Θ^Δ (restit. ex Martianaeo).

27. auferet G; autem fert Π^τ | stillas] Θ^ΔH*H*; stellas Λ¹XΘ^ΔH²SW*Γ^Δg Greg. ¶ hebr. ant. « stillas », Greg. « stellas » Hug. « stellas » sic habent hebr. et ant. sed Greg. exponit « stellas » Guill. | effundit] E²(ef corr.)S*; effundet LCP^τΦ^ΔRGV²S² Iulian. Greg. (aliqui codd.); effudit Philip.; infundit D; infundet Σ^τ | ad instans L | gurgituum C.

28. qui] quia D | fluunt] X*; pluunt CX²Σ^τΦ^ΔRGV | quae] aquae Φ^ΔRGV^Δ²(in ras.) DΓ^Δ | pr(a)etexerunt DK*W*Ω^Δ; pertexunt X*; protexunt G*; protexerunt Ω^Δ.

30. fulgurare Π^τΦ^ΔRVPEΘ^ΔHG^ΔHQFKW | ~ desuper lumine suo Θ^Δ², cf. hebr. et LXX.

31. per] post Ω^Δ | iudica G* | populus Θ^Δ*G* | escam Σ^τQΩ^Δa cum Sang. Ox. Tur. Aug. et Brev. goth. (P.L. 86, 60) | multis] cunctis C Philip.

20. <ne QK | 21. <cave ACQ | 22. ¶ ecce. liber XXVII. Λ¹; § ecce Ω^Δ; <ecce ACQ K | 23. <quis poterit ACQK | 24. <memento ACQK | 25. <omnes ACQK | 26. <ecce ACQK | 27. <qui ACQK | 28. <qui AQ | 29. <si ACQK | 31. <per ACQK.

³² in manibus abscondit lucem et
praecipit ei ut rursus adve-
niat

³³ adnuntiat de ea amico suo quod
possessio eius sit et ad eam
possit ascendere

XXXVII. ¹ super hoc expavit cor
meum et emotum est de loco
suo

² audite auditionem in terrore vo-
cis eius et sonum de ore il-
lius procedentem

³ subter omnes caelos ipse con-
siderat et lumen illius super

terminos terrae

⁴ post eum rugiet sonitus tonabit
voce magnitudinis suae et non
investigabitur cum audita fue-
rit vox eius

⁵ tonabit Deus in voce sua mira-
biliter qui facit magna et in-
scrutabilia

⁶ qui praecipit nivi ut descendat
in terram et hiemis pluviis et
imbris fortitudinis suae

⁷ qui in manu omnium hominum
signat ut noverint singuli ope-
ra sua

32. praecipit LA²K*; praecipit A*Λ¹K².

XXXVII. 1. emotum K² cum multis codd., Philip. et archetypo; motum AA¹
K*; emortuum L; mortuum Λ¹† | 4. tonauit LA | 5. tonabit LA¹2K²; tonauit AA¹*K* |
facit LA¹; fecit AK.

Desunt VΨ^D.

32. in] ¶ h. prope Θ^o | abscondat
Θ^a | praecipit] K*; praecipit A*Λ¹K²
Philip. (codd. RC) | ei om. CΩ^m | rursum
Λ¹XΣΓ^a.

33. adnuntiet Θ^a; praem. et D | ea
om. Φ^v* | et] ut §; + quod Ω^m | ad
eum L; ad eandem K*; eadem C | pos-
set H*.

XXXVII. 1. motum ACA¹XΠ^rK*S*
WΓ^a Iulian. Greg.; emortuum L; mor-
tuum Λ¹†(ut vid.).

2. audiet CA¹XS*Ωsmae Iulian. Greg.
¶ hebr. Philip. et ant. « audite », Greg.
« audiet » Hug. | uoces W* | ~ eius uocis
D | sonum] F*; sonitum F². ¶ h. medi[ta-
tionem] Θ^o.

3. subter] in ras. X²; sub A; super
Ωsm | ipse om. Ω^s | illius] ipsius D | super]
sub Σ^rΘ^aH* | terminos] ¶ h. alt[itudi-
nem] Θ^o | terrae] in ras. E².

4. tonauit LACA¹*G*K*S*W* Greg.

(pars codd.); + omnia W | uocem CΦ^{rgv}
E*QF cum Brev. goth. (P.L. 86, 60).

5. tonauit ACA¹*K*S* Greg. (pars
codd.); sonabit W*; sonauit W² | in] in
ras. S²; om. CA¹XE* Greg. ¶ hebr. et
ant. habent « in » Greg. non habet Guill. |
in uocem suam K* | qui facit] G*; qui
fecit AFG²K cum LXX et Sang. Ox.
Tur. Aug. ¶ h. fac[iens] Θ^o | scruta-
bilia X.

6. praecipit F* Philip. (codd. RM) |
nivi] naui Φ^p; nubi A | descendant G* |
in terra Q Greg. (aliq. codd.) cum Brev.
goth. (P.L. 86, 60); super terram ΦΩsm
gr cum Sang. Ox. Tur. | et hiemis] in
hieme A | imbris A*; imbrem S*W; im-
bres G; imbribus Ω^m; ymbribus Ω^s | for-
titudini H; fortitudine G*.

7. qui] quia S* | hominum om. Φ^r |
signant C; significat Ω^s | nouerant W²;
nouerat W*.

32. <in ACQK | 33. <adnuntiat ACQK.

XXXVII. 1. ¶ super XXXVII. Ω^{sj}; <super ACQK | 2. <audite AQK | 3. <subter
ACQK | 4. <post AQK | <tonabit C | <et A | 5. <tonabit ACQK | 6. <qui ACQK | 7. <qui
ACQK.

- ⁸ ingreditur bestia latibulum et
in antro suo morabitur
⁹ ab interioribus egreditur tem-
pestas et ab Arcturo frigus
¹⁰ flante Deo concrescit gelu et
rursum latissimae funduntur
aquae
¹¹ frumentum desiderat nubes et
nubes spargunt lumen suum
¹² quae lustrant per circuitum quo-
cumque eas voluntas guber-
nantis duxerit
ad omne quod praeceperit illis
super faciem orbis terrarum
¹³ sive in una tribu sive in terra
sua sive in quocumque loco
misericordiae suae eas iusserit
inveniri
¹⁴ ausculta haec Iob sta et consi-
dera miracula Dei
¹⁵ numquid scis quando praecepe-
rit Deus pluviis ut ostende-
rent lucem nubium eius
¹⁶ numquid nosti semitas nubium
magnas et perfectas scientias
¹⁷ nonne vestimenta tua calida sunt
cum perflata fuerit terra austro
¹⁸ tu forsitan cum eo fabricatus es
caelos qui solidissimi quasi
aere fusi sunt

13. inueniri LΛ¹K; euenire A | 16. scientias AΛ¹K; scientia L.

Desunt VΨ^D.

8. ingreditur S; + autem Ω^m | bes-
tiam K | latibulum + suum CXΣτ²DF*
SΓ^AΩsmae Greg. cum Brev. goth. (P.L. 86,
61) | in om. E*.

9. egreditur] A*H*; egreditur A²
C(hegr.)Λ¹XΣτEΘ^{hg}H²DFGKΩsmagrelbzc
Greg. cum Brev. goth. (l. c.); ingreditur
Γ^A; praem. austri β | aucturo E*; austro L.

10. concrescet Π^F; crescit Q | gelum
L; gelo W* | rursus W cum Brev. goth.
(l. c.) | latissime XΠ^FΦ^{rgp}Θ^ADFGKSΩagre
Philip. | fundentur L; et fundantur W*.

11. desiderant XG* | et nubes om. L |
spargunt] L¹(unt corr.); adspargunt Στ
cum Brev. goth. (P.L. 86, 61).

12. quae — circuit. non ad verbum
refert Philip. | quae] qui CΩ^s | lustrent
Ω^m; illustrent D; + cuncta CΛ¹XSΩ^{s2j}m
ae Iulian. Greg. cum Brev. goth. (l. c.).
¶ «lustrant per circuitum» Hug. et Guill. |
quacumque X Greg. (aliq. codd.) | guber-

nantis om. D | duxerit] dixerit Θ^A | prae-
ceperat Θ^o; praecepit gr Philip. | illis]
eis C(ēis)X Philip. | terr(a)e CX Greg.

13. in terram suam O* | eas] ea Θ^A* |
inuenire CXDS*W*; euenire A; uenire
QW².

14. absacula XΣτK*Ω^s; ausculta Ω^m |
sta] ista L; praem. et Ω^s | et om. E* | mi-
raculum X; mirabilia HFKΩsmagrelbzc.

15. pr(a)eceperat S*W²; preciperat
W*; pr(a)ecepit F*Ω^sarel; + tibi Φ^o |
pluuuīs fluuiis Φ^{G2}; fluui Φ^{G*} | luem L;
lumen CX.

16. nubium + eius Ω^m | perfectas
scientia LQ; perfecta scientia Π^F.

17. callida Φ^oΓ^AΩ^m | perflata] E²(la
in ras.)Θ^{h2}(la in ras.); flata D | fuerint
C | terra om. C.

18. eo om. Στ* | ~ fabricatus es cum
eo Θ^{hg} | qui] quando Ω^m | solidissime
Στ | fusi] fundati Ω^s Iulian. ¶ «fusi» Hug.

8. <ingreditur ACQK | 9. <ab interioribus ACQK | 10. <flante ACQK | 11. <fru-
mentum ACQK | 12. <quae ACQK | <ad AQK | 13. <sive in una AC | 14. ¶ ausculta
Div. sine num. Π^F; <ausculta ACQK | 15. <numquid ACQK | 16. <numquid ACQK |
17. <nonne ACQK | <cum A | 18. <tu ACQ.

- ¹⁹ ostende nobis quid dicamus illi
nos quippe involvimur tenebris
²⁰ quis narrabit ei quae loquor
etiamsi locutus fuerit homo
devorabitur
²¹ at nunc non vident lucem subito
aer cogitur in nubes et ven-
tus transiens fugabit eas
²² ab aquilone aurum venit et ad
Deum formidolosa laudatio
²³ digne eum invenire non possu-

- mus magnus fortitudine et iu-
dicio et iustitia et enarrari non
potest
²⁴ ideo timebunt eum viri et non
audebunt contemplari omnes
qui sibi videntur esse sapien-
tes
XXXVIII. ¹ respondens autem Do-
minus Iob de turbine dixit
² quis est iste involvens senten-
tias sermonibus imperitis

20. narravit LA | 21. at AA¹K²; ad LK* | cogitur AA¹K*; cogetur L(gog.)K² |
fugabit LA¹; fugavit AK.

XXXVIII. 1. iob AA¹K*; ad iob LK².

Desunt VΨ^o.

19. quid] quod L | illi] ei CX Greg.
(pars codd.) cum Sang. Ox. Tur. Aug. | inuo-
luimus L; inuoluti CX Greg. (aliq. codd.).

20. quis] praem. subito D ex. v. seq. |
narravit LACA¹E*ΘFKW* Greg. (pars
codd.); enarrabit S* | eis C | locutus] lo-
cus L | demorabitur G.

21. ad LXFk*; ac g; et CF^A | uidet
G* | subito + ergo Γ^A | aer] ¶ al. uenti
X | cogitur = AA¹G*K*S* Philip. (cod.
C) Iulian. Greg. (aliq. codd.); gogitur
W*; gogetur L; cogetur G²K²S²W² cum
rell. codd. et edd. et Philip. (codd. RM)
Greg. (rell. codd.) | in nubibus Σ^rS*W, cf.
Sang. Ox. Tur. Aug. | et] sed Γ^A | fugavit
AΠ^rFGKS*W.

22. eorum Σ^r; aurem L | uenit et ad
deum] ¶ hebr. et ant. et Ieron. « uenit et
ad deum » hebr. habet « super deum »
Greg. habet « a deo » et habet « ueniet »
Guill. | uenit et] S*; ueniet et CXΠ^rDG
S²Ω^m Philip. Iulian. (altero loco) Greg.
(ut vid.); ueniet Σ^r*. ¶ hebr. ant. « uenit »
Hug. | ad deum] G*K²(m in ras.); ad deo
F*G²; a deo CA¹XF²SΓ^AΩag Greg. ¶ hebr.
ant. « a deo » Hug.

23. digne — possumus] ¶ [omni-
potens] digne [inuenire eum non] pos-
sumus Θ^o (restit. ex Martiana) | dignum
X | eum] enim Σ^rΩsm | inueniri α | ma-
gnus] manus E* | fortitudine] praem. in
D | iust. et enar.] iustitiae narari L | et
(3°) om. CΦK², cf. hebr. et LXX | enarrare
K*S*W*; narrari CG*.

24. ideo] praem. et L | eum om. C |
uiri om. D | audebunt] ¶ [h. et non con-
templ]abitur [omnes qui corde] uidentur
[esse sapien]tes Θ^o (restit. ex Martia-
nao) | sapientes + [respondens autem
dominus Iob de turbine, dixit: per angelos
meos et per sedem regni mei anima quod
si unius anni spatium emendationes fe-
cisses in saeculo, numquam tibi priora
commemorassem] D.

XXXVIII. 1. dominus om. Ω^m | iob]
praem. ad LXΠ^rE*Θ^mH*QFK² Iulian. cum
Sang. Ox. Tur. Aug., cf. hebr. | ~ de tur-
bine iob D.

2. quis] qui F* | iste qui inuoluens
W²; iste qui inuoluit Γ^A; hic qui inuoluit
G; qui inuoluens S*W* | sententiam Π^r;
sententiis Q | impertitis Ω^m.

19. <ostende ACQK | 20. <quis ACQK | <etiamsi Q | 21. <at ACQK | 22. <ab ACQ
K | 23. <digne ACQK | 24. <ideo ACQK.

XXXVIII. 1. ¶ respondens XXVI. X; XXVII. Γ^A; XXXII. AΘ^{ao}Ω^m; XXXVIII.
Ω^{sj}; liber XXVIII. Λ¹; Div. sine num. CΠ^rΣ^rΦEΘ^mQFGKSW | 2. <quis ACQK.

- ³ accinge sicut vir lumbos tuos
interrogabo te et responde
mihi
⁴ ubi eras quando ponebam fun-
damenta terrae indica mihi si
habes intellegentiam
⁵ quis posuit mensuras eius si
nosti vel quis tetendit super
eam lineam
⁶ super quo bases illius solidatae
sunt aut quis dimisit lapidem
angularem eius
⁷ cum me laudarent simul astra
matutina et iubilarent omnes
filii Dei
⁸ quis conclusit ostiis mare quan-
do erumpebat quasi de vulva
procedens
⁹ cum ponerem nubem vestimen-

- tum eius et caligine illud qua-
si pannis infantiae obvolve-
rem
¹⁰ circumdedi illud terminis meis
et posui vectem et ostia
¹¹ et dixi usque huc venies et non
procedes amplius et hic con-
fringes tumentes fluctus tuos
¹² numquid post ortum tuum prae-
cepisti diluculo et ostendisti
aurorae locum suum
¹³ et tenuisti concutiens extrema
terrae et excussisti impios ex
ea
¹⁴ restituetur ut lutum signaculum
et stabit sicut vestimentum
¹⁵ auferetur ab impiis lux sua et
brachium excelsum confringe-
tur

Desunt VΨD.

3. sicuti C | interrogabo] *praem.* et
Ω^m *cum hebr.* | et *om.* CXΣΓG*.

4. indica — intelleg. *om.* *Philip.* |
indica] *praem.* et D | intelleg.] scientiam
E *cum Sang. Ox. Tur. Aug.*

5. quis (I°) qui G* | eam + *****
Q | lineam] limitem X.

6. super quod Λ^l *cum Tur.* | illius]
eius *Philip.*; + solius A; + solium S*
W* | solidati W | qui G* | dimisit] S*³;
demisit EΘH*F*KS²W*Ω³geIvžc.

7. ~ laudarent me G | simul *om.* G* |
iniubilarent Θ⁴H*D²W *Philip. (cod. R).*

8. ostiis] iis L | erumpebant G* | de
om. Θ⁴.

9. caligini G*W | infantiae] F*; in-
fantia G; infantis F².

10. meis] eis G* | posuit Γ^A* | uectes
K*; uestem G*Γ^A.

11. usque huc] hucusque Λ^lΘ⁴SΩ^m
Greg. cum Sang. Ox. Tur. Aug.; hucus-
que hūc X; usque Θ⁴* | (pro)cedes — con-
fringes *om.* A* | procedes] K*; procedis
W; procedas FK²; prae[...]des L | con-
fringis W | fluctus] F*; fluctos Θ⁴F²K*W*.

12. hortum A*CI²F²W | tuum] tu Q;
om. X | deluculo GK*W*.

13. et (I°) numquid CΛ^lX *Greg.*;
nu(m)quid et Ωsm. ¶ hebr. et ant. non
interponunt « numquid » sed *Greg. Guill.* |
et (2°) *om.* ae.

14. restituitur FGK; restituerunt W.
¶ [h. uert]etur Θ⁴ | ut] uelut G | et *om.*
E* | stabunt C; statuit W | sicuti C.

15. auferetur] *praem.* et D *cum Sang.*
Ox. Tur. Aug. | sua] tua W | excessum
a | confringetur] conteretur CX *Philip.*
Greg. (aliq. codd.).

3. <accinge ACQK | 4. <ubi ACQK | 5. <quis ACQ | <vel A | 6. <super ACQK | 7. <cum
ACQK | 8. <quis ACQK | 9. <cum ACQK | 10. <circumdedi ACQK | 11. ¶ et dixi. liber
XXXVIII. Λ^l; <et dixi A | <usque QK | 12. <numquid ACQK | 13. <et tenuisti AC |
14. <restituetur ACQK | 15. <auferetur ACQ.

¹⁶ numquid ingressus es profunda
maris et in novissimis abyssis
deambulasti

¹⁷ numquid apertae tibi sunt por-
tae mortis et ostia tenebrosa
vidisti

¹⁸ numquid considerasti latitudines
terrae

indica mihi si nosti omnia ¹⁹ in
qua via habitet lux et tene-
brarum quis locus sit

²⁰ ut ducas unumquodque ad ter-
minos suos et intellegas se-
mitas domus eius

²¹ sciebas tunc quod nasciturus es-

ses et numerum dierum tuo-
rum noveras

²² numquid ingressus es thesauros
nivis aut thesauros grandinis
aspexisti

²³ quae praeparavi in tempus hostis
in diem pugnae et belli

²⁴ per quam viam spargitur lux
dividitur aestus super terram

²⁵ quis dedit vehementissimo imbi
cursum et viam sonantis toni-
trui

²⁶ ut plueret super terram absque
homine in deserto ubi nullus
mortalium commoratur

20. unumquodque AΛ¹K; unumquoque L | 21. quod LΛ¹K; quando A | 23. prae-
paravi AΛ¹K(pre.); praeparavit L | hostis AΛ¹K; hosti L | in diem LΛ¹K; in die A |
26. absque homine LA²Λ¹K; absque hominem A*.

Desunt VΨ^o.

16. *hic incipit in cod. Sangall. II*
(p. 398) *pars te. tus quae ad Vulgatam*
pertinet quaque siglo n designamus | est
α | profunda] K²(a in ras.); profundum
CXE*DΩ^sagre Greg. (pleriq. codd.), cf.
LXX et Ox. Tur. Aug. (fontem). ¶ hebr.
et ant. habent « profunda », Ieron. dicit
quod alia littera est « fontem », Greg. « pro-
fundum » Guill.; *hic desinit in cod. Sang.*
II (p. 397) *ant. vers. ab Hier. emendata* |
ambulasti X cum Λ¹ (marg.), cf. Aug.
(ambulas).

17. ~ sunt tibi CΛ¹XΦ^{G*}DFKSWΓ^A
ΩSMnagrelv̄ȝc Philip. Greg. (pleriq. codd.) |
mortis om. Σ^{r*}.

18. latitudines] E*G*; latitudinem
CΛ¹XΠ^FΣ^rΦE²Θ^{HC*}HDFG²K²SWΓ^AΩaqel
v̄ȝc Philip. cum LXX; latitudinis K* | in-
dica — omnia non ad verbum refert Phi-
lip. | omnia om. Ω^s.

19. in qua] iniqua L | uia] uita K* |
habitet] F*; habitent F² | ~ lux habitet
F²SΩSMnagrelv̄ȝc | qui C | ~ sit locus Π^F

Julian.

20. unumquodque] Φ^{P*}; unumquo-
que LΠ^FG; unumquemque Φ^{RGVP²} Philip. |
domus om. W*.

21. tunc] praem. et Wn | quod] quid
X; quando AΩ^M; quoniam Ω^s | ~ quod
tunc Φ^P | et] aut CXΠ^F Greg. (I^o loco
pars codd.) | dierum om. Γ^{A*} | noueras]
¶ h. nosti Θ^o.

22. thesauros] praem. in X cum Ox.
Tur. Aug. | nivis] praem. grandinis Wn |
aut — grandinis om. C.

23. praeparavit LΠ^F; reparaui G* |
hosti LΦ^{P*} | in diem] Θ^{A*}; in die AΠ^F
Θ^{A²}WΩ^Mn; et in diem G | pugna G | et
om. Σ^r.

24. aspargitur Θ^A | aestus] ¶ h.
urens id est uentus Θ^o.

25. uehementissimum Θ^{A*} ut vid. |
imbre W^Mn | sonanti Ω Greg. (aliq. codd.);
tonantis D; praem. et Φ^P.

26. ut plueret om. Q | ut] et L; om.
Π^F | pluerit FK* | absque hominem A*W^Mn.

16. <numquid ACQK | 17. <numquid ACQK | 18. <numquid ACQK | § indica Ω^M; <in-
dica CQ | 19. <in A | 20. <ut ACQ | 21. <sciebas ACQK | 22. <numquid ACQK |
23. <quae AQK | 24. <per ACQK | 25. <quis ACQK | 26. <ut C | <absque A.

- ²⁷ ut impleret inuiam et desolatam
et produceret herbas virentes
²⁸ quis est pluviae pater vel quis
genuit stillas roris
²⁹ de cuius utero egressa est gla-
cies et gelu de caelo quis ge-
nuit
³⁰ in similitudinem lapidis aquae
durantur et superficies abyssi
constringitur
³¹ numquid coniungere valebis mi-
cantes stellas Pliadis aut gy-
rum Arcturi poteris dissipare
³² numquid produces Luciferum in

- tempore suo et Vesperum su-
per filios terrae consurgere
facis
³³ numquid nosti ordinem caeli et
pones rationem eius in terra
³⁴ numquid elevabis in nebula vo-
cem tuam et impetus aquarum
operiet te
³⁵ numquid mittis fulgura et ibunt
et revertentia dicent tibi adsu-
mus
³⁶ quis posuit in visceribus homi-
nis sapientiam vel quis dedit
gallo intelligentiam

27. inuiam AA^LK; inuia L | 32. produces LK; producis AA^L | 35. dicent AA^LK; dicunt L.

Desunt VΨ^D.

27. imploret L | inuiam] F*; inuia
LΠFΦQF² | et (I^o) om. Γ^A | desolatam et
om. L | desolatam] F*S³; desolata ΠFΦ
QF²S²; dissolatam n | et (2°) om. K*.

28. ~ pater pluuiiae SWn | uel om.
G* | quis om. D | stillas] E*; stellas XE²
Θ^AW*n Philip. (codd. RM) cum OX.

29. glacies Φ^PE*HS²(t corr.); glascies
n | gelus X; gelum G | ~ de celo gelu
Ω^M | qui F*.

30. in similitudinem] G*; in simi-
litudine CΛ^LXΠF²FG²Wn Philip. (cod. R)
Greg. (aliq. codd.); in similitudini K*;
praem. et S*W | lapides W*n | super-
ficiem G*; superficies Θ^H*G*FΓ^A; su-
per faciem DΩ^M Philip. (cod. C); super
Wn; facies Θ^G², cf. Ox. Tur. (faciem) |
abyssi + aquae Φ^V | constringentur
K*.

31. iungere Ω^S | ualebit G; uolebis
L; om. F* | micantes] G*; migantes Θ^AF
G²K* | stillas A | pliadis = AΣ^TΘ^AQFGK
Ω^M*; plyadis LSWn; pliades CΛ^L²XΠF

Φ^{RGV}E²Ω^{SJ}²Mq; plyades Γ^A; pleiades Dgr;
pliadas Λ^L*Φ^PE*Θ^{HG}; pleiadas εlv̄ȝc; phly-
das H*; phlyadas H² | arcturi] marturi
Θ^A | dissipari W*n.

32. producis ACΛ^LXΠFΣ^TΦ^R*P*EΘ^H
QDGΓ^AΩSMarelv̄ȝc; deducis SWn; edu-
ces Philip. | luciferum] ¶ h. astra Θ^G |
terrae] hominum Σ^T | facies Ω^M.

33. nostis Ω^M | ordinem] omnia Wn |
ponis XDFKΓ^A | in terram Λ^L*Σ^TΦHΩ^M |
in om. K*.

34. leuabis XΣ^T | in nebula] Θ^G*; in
nebulam ΩSMaw Philip. Iulian.; ad ne-
bulam Θ^G²r. ¶ h. ad nubem Θ^G | tuam
— aquarum om. L | operuit W(o in ras.)n.

35. mittis = LACXG*DS*W²n Phi-
lip. (cod. R) Iulian. Greg. (pleriq. codd.)
cum OX.; dimittis W*; dimittes Q*; emit-
tes Q² ut vid.; mittes G²S² cum rel. codd.
et edd. | fulgora Φ^{RGV}*VP*EΘ^{HG}HQFGK*W
Γ^An | reuerentia Φ^V | dicunt LQD.

36. qui L | hominum Γ^A. ¶ h. ouorum
Θ^G | qui n | intellectum G.

27. <ut ACK | 28. <quis est ACQK | 29. <de cuius ACQK | 30. <in ACQK | 31. ¶ num-
quid XXXIII. Ω^M; <numquid ACQK | <aut A | 32. <numquid ACQK | 33. <numquid
ACQK | 34. <numquid ACQK | 35. ¶ numquid. liber XXX Λ^L; <numquid ACQK |
36. <quis posuit ACQK.

- ³⁷ quis enarravit caelorum rationem
et concentum caeli quis dor-
mire faciet
³⁸ quando fundebatur pulvis in ter-
ram et glebae conpingeban-
tur
³⁹ numquid capies leaenae praedam
et animam catulorum eius im-
plebis
⁴⁰ quando cubant in antris et in
specubus insidiantur
⁴¹ quis praeparat corvo escam suam
quando pulli eius ad Deum
clamant vagantes eo quod non

habeant cibos

- XXXIX. ¹ numquid nosti tempus
partus hibicum in petris vel
parturientes cervas observasti
² dinumerasti menses conceptus
earum et scisti tempus partus
earum
³ incurvantur ad fetum et pariunt
et rugitus emittunt
⁴ separantur filii earum pergunt
ad pastum egrediuntur et non
revertuntur ad eas
⁵ quis dimisit onagrum liberum et
vincula eius quis solvit

37. faciet L^ΛK; facit A | 41. uagantes AK; uagientes L^Λ; uagentes L.
XXXIX. 4. pergunt L^ΛK; et pergunt A^Λ2.

Desunt VΨ^o.

37. enarravit] L^Λ*; enarrabit C^Λ12
XΦEΘHQSG^ΛΩagrel̄b̄c; enarraverit n* |
concentum] contentum Ω; conceptum
L | facit AD *Julian.*; fecit Θ^Λ.

38. fundebatur] E*K*; fundabatur
CX²Π²E²Θ^ΛFK²Ωae *Julian. Greg.*; funda-
bat X*; fundaba Π²*. ¶ h. funditur Θ^g;
« fundebatur pulvis in terram » sic habent
ant. iuxta hebr. quod tale est quale supra
XXXVII (v. 18) « ere fusi sunt » et quere
Exod. XXIX (v. 7) « et fundes » unde et
ant. translacio habet « diffusus est » *Guill.* |
pulvis] pluuiis L^Λ*; pluvis W* | in terram]
G*K*; in terra CXΘQFG²K²Qrel̄b̄c | gle-
bae] G²(g *in ras.*); + eius CΣ²; + illius
E² | conpingebatur G*. ¶ h. conpingi-
tur Θ^g.

39. leaena n; leena W*; leenam Π² |
praeda Π² | et] aut CX *Julian. Greg. cum*
Ox. Tur. Aug.

40. in (2°) om. WΓ^Λn | specubus]
speluncis Π²Σ²ΦK*; speculis L.

41. praeparavit Π² *cum Ox. Tur. Aug.* |

suam om. C *Julian. cum LXX et Ox. Tur.*
Aug. | ~ clamant ad deum Θ^gΩsmagrel̄
b̄c | uagantes] C*W*; uacantes Γ^Λ; ua-
gentes L; uagentes C²L^ΛΣ²H^W2 (*ut vid.*) |
habent Π²EF | cibum DG*.

XXXIX. 1. partus] G*; partum FG²
K | ibicum CXΠ²Σ²EΘ^gQDGF^ΛΩsmagrel̄
b̄c; hircum L | uel] aut Σ² *Philip. cum*
Ox. Tur. Aug.; om. F* *cum hebr. et LXX* |
partur.] parientes Ω^s | ceruas] seruas L.

2. denumerasti K* | conceptos Θ^Λ*F
KW*n; conceptum D; *praem.* et S*Wn |
partis E*.

3. rugitos Π²*F*n; rutos K*.

4. filii G | earum + et A^ΛL²Σ²ΦE*
H²G*SWΩael̄b̄c | ad portum L; + et
Wn *cum Ox. Tur.* | reuertuntur] E*; re-
uertentur C^ΛΠ²Σ²ΦRG(*te in ras.*)^vPE²HS
Ω^sae *Greg. (ut vid.) cum Ox. Tur. Aug.*;
reuertitur L.

5. demisit F*K*W*n | onagrum +
suum Φ | eius] ¶ h. eteberi Θ^g | soluet
W*.

37. <quis enarravit ACQK | 38. <quando ACQK | 39. ¶ numquid XXXIX. re; <num-
quid ACQK | 40. <quando AC | 41. <quis ACQK.

XXXIX. 1. ¶ numquid XXIX. (*pro* XXXIX) Ω^s; XXXIX. Ω; § numquid Ω^m;
<numquid ACQK | 2. <dinumerasti ACQK | 3. <incurvantur ACQK | 4. <separantur A
CQK | <egrediuntur Q | 5. <quis (I^o) ACQK.

⁶ cui dedi in solitudine domum
et tabernacula eius in terra sal-
suginis

⁷ contemnit multitudinem civitatis
clamorem exactoris non audit

⁸ circumspicit montes pascuae
suae et virentia quaeque per-
quirat

⁹ numquid volet rinoceros servire
tibi aut morabitur ad praesepe
tuum

¹⁰ numquid alligabis rinocerota ad
arandum loro tuo aut confrin-
get glebas vallium post te

¹¹ numquid fiduciam habebis in
magna fortitudine eius et de-
relinques ei labores tuos

¹² numquid credis ei quoniam red-
dat sementem tibi et aream
tuam congreget

¹³ pinna strutionum similis est pin-
nis herodii et accipitris

7. clamorem AA¹K; et clamorem L | 8. circumspicit LA¹; circuminspicit A; et cum inspicit K | 9. rinoceros AA¹; rinocerus LK.

Desunt VΨ^D.

6. in solitudine] F*G*; in solitudi-
nem ΘA²G²K* | donum E* | et] in Ω^s;
tabernaculum Ω^m | eius *om. Philip.* |
in terra] D (*in textu*); *om. D (iuxta
indicem lect. var. in fine libri impres-
sum).*

7. contemnit] *praem.* et D | ciuitatis
+ et LΠ^FQΩ^m *cum Ox. Tur. Aug., cf.
LXX* | exactoris] G*K²(*c corr.*); exartoris
G² | audiet Π^r; audiuit L.

8. circuminspicit ACXG; et cum in-
spicit F²K; et inspicit F* | suae *om. Ω^s* | et
om. Λ¹ Greg.* | perquiris K*; perquiret
FK²Wn; requirit G.

9. uolet] E²(*o corr.*)D(*in textu*); ualet
Φ^{RO}D (*iuxta indicem var. lect. in fine li-
bri impressum*) Philip. | rinoceros] G*;
rhinoceros D(*in textu*)grelv̄bc; rinocerus
LΣ^TΦ^{RG}*VP^EΘ^H*AG*H*QFG²KS*Γ^A; rino-
cerus D (*iuxta indicem var. lect.*); rino-
ceror n; rinocerotus Ω^m.

10. alligabis] allegabis onagrum W*
n | rinocerota] K*; rhinocerota Dgrelv̄bc;
rinocerata L; rinoceronta Ω *Julian.*; rino-
cerotam CA¹Π^FΦ^{RG}*VP^EΘ^HGQK²SΓ^Aq *Phi-
lip.*; rinocerotem W; rinocerotae Φ^{o2}; ri-
nocer*ta* E | ad arandum *om. Philip.* |
~ ad arandum rinoceronta ΩSM | luro
ΦG*K*W*n | confringes Γ^A; confringit

Wn | uallium] G²(*pr. u in ras.*); ballium
X; bellium L; *om. Γ^A.*

11. ~ habebis fiduciam CA¹ *Greg.* |
in *om. Θ^A* | magnas fortitudines G | magna]
magnitudine FK* | fort. eius] fortitudi-
ne**** F*; eius fortitudineque F²; eius
fortitudine K* | eius *om. E** | derelinquis
Wn²; derelinquas n*.

12. credis = LAE*FKWΩ^{sn} *Julian.*
Greg. (pleriq. codd.); credes E² *cum rell.
codd. et edd. atque Philip. (codd. RC)* | ei]
illi Ω^sagrel̄bc | quoniam] quod Λ¹Dw̄bc
Greg. | reddet Σ^TΦ^{RG}W*a *cum Ox. Tur.
Aug.*; reddit W²n | semen L | ~ semen-
tem reddat FKΩSMarel̄bc | et] aut Π^r *Iu-
lian.* | areas tuas G | congregit W*n.

13. pinnas Σ^r | strutionum] H*;
struthionum Φ^{GVF}Θ^AD; strutionum H²;
stru*tionum E; structionum Λ¹²X*; struc-
cionum W; stucionum n; strutionis CΠ^F
Greg.; struthionis grelv̄bc; structionis Λ¹*
ΩSM; strucionis α. ¶ «struccionum» sec.
hebr. et ant. et LXX, *Greg.* «struccionis»
Guill. | ~ pinnis est Λ¹ | her. et acc.] ¶
h. ciconiae et milui Θ^a | herodii] G*; he-
rudii W*n; herodis G² | accipitris K*;
accipitrix Π^F*; ancipitris Ω¹; accipitis n*;
+ et scisti tempus partus eorum Λ¹ (*ex.
v. 2 huius cap.*).

6. <cui ACQK | 7. <contemnit ACQK | 8. <circumspicit ACQK | 9. ¶ numquid. liber
XXXI. Λ¹; <numquid ACQK | 10. <numquid ACQK | 11. <numquid ACQK | 12. <num-
quid ACQK | 13. § pinna Ω^m; <pinna ACQK.

- 14 quando derelinquit in terra ova
sua tu forsitan in pulvere calefacis ea
15 obliuiscitur quod pes conculcet
ea aut bestiae agri conterant
16 duratur ad filios suos quasi non
sint sui frustra laboravit nullo
timore cogente
17 privavit enim eam Deus sapientia
nec dedit illi intellegentiam
18 cum tempus fuerit in altum alas
erigit deridet equitem et ascen-

- sorem eius
19 numquid praebebis equo fortitudinem
aut circumdabis collo eius hinnitum
20 numquid suscitabis eum quasi
locustas gloria narium eius terror
21 terram ungula fodit exultat audacter
in occursum pergit armatis
22 contemnit pavorem nec cedit gladio

14. derelinquit A²K; derelinquet L; dereliquit A*Λ¹²; dereliquid Λ^{1*} | 15. obliuiscitur L(oblub.)Λ¹K²; obliuiscetur AK* | 17. priuauit ΛΛ¹K; priuabit A | sapientia A Λ¹K²; sapientiam LK* | 21. ungula AΛ¹K; ungulas L.

Desunt VΨ^o.

14. quando — ea] ¶ h. derelinquit enim in terra ova sua et in puluere calefiunt Θ^o | quando] qu(a)e CΩ; qui X | derelinquet LG*; dereliquit A*Λ¹²Ω^{sn}; dereliquid Λ^{1*}Ω | ~ ova sua in terra X Ω^{arelv̄z̄c} | in (ante puluere) om. H | calefacis = LAΛ¹QSWn Philip. (codd. RM) Greg. (aliq. codd.); calefacias F²(as in ras.); calefatias E*; calefacies E² cum rell. codd. et edd.

15. obliuiscetur AK* | bestiae agri conterant] E* ut vid.; uestie agri conterent X; bestie agri conterat Γ^A; bestia (uestia CΣ^τ) agri conterat CΛ¹Π^τΣ^τE²S*Ω agrelv̄z̄c Greg. cum hebr. et LXX; bestiae agri conculcet W*(-lcent W²)n, cf. Ox. Tur. Aug. ¶ « bestie agri conterant » hebr. et ant. in plurali, Greg. habet « bestia conterat » Guill.

16. duratur] S* ut vid.; induratur X Θ^{h*}AGS² | suos om. Π^τ Iulian. | laborabit XΦ^p.

17. priuabit AX(prib.)Wn | ea G* | ~ deus eam Ωsm | sapientia] G*; sapien-

tiam LQF*G²K*W*n | nec] et non Ω^m cum Ox. Tur. Aug. | det Γ^A | illi] ei Ω^m cum Ox. Tur. Aug.

18. ~ fuerit tempus Ω^m | altum om. Ω^s | alas om. Π^τ | deridit Q | equitem] E² (itē in ras.); aequitum F*; aequitatem L, cf. Ox. (equitatum); equum Λ^{1*}Φ^{RG²}DK* Ωagrelv̄z̄c Iulian. cum hebr. et LXX; equum Λ¹²; aequum Φ^{G*VP}. ¶ h. equum Θ^o; hebr. Philip. et ant. habent « equum » Greg. « equitem » Hug. [hebr.] et ant. habent « equum » LXX « equitem » quam litteram exponit Greg. Guill.

19. fortitudine n | aut] et Philip. ¶ h. aut induisti collum eius ceruicositate Θ^o | collum K* | innitum CΛ¹XΠ^τΣ^τE*F*K*Γ^A.

20. locustam Λ¹X | gloriam G* | eius om. Φ^v | terror om. L.

21. terram] praem. et Ω^m | ungulas LXΠ^τ; ungulam Θ^AW*Γ^An; + *** E | fodit + et DK* cum hebr. | armatus XK*; armatur Σ^τ; armat^s Φ^{p*}.

22. contemnet X | pauorem] paupere E* | cedit XΠ^τ.

14. <quando AQK | 15. <obliuiscitur ACQK | 16. <duratur ACQK | 17. <privavit ACQK | 18. <cum ACQK | 19. <numquid ACQK | 20. <numquid ACQK | <gloria C | 21. <terram ACQK | 22. <contemnit ACQK.

- ²³ super ipsum sonavit faretra vi-
bravit hasta et clypeus
²⁴ fervens et fremens sorbet terram
nec reputat tubae sonare clan-
gorem
²⁵ ubi audierit bucinam dicet va
procul odoratur bellum exorta-
tionem ducum et ululatum
exercitus
²⁶ numquid per sapientiam tuam
plumescit accipiter expandens
alas suas ad austrum
²⁷ aut ad praeceptum tuum eleva-
bitur aquila et in arduis ponet
nidum suum
²⁸ in petris manet et in praeruptis
silicibus commoratur atque
inaccessis rupibus
²⁹ inde contemplatur escam et de
longe oculi eius prospiciunt
³⁰ pulli eius lambent sanguinem et
ubicumque cadaver fuerit sta-
tim adest
³¹ et adiecit Dominus et locutus est
ad Iob
³² numquid qui contendit cum Deo

25. bucinam $\Lambda^L K$; bucina A | 26. expandens AA^L ; expandit K; expandens expan-
dit L | 28. manet et $AA^L K$; manet L | 30. lambent $\Lambda^L K^2$ cum compl. codd., Philip. et
archetypo, ut vid.; lambunt AK^* ; lambant L.

Desunt $V\Psi^D$.

23. sonauit = $LAC\Pi^F E^* K^* W^* \Gamma^{\wedge} n$
Greg. (aliq. codd.); om. Σ^T *; sonabit Σ^T ²
 $E^2 K^2 W^2$ cum rell. codd. et edd., Philip. et
Greg. (cett. codd.) | uibrauit = $L\Sigma^T \Phi^G E^*$
 $QFGKWn$ Philip.; uibratur A; uibrabit
 $\Sigma^T E^2$ cum rell. codd. et edd. atque Greg. |
hastam $G^* Wn$; astas H^* .

24. frem.] premens K^* | sorbebit
 Ω^M | reputet $\Sigma^T E^*$; reputa Λ^L *; putat F
 $K\Gamma^{\wedge}$ | turbae Wn .

25. ubi aud. bucinam om. L | ubi
+ autem Σ^T cum Ox. Tur. Aug. | bucinum
G; bucina $AX\Gamma^{\wedge}$ | dicet] Λ^L *; dicit CA^L ²
 $\Pi^F \Sigma^T QFGKWagrelv\beta\zeta$ Philip. Greg. | uah
 $\Phi^P ES^* \Omega agrelv\beta\zeta$; uia Π^F * | odoratur] G^2
(all. o in ras.); adoratur Φ^V | exortatione
X; exhortationum $W\Gamma^{\wedge}$ (exort.)n | ululatus
 K^* .

26. plumescet $H^* K^2 W^2$; plumiscet
 $FK^* W^* n$ | expandet H^* ut vid.; expandit
 $\Theta^H \dagger FK$; expandens expandit $L\Phi$; praem.
** G | suas om. G^* .

27. aut] nu(m)quid $CXE\Omega^{SM} agrelv\beta\zeta$
Greg. | ad om. $F^* G^*$ | leuabitur Ω^{SM} | po-
net] G^* ; ponit $X\Pi^F G^2 K\Gamma^{\wedge} A^*$ Greg. (aliq.
codd.) | suum] sibi CX Greg.

28. et om. $LH^* Q\Gamma^{\wedge} ge$ cum hebr. et
Ox. Tur. Aug. | commoratus Ω^M ; conmo-
rauitur C; moratur Σ^T | atque + in g.

29. inde] in die $\Theta^{\wedge}$ | contemplantur
X | et om. CX Greg. cum hebr., LXX, Ox.
Tur. Aug. | $\sim$ oculi eius de longe CX
Greg. ¶ ordo sec. hebr. et ant. «de longe
oculi eius» Guill. | prosp.] respiciunt A;
om. L.

30. pulli eius om. L; + ** Φ^G | lam-
bunt $ADFGK^* \Omega^{SM} agre$ Greg. (aliq. codd.);
lambant L. ¶ hebr. et ant. et Greg. «lam-
bent» Guill. | $\sim$ fuerit cadauer Ω^S .

31. et adiecit — iob] ¶ h. et respon-
dit dominus ad iob et dixit Θ^G | et (I^o) om.
CX Greg. | est om. n | ad om. D.

32. cont.] tendit F^* | deo] ¶ h. omni-
potente Θ^G | conquiescet Ω^S | arguit] K^* ;

23. <super ACQ | 24. <fervens ACQ | 25. <ubi ACQK | <procul ACQ | 26. <numquid
ACQK | 27. <aut ACQK | 28. <in petris ACQK | 29. <inde ACQK | 30. <pulli ACQK |
31. ¶ et adiecit XXVIII. $\Gamma^{\wedge}$; Div. sine num. $C\Pi^F \Sigma^T \Phi \Theta^H \dagger QFGK$; § et adiecit Ω^M ; <et
adiecit A | 32. <numquid ACQK.

tam facile conquiescit
utique qui arguit Deum debet et
respondere ei
33 respondens autem Iob Domino
dixit
34 qui leviter locutus sum respon-
dere quid possum manum
meam ponam super os meum
35 unum locutus sum quod utinam
non dixissem et alterum qui-
bus ultra non addam
XL. 1 respondens autem Dominus
Iob de turbine ait

2 accinge sicut vir lumbos tuos
interrogabo te et indica mihi
3 numquid irritum facies iudicium
meum et condemnabis me ut
tu iustificeris
4 et si habes brachium sicut Deus
et si voce simili tonas
5 circumda tibi decorem et in sub-
lime erigere et esto gloriosus
et speciosis induere vestibus
6 disperge superbos furore tuo et
respiciens omnem arrogantem
humilia

32. debet et L cum paucis codd. et archetypo, ut vid.; debet AA¹K | 34. ponam LA²Λ¹K; om. A* | 35. non addam LA¹K*; nihil addam AK².

XL. 1. ait LK; ait Λ¹; dixit A | 3. facies LA¹K; facis A | condemnabis AA¹K²; condemnaris LK* | 5. erigere AA¹; erige LK.

Desunt VΨ^v.

arguet Φ^{80v}K²Wn | deo Philip. (codd. R* M); dominum W* | debet et = LΠ⁸Θ^{86g}* HQFag Greg.; debet Θ⁸² cum rell. codd. et edd., Philip. et Iulian. | ei] illi CA¹ X Greg.

33. respondens autem Iob Domino et dixit H*; respondit autem Iob Domino et dixit Θ⁸¹; om. F | Domino om. X.

34. qui — possum] ¶ h. qui uilis sum respondere quid possum Θ⁸¹ possum + et A meam om. C cum Ox. Tur. Aug. | ponam om. A*Θ⁸¹ | ~ ponam manum meam G.

35. hanc vers. hic om. Philip., sed ad eum in comm. ad 9, 23 et ad 30, 11 se refert | unum + quod W* | alterum] ¶ h. duo Θ⁸¹ | non] K*; nihil AΣ¹ΦEΘ⁸¹ DK²Γ⁸¹ Philip.; nichil Ω; nihil non S*. ¶ ant. «ultra nihil addam» Guill.

XL. 1. Iob] praem. ad Π⁸ cum Ox., cf. hebr. | ait] dixit ACXΠ⁸Θ⁸⁰QDGSW

ΩαγρεIβε Philip. Greg.

2. sicuti C | et om. G*, cf. Ox. Tur. | indica] dic A; responde C cum LXX et Ox. Tur.

3. facis AΣ¹, cf. Ox. Tur. (abnuis) | condemnaris LK* | me om. L | tu om. CXΩ⁸¹age cum Ox. Tur.

4. et si] E*; si CXE²ΘH² (in ras. lat. spat.) Greg. | sicuti C | si (2^a) om. a, cf. hebr., LXX, Ox. Tur. | uocem Λ¹*F* | ~ simili uoce Ω⁸¹ | tonans F*.

5. in sublimi Π⁸ | erigere] G*; erige LC(ε¹)Π⁸FG²KΩ⁸¹ | speciosus Xa; praem. in Θ⁸¹* | ~ uestibus induere Wn.

6. furore] praem. in XΓ⁸¹ΩαεIβε Iulian. Greg. cum Ox. Tur. ¶ hebr. et ant. non interponunt «in» sed Greg. Guill. | tuo om. C cum Ox. Tur.; + et confunde eos ac (ex. v. seq.) | respicient L | omnes W*n | arrogantiam Σ¹; adrogantium Θ⁸¹ | humilia om. n.

utique ACK | 33. ¶ respondens XXXIII. AΘ⁸⁰; XXXIII. Ω⁸¹; liber XXXII. Λ¹; Div. sine num. CΠ⁸Σ¹ΦEΘ⁸¹QGKS | 34. <qui ACKQ | <manum AC | 35. <unum ACQK.

XL. 1. ¶ respondens XXVII. X; XXVIII. Γ⁸¹; XXXIII. AΘ⁸⁰; XL. Ω⁸¹; Div. sine num. CΠ⁸Σ¹ΦEΘ⁸¹QFGKSW | 2. <accinge ACQK | 3. <numquid ACQK | 4. <et si habes ACQK | 5. <circumda AC | 6. <disperge ACQK.

- ⁷ respice cunctos superbos et confunde eos et contere impios in loco suo
⁸ absconde eos in pulvere simul et facies eorum demerge in foveam
⁹ et ego confitebor quod salvare te possit dextera tua
¹⁰ ecce Behemoth quem feci tecum faenum quasi bos comedet
¹¹ fortitudo eius in lumbis eius et

- virtus illius in umbilicis ventris eius
¹² constringit caudam suam quasi cedrum nervi testiculorum eius perplexi sunt
¹³ ossa eius velut fistulae aeris cartilago illius quasi laminae ferreae
¹⁴ ipse principium est viarum Dei qui fecit eum adplicavit gladium eius

11. in umbilicis A cum Philip. et archetypo, cf. hebr.; in umbilico L^Λ | eius (3°) AΛ^ΛK; illius L | 14. adplicauit LA²K(app.); adplicabit Λ^Λ; amplificauit A*.

Desunt VΨ^o(usque ad v, 10, feci).

7. conteri A* | impio G* | in om. G*.
 8. absconde] praem. et D cum Ox. Tur. | in puluerem C(pulb.)Λ^ΛΣ^τ | et] ad n | eorum om. G* | demerge] F*S*W*; dimerge CXΣ^τH*F²S²W² | in foueam] G*; in fouea Π^τFG²K.

9. ego] ergo n | te om. CX cum plur. codd. graecis.

10. behemoth = LEΘ^{h*}AGDK²agrel̄ b̄ȝc Philip. Greg. (aliq. codd.); behemot Λ^ΛΣ^τ Iulian.; beemoth XΦ^{RG*}VPΓ^AΩ^ι; beuemoth Φ^{G²} ut vid.; uehemoth AΠ^F Θ^{h²}HQ^{G²}K*S^WΩ^mn Greg. (aliq. codd.); uehemoth FΩ^s; ueēmoth C; om. G*. ¶ «beemoth» ita habet hebr. Philip. Greg. et ant.; quidam male habent «ueemoth» quia hoc nomen non in interpretationibus in littera «u» sed «b» Hug. etsi hebr. iuxta ydionia suum «beemoth» sonet quasi «ueemoth» tamen semper est beth quam nos dicimus «b» mutam Guill. | feci tecum] fecit cum Φ^{v*} | fecit F*; fecisti Ω^s; faci L | quasi] sicut X cum Ox. Tur. | comedet] G*; co(m)edit FG²K*W Ψ^on; comedat L.

11. fortitudine W*n | in lumbos Ψ^o | eius (2°) om. C cum LXX et Hier. ep.

22, II; ep. 130, 10 | illius] eius X(ēus) Π^FG Greg. (aliq. codd.) cum Tur. et Hier. de Exod. in vig. Paschae (ed. Morin, vol. III, p. II, p. 409) et ep. 22, II | in umbilicis = AW*n Philip., cf. hebr.; in umbilicos Θ^{Λ²} (li corr.); in humbilico C; in umbilo Ψ^o; in umbilico F²(co in ras.)G² (o in ras.)K²(co in ras.) cum rell. codd. et edd. | eius] illius LΣ^τ.

12. constringet G*; stringit CΛ^Λ2XF G²Ω^sagrel̄b̄ȝc Greg.; stringet Λ^Λ*. ¶ Greg. «stringet» Ieron. «constringet» Guill. | cedrum] S*; cedrus S²; cedros D | perplexi Θ^Λ.

13. ueluti CΠ^F | fistula Σ^τDΨ^o | cartilago ACΛ^ΛXQS^{W²}Γ^AΩ^s; cartelago K*; cartellago W*n; cartalaga Ψ^o; praem. et Ω^m Philip., cf. Ox. Tur. | illius] ipsius D; eius G cum Ox. Tur. | lamina ferreae H; lammina ferrea C.

14. principium] praem. in Σ^τ* | est om. D | ~ est principium XΩsm Greg., cf. LXX et Ox. Tur. | adplicauit — 15. ibi] ***** S* | adplicauit] F*(appl.); a(d)plīcabit Λ^ΛXΦEΘDΓ^AΩsmagrel̄b̄ȝc; amplificauit A*Q; applicauit F²; + eum Ψ^o | eius] ¶ h. suum Θ^o.

7. <respice ACQK | 8. <absconde ACQK | 9. <et A | 10. § ecce Ω^m; <ecce ACQK | 11. <fortitudo ACQK | 12. <constringit ACQK | 13. <ossa ACQK | 14. ¶ ipse. libe XXXIII. Λ^Λ; <ipse ACQK.

- 15 huic montes herbas ferunt omnes
bestiae agri ludent ibi
16 sub umbra dormit in secreto
calami et locis umentibus
17 protegunt umbrae umbram eius
circumdabunt eum salices tor-
rentis
18 ecce absorbebit fluvium et non
mirabitur habet fiduciam quod
influat Iordanis in os eius
19 in oculis eius quasi hamo capiet
eum et in sudibus perforabit
nares eius
20 an extrahere poteris Leviathan
hamo et fune ligabis linguam
eius
21 numquid pones circulum in na-
ribus eius et armilla perfora-
bis maxillam eius
22 numquid multiplicabit ad te pre-
ces aut loquetur tibi mollia
23 numquid feriet tecum pactum et
accipies eum servum sempi-
ternum
24 numquid includes ei quasi avi
aut ligabis illum ancillis tuis

19. et in AΛ¹K; et L | perforavit LA | 20. poteris AΛ¹K; poterit L | 21. pones A
Λ¹K²; ponis LK* | 22. multiplicabit AΛ¹K²; multiplicavit LK* | loquetur A²Λ¹(loquē.)
K²; loquitur LA* | 24. includes LΛ¹K; includis A | illum AΛ¹K²; eum LK*.

Deest V.

15. *tot. vers. om.* S* | huic] hunc Ψ^D;
hic L; nunc X | montes] *praem.* super
D | fuerunt L* | omnes] *praem.* et EΘ^{HG}*
H *cum hebr.* | ludunt K*Ω^M; laudent Θ^{A2}
(*la in ras.*). ¶ hebr. et ant. et Greg. habent
« ludent » in futuro *Guill.* | ibi] sibi W*;
tibi G* *ut vid.*; ei Ω^M.

16. calmi G* | et] K*; et in Σ^TΦ^{VP}H
K²Ω^Mlv̄ȝc; in CXS*WΩ^{SJ}nqgre *Greg. cum*
hebr. et LXX | locus G* | humectibus X
Π^εΣ^T; uirentibus C. ¶ hebr. et ant. « hu-
mentibus » *Guill.*

17. umbrae umbram] Σ^{T2}(*re et umbr*
in ras.)K²(*ae et am in ras.*); umbrae*um-
bram G; umbrem umbram F; umbras
umbrae D *Philip.*; umbram Ω^M | eius
om. Σ^T* | circumdabant Λ^L; circumdant
Ω^S. ¶ h. circ[...] Θ^o | torrentes L.

18. ecce *om.* CXΩSM | absorbet C;
absorbuit G*; absorbebit Ψ^D | flumen
Ω^M | et non] ¶ h. et non [...] Θ^o | mira-
bitur] morabitur G | habet] *praem.* et Λ^L
Π^εH²QK*S²Ω^Magel̄ȝc; + enim Σ^TH*(*ut*
vid.)Ψ^D. ¶ hebr. et ant. non interponunt
« et » *Guill.* | fiduciam + eius G | influit

Θ^G*; inflat L | iordanis] A*; iordannis
L*G²K*; ihordanis C; iordanes A²G* | in
os] Σ^T*; in ore Σ^{T2}; *om.* Φ^R.

19. in oculos Ω^M | eius *om.* C | hamo]
homo L | in *om.* LQG | sudis E* | perfo-
ravit LAΠ^ε*K *Greg. (aliq. codd.)*; perfo-
rabitur W*n | nare* G; ranes Φ^V*.

20. poterit LC | leuiathan W² (*le in*
ras.); leuiatan X; leuiethan C; leuathan
Θ^H*; *om.* Θ^A | funem legabis W*n.

21. ponis LK* *Philip. Greg. (aliq.*
codd.) | eius *om.* CΦ^R | et] aut CXΩ^{are}l̄
ȝc *Greg.* | armillam Φ^RW*n | maxillas C.

22. multiplicavit LCFK* *Greg. (aliq.*
codd.) | aut] ut a | loquitur tibi LA*K*W*
n *Greg. (aliq. codd.)*; tibi loquitur Π^ε;
loquetur ad te GF^A.

23. feriet] fieret Λ^L*Φ^R; firiet Ψ^D.

24. includis AWn *Philip. Iulian.* |
aui] ¶ h. pass[eri] Θ^o | legabis K*W*n |
illum] D (*in textu*); eum LXΠ^εQD(*iuxta*
indicem var. lect. in fine libri)GK*Ψ^DΩ^S
arelv̄ȝc *Philip. Greg. cum Ox. Tur.* | an-
cillis] ascellis Σ^{T2} (scelli *in ras.*); *praem.*
cum D. ¶ h. pu[ellis] Θ^o.

15. <huic ACQK | 16. <sub ACQK | 17. <protegunt ACQ | 18. <ecce ACQK | 19. <in
oculis ACQK | 20. <an ACQK | 21. <numquid ACQK | 22. <numquid ACQK | 23. <num-
quid ACQK | 24. <numquid ACQK,

- 25 concident eum amici diuident illum negotiatores
 26 numquid implebis sagenas pelle eius et gurgustium piscium capite illius
 27 pone super eum manum tuam memento belli nec ultra addas loqui
 28 ecce spes eius frustrabitur eum et videntibus cunctis praecipitabitur
 XLI. 1 non quasi crudelis susci-

- tabo eum
 quis enim resistere potest vultui meo
 2 quis ante dedit mihi ut reddam ei omnia quae sub caelo sunt mea sunt
 3 non parcam ei et verbis potentibus et ad deprecandum compositis
 4 quis revelabit faciem indumenti eius et in medium oris eius quis intrabit

25. illum AA⁺; eum LK.

XLI. 1. resistere potest A⁺K²; resistere poterit L; potest resistere AK* | 4. reuelabit ... intrabit AA⁺K²; reuelauit ... intrauit LK*.

Deest V.

25. concident] *praem.* et | eum] illum Ω^m | amici + tui G | diuidunt F*K Ω^s | illum] eum LΠ^rEΘ^hGFKSWn *Philip. cum Ox. Tur.*

26. sagenas] saginas n; saginam A; sag*nas W. ¶ h. ta[bernacula] Θ^g | et] aut CX *Greg.* | gurgustium] gurgstium G*; + eius Σ^r* | ***picium G*; *om.* W*n.

27. pone] E*S*; pones CΛ⁺XΣ^rE²H DGS²Ω^mage *Greg. (pleriq. codd.) cum LXX, cf. Ox. Tur.* (impones) ¶ « pone » subauditur « si potes et audes », hebr. *Philip.* et ant. habent « pone », *Greg.* « pones » subauditur « ut ego » *Hug.* hebr. et ant. et Ieron. « pone », *Greg.* « pones » *Guill.* | mementote Ψ^o | belli] uerbi C* | loqui] ¶ h. non habet Θ^o.

28. spes] pes Q | ~ eius spes D | et *om.* C.

XLI. 1. non] W*; none W²; *praem.* numquid D | suscitabo] sustentabo W*n | eum] illum Ω^m | enim *om.* D | poterit LΠ^rQ |

~ potest resistere AK*Ψ^o *Philip. (I^o loco).*

2. quis] *praem.* et CXΠ^rΩsmage *Greg. (aliq. codd.).* ¶ hebr. et ant. non preponunt coniunctionem ante hoc nomen « quis », *Greg.* habet ibi « et » *Guill.* | ut] et G *cum hebr., LXX, Ox. Tur.; om.* Φ^r. ¶ h. et Θ^o | mea] in ea Ψ^o.

3. parcem Ψ^o | eis Ψ^oΩ^m | et uerbis — compositis] ¶ « et uerbis potentibus et ad deprecandum compositis » hebr. et ant. cum flore rethorico geminant coniunctionem « et » *Guill.* | et (I^o) *om.* C Λ⁺XΣ^rHDΨ^oΩ^mage *Greg. (pars codd.)* | uerbis + eius G | et (2°) *om.* Π^rS*Wn *Philip. (cod. C) Iulian. Greg. (pars codd.)* | precandum K*; predicandum Ψ^o | compositis] omnipotentis Ω^m.

4. qui L | reuelauit LΠ^rΦ^{rgp}EFGK* WΨ^on *Greg. (aliq. codd.)* | faciem + suam L | indumentis Π^r | in medio CXΠ^r *Iulian.* | in *om.* el | intrauit LCΠ^rF*GK*Wn *Iulian. Greg. (pars codd.).*

25. <concent] ACQK | 26. <numquid ACQK | 27. <pone ACQK | ¶ memento XLI. Ω^r | 28. <ecce ACQK.

XLI. 1. ¶ non XLI. Ω^s; <non AQK | <quis CQ | 2. <quis AQK | <omnia CQ | 3. <non ACQK | 4. <quis (I^o) ACQK.

- 5 portas vultus eius quis aperiet per
gyrum dentium eius formido
6 corpus illius quasi scuta fusilia
et compactum squamis se pre-
mentibus
7 una uni coniungitur et ne spi-
raculum quidem incedit per
eas
8 una alteri adherebunt et tenentes
se nequaquam separabuntur
9 sternutatio eius splendor ignis et
oculi eius ut palpebrae diluculi
10 de ore eius lampades procedunt
sicut taedae ignis accensae
11 de naribus eius procedit fumus
sicut ollae succensae atque
ferventis
12 alitus eius prunas ardere facit et
flamma de ore eius egreditur
13 in collo eius morabitur fortitudo
et faciem eius praecedet eges-
tas
14 membra carniū eius coherentia
sibi
mittet contra eum fulmina et ad
locum alium non ferentur

5. aperiet Λ^1K cum plerisq. codd. et archetypo; aperiet et LA | 6. illius AA^1K ; eius L | 10. lampades AA^1K ; lampadas L | 14. mittet $A^2\Lambda^1K^2$; mittit LK^* ; mitte A^* .

Deest V.

5. qui C^* | aperiat Ω *Iulian.* | per] *praem.* et LAF^2Wn .

6. illius] eius $L\P^1Q\Omega^{SM}$ cum *Ox. Tur.* | et *om.* $CX\Theta^a\Omega^s\alpha\epsilon\lambda\upsilon\beta\zeta$ *Greg. cum hebr., cf. Ox. Tur.* | se] sese Ω^s .

7. ne] Λ^1* ; nec Λ^1 | respiraculum D; spiculum n | incidit A *Philip.* (codd. CM^*); incidet K^* ; incendit L | eos G^* .

8. alterae W; altere n; alter Θ^A | adh(e)rebit $D\Omega^{SM}\alpha\epsilon\lambda\upsilon\beta\zeta$; adereunt C; he-
rebunt Σ^1 . ¶ *hebr.* et *ant.* et *Greg.* habent «adherebunt» *Guill.* | $\sim$ adherebit alteri Ω^M .

9. ut] sicuti C | palpebrae LAA^1 $\Theta^{HAG}G$; palfebre $X\Sigma^1$; palbebrę n | di-
luculi] $\Theta^{a2}(c\ in\ ras.)F^*$; deluculi A; di-
luculo F^2G^* .

10. de] *praem.* et D | eius] illius D | lampades] G^* ; lampadas LX; lampad(a)e F^*G^2 cum *Ox. Tur.* | sicuti C | ted(a)e C $\Lambda^1\P^1\Sigma^1\Phi^1E^2H\Omega FGSW\Gamma^A\Omega\alpha\epsilon\lambda\upsilon\beta\zeta$; teda X; de E^* .

11. eius *om.* W^* | procedet XG; pro-

cidit Ω^M | fumus *om.* L | sicuti C | ullae L | accens(a)e $D\Omega^s$ | atque] aque G^* | fer-
uentis] G^* ; feruentes $\Pi^1FG^2W^*n$ *Philip.* (cod. C); ardentis C.

12. alitus] E^* ; halitus $AC\Sigma^1\Phi E^2\Theta^{HG}$ $HDG^*S\Omega^s\alpha\epsilon\lambda\upsilon\beta\zeta$ | prunas ard.] ¶ h. prunae ar[...]s Θ^a | faciet X.

13. eius (2°)] illius $FK^*SW\P^{Dng}$ *Philip.* (*1° loco*) | pr(a)ecedet] Σ^1 (et in *ras.*); pr(a)ecedit $CE^*H^*DGK^*W^*n\alpha\epsilon\lambda\upsilon\beta\zeta$ *Philip. Greg. (pars codd.)*; precedat Ψ^D | egestas] ¶ [...]as Θ^a .

14. carniū] canium L; cornium F^* | mittit $LCX\P^1FK^*$ *Greg. (pars codd.)*; mittat Wn; mitte A^* | contra] *praem.* et Θ^a ; *praem.* ** Φ^a . ¶ [h. ...] et super eum Θ^a | fulmina] F^* ; flumina $\Theta^{H*G}F^2W^*n\alpha\epsilon\lambda\upsilon\beta\zeta$ | aliut Σ^1 | non ferentur] F^* ; confe-
rentur XF^2 | ferentur] Θ^aK^* ; referentur C; feruntur Π^1S^*Wn *Greg. (aliq. codd.)*; feretur $\Theta^{a2}W$; fertur Φ^{ROVK^2} . ¶ h. [...] Θ^a ; «fertur» iuxta *hebr.* et *ant.* sed *Greg.* «feruntur» *Guill.*

5. <portas ACQK | <per Q | 6. <corpus ACK | 7. <una ACQK | 8. <una ACQK | 9. § sternutatio Ω^M ; <sternutatio ACQK | 10. <de ACQK | 11. <de ACQK | 12. <alitus ACQK | 13. <in ACQK | 14. <membra ACQK | <mittet AK,

- ¹⁵ cor eius indurabitur quasi lapis
et stringetur quasi malleatoris
incus
¹⁶ cum sublatus fuerit timebunt an-
geli et territi purgabuntur
¹⁷ cum adprehenderit eum gladius
subsistere non poterit neque
hasta neque torax
¹⁸ reputabit enim quasi paleas fer-
rum et quasi lignum putridum
aes
¹⁹ non fugabit eum vir sagittarius
in stipulam versi sunt ei lapi-
des fundae
²⁰ quasi stipulam aestimabit mal-
leum et deridebit vibrantem
hastam
²¹ sub ipso erunt radii solis ster-
nit sibi aurum quasi lutum
²² fervere faciet quasi ollam pro-
fundum mare ponet quasi cum
unguenta bulliunt
²³ post eum lucebit semita aesti-
mabit abyssum quasi senes-
centem
²⁴ non est super terram potestas

15. stringetur LA^1K^2 ; stringitur AK^* | 18. reputabit AK^2 ; reputavit LA^1K^* | 19. fuga-
bit Λ^2K^2 *cum plerisq. codd.*; fugavit AA^1K^* ; fatigavit L | in stipulam AA^1K ; in sti-
pula L | ei LA^1K ; et A | 20. aestimavit LA | 21. sternit AK^* ; sternet Λ^1K^2 ; sternat
 L | 22. facit LA | ponet AA^1K^2 ; ponit LK^* | cum unguenta $A(ungenta)\Lambda^1K$; unguenta
cum L | 23. lucebit AA^1K ; lugebit L | aestimavit LA .

Deest V.

15. quasi] $ta(m)quam$ $agrelb\ddot{g}c$ | lapis
— quasi *om.* H^* | stringitur AK^*GWn |
malleatoris $K^*\Psi^da$ | incus] *in ras.* G^1 ;
incudo L , *cf. Ox. Tur.*

16. sublatus] F^* ; subleuatus $\Phi^R\Theta^A$
 F^2 | angeli] $\P$ $h. di[i]$ Θ^o .

17. eum] eius Ω^m | hasta] astra Ψ^D |
torax] K^* ; thorax $A\Phi E\Theta^A H D F K^2 S W \Omega$
 $grelb\ddot{g}c$.

18. *hunc vers. non ad verbum refert*
Philip. | reputabit] Θ^o ; reputavit $LA^1\Theta^G$
 FGK^*Wn ; reputabitur Φ^R ; repurgabit e |
quasi] ut Λ^1X *Greg.*; qua Ψ^D | $\sim$ ferrum
quasi paleas D | aes] est Ψ^D ; + sicut dies
iuuentutis eius ita erit et senectus illius Π^r ,
cf. Deut. 33, 25 (ex comment. Greg.).

19. fugavit $AA^1\Sigma^rK^*Wn$; fatigavit
 L | eum *om.* Λ^1 | in stipula $LC^2\P^rQ\Psi^D$;
in spula C^* | ei] et $A\Psi^D$; *om.* CQ .

20. (aes)timavit $LACA^1\Sigma^r\Theta^A FK^*$
 W^2 ; stimavit W^*n | mallium a | et *om.*

Wn | ridebit Φ^v ; deridebat g ; derisit L .

21. erant $C\Phi^v$. $\P$ [$h. non h$] abet
erunt Θ^G | radiis Γ^A | soliis Γ^A | sternit
= $ACX\P^r\Phi^vDFK^*Wn$ *Philip. Iulian.*
Greg.; sternat L ; sternet Φ^2K^2 *cum rell.*
codd. et edd.; *praem.* et $\Sigma^r\Omega^m ael\ddot{g}c$ *cum*
Ox. Tur. $\P$ *hebr. et ant. et Greg. non*
interponunt « et » Guill.

22. facit $LA\Phi GWn$ *Philip. cum Ox.*
Tur. | fundum maris Σ^r | mare] K^* ; ma-
ris $\Phi H^*DK^2\Psi^D\Omega^m a$ *Philip.*; *om.* Θ^o . $\P$
ant. « maris », Greg. « mare » Guill. | po-
nit $L\P^r\Phi^vE^*FK^*\Psi^D$ *Philip. Greg. (aliq.*
codd.) | $\sim$ unguenta cum LQ *Philip. (cod.*
C) | ebuliunt D *Philip. (cod. M).*

23. lucebit] F^* ; lugebit $L\Theta^A\Theta^*F^2$;
luebit Σ^r | aestimabit] Θ^o ; (aes)timavit
 $LA\Lambda^1\Theta^G FK^*$ | quasi *om.* L .

24. super — ei] $\P$ [$h. super ter$] *ram*
quod com[paretur] ei Θ^G (*restit. ex Mar-*
tianaeo) | super terra Γ^A | $\sim$ potestas su-

15. <cor ACQK | 16. <cum ACQK | 17. <cum ACQK | 18. <reputabit ACQK | 19. <non
ACQK | 20. <quasi ACQK | 21. <sub ACQK | 22. <fervere ACQK | <mare K |
23. <post ACQK | 24. <non ACQK.

quae conparetur ei qui factus
est ut nullum timeret
25 omne sublime videt
ipse est rex super universos fi-
lios superbiae
XLII. 1 respondens autem Iob Do-
mino dixit
2 scio quia omnia potes et nulla
te latet cogitatio
3 quis est iste qui celat consilium
absque scientia
ideo insipienter locutus sum et
quae ultra modum excederent
scientiam meam

4 audi et ego loquar interrogabo
et ostende mihi
5 auditu auris audivi te nunc au-
tem oculus meus videt te
6 idcirco ipse me reprehendo et
ago paenitentiam in favilla et
cinere
7 postquam autem locutus est Do-
minus verba haec ad Iob
dixit ad Eliphaz Themaniten
iratus est furor meus in te et in
duos amicos tuos quoniam
non estis locuti coram me rec-
tum sicut servus meus Iob

25. omne sublime LA²; omnes sublime A*Λ⁺K | uniuersos AΛ⁺K*; omnes LK².

Deest V.

per terram Π^g *Julian.* | quae] quem G* |
comparatur Ψ^d | ei] illi Σ^τ | qui] quia Ω^m.

25. omne sublime] H*; omnes subli-
me A*Λ⁺H²FGK *Greg.*; omnes sublimes
Π^r. ¶ « omne sublime » ita habet hebr. et
ant., *Greg.* « omnes sublime » id est « de
sublimi » *Hug.* | uidit FK* | ipse] *praem.*
et CE*D *cum Ox. Tur.* | uniuersos] K*;
omnes LC(hom.)Π^rΦQK²Ω^m | superbiae]
¶ h. [...] Θ^g.

XLII. 2. quia] quoniam Θ^hg | omnia
potest G*; omnia potens Θ^h*; omnipo-
tens es Π^r | et *om.* Q.

3. iste *om.* D *Philip. cum Ox. Tur.* |
concilium g | absque scientiam C | exce-
derint Θ^h*; excederet Φ^g; excedunt r;
excesserunt Ω^m.

4. et *om.* G* | loquor C | interr. +
te CΛ⁺XΠ^rΣ^τ2Φ^rΘ^g2DSWΓ^AΩagrelv̄ḡc *cum*
hebr., LXX, Ox. Tur. | et *om.* FK² | osten-

de] responde XΠ^rK*Ωageḡc *Greg.* ¶ ant.
sec. hebr. « ostende » hebr. enim habet
« fac me cognoscere » *Greg.* « responde »
Guill.

5. uidit K*Wn.

6. ipse *om.* Ω^s | reprehende Φ^r |
ago] ego Ψ^d* | fauilla] G¹(*alt. a in ras.*);
fauillae Q | cinere W²; ceneri W*n.

7. postquam — them. *om.* *Philip.* |
dominus] deus α | ~ dominus locutus
est Ψ^d | heliphaz LΦ^rΘ^hSΨ^dn; elifaz Λ⁺
Σ^τK*; elifaz X; helifaz CΠ^rFK²; eliphaz
Ω^s; elipha* G* | themanite F²Ω^s; them-
anitem LCXlv̄ḡc; themanithen Φ^gv̄H; the-
manithem Ω^r; temaniten Σ^τ; temanite
Ω^m; thematen n*; themanites F*G²(s *in*
ras.)K²(*in ras.*)Γ^A | iratus — Iob] *hic om.*
Philip. sed in comm. ad 17,2 refert | ~
locuti estis Ω *cum Ox. Tur.* | rectum *om.*
E* | sicuti C | seruum meum Π^r.

25. <omne ACQK | <ipse A.

XLII. 1. ¶ respondens XXXVIII. X; XXX. Γ^A; XXXV. AΘ^AgΩ^m; XLII. Ω^{sj}; liber
XXXV. Λ⁺; *Div. sine num.* CΠ^rΣ^τΦEΘ^hQFGKSWΨ^d | 2. <scio ACQK | 3. <quis AC
Q | <ideo ACQK | 4. <audi ACQK | 5. <auditu ACQK | 6. <idcirco ACQK | 7. ¶ post-
quam XXXVI. AΘ^AgΩ^m; *Div. sine num.* CΠ^rΣ^τΦEΘ^hQGSWΨ^d; <postquam K | <dixit
A | <iratus est AQK.

⁸ sumite igitur vobis septem tauros et septem arietes
et ite ad servum meum Iob et
offerte holocaustum pro vobis
Iob autem servus meus orabit
pro vobis
faciem eius suscipiam ut non
vobis imputetur stultitia
neque enim locuti estis ad me
recta sicut servus meus Iob

⁹ abierunt ergo Eliphaz Themani-
tes et Baldad Suites et Sophar
Naamathites
et fecerunt sicut locutus fuerat
ad eos Dominus et suscepit
Dominus faciem Iob
¹⁰ Dominus quoque conversus est
ad paenitentiam Iob cum ora-
ret ille pro amicis suis
et addidit Dominus omnia quae-
cumque fuerant Iob duplicia

XLII. 8. offerte A* cum archetypo, cf. hebr.; offeret LΛ¹; offert A² | orauit LA |
9. ad eos AΛ¹K²; om. LK* | 10. iob duplicia AΛ¹(duppl.)K²; duplicia Iob L; Iob
omnia duplicia K*.

Deest V.

8. hunc vers. non ad verbum refert
Philip. | sumitur n; sinite Ψ^D | igitur
ergo DGK*Ψ^DΩ^sarelv̄ḡc; om. XΩ^m Greg. |
uobis om. CF* cum plur. codd. graec. |
Iob om. Ψ^D | offerte] A*; offeret LΛ¹*Q
cum LXX, cf. Ox. Tur. (faciet), cf. Philip.
(nisi ipse beatus Iob ... holocaustum ...
obtulerit); offerat C(hoff.)Λ¹2(ut vid.)Σ^τ2
(at in ras.)Γ^A; offert A²XF*GWn; offer**
K* | ~ pro uobis holocaustum Ωsm | Iob
— uobis om. Φ^v | orauit LAC(hor.)FK*
W*n | faciem eius suscipiam om. Q |
susc.] accipiam C | ut] et Φ^p | imputetur
om. K* | stultitia] G*; stultitiam E*FG²;
in stultitiam Π^pΦE²K | enim om. F*Ω^m |
ad me] coram me XΣΩ^r Greg., cf. v.
praec.; om. Σ^τ | rectum CXDΨ^DΩ^r Greg.
(pars codd.), cf. Ox. Tur. (uerum), et v.
praec. | sicuti C.

9. tot. vers. om. Philip.; ab hoc
versu usque ad finem libri imagine luce
depicta cod. D usi sumus, quae in opere
D. A. Staerk invenitur | ergo om. Φ^p*D |
heliphaz LΦ^oΘ^{ag}Q; elyphaz S; elifaz Π^p
Σ^τΨ^D; elifaz X; helifaz CFK; eliphaz G*;
eliphaz Ω^s; elifat D | themanites XΣ^τ; the-
manithes LΦ^vHΩ^r | et om. H | baldad]
S*; baldat Λ¹Π^pFK*; baldath α; baldac

XΣ^τ*Ψ^DΩ^r; baldach CS²Ωsm; baladac Σ^τ2;
badat G | suithes LHΩ; suhites Φ^{gp}Θ^{QF}
KSW²Γ^A*grelv̄ḡc; suhithes Φ^v; suetes D*;
suits X; suytis C; suhitis W*n; suchites
Γ^A2 | et sophar naamath. om. D | sofar LC
XΠ^pΣ^τ; suphar W*n; sophor G; sofor
Ψ^D | naamathites] Ψ^D2(athites in ras.);
naamathithes LH; naamatites Λ¹XΣ^τEG
K*a; naamathitis n; naamathytis C | sicuti
C | ad eos] eis D; om. LQFK* | ~ loc.
fuerat dominus ad eos Σ^τ*Ωsmagrelv̄ḡc;
~ ad eos loc. fuerat dominus G | suscipit
D*W*n | dominus] deus α; om. Wn, cf.
LXX et Tur.

10. dominus — suis] non ad verbum
refert Philip. | dominus — paenit.] ¶ h.
dñs quoque conuertit captiuitatem Θ^α |
quoque] autem Σ^τ | est om. Γ^A | paenit.]
patientiam Ψ^D | Iob om. E* | ille om. C
XΩ^α Greg. cum Ox. Tur. ¶ hebr. et ant.
habent «ille» Guill. | ~ ille oraret Π^pD |
pro om. n | addit D; + quoque Ω^s*M
Greg. (aliqui codd.) | dominus om. G* |
omnia fuerant om. Philip. | omnia om.
Ω^m | quae D; quae Ψ^D | fuerunt Π^pQ | du-
plicia] duplicata Φ^{rg}; praem. omnia F
G²K*, cf. Ox. Tur. (dupl. omnia) | ~ du-
plicia Iob LΠ^p.

8. <sumite AQK | <et ite A | <Iob autem AQK | <faciem A | <neque AQK | 9. ¶ abie-
runt Div. sine num. Σ^τΘ; <abierunt ACQK | <et fecerunt A | 10. <dominus AQK | ¶
et Div. sine num. Π^p; <et ACQK.

- ¹¹ venerunt autem ad eum omnes
fratres sui et universae sorores
suae et cuncti qui noverant
eum prius
et comederunt cum eo panem
in domo eius
et moverunt super eum caput et
consolati sunt eum super omni
malo quod intulerat Dominus
super eum
et dederunt ei unusquisque ovem
unam et inaurem auream u-
nam
¹² Dominus autem benedixit novis-
simis Iob magis quam prin-

- cipio eius
et facta sunt ei quattuordecim
milia ovium et sex milia ca-
melorum et mille iuga boum
et mille asinae
¹³ et fuerunt ei septem filii et filiae
tres
¹⁴ et vocavit nomen unius Diem et
nomen secundae Cassia et no-
men tertiae Cornu stibii
¹⁵ non sunt autem inventae mulie-
res speciosae sicut filiae Iob
in universa terra
deditque eis pater suus heredi-
tatem inter fratres earum

11. super omni malo quod AΛ¹K²; super omne malo quod L; super omnia mala quae K* | 12. principio AΛ¹K; principia L.

Deest V.

11. uenerunt — caput] *non ad verbum. refert Philip.* | autem *om.* D | ad eum *om.* C | nouerunt Λ¹X(nob.)D *Philip.* (cod. C) | eam A* | ~ eum prius nouerant *Philip.* | panes ΩSM | ~ panem cum eo Λ¹X | domo] K*; domu Φ^VK² | eius] illius G | super eo Λ¹G* | caput + suum Ω^M | eum (ante super) *om.* *Philip.* (cod. M) | super omni malo quod] G*; super omne malo quod LH*; super omne malum quod C(homne)WΨ^Dn *Greg.*; super omnia mala quae FG²K*, *cf. LXX et Ox. Tur.* (in omnibus malis quae) | dominus] deus D* | ei *om.* L | unam (1°)] suam Π^F | et — unam (2°) *om.* Ψ^D | unum (2°) G | ~ unam auream Ω^M.

12. autem *om.* Ψ^D | in nouissimis L; nouissima X(nob.)Π^F *cum Ox. Tur.* | ~ iob nouissimis Λ¹ | principio] E*G²(o in *ras.*); principia LΠ^FQ, *cf. LXX et Ox. Tur.* (priora); principium Φ^{RG}E²; *praem.* in n. ¶ ant. « nouissimis iob magis quam principium eius » mutatur modus regiminis. require Exod. III (v. 27) Psalmo

CVIII (v. 18) Ysaie XXVIII (v. 6) *Guill.* | fact(a)e sunt Φ^{RG}; facti sunt Ψ^DΩ^M; fuerunt *Philip.* | ei *om.* E* | et (3°) — boum *om.* Π^FD | et (3°) *om.* Σ^TH*, *cf. Ox. Tur.*

13. *vers. non ad verbum refert Philip.* | et fuerint X; fueruntque Σ^TH | ei *om.* D | septem] XIII φ^Q | ~ tres filiae CXΠ^FΣ^THDΓ^AΩagrelb̄z̄c *Greg.*

14. *vers. non ad verbum refert Philip.* | uocabit Λ¹X | nomen *om.* Σ^T* | casia Σ^TΦ^{VF}Qg *Philip.* (cod. C); cassiam CΛ¹XΠ^FEF*G²K*SΩarelv̄z̄c; casiam HF²G*; cassiae Θ^A; casiae Φ^{RG}. ¶ « casie » sec. ant. et est totum hebr. « he » enim littera ultima ibi ponitur, uel ut grece declinetur « casian » uel « casiam » et sit latina declinatio *Guill.* | stibii] Λ¹*K*; stybii Ω^M; stibi L; stibi(a)e CΛ¹Π^FΣ^TΦ^{RGV}E*K²Ψ^D *Greg.* (*pars codd.*); stibia D; tibii Ω^S.

15. *vers. non ad verbum refert Philip.* | sicuti C | ~ in universa terra sicut filiae iob SWn | dedit itaque S*Wn; dedit φ^Q | earum] eorum Θ^G*Ψ^D.

11. <venerunt ACQK | <et universae A | <et comederunt K | <et moverunt A | <et dederunt AQK | 12. ¶ dominus Div. sine num. Π^F; <dominus ACQK | <et facta AQ | 13. <et fuerunt AQK | 14. <et vocavit Q | 15. <non ACQK | <deditque AQK.

¹⁶ vixit autem Iob post haec centum quadraginta annis
et vidit filios suos et filios filiorum suorum usque ad quartam generationem

et mortuus est senex et plenus dierum.

EXPLICIT LIBER IOB

16. annis $\Lambda\Lambda^1K^*$; annis et omnes anni uitae eius fuerunt ducenti quadraginta octo A. Eadem verba addunt in fine versus post dierum Λ^12 (qui et om. et CCXC anni praebet) et K^2 .

Deest V.

16. vers. non ad verbum refert Philip. | iob om. C | post + flagella Ω re Greg. (aliq codd.), cf. LXX et Ox. Tur. (plagam). ¶ « post hec » ita habet hebr. et ant. sed Greg. habet « post hec flagella » Hug. | $\sim$ post haec (flagella) iob XH Greg. | centum + et Ω^m cum hebr. | annos $C\Pi^F D$; + et omnes anni uitae eius fuerunt ducenti quadraginta octo $AC\Lambda^12$ (post dierum in fine vers.) K^2 (item post dierum) [et om. Λ^1 ; quadr. h octo anni C, xc anni Λ^1] cum LXX et Ox. Tur.; + et facti sunt omnes anni vitae eius ducenti septuaginta sex Φ^P | $\sim$ annos cent.

quadr. C | et (2°) + uidit Ψ^D | suorum om. D | generatione L | dierum + amen $AG\Psi^D$.

Explicit liber (+ beati X) iob $X\Pi^F E\Theta^o HD^2 FK\Gamma^A \Psi^D$; liber iob explicit G; explicit liber iob feliciter amen C; explicit (explicuit Φ^P) liber iob (+ feliciter Φ^{VP}) habet (om. Φ^{GV}) uersus (om. Φ^G) numero (om. Φ^{OP}) $\Pi DCC \Phi$; explicit liber iob secundum hebraeum deo gratias L; explicit historia beati iob prophetae SW; explicit iob n; explicit Θ^A ; finit liber iob $\Lambda^1\Theta^H$; finit deo gratias Σ^T ; finis g; sine subscriptione $AQD^* \Omega arel vgc$.

16. <vixit ACQK | <et vidit A | <et mortuus est ACK.

